Ilie Corfus

ÎNSEMNĂRI DE DEMULT

JUNIMEA

www.dacoromanica.ro

Ilie Corfus

ÎNSEMNĂRI DE DEMULT

www.dacoromanica.ro

ILIE CORFUS

ÎNSEMNĂRI DE DEMULT

www.dacoromanica.ro

ILIE CORFUS

INSEMNARI DE DEMULT

JUNIMEA – 1975

www.dacoromanica.ro

Coperta de arh. VASILE BUJDEI

Însemnările sînt culese
de pe manuscrisele și cărțile românești vechi
din Biblioteca Academiei Republicii
Socialiste România

www.dacoromanica.ro

INTRODUCERE

Cine răsfoieşte un manuscris sau o carte veche din vaste biblioteci şi arhive sau din vreo uitată bisericuţă de ţară rămîne, de multe ori, impresionat de bogăţia şi importanţa însemnărilor de pe foile lor îngălbenite de vreme. Pe file albe de la început sau de la sfîrşit, care au servit la legatul cărţii, pe feţele interioare ale „pereţilor", pe marginile paginilor şi, în sfîrşit, pe orice loc gol din text, dar mai ales de la sfîrşitul acestuia, mîna celor care ştiau să scrie şi care aveau în stăpînire sau citeau numai cartea însemna pentru a rămîne în amintirea celor ce vin isprăvile, durerile şi puţinele lor bucurii sau întîmplările la care au fost martori, ori care i-au impresionat cel mai mult.

Mulţi scriau pe cărţi numai ca să fie amintiţi de-a pururi: „Şi am scris eu... ca să să ştie, că mîna va putrezi, iar slovele să vor pomeni în veci" [1]. *Cuvintele lor încearcă uneori şi o rimă primitivă:* „*Scris-am eu... ca să să ştie, că am scris cu mîna de ţărînă,*

mîna putrezeşte,
iară cine citeşte
tot pomeneşte" [2].

Lucrul notat trebuia să fie adevărat:

„Cel ce va scrie
mintea în cap să-i fie
şi întîi să să socotească
ca să nu greşească" [3].

Unii socoteau însă această îndeletnicire o impietate pentru carte şi posteritate. „Am scris aici, cine va ceti să mă pomenească. Dar n-am făcut

1. Biblioteca Academiei R.S.R., manuscrisul român 3144, faţa interioară a „peretelui" prim.
2. Ibidem, carte românească veche, 1063, dublet, foaia albă de la sfîrşit.
3. Ibidem, ms. rom. 3144, f. 1 v.

www.dacoromanica.ro

bine că am scris" — mărturisea Meletie călugărul de la mănăstirea Hurez în 1789, deşi cu doi ani mai înainte el era totuşi sigur că „mare blestemat iaste care scrie pă cărţi, fără nici o trebuinţă" [4].

De aceea, cei ispitiţi de vraja acestor însemnări le-au cules ori de cîte ori au dat de ele în peregrinările lor pe la monumentele istorice din ţară. Unii le-au găsit şi prin colecţii particulare de manuscrise şi cărţi vechi şi le-au publicat aşa cum şi cît le-au aflat, mai ales în reviste. Istoricul sau literatul, care ar voi să folosească aceste preţioase urme de istorie şi limbă veche românească, s-ar vedea nevoit să răsfoiască zeci şi zeci de reviste, pentru a putea da de cutare sau cutare notiţă şi care de cele mai multe ori nu cuprinde ceea ce caută. Adunarea în volume a însemnărilor publicate pînă acum în diferite periodice rămîne un deziderat.

Volumul de faţă cuprinde însemnări dintr-o îndelungată perioadă de timp, începînd din secolul al XVII-lea şi pînă în primii ani ai veacului nostru. Ele au fost culese de pe manuscrisele şi cărţile româneşti vechi din Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România din Bucureşti. Gîndul de a strînge asemenea notiţe datează din primăvara anului 1945, cînd am început să mă familiarizez cu colecţiile acestei biblioteci. Am răsfoit de atunci încoace timp de mai mulţi ani toate colecţiile de manuscrise româneşti, slave şi greceşti, precum şi depozitul de cărţi româneşti vechi. Şi am cules însemnări din toate colţurile ţării, scrise de multe şi felurite mîini, uneori caligrafic, de cele mai multe ori însă mai puţin frumos, iar alte ori foarte greu de descifrat, unele fiind şterse de vreme sau distruse de alte întîmplări, încît în transcrierea lor se vor fi strecurat de bună seamă şi unele greşeli de lectură. Dispariţia notelor de pe marginea foilor se datorează legatului cărţilor. De aceea, asemenea însemnări au fost redate cu multe locuri goale.

Şi cu cît găseam mai multe însemnări de acest fel, cu atît gîndul de a le publica în volum prindea contururi tot mai precise. Voiam să pun la dispoziţia oricui un surprinzător de interesant şi de variat tezaur de informaţii asupra multor întîmplări din trecutul poporului nostru. Este ştiut că tipărite separat, azi una, mîine alta, în diferite publicaţii periodice, aceste note rămîn neştiute şi nefolosite, pe cît de necunoscute şi uitate au rămas ele pe cărţile pe care au fost aşternute. Ba se mai întîmplă uneori ca aceeaşi însemnare, socotindu-se de fiecare dată inedită, să fie publicată de două persoane deosebite, în două reviste diferite sau chiar în una şi aceeaşi revistă.

Aşa a apărut acest volum de însemnări de demult, prima realizare de acest fel din literatura noastră. Firesc că n-am inclus în el toate însemnările întîlnite pe parcursul anilor, ci numai pe acelea care aduc o

4. Ibidem, ms. rom. 2518, pe o foiţă lipită de perete.

www.dacoromanica.ro

contribuție cît de mică la cunoașterea trecutului nostru, cu alte cuvinte numai acelea care au în ele o notă de istoricitate. Am lăsat la o parte însemnările privind viața anonimă de familie, precum și numele celor ce s-au iscălit pentru a lăsa posterității o mărturie despre efemera lor trecere pe acest pămînt sau că au citit cartea ori numai că și-au încercat condeiul.

Nu toate notele adunate în această carte sînt inedite. Unele, ce-i drept o mică parte, au fost publicate mai înainte ca manuscrisele pe care erau trecute să ajungă în posesia Bibliotecii Academiei. Altele, și anume cele ce se află în primele 1380 de manuscrise ale acestei biblioteci, au fost tipărite în cele patru volume apărute pînă acum din catalogul manuscriselor românești[5]. *Altă parte de însemnări aflate în primele 300 de manuscrise slave au fost publicate în catalogul acestei colecții*[6], *iar altele de pe primele 1066 de manuscrise grecești în cataloagele acestora*[7]. *În sfîrșit, altele au fost luate direct de pe manuscrisele Bibliotecii Academiei și inserate în diferite publicații periodice. Toate aceste însemnări, care au fost publicate mai înainte, le-am transcris direct de pe izvodul lor original și le-am introdus în acest volum, indicînd pentru fiecare locul unde a fost tipărită în nota bibliografică ce le însoțește.*

Toate celelalte, adică cea mai mare parte din însemnările din acest volum, văd acum pentru prima dată lumina tiparului. Autorii lor provin din diferite pături sociale, începînd cu domnitori, boieri și clerici înalți și terminînd cu simplul călugăr sau cu umilul preot, dascăl ori logofăt de sat sau cu temerarul păstor transilvănean.

Spre deosebire de cronica propriu-zisă, operă epică, închegată și unitară, însemnările noastre aduc, simplu și naiv, știri scurte, cu date și informații precise, dintre care unele pot fi verificate cu ajutorul materialului documentar cunoscut, altele însă nu, acestea din urmă avînd așadar valoarea documentului unic. Apoi, fiecare însemnare este rezultatul priceperii și talentului, uneori de adevărat poet, ale celui ce a însăilat-o, purtînd peste ani și ani și o părticică din gîndul și simțirea lui. Și aceasta impresionează cel mai mult.

Importanța unor astfel de însemnări a fost apreciată de toți cei ce au dat de ele. N. Iorga vedea scrisă în ele „istoria țării, prin cei mici" 8.

---

5. *Catalogul manuscriptelor românești*, tomul I întocmit de I. Bianu, București, 1907 ; tomul II de I. Bianu și R. Caracaș, București 1913 ; tomul III de I. Bianu și G. Nicolaiasa, Craiova 1931 ; tomul IV de G. Strempel, Fl. Moisil și L. Stoianovici, București 1967.
6. P. P. Panaitescu, *Manuscrisele slave din Biblioteca Academiei* R.P.R., I, București, 1959.
7. *Catalogul manuscriptelor grecești*, întocmit de C. Litzica, București 1909. *Catalogul manuscriselor grecești*, tomul II, întocmit de N. Camariano, București, 1940.
8. „Revista Istorică", VII (1921), nr. 1—3, p. 26.

www.dacoromanica.ro

„Să se știe de cînd"..., sînt cuvintele cu care încep de obicei cele mai multe din aceste însemnări, unele poate mai valoroase decît însăși cartea pe care sînt scrise. Citindu-le după atît amar de ani, ele trezesc emoții, ca un ecou de baladă străveche, ca un dangăt de clopot din alte vremi.

Am împărțit însemnările din acest volum, după conținutul lor, în 13 capitole și le-am înșirat în fiecare capitol în ordine cronologică. În felul acesta, privit în sine, fiecare capitol formează o cronică scrisă de mai multe mîini, pe cît de atractivă, pe atît de interesantă ca informație istorică și literară. Unele însemnări sînt adevărate perle de limbă veche românească, vie, vorbită, de pe toate meleagurile țării.

Pe cei mai mulți autori de însemnări i-au interesat întîmplările politice din țară. Prin urmare, cele mai multe note conțin asemenea evenimente. Le-am înșirat deci în primul capitol, ca unele ce aduc informații care îmbrățișează un întreg complex de fapte și întîmplări din istoria țărilor noastre în curs de trei veacuri și mai bine. Ele completează uneori cu totul neașteptat datele cuprinse în izvoarele documentare și narative ale vremii. Cele mai multe din ele aduc precizări de zile și de ore la cronologia domnilor.

Strîns împletite cu aceste însemnări sînt notele privitoare la repetatele ocupații străine și la războaiele purtate pe pămîntul țării, precum și la diferite năvăliri de pradă. Încadrat de trei puteri absolutiste, pămîntul românesc a resimțit adeseori această particulară stare geografică și politică. Aceste însemnări intră în capitolul al doilea.

Capitolul al treilea conține însemnări privind istoria socială, economică, administrativă, fiscală, istoria dreptului.

Un număr remarcabil de însemnări înregistrează fidel, anotimp după anotimp și an de an, starea vremii. Dăm de primăveri pline de soare și flori, dar și de primăveri posomorîte, prefațate de brume și ninsori tîrzii, care distrugeau semănăturile, viile și grădinile. Aflăm de unele veri liniștite care coceau bobul pe pai sau de altele furtunoase, aducătoare de grindină și inundații, dar mai ales de veri bîntuite de seceta care pustia recoltele și deschidea larg drumul lipsei, scumpetei și foametei. Întîlnim unele toamne blînde și îmbelșugate, dar și altele scurtate de brume și zăpezi premature care prăpădeau în picioare rodul cîmpului și al podgoriilor. Citim, în sfîrșit, despre ierni calde și goale, brăzdate de fulgere și tunete, dar și despre ierni geroase, cu zăpezi și viforе cumplite, care ucideau oameni și vite pe cîmpuri. Însemnările despre toate acestea se află înșirate în capitolul al patrulea, ca într-un calendar, foarte folositor pentru studiul influențelor timpului asupra agriculturii și prețurilor.

Capitolul al cincilea cuprinde notițe despre inundații, al șaselea despre lăcuste, iar al șaptelea despre epidemii și epizootii, toate povestind

www.dacoromanica.ro

urmările ce le-au avut aceste calamități asupra roadelor cîmpului și asupra vieții oamenilor și animalelor.

Însemnările despre învățămîntul nostru din trecut sînt puține și sporadice. Ele sînt trecute în capitolul al optulea. În schimb, prețul și circulația cărților, ca și costul legăturii lor, se pot studia cu ajutorul unei serii de însemnări, înșirate în capitolul al nouălea. Manuscrisele și cărțile au fost odoare rare și scumpe în trecut. Din unele însemnări se poate urmări evoluția prețului uneia și aceleiași cărți pe parcursul timpului. Din altele se poate face o idee de costul copiatului unui manuscris. Cărțile se luau uneori în robie și se răscumpărau ca și oamenii. Și ca și oamenii, ele primeau cîteodată pe trupul lor răni de arme, cînd locurile în care erau adăpostite erau călcate cu gînd de pradă. Urmărind circulația cărților, ne apropiem de lumea celor ce se interesau în trecut de slova scrisă sau tipărită. Cei mai mulți, între care și țărani, cumpărau cartea de cult pentru a o da de pomană la biserică. Contra furtului de carte se scriau pe marginea de jos a primelor ei foi blesteme înfricoșate. Cărțile au avut, după cum se știe, și un rol didactic în trecut, ajutînd la învățatul scrisului și cititului. După cum comerțul de cărți ne introduce în lumea dughenarilor, iar mai tîrziu a librarilor, tot așa reparatul lor ne descoperă pe cea a legătorilor de cărți. Toate cele menționate mai sus sînt elemente prețioase pentru studiul culturii noastre vechi și poate și pentru cel al mentalităților.

În capitolul al zecelea am inclus însemnări despre incendii și despre urmările lor nimicitoare asupra orașelor.

Lumea de demult a fost impresionată în mod deosebit de cutremurele de pămînt, de eclipse etc., pe care le considera, naiv, semne prevestitoare de nenorociri. Capitolul al unsprezecelea cuprinde cea mai amplă listă de cutremure de pămînt cunoscută pînă acum, iar capitolul al doisprezecelea înșiră însemnări despre eclipse, comete și mitologie populară.

În sfîrșit, în capitolul al treisprezecelea am adunat cîteva însemnări mai ample, fiecare scrisă de o singură mînă, despre fapte și întîmplări dintr-o perioadă mai îndelungată de timp. Cum fiecare din ele conține în sine o scurtă cronică, le-am intitulat „cronici mici".

Însemnările pînă după mijlocul secolului al XIX-lea sînt scrise cu litere chirilice, afară de cîteva, care provin din Transilvania, și care sînt redactate în alfabetul latin. Sînt și cîteva însemnări în latinește. Acestora li s-a atașat o traducere românească. Tot cu litere latine sînt scrise și însemnările mai noi, din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și de la începutul veacului nostru. Pe cele scrise cu litere chirilice mai vechi le-am transcris întocmai, adică în transliterație, cîtă vreme pentru cele mai noi am folosit transcrierea fonetică. Cuvintele sau frazele din textul însemnărilor, care sînt evidențiate cu litere mai subțiri (drepte) sînt traduse din limba slavă. Întregirile le-am pus în paranteză în care am mai arătat, cînd

www.dacoromanica.ro

a fost cu putință, a cui este însemnarea. Identificările și alte indicații le-am dat în josul paginilor. Am numerotat însemnările din fiecare capitol.

Unele cărți românești vechi au fost înlocuite între timp din Biblioteca Academiei. Ca urmare, cotele trecute în indicațiile bibliografice de la sfîrșitul unor însemnări s-ar putea să nu mai corespundă exemplelor existente astăzi în bibliotecă. De asemenea au fost modificate și cotele unor manuscrise românești.

Un glosar caută, la sfîrșit, să explice cuvintele vechi.

Volumul nu-și propune să realizeze o ediție critică a însemnărilor, ci face ca acestea să apară așa cum se găsesc însăilate în original, cu greșelile, dar și cu adevărurile cuprinse în ele. În același timp, trebuie să avem în vedere faptul că aceste însemnări aparțin unor reprezentanți ai celor mai diferite clase, ele fiind redactate, aproape întotdeauna, în funcție de interesele respectivei grupări sociale și în conformitate cu viziunea lor particulară asupra societății și istoriei.

ILIE CORFUS

www.dacoromanica.ro

PRESCURTĂRI BIBLIOGRAFICE

CATALOGUL = CATALOGUL MANUSCRIPTELOR ROMÂNEȘTI din Biblioteca Academiei R.S.R., tom. I, întocmit de I. Bianu, București, 1907; tom. II de I. Bianu și R. Caracaș, București, 1913; tom. III de I. Bianu și G. Nicolaiasa, București, 1931; tom. IV de G. Ștrempel, Fl. Moisil și L. Stoianovici, Craiova, 1967.

CATALOGUL MS. G. — CATALOGUL MANUSCRIPTELOR GRECEȘTI din Biblioteca Academiei R.S.R., tom. I, întocmit de C. Litzica, București, 1909; tom. II de N. Camariano, București, 1940.

Furtună D., ÎNSEMNĂRI — ÎNSEMNĂRI, în „Miron Costin", II (1914), nr. 1, p. 15.

Iorga N., MANUSCRIPTELE = MANUSCRIPTELE MĂNĂSTIRII CERNICA, în „Biserica Ortodoxă Română", XXVI (1902-1903), p. 210, 221-226, 231-232.

Lugoșianu O., ÎNSEMNĂRI = ÎNSEMNĂRI DIN BĂTRÎNI, în „Revista Tinerimea Română", II (1899), p. 120, 124-127; III (1899), p. 186, 188, 194.

Ms. g. = Manuscris grecesc.

Ms. r. — Manuscris românesc.

Ms. s. = Manuscris slav.

MANUSCRISELE SLAVE — P. P. Panaitescu, MANUSCRISELE SLAVE DIN BIBLIOTECA ACADEMIEI R.P.R., București, 1959.

Pamfile T., PĂMÎNTUL. — PĂMÎNTUL DUPĂ CREDINȚELE POPORULUI ROMÂN, București, 1924.

Pamfile T., — V. C. Nicolau, ÎNSEMNĂRI = ÎNSEMNĂRI, în „Miron Costin", III (1915), nr. 12, p. 186.

Vîrtosu E., ÎNSEMNĂRI = ÎNSEMNĂRI DESPRE 1821, în „Arhivele Olteniei", IX (1930), p. 270-271, 274.

www.dacoromanica.ro

I. ISTORIE POLITICĂ INTERNĂ

1

Să să ştie de cînd au domnit Stefan vodă cel Bătrîn şi au rămas fiiu său Bogdan şi au închinat turcilor ţara Moldovei, leat 6964 (1456). [1]

(Ms.r. 296, f. 31 v. Ed.: CATALOGUL *I, p. 640).*

2

La anul 6946 (1456) au închinat ţara turcilor Bogdan vodă. [1]

(Însemnarea lui T. Jora biv vel pitar).

(Ms.r. 50, f. 37 v. Ed.: CATALOGUL *I, p. 121).*

3

(Această) **sfîntă carte a Legii vechi şi a Legii noao** [2] **iaste dată sfintii mănăstiri Bistriţa de luminatul şi prea creştinul domnu Ioan Costandin Băsărab Brîncoveanu voivod întru pomenirea mării sale şi a părinţilor mării sale. Care l-au ridicat Dumnezeu domnu în urma unchiului mării sale Ioan Şărban C**(antacuzino) **B**(rîncoveanu) **voivod, în luna lui oc**(tombrie) **29, l**(ea)**t 7197 (1688), cu strigarea a toatii Ţări Rum**(â)**neşti. Şi i-au venit caftanul şi sabiia şi buzduganul, împreună cu sangeacul şi cu surguciu de la împăratul turcescu, sultan Suliman, aici în ţara mării sale, care iaste încoronat cu dînsa de putearnicul Dumnezeu de la moşii şi strămoşii mării sale. Acel putearnic Dum-**

1. Însemnare tîrzie, ecou al tradiţiei după care Bogdan cel Chior a supus Moldova turcilor. În realitate, suzeranitatea turcească asupra acestei ţări a fost recunoscută de Petru Aron în 1456.
2. *Biblia*, Bucureşti, 1688.

www.dacoromanica.ro

nezeu să-i lungiască domniia în ţara mării sale cu lină paace şi cu fericită sănătate, cu biruinţă spre toţi vrăjmaşii mării sale. Şi acel putearnic Dumnezeu, care i-au încorunat cu stăpînirea ţării să s(ă) milostivească să nu fie lipsit scaunu ţării de rodul mării sale în veacii veacilor. Amin.

(C. r. v. 86, dublet, de la muzeul „Biserica domnească", nr. 207, prima foaie după cea de titlu şi pînă la p. 59).

4

Eu mult păcătosul **Eustatie diacul** din satul **Huşi, scriiu ce am fost cu Iamandi, capichehaioa** Moldovei **la Baba, la Iusuf paşea Gerascher. Şi domnu au fost în Moldova Antiohie C**(antemir) **voevod a 2 domnie, v**(ă)**l**(eat) **7215, diche**(mvrie) **8 dni** (zile), **1706.**

(C. r. v. 118-119, dublet, din biblioteca episcopului Dionisie al Buzăului, foaia albă de la început).

5

Az Soare log(ofăt) **am scris aice ca să** (să) **ştie de cîndu eram la Baba, la paşa saraschieriul, cu Sterie vel căp**(itan), **capecliihae ot** (de la) **Baba. Şi era domnu în Ţara Muntenească Costandin Basarabă Brîncoven, fev**(ruarie) **5, let 7215** (1707).

(C. r. v. 118-119, dublet, din biblioteca episcopului Dionisie al Buzăului, foaia albă de la sfîrşit).

6

Iar cîndu au fost leatul 7224 (1716) **s-au luat ţara din Olt încoace supt biruinţa împărăţii Rîmului, sept**(emvrie) **20, leat 7228** (1719).

(Documente 107/CCCLXXIII, din pisania bisericii de pe moşia Morunglavu).

7

Să (să) **ştie de cînd s-au tocmit acest Ohtai** [3] **în dzilele lui Mihai voevod,** [4] **cînd au adus stîlpul cel de piatră în Cîmpul Lungu. Ca să** (să) **ştie şi cine au tocmitu : Nechita Mircăş, cu cheltuiala lui, ca să-i fie pomană părinţilor, Dumnedzău să-i erte.**

---

3. *Octoih.*
4. Mihai Racoviţă, a doua domnie în Moldova (1715-1726).

www.dacoromanica.ro

În anul 7226 (1718), luna iunie 16 zile, la sfîrșitul mucenic Antinogen. A scris robul lui Dumnezeu Toader diac.

(Ms. s. 39, pagina nenumerotată de la sfîrșit, verso. Ed.: MANUSCRISELE SLAVE, *I, p. 59).*

8

Această sfîntă cărtice, care să chiamă Invățături creștinești și Flore darurilor [5], că sînt amundoo legate la un loc, am cumpărat-o den Țarigrad de la Petre, care fusese mărgelar la prăvălie în București, iar eu slujiam la dumnelui Steriia vel căp(itan) za Cerneți, fiind trimis de măriia sa Ion Costandin Basaraba voivod, capichihaia la Poartă. Eu eram la dumnelui copil den casă. S-am cumpărat cart(ea) aceasta t(a)l(eri) 2. Și-am scris aici în zilele mării sale domnului nostru Io Ioan voivod [6], cînd eram călăraș de Țarigrad, dech(emvrie) 28 d(ni), văleat 7227 (1718), robul lui Dumnezeu Soare ceauș.

(C. r. v. 118-119, dublet, din biblioteca episcopului Dionisie al Buzăului, f. 203 v).

9

Să (să) știe cînd au mersu părintele egumenul kir Teofan [7] la cetatea Negru Vodă, împreună cu armașul cel mare, anume Palaloga, anume Mihai șătrarul cel (mare), anume Necula Golgoveanul, în luna lui fev(ruarie) 2 dn(i), 7233 (1723).

(Ms. r. 3562, fața interioară a peretelui prim).

10

Să s(ă) știe de cînd au perit soarile întăiu, în dzilile mării sali lu Antioh vodă [8], (cînd) [9] au ișit turcii din Caminiță. Îmbla let(u) 7207 (1699), 29 d(echemvrie). [9]

Iar cînd au vinit muscalii cu Petre împărat de s-au bătut cu turcii la Prut, la Stănilești. Let 7219 (1711).

Iar cînd au (...) [10] voevod ce m(e)rge la Mihaiu Racoviță vodă, let 7221 (1713).

---

5. Ediția Snagov, 1700.
6. Ioan Mavrocordat, domn al Țării Românești (1716-1719).
7. Al mănăstirii din Cîmpulung.
8. Antioh Cantemir, în prima domnie în Moldova (1695-1700).
9. Foaia distrusă și acoperită la legat cu altă hîrtie.
10. Scrierea ștearsă.

www.dacoromanica.ro

Iar cînd s-au mazilit Mihaiu Racoviţă voevod, a trie mazilie din Moldova şi domn la Moldova n-au mai vinit, let 7236 (1726), sep(temvrie) 25.

(Însemnări ulterioare pe un triod, tipărit la Iaşi în 1747).

(C. r. v. 262, ex. V, p. 2-8 ¥).

11

Sept(emvrie) 2 dni, leat 7239 (1730), mercuri la 2 ciasuri den nopte, au răposat Io Necolae voivod [11], domnu prea învăţatu, şi l-au îngropat tocmai sîmbătă.

Oct(omvrie) 23, leat 7239 (1730), la noao ciasuri den zi au redicat pă fie-său, bezdadi Costandin, domnu tînăru ca dă 18 ani, şi au fost domnu numai 2 săptămîni. Şi mercuri, după ci s-au (scurs) 2 săptămîni, au venit de la Ţarigrad un turcu de-i zicu (...) [12], au citit întîiu ferman de domnie şi intrînd (...) [12], au dat 4 tunuri, apoi l-au băgat pă (...) [12] în spătărie şi i-au citit alt ferman dă mai (...) [12]. (După) aciasta au poruncit dă au încuiat porţile şi den sus şi den jos şi (...) [12] i-au pus la opreală. Şi cînd i-au dus Costandin să-i (...) [12]. (În)tr-o joi, ghen(arie) 17 dni, leat 2739 (1731) au venit Mihaiu voivod [13] de la ţara (Moldovei) mare şi cînd au venit sîmbă(tă) seara la Cotrăceni iar (...) [12] întrat în tîrgu şi mersu întîiu la mitropolie (...) [12] cînd au venit din Ţarigrad au venit 2 paici împărăteşti (...) [12] şi 3 ciauşi iar împărăteşti. Domnu prea cu blîndeaţe în (dom)nirea lui (...) [12].

(De altă mînă :) forte bun di Ţear(a) Rumânească, care domnu nu era alt. Această scriem şi mărturisim cu sufletele noastre, de domnu bun şi jefuitor. Costandin ot (indescrifrabil).

(C. r. v. 42, dublet 3, faţa interioară a peretelui ultim).

12

La vlet 7241 (1732) sept(emvrie), singur dentru sini îndemnat domnul nostru luminat Gligorii Ghica vodă, [14] ca să vază scaonul bătrîn al domnilor, unde este cetate Sucevei, mai mult pentru svintele mănăstiri, citind mărie sa honogravul ţării şi auzind că sînt la aciste părţi de sus, purcis-au cu toată curte

---

11. Nicolae Mavrocordat, a doua domnie în Ţara Românească (1719-1730).
12. Scrierea ştearsă.
13. Mihai Racoviţă, prima domnie în Ţara Românească (1730-1731).
14. Grigore al II-lea Ghica, prima domnie în Moldova (1726-1733).

www.dacoromanica.ro

mării sale, întru carii era și boeri mari Costandin Costachi vel logofăt, Ion Niculci vel vornic, Sandul Sturza hatman. Și au mersu la Roman, la Niamțu și la citate în Bae, la Slatina mănăstire. Și luni, sept(emvrie) 11, au mas la mini în Horodniceni, și a doa zi m-au făcut vornic în Cămpul Lungu. Și au purces în Dragomirna și în Suciavă di au văzut citate și alte toate. Și cu cheltuiala mării sale m-au pus pitrop să copăr bisereca gospod, ce este în mijlocul tîrgului, în numele sfîntului mari mucenic Dimitrie. Șerban Can(a) biv vel med(elnicer).

(Ms. r. 86, f. 445 v. Ed.: CATALOGUL *I, p. 183-184. N. Iorga,* CEA D'INTÂIU VISITĂ DOMNEASCĂ LA MONUMENTE ISTORICE ȘI OPERA LUI GRIGORE MATEI-VODĂ GHICA, *în „Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice", XIX, 1926, p. 143).*

13

Leat 7241 (1733) s-au făcut schimbare domnilor, făcînd mutare lui Costandin vodă [15] din București în Moldova și lui Grigorie vodă [16] din Moldova în București. Și în luna lui aprilie dni 30 au fost Costandin vodă în Focșani, dar și Grigorie vodă tot într-acea zi s-au întîmplat de au fost în Focșani.

Și întru acea zi seara au venit Costandin vodă la Grigore vodă, iar marți, la zioa dintâi a lui mai au mersu Grigore vodă la Costantin vodă.

În trei zile, miercuri, au făcut Grigore vodă divan denaintea porții mănăstirii. Iar miercuri seara au eșit Grigore vodă la cîmp, spre ocol. Și au trecut și Costandin vodă din Moldova și au mersu la cort și au vorovit ca la 3 ciasuri din noapte și s-au luat zioa bună și joi, în zioa de Voznesenie, după bucate, au purces fieștecare la scaunul său.

(Însemnarea lui Radu grămăticul de la episcopia Buzăului). *(Ms. r. 2666, f. 179 v.).*

14

Să să știi de cînd ni-au venit domn în țara Moldavii mărie sa Ioan Costandin Nicolae voevod [17] cu al doile domnie, viind

---

15. Constantin Mavrocordat, a doua domnie în Țara Românească (1731-1733).
16. Grigore al II-lea Ghica, prima domnie în Moldova (1726-1733).
17. Constantin Mavrocordat, a doua domnie în Moldova (1741-1743).

www.dacoromanica.ro

din Ţara Românească aice. Şi s-au mazilit de aice mărie sa Grigore Ghica voevod [18], carile au mersu mazil la Ţarigrad, iar în Ţara Românească au mersu domnu mărie sa Ion Mihail Racoviţă voevod cu al doi(le) domnie [19] în Bucureşti, la l(eat) 7250 (1741) octombrie 1.

Iar la al doile anu, la l(eat) 7251 (1743) iuni 29 s-au mazilit de aici mărie sa Costandin Nicolae voevod şi au mersu mazil în Ţarigrad. Şi ni-au vinit domnu Moldovii mărie sa Ioan Nicolae voevod [20], fratile mării sali Costandin voevod.

Iar la leat 7255 (1747), aprilie 15, iarăşi au luat domnie ţării Moldavii mărie sa Grigorie Ghica voevod [21], iar mărie sa Ioan vodă au mersu mazil în Ţarigradu.

(Hîrtie, în 1947 necatalogată).

15

S-au mazilit măriia sa Mihai Racoviţă voevod, care era domnu aici în Ţară Rumânească [22], ş-au venit domnu măriia sa Costandin voevod Mavrocordat [23]. Şi pentru ca să să ştie, am însemnat aici într-această carte, mai 8 d(ni), l(eat) 7252 (1744).

Ori cînd va veni acel om, să fie neoprit de la casa noastră, pentru că mult bine ne-a prinsu el noaă.

(Ms. g. 511, p. 861).

16

...În zilele bunului credincios domnu Io Ioan Neculae voevod [24] la mazdzilie mării sale. Şi au venit luminatul domnu Grigorie Ghica v(oe)vod [25], la v(el)et 7255, iar de la H(risto)s 1747, iulie 9 dzil(e).

Irodia(con) Cozma de la sfînta m(ă)n(ăs)tire Neamţul.

(Ms. r 1630, f. 281).

17

Această sfîntă Liturghiia s-au legat cînd s-au schimbat din Ţara Moldovei Grigorie Ghica vod(ă) [25] şi au mersu în Ţara Ro-

---

18. Grigore al II-lea Ghica, a doua domnie în moldova (1735-1741).
19. 1741-1744.
20. Ioan Mavrocordat (1743-1747).
21. Grigore al II-lea Ghica, a treia domnie în Moldova (1747-1748).
22. A doua domnie în Ţara Românească (1741-1744).
23. A patra domnie în Ţara Românească (1744-1748).
24. Ioan Mavrocordat, domn al Moldovei (1743-1747).
25. Grigore al II-lea Ghica, a treia domnie în Moldova (1747-1748).

www.dacoromanica.ro

mânească și aici au venit Costandin Necol(ai) voevod [26] la l(ea)t 7256 (1748) fev(ruarie) 8, de Simion lo(go)f(ăt) ot Comănești.

Această Leturghie s-au început în domnie mării sale lui Ioan Neculae v(oe)voda. Și apoi s-au mazilit, luni după duminica Thomii, la săptămîna după ce s-au cutremurat pămîntul, marți după Pasti, în zori de zio, ap(rilie) 21. Și au vinit domnu mărie sa Grigorie Ghica v(oe)vod [25] la vleat 7255 (1747), ap(rilie) 27.

(Însemnarea dascălului Gheorghe, fiul preotului Ioan din satul Comănești, care a terminat de scris liturghia la 8 decembrie 1746).

(Ms. r. 3312, f. 134, 171).

18

Să să știe că la luna lui fev(ruarie) 4 dni, la leat 7251 (1748), joi în Săptămîna harților din cîșlegi, joi seara la trei ceasuri din noapti, au venit ferman de la împărăție, cu un cioh(odar) turcu și au adus ferman la mitropolie. Și s-au strînsu toți boerii acolo de le-au citit ferman și au pus caimacani pă vlădica și pă ban Greci(anu) și pă Dudescul vornic și pă Antonache visternic și pă Fierăscul visternic. Și pă Costandin vodă [27] l-au mazilit și l-au mutat domnu să meargă la Moldova [28] și de la Moldova să vie Grigore vodă [29] domnu aici în Țara Rumânească. Să să pomenească.

(Ms. r. 438, f. 123 v. Ed.: CATALOGUL, II, p. 139-140).

19

Aice însămnăm pentru oarecare pricin(i) ce s-au făcut în zilele pre înnălțatului domnu nostru Costandin Mihail Cehan Racoviță voevod [30], că au fugit toți boerii mari, alții la tătari,

---

26. Constantin Mavrocordat, a treia domnie în Moldova (1748-1749).
27. Constantin Mavrocordat, a patra domnie în Țara Românească (1744-1748).
28. A treia domnie în Moldova (1748-1749).
29. Grigore al II-lea Ghica, în a doua domnie în Țara Românească (1748-1752).
30. În prima domnie în Moldova (1749-1753).

www.dacoromanica.ro

alţii la leşi, alţii la Ardeal, în luna iunie 17 şi s-au întorsu la sept(emvrie) 6 zile, la văleat 7259 (1750).

(Ms. r. 940, f. 2. Ed.: CATALOGUL, *III, p. 158).*

20

Aciastă sfîntă şi dumnezeiască Evanghelie[31] s-au dăruit şi s-au afierosit de mine, robul lui Dumnezeu, Neculae Dudescul biv vel vornic la sfînta biserică de la Stroeşti, întru care să prăznuiaşte şi să cinsteşte hramul sfîntului şi marelui Nicolae de la Miralichia, care pentru a lui de la Dumnezeu dăruit(ă) coroană a facerilor de bine cu totu neamul creştinescu. La care şi eu, robul său, la întîmplarea ce mi s-au întîmplat la curgerea anilor 1759 (1751), mart 28 d(ni), fost-am trimis de domnul nostru Io Grigorie Ghica v(oe)v(od)[32] la urgie la Znagovu de am şăzut zile 48. Şi după aceia iarăş aducîndu-mă vătaful Gheorghie Ghiurgiul de copii, iarăş din porunca mării sale mai sus numitului domnu la mănăstirea ce să numeşte Cotrăceni, şi acolo am şăzut zile 35, încă tot la urgie aflîndu-mă. După aceste toate zile, m-au dus la mănăstirea ce să chiamă Văcăreşti, aridicîndu-mă un căpitan, Dragomir Dolete. Şi am şăzut acolo zile 44.

La care, văzînd că Dumnezeu mă pedepseşte pentru mulţimea păcatelor meale, am epicalisit şi am chemat pă acest sfînt Nicolae, ca să-mi ajute, să mă scape din mîna vrăjmaşilor. Şi aşa, făr zăbavă şi în grabă ş-au arătat mulţimea milelor sale către mine. Eu dar, robul său, cu ce a-i da mirie să mă arătu altu nemai avînd, făr numai am hotărît puindu gîndu la Dumnezeu şi la ajutoriul sfîntului ca den temelie să facu aciastă sfîntă bisericuţă cu a mea cheltuială la satul Stroeştii.

Ci dar, pînă a să începe a să face acea săvîrşire, am adus întîi semnu de plecăciune către aciastă sfîntă bisericuţă a sfîntului Nicolae aciastă sfîntă evanghelie la leat 7260 (1751) oc(tomvrie) 9 d(ni). Şi cine s-ar ispiti a o apoxenisi sau a o depărta de la aciastă bisericuţă, să aibă înaintea Domnu Is(us) H(risto)s împotrivitor şi pă sfîntul Nicolae şi să să orînduiască la judecata care iaste să să judece Iuda Iscarioteanul. La care şi eu, pentru

---

31. Ediţia Bucureşti, 1750.
32. Grigore al II-lea Ghica în a doua sa domnie în Ţara Românească (1748-1752).

www.dacoromanica.ro

aducerea aminte, am pus pecetea [33] la toate foile aceste, ce s-au scris de Gheorghie logofeţălul, sluga mea, Benea.

(C. r. v. 275, primele trei foi tipărite şi nepaginate, precum şi f. 1-16 ⸗. Ed.: N. Iorga, O PRIGONIRE POLITICĂ SUB FANARIOŢI, *în Analele Academiei Române, Mem. Secţ. Ist., seria III, tom. IV, p. 377-378, cu greşeli la transcriere).*

21

Oct(omvrie), leat 7261 (1752), au intrat măriia sa Matei Grigorie Ghica voevod [34] în scaun, domnu tînăr de 30 ani.

(Ms. r. 603, f. 392 ⸗.Ed.: CATALOGUL, *II, p. 374).*

22

Să să ştie anul cu gerul tare, la leat 7263 (1755). Într-acest an au mersu prea sfi(nţitul) pări(nte)le epi(scop) Rîm(niceanu) kyriu kyr Grigorie la Ţarigrad pentru folosul ţării şi la întoarcere l-au îmbrăcat măriia sa vodă cu blană de samuru. Rafail.

(Ms. r. 2107, f. 84 ⸗).

23

Scris-am eu popa Moisei ot Brăeşti, cînd şădiam aici la satu Brăeşti şi pă a(cea) vre(me) era episcop Buz(ăului) Anthemu. Şi mu(ltă) vrajbă întru domnu [35] şi(în)tru boieri. Şi făcură pă Văcărişti surgun, la luna lui iunie 1 d(ni), 1755. Eu popa Moisi sin popa Manta.

(C. r. v. 42, p. 309).

24

Aici amu scris eu Ion zap(ciu), în zelele pră luminatului dum(n)ului nostru Ion Cost(an)d(in) Ţihan Racoviţă voivod, cînd s-au făcut Văcăriş(ii) surgun. Şi era ispravnic Scarlat biv vel med(e)l(nicer), la luna lui au(gust), 9 d(ni), leat 7263, iar di la H(risto)s 1755. Eu Ioan sin Cost(an)d(in) pîrcălab ot Roş.

(C. r. v. 42, p. 300).

---

33. Inelară, octogonală.
34. Domn al Ţării Româneşti (1752-1753).
35. Constantin Racoviţă (1753-1756).

www.dacoromanica.ro

25

Să să știe de cînd au pribegit Stăvărache din Eși că să temea de Io Ioan Grigorie voevod [36], la velet 7267 (1759).

(Ms. r. 3270, fața interioară a peretelui ultim).

26

7267 (1759), mart 18, s-au sculat toți boerii împreu(nă) cu toată țara zurba asupra lui Iordache Stavrachi spa(tar) di l-au gon(it) din Moldova, fiind foarte om rău și făce ce-i era voe în zilele acestui domn. Și au scăpat noapte cu port turcesc și au fugit ca vai de el la Țarigrad.

(Din „Însămnare de semne ce s-au făcut în pămîntul Moldovii").

(Ms. r. 2776, f. 62 v).

27

Într-acest letopisăț am cetit și eu, cari m-am iscălit.

Și pre pre înnălțat al nostru stăpîn, mărie sa Ioan Gligor(ie) Todirașcu voevod [37], domnu domnu țării Moldovii, Dumnedzău să-l păzîască întru mulți și fericiți ani, țara să domniască și di vrăjmaș cu apărare supuindu-i su(b) pisoare (!). Acestui pre înnălțat și luminat domnu, fiindu încă beiuzadi, i-a venit di la pre puterneca împărăție a Țar(i)grad(u)lui caftan aice în Eș.

La velet de cînd am scris 7272 (1763) di la zidire lumii, octomvrii 7. Iordache Roset.

(Ms. r. 1298, f. 112-114 v. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 490-491).*

28

[38]...Și am scris eu, Oprișean log(ofăt) za divan, la schimbarea mării sale din domnie Costandin vodă Mavrocordatu, la leatu 1763 [39]. Și apoi au venit domnu măriia sa Costandin Racoviță [40], fiind mitropolit a toată Ungrovlahiia kiriu kir Grigorie.

Și mîna mea va putrezi, iar cela ce va citi mă va pomeni. Oprișean log(ofăt) z(a) d(i)v(an), mar(tie) 23 d(ni), 1763.

(C. r. v. 139, schimb 2, f. 209 v).

---

36. Corect: Ioan Teodor Callimachi (1758-1761).
37. Ioan Teodor Callimachi (1758-1761).
38. *Noul Testament*, București, 1703.
39. Din a șasea domnie a sa în Țara Românească (1761-1763).
40. A doua sa domnie în Țara Românească (1763-1764).

www.dacoromanica.ro

29

Mazîliia mării sale lui Constandin vodă Mavrocordat[41] 1764. Întrarea mării sale lui Ştefan vodă[42] în Bucureşti, 1764.

(Ms. r. 1156, f. 141. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 223).*

30

Io Stefan Mihai Racoviţă voevod[43] din mila lui Dumnezeu. **Credinciosul boeriul domnii meale Mihalachi biv vel sardar, ispravnicule ot sud Mehedinţi, sănătate. Îţi facem în ştire domnia mea că aici au dat jalbă oamenii dintr-acel judeţ, cum că sînt încărcaţi la bir peste putinţa lor şi trage şi biro cu fugiţii. Care acei fugiţi sînt în judeţul Muşcel. Ci dar să trimiţi să aducă pe acei fugiţi, faţă fiind şi jăluitorii.**

(Ms. r. 253, f. 4 v. Ed.: CATALOGUL, *II, p. 68).*

31

Let 7273 (1765), **august 15, au spînzurat împărăţie pe acest om rău Stravachi dinainte uşei lui la Ţarigrad, ajungînd jalobă din Ţara M(unte)niască precum că au prăp(ădit) ţara, fiind el baş (c)apiche(ha)e la Ştefan vodă[44], ficior(u)l lui (Mihai) vodă Racoviţă, fiind domnu rău şi făr de frică l(a Dum)nezău, (l-au) luat pe acest tiran Stavrachi lîngă sîne fiind foarte boga(t), cu putere banilor lucra ce vre, tremura toţi greci(i) de numele lui. În scurt n-au stătut din greci nime cu atîta răutate şi putere mare la turci. La care au găsit bogăţie multă peste fire, după ce l-au spînzurat, fiind vezîr Mehmet Paşa mu(...)[45] au meşterşugit de l-au omorît.**

(Din „Însămnare de semne ce s-au făcut în pămîntul Moldovii").

(Ms. r. 2776, faţa interioară a peretelui ultim).

32

Am pomenit eu, Voicu sin Ianache ot Godeni, porecla Marvistoiul, 1768, octomvrie 5 d(ni), în zilele prea înnălţatului domn a totă Ţara Rumânească Alix(an)dru voivod[46] au venit chemari

---

41. Corect: Constantin Racoviţă.
42. Ştefan Racoviţă (1764-1765).
43. Ştefan Racoviţă, domn al Ţării Româneşti (1764-1765).
44. Ştefan Racoviţă, domn al Ţării Româneşti (1764-1765).
45. Hîrtie distrusă.
46. Alexandru Ghica (1766-1768).

www.dacoromanica.ro

de oste și am făcut un car cu patru boi bun și l-am dat în mîna lui Gheorghe sin Ion Ceauș și s-au dus la o cetate la Voziia în Țara Tătărască.

La anul de la mîntuirea lumii leat 1769, octomvrie, au început turci a să găti de război cu Moscu. Și am dat noi, satu Godeni, de la octomvrie pînă la fevruarie 3 zaharale de grîu și am făcut 3 cară cu boi de oste și am dus tot într-a (ce)le zile 11 cară de chirestele la Giurgiul. Și altile multe am petrecut într-acele zile eu, Voicu Marvistoi, sin Ianache (...) [47].

(C. r. v. 114, dublet 611, f. 48-55).

33

Vineri noaptea spre sîmbătă, oc(tomvrie) 11 dni, 7277 (1768), în zioa de sfîntul apostol arhidiacon Filip, unul din cei șapte diaconi, au ninsu toată noaptea, încă și sîmbătă toată zioa pînă seara, apoi sîmbătă noaptea amestecat ninsoare cu ploae, în zilele prea înălțatului domnu Ioan Alexandru v(oe)vod [48]. Cînd și trecerea turcilor au fost tot într-aciastă lună, încă și mai nainte, în luna lui sep(temvrie), cînd au trecut la oaste asupra muscalilor. Tot într-aciastă lună au plecat și doamnele la Țarigrad, însă doamna cea bătrînă a măriei sale răposatului Scarlat vodă și doamna a măriei sale Alexandru voevod, miercuri, oc(tomvrie) 15 dni, 7277 (1768), încă și alte jupînease. Pisah popa Cîrstea ot mah(alaua) Popa Soare.

(C. r. v. 138 A, dublet 1, fața interioară a peretelui ultim).

34

De cînd au venit împăratul Iosif, să să știe în luna lui mai în 27 zile. Și l-am văzut cu ochii mei eu, popa Ioan Todor, în beserica Scheilor, la anii 1773.

(C. r. v. 274, unicat, f. 84).

35

La velet 1769, săp(temvrie) 20 zile, au venit moscalii în Moldova. Și glavnoi comandir a toată oastea, adică feldmarșal, era graf Petru Alexandrovici Romențov. Și făcîndu pace cu turcii, s-au dus moscalii din Moldova, la velet 1775, ghen(arie) 1. Și i-au bătut pe turci și i-au gonit pînă peste Dunăre, la Șumla. Și țara Moldovii și Țara Munteniască li-au dat moscalii înnapoi turcilor.

---

47. Cîteva cuvinte tăiate la legat.
48. Alexandru Ghica (1766-1768).

www.dacoromanica.ro

Şi domnu a pus împărăţie turcească la Moldova pe Grigorie Alexandru Ghica voivod [49], la zăce a lui dechemvrie, 1774. Şi au intrat în Iaş la velet 1775, ghen(arie) 1, fiind mărie sa la Moldova.

Iar la Ţara Românească s-au făcut domnu Alexandru Ipsilant, [50] care au fost po(stelnic) la Moldova la Grigori vodă Calemah, feciorul lui Enachi aga care au venit de la Ţarigrad.

Şi la let 1775, fev(ruarie) 22, au intrat doamna mării sale Grigori Alexandru Ghica voivod în Iaşi, dinpreună şi cu o bezade, duminică, în ziua lăsatului de săc de brînză, viind de la Ţarigrad şi o domniţă.

La 1775, maiu 24, au intrat în Iaş o beizade ca de 7 ani şi o domniţă a mării sale lui vodă, care beizade şi domniţă fiind bolnavi, n-au venit cînd au venit doamna, ce au trimis mărie sa pe doftorul Fotachi de li-au adus, şi ducîndu-le înainte mării sale, n-au cunoscut pe mărie sa, fiindu de multă vreme nevăzuţi.

(Însemnările lui Năstase Scorţescu).

(Ms. r 3775, f. 1).

36

1774, sept(emvrie) 14, au îmbrăcat caftan dă domnie Alexandru vodă Ipsilant [51]. Costandin Cioranu postelnic.

(Ms. r. 1320, f. 17 v. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 548)*

37

Însămnare pentru a să şti vreme de cîndu l-au tăiat pe domnul Grigore Ghica voevod în casăle numite di Beilic în oraş Iaşii de către trimesul capigiu de la Poarta Othomană, adecă la anul 1777, ghenar (!) 18.

(Ms. r. 1132, f. 201. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 156).*

38

La 1777, oc(tomvrie) 1, duminică noapte spre luni s-au taet Grigorie vodă Ghica la casăle de Beilic, de Ahmet beiu capigibaş, şi s-au făcut domnu Costandin Dimitrie Muruz voevod.

(Însemnarea lui Năstase Scorţescu).

(Ms. r. 3775, f. 59 v).

---

49. Grigore al III-lea Ghica (1774-1777).
50. Prima domnie în Ţara Românească (1774-1782).
51. Prima domnie în Ţara Românească (1774-1782).

www.dacoromanica.ro

39

Să să ştii cînd au tăet capul lui Grigori Ghica v(oe)vod, fiind în domnii în oraşul Eşii, cari s-au tăet de capigi de la Poarta împărătească aice în Eş, la casile de Beilic, la anul 1777, oct(omvrie) 1, duminică la 12 ciasuri.

(Ms. r. 3319, f. 131 v).

40

De cînd au tăet pe Ghica vodă un capigiu în Iaşi şi i-au dus capul în Ţarigrad şi au venit domn Costandin Moruz, 1777, oct(omvrie) 1.

(C. r. v. 277, schimb, f. 91).

41

Să s(ă) ştie cînd au tăet turcii pe măriia sa Grigorii Alecsandru Gheca voevod în Eş cu vecleşug, usporţit de turcu capegeu în casăle de Beilec, la vălet 1777, octomv(rie) 1, duminică spre luni ca la 2 ceasuri de noaptea.

Şi într-ace zi au fost şi zăcfetul nemţăscu la Cernăuţ şi toată noapte, cînd au jurat pe toţ oamenii ce s-au aflat sub stăpînire lor.

1777, octomv(rie) 1, duminică spri luni şi luni au început a cade ciaţă ca fumul pe pămînt şi au fost tot fum pînă joi demeneaţă şi apoi s-au rădicat ace negură.

(Ms. s. 705, f. 39 v — 40 în josul paginilor).

42

La leat 1777, octomvrie 20 (!) l-au tăiat pe Grigore vodă Ghica în Iaşi. Şi au venit Moruz domn ţărei Moldavii.

(Însemnarea postelnicelului Toma din Focşani, necontemporană).

(C. r. v. 61, dublet din biblioteca Casei Bisericii nr. 117, prima foaie albă de la început, verso).

43

La 1778, av(gust) 18, vineri noapte spre sîmbătă s-au tăet Manolache Bogdan vel vornic şi Ioan Cuza biv vel spatar în Iaş, în başca den nuntru din curte, fiind acolo închiş într-acea noapte. Şi taindu-li-să capitile, li-au pus pe laviţă la poarta curţii, şăzîndu de diminiaţa păr la amiazăzi, văzîndu-le tot norodul, în zilele mării sale Costandin Muruz voivod.

www.dacoromanica.ro

Şi s-au tăet de un Pavăl căpitan de la Cosăuţ ot Soroca, fiind închis în temniţă cu pricină de vinovăţie călcării de hotar.

(Însemnarea lui Năstase Scorţescu).

(Ms. r. 3775, f. 59 v — 60).

44

Aciasta carte, ce să chiamă Tilimah, este a dumnelui Iordache Darie Dărmănescu biv vel paharnic, şi au fost lasat-o la tatăl mieu, părintele Enache proin prot(opop) ot Tîrgul Ocnii, cînd au fost dumnelui închis în turnu de urgie mării sale Costandin Dimitrie Moroz voevod, 1778, octomvrie 15.

Ioniţă, fiul protopopului Enache, am subscris.

(Ms. r. 343, f. 105 v. Ed.: CATALOGUL, *II, p. 53).*

45

Ghenarie 12, 1782, miercuri seara, s-au mazilit Alexandru vodă [52]. Şi au îmbrăcat caftan Nicolae vodă Caragea [53], dragoman fiind, de la ghenarie 6.

(Ms. g. 154, faţa interioară a peretelui prim. Ed.: CATALOGUL *MS. G. p. 10).*

46

Apr(ilie) 3 dni 1782, în Dumineca Thomii, au intrat în scaunul Bucureştilor domn nou, măriia sa Nicolae Costandin Caragea voevod, domnind pînă la iulie 1783.

(Însemnarea lui Nicolae, logofătul episcopiei Argeşului).

(Ms. r. 2126, faţa int. a peretelui prim şi f. 1. Ed.: N. Iorga, MANUSCRIPTELE, *p. 222).*

47

1783, sep(temvrie) 1, au intrat în scaunu domnesc măriia sa Mih(ai) Suţu voevod [54], domnind pînă la apr(ilie) 1786.

(Acelaşi, tot acolo, f. 1. Ed.: N. Iorga o.c.l.c. p. 222).

48

În zilili pre înnălţatului domnului nostru Alexandru Costandin voevod Mavrocordat [55], în domnie dintăi, s-au întîmplat

---

52. Alexandru Ipsilanti, prima domnie în Ţara Românească (1774-1782).
53. Domn al Ţării Româneşti (1782-1783).
54. Prima sa domnie în Ţara Românească (1783-1786).
55. Alexandru Mavrocordat (Deli-bei), domn al Moldovei (1782-1785).

www.dacoromanica.ro

de au arsu curte domniască de tot, în lu(na) lui dechemvrii în 22 de zîli, duminică spre luni, la cinci ceasur de nopte. De cari s-au întîmplat şi mazîlii mai la urmă, peste puţîni zîli. D(e) care fost-au multă scîrbă, multă şi mari lui vodă şi tuturoru grecilor şi curţii, (ti)căloşii şi plînsă mari (de) către feciorii de boeri pentru mazîliia lui. Căci domn n-o mai venit aşă milostivu şi bun şi darnic şi pe toţ feciorii de boeri i-au boerit şi era toţ în boerii şi în chivernisală, şi de nu-i miluia cu bani, dar îi bucura cu numi de boerii. Şi am scris aici ca să să ştii. In velet 1784, deche(mvrie) 22.

(Ms. r. 940, f. 70 v. Ed.: CATALOGUL. *III, p. 159).*

49

Domnie mărie sali Alexandru Mavrocordat voevod [56].

La 1785 ghenar 1, au îmbrăcat caftan de domnie Moldovei şi au venit în scaunul mărie sali în zioa sfîntului Theodor şi au domnit un an şi 11 luni, 2 zili. Şi cu şidere au şezut în mitropolie, fiindcă curţile era arsă. La domnie sa au fost bun şi milostiv. La al doile an al mării sali s-au aflat lipse mari de piine. Şi i s-au întîmplat de l-au mazilit la velet 1786, dechemvrie 3, venind domn aice mărie sa Alexandru Ipsilant voevod [57]. Şi după mazilie sa şezînd 53 zili în Iaşi, la velet 1787, ghenar 26, marţî la 4 ceasuri de noapte, au prebigit la moscali. Şi prinzând de veste a doa zi boerii căimăcami la 3 ceasuri din zi îndată au răpezit gonaci boeri după dînsul, pe dumnialui Theoderaşcu Balş vel vornic de aprozi i pe dumnialui Manolachi Conachi biv vel ban i pe dumnialui Manolachi Balş biv vel ban. Şi nici uni nu l-au putut întîlni ca să-l prinză.

(Însemnare intercalată în cronica lui Miron Costin, DE NEAMUL MOLDOVENILOR).

(Ms. r. 1298. f. 106. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 106).*

50

Aciastă carte, ci să numeşte Tarlo, care este prea de mare zăbavă unui cetitori ce va vrea ca să o citească, şi am început-o a o scriia de la let 1786, dechemv(rie) 1, întru cea dintăi domnie a mării sale Alexandru Ioan Mavrocordat voevod [58]. Şi la 3 zile

---

56. Alexandru Mavrocordoat (Firaris), domn al Moldovei (1785-1786).
57. 1786-1788 (fost domn al Ţării Româneşti, 1774-1782).
58. Alexandru Mavrocordat (Firaris). domn al Moldovei (1785-1786).

www.dacoromanica.ro

ali lunii lui dechemv(rie) i-au venit mazilie. Carile au domnit un an și 11 luni aice în scaon Moldovii. Și domniia aceștii țări a luat-o mărie sa Alexandru Ioan Ipsilant voevod[59]. Și cînd am ajunsu eu la sfîrșitul cărții aceștiia, unde dumnalor veliții boeri și toată țara făcea gătire mării sale Alexandru Ioan Mavrocordat vodă și-l aștepta din cias în cias ca să purciasă la Țarigrad, după obiceiul domnilor veachi, iar măriia sa în 26 zile a lunii lui ghenar spre 27 noapte au pribegit în țara Rosii, și din boerenași luînd cu mărie sa pe d(umnea)lui Filodor vel cămăraș, pe cămăraș al doile, socotind că acesta este drumul cel mai bun și mai drept spre odihna și folosul mării sale, luînd și cîțva neferi cu măriia sa. Iar mărie sa doamna au rămas, neștiind nemică de pribegire mării sale. Și întîmplîndu-să aciastă întîmplare la sfîrșitul cărții aceștiia care era vrednică de însămnat sprea știința vreamilor viitoare, n-am lipsit a nu o scriia. Iar carte aciasta am scris-o pentru însuș trebuința mea. Și cine mi-ar lua-o, fără știre sau fără voia mea, să fiia blăstămat de Domnul Dumnezeu și de prea curata a sa maică și de 12 slăviț apostoli și de 318 sfinți părinți de la soborul Nicheai, și de mine în veaci niertat. 1787, ghenarie 27. Ștefan Stîrce.

(Ms. r. 25, f. 269 v — 270. Ed.: CATALOGUL, *I. p. 86).*

51

Pentru acest pămînt al țării Moldovii eu așa am aflat că au lăcuit pe aceste locuri dații, și au trăit 500 de ani, pîn i-au bătut și i-au răsipit Traian împăratul Rîmului la anul 103 după Hs. Iar alți zic că la anul 120 după Hs. s-au sculat Traian împăratul Rîmului și biruind pre Dechebal, craiul daților, au adus rîmleni și după ce i-au așezat pe aceste locuri au purces biruitor cu 600.000 de oaste și trecînd Siretiul, Prutul, Nistrul, Buhul, Niprul, Donul. Și această apă, ce să numește Donul, împarte Asiia de Europa, precum desparte la Țarigrad Boazul: dincoce Țarigradul cu Galata de Europa, iar dincolo Scudariul de Asie. Apoi iarăș s-au pustiit de goți, de unguri cu Atila craiul. Titlul Atilii era acesta: Atila, feciorul lui Bendecuc, nepotul marelui Nevrod, crescut și ținut în Elada, din mila lui Dumnezeu craiu

59. Alexandru Ipsilanti (1786-1788).

www.dacoromanica.ro

ungurilor, a midilor, a daţilor(!) * a goţilor, biciul lui Dumnezeu, spaima lumii.

(Însemnarea biv vel pitarului Toader Jora, scrisă ulterior datei de 24 martie 1786).

(Ms. r. 50, f. 3 v — 8. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 121).*

52

1786, mai 17, au intrat în scaunu domnesc măriia sa Nicolae Petru Mavrogheni voevod [60].

(Însemnarea lui Nicolae, logofătul episcopiei Argeşului).

(Ms. r. 2126, f. 1. Ed.: N. Iorga, MANUSCRIPTELE, *p, 222).*

53

Aciastă carte ce să numeşte Biblie [61], a cui va fi, nu ştiu. Iar eu acum am găsit-o la dumneei mătuşi-me, cluceresa Elena Racoviţoia, şi am cetitu cîteva zile pe dînsa. Şi într-aceste zile s-au întîmplat de s-au făcut şi schimbare domnii, adecă la l(ea)t 1786, mar(tie) 31, într-o zi marţi, au venit maziliia mării sale lui Mihai vodă Suciu [62], şi domn nou Ţării Româneşti, patrii noastre, s-au făcut măriia sa Neculae v(oe)v(o)d Mavrogheni. Iar eu aici am însemnat azi, mai 13, totu la l(ea)t 1786. Iprociu. Dumitrache Racoviţă vornic.

(C. r. v. 86, schimb, a treia foaie tipărită de la început).

54

Iar la anulu 1787, avgust 14, s-au vestit războiul între Poarta Othomaniceascâ cu împărăţiia Austriei, viind în primăvară mulţime de turci atît în Craiova, unde ne aflam şi noi, cît şi în Bucureşti, şi au umplut toată ţara, neputînd nimeni din lăcuitori a să mişca din locurile lor. Au trecut vezirul cu puteare mare de turci pe la Rusava în Ţara Nemţească şi au făcut multă stricăciune, jafuind şi robind, din care robi adunînd mulţ copii şi feate în Crai(o)va, pre mulţi i-au răscumpărat unii din boeri şi

---

* Bineînţeles informaţia este eronată, dar ţinînd seama de volumul de cunoştinţe acumulat la acea vreme, autorul ei poate fi iertat (Nota red.).

60. Domn al Ţării Româneşti (1786-1790).

61. Ediţia Bucureşti, 1688.

62. Mihai Suţu, prima sa domnie (1783-1786).

www.dacoromanica.ro

neguțători, domnind aici în țară într-această vreame măriia sa Nicolae Mavrogheni vo(evo)d.

Iar la leat (loc gol), octomvrie 28, au venit oștile Austriei într-această zi, intrînd în Craiova, de care silă fiind turcii mai nainte cu doao zile s-au rădecat într-o noapte, nefăcînd nici o stricăciune în Craiova. Asemenea și turcii din București iarăș rădecîndu-se, făr de nici o stricăciune făcînd, au trecut Dunărea.

Că fiind acest domn strașnic și vrednic, cu a lui iconomie sau mai bine să zic cu purtarea de grij(ă) cea dumnezeiască, au scăpat locuitorii fără primejdie. Au trecut și domnul acesta peste Dunăre mai nainte pînă a nu veni oștile nemțești în București și peste puțină vreame au perit și acest domnu, luîndu-i capul de la Poartă la un sat du peste Dunăre. Dumnezeu să-l iarte, că au fost bun pentru țară.

(Însemnarea lui Nicolae, logofătul episcopiei Argeșului).

(Ms. r. 2126, f. 1 ⅄ 2. Ed.: N. Iorga, MANUSCRIPTELE, *p. 222-223).*

55

Măriia sa Manoil voevod (corect: Nicolae Mavrogheni) au întrat în Buc(urești) pe la Spirea într-o carătă. Conac la ruda sa la Veneţianca au făcut, iun(ie) 19, (1788).

(Ms. r. 1612, f. 127).

56

Oct(omvrie) 4, 1788, sîmbătă în di seară au venit vezirul în București cu Nicolae voevod Mavrogheni în caretă și l-au conăcit la casile domnești ceale noao și duminecă la 5 s-au primblat numai vizirul tiptil prin tirgu și duminică seara la 8 ceasuri din noapte s-au dus la Rusciuc.

(Ms. r. 340, f. 1. Ed.: CATALOGUL, *II, p. 49-50).*

57

Să (să) știe că la leat 1791 au făcut pace împăratu turcului cu împăratu nămțului. Și au venit domnu și stăpânitoru Țării Rumânești Ion Mihai Costandin Suțul voevod, întru al doilea domnii, și aflîndu-(să) mitropolitu prea sfinţiia sa kir Cozma. Și după făcerea păcii au venit și boerii cei pribigi(ți din) Țara Turcească aici în Țara R(umânească). Și pentru aceia am însămnat ca să (să știe). 1791, avgust 6. (Semnătura indescifrabilă).

(Ms. r. 3162, f. 104).

www.dacoromanica.ro

58

Să (să) știia de cînd s-au dus măriia sa vodă Alexandru Dumitru Muruz voivod[63] la Romanu, șăzîndu aici în Iași moscalii. Și am scris iau di pominiri la let 1792, mart 20. Mihalache Vartic.

(C. r. v. 96, p. 272).

59

La velet 1793, ghenar 6, au venit lui Alexandru Muruz vodă schimb de la Moldova la Țara Românească, și de acolo să vie domnul Mihaiu Costandin Suciu vodă aicea în Moldova.

(Ms. r. 56, f. 261. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 134).*

60

Iar la cursul anilor 1793 au fostu schimbarea domnii prea luminatului domnu Io Costandin Alexandru voevod[64], iar în scaunul arhierii era părintele kir Filaret, fevru(arie) 5. Vasile.

(Ms. r. 2141, f. 291 v. Ed.: N. Iorga, MANUSCRIPTELE, *p. 210).*

61

La l(eat) 1793, fev(ruarie) 20, au intratu ecxelenţiia sa Alexandru Costandin Moruz vodă în București, venind din Moldova, și măriia sa Mihai vodă Suţ(u) au mersu la Moldova domnu de aici din Ţara Rumânească. Cari prea puternic(ul) Dumnezeu să-i lungească stăpînirea cu ani îndelungaţ și fericiţ.

(Ms. r. 1326, f. 31 v. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 560).*

62

În zilile lui Alexandru vodă[65] au fost surghiuniţi de măriia sa la sfînta mănăstire Arnota încă noi 6 boeri, și trei la sfînta mănăstire Bistriţa. Numile boerilor : Scarlat Izvoranu, Dinu bratsău, cu Iancu Brebinocu la sfînta mănăstire Bistriţa ; iar Scarlat Milcoveanu cu Nicolae Gigîrtu i cu Micu Vulturescu la sfînta mănăstire Arnota. Și am scris cu Micu Vulturescu polcovnic, 1793 noemvrie 13. Și acești 6 boieri sînt tot veri unii cu alţii.

(Ms. r. 2583, f. 2).

---

63. Prima domnie în Moldova (1792).
64. Prima domnie în Ţara Românească (1793-1796).
65. Moruzi (1793-1796).

www.dacoromanica.ro

63

Însemnarăm într-această carte de cînd au fost aici surghiuniţi trei boeri anume Nicolae Gigîrtu, Micu Vulturescu, Scarlat Milcoveanu din sud Olt, de măriia sa domnul nostru Alexandru Moruz Costandin voevod într-aciastă sfîntă mănăstire Arnota, i pe alţ itrei boeri, tot tovaroşi cu dumnialor, la mănăstirea Bistriţii, anume clucer Scarlat Izvoranu, frate-său Costandin şi Iancul Slătineanu, fiind toţi la o vină, adecă pă bună dreptate, căci ş-au jăluit păsurile mării sale. 1793, dechemvrie 3.

(Ms. r. 2583, f. 1).

64

Aici amu scrisu eu cînd eramu surghiuniţi însă 6 boeri, însă 3 la Arnota şi trei la Bistriţa, însă numele boerilor : Scarlat Milcoveanu, Scarlat Izvoranu, Nicolae Gigîrtu, Micu Vulturescu, Costandin Izvoranu, Iancu Brebinocu iproci. Micu Vulturescu polcovnic. Şi pentru ca să pomeniască, am scrisu, pentru ca să pomeniască, într-această carte. 1793, dechemvrie 20.

(Ms. r. 2583, f. 493 v).

65

Aciastă Alexăndrii este a dumnialui Alexandru Vartic, vătavul dumnialui vornicul Costachi Paladi, care s-au scris de Ioniţă Spiridon, în domnie mării sali Mihai Costandin Suţul voivod [66], căruia mazîlii i-au venit la anul 1795, april 25.

(Ms. r. 3182, f. 88).

66

Să (să) ştie de cîndu s-au mazilit domnul nostru Ioan Alexandru Costandin Moruz voevod [67], miercuri noaptea la 6 ciasuri spre joi, 1796, avg(ust) 20.

(Ms. r. 2303, f. 143 v).

67

Să se ştii de cîndu au venitu domnul Io Alixandru Ipsilant voivodu [68] la setevrie 7 zile, cu totă domniia lui. Şi au venitu şi caii care au luotu de poşti. Şi au venit cu tot răul, că omeni

---

66. Domn al Moldovei (1792-1795).
67. Din prima sa domnie în Ţara Românească (1793-1796).
68. În a doua sa domnie în Ţara Românească (1796-1797).

www.dacoromanica.ro

trăgea nădejde de bine, iar elu au venitu cu totul răul, că era birurile, deseteană și potuveazi și butuci și zahara și (un cuvînt indescrifrabil). Leat 1797. Ion logofăt Miclescu.

(C. r. v. 46, dublet, donația Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice din 1885, ultima foaie albă de la sfîrșit).

68

Să (să) știi de cînd s-au mazilit domnul nostru Ion Alexandru Ipsilant voivod, (17)97, noe(mvrie) 18.

(Ms. r. 2303, f. 143 v).

69

La leat 1798, ghenar 17, în zio sfîntului Andonie s-au născut al (...[69]) fică, după amiazăzi, în zilile mării sale Costandin Angerlăul[70] v(oevod).

Într-aceste zile au venit și măriia sa în București (...[69]), așteptînd toiurile a veni în urmă.

Și s-au botezatu la ap(rilie) de dumneaei cocoana Elenca Dudeasca, prin vechil popa Gheorghe (...[69]).

(Însemnarea lui Dimitrie biv vel armaș din Cotești).

(C. r. v. 441, dublet, achiziție din 1971, p. 110).

70

L(eat) 1799, ghenar(ie) 3, au venit căpitan — pașa în București, fiind domn Hangerlău[70].

(Însemnarea lui D. Drugănescu).

(C. r. v. 1083, achiziția 491, prima foaie albă de la început, verso).

71

(17)99 la ghinarie 30, măriia sa vodă Alexandru Costandin Moruz vodă[71] au îmbrăcat caftan de domnie. La fevr(uarie) 8, marți la 6 ceasuri, au venit mazilie domnului Costandin Hangeri voivod. La 18, vineri, la 5 ceasuri și ju(mă)tate, cu ferman de la împărăție, au tăiat capul lui Costandin vodă Hangeri și lepădîndu-i trupul în mijlocul curții, au șăzut pîn sara de l-au văzut tot norodul și pă urmă l-au îngropat la Sf. Spiridon, slujin-

69. Foaia tăiată la legat.
70. Constantin Hangerli, domn al Țării Românești (1797-1799).
71. În a doua sa domnie în Țara Românească (1799-1801).

www.dacoromanica.ro

du-i-s(ă) de părintele Pogoniianis kir Antim. La 14 a lu(nii) lui mar(tie) au intrat măriia sa vodă Muruz în București, așteptînd, toiurile și pă urmă să i să facă alai, cînd va intra cu cuca.

(Ms. r. 1316, f. 180 v. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 537).*

72

La leat 1799 la 7 ceasur din zi, fevruarie 8, au venit mazîliia lui Costandin vodă Hangeriu.

La leat 1799, vineri, la 7 ceasur din zi, fevruarie 18, au venit capegiu de la împărăție și i-au tăiat capul lui Costandin vodă Hangeriu și i-au luat toată avuțiia lui împărătească.

(Ms. r 5500, f. 220 v).

73

Să (să) știi de cîndu s-au mazilit domnul nostru Ion Costandin Gheorhge Hagianrălău voevod, marți la 10 ciasuri din zi, (17)99, fevr(uarie) 8.

(Ms. r. 2303, f. 143 v).

74

La leat 1799, fevruarie 18, vineri, la cinci ciasuri din zi, au tăiat pă Angerlău, domn al Țării Românești. Și m-am dus și eu de l-am văzut cu ochii mei, unde îl tîrîse gialat(ul), jos la capul scării, la curtea lui Mihaiu Vodă cea Noă.

(Însemnarea lui Ilie Izbășescu).

(Ms. r. 4383, f. 243 v).

75

Să (să) știi de cînd au tăiat pe domnul nostru Io Co(standin) Hangialău voevod în curtea lui Mihaiu Vodă la spartul divanului, la leat 99, fevr(uarie) 19. (Urmează cuvintele „pentru văcărit", șterse cu o linie).

Cînd au scos văcărit și hîrtiile în țară.

(Ms. r. 2303, f. 1).

76

La leat 1799, fevroarie 8, marți la 7 ciasuri din zi, au venitu măzîliia lui Costandin Gheorghi Hangerli voivod. Și după măriia sa au venit Alexandru Muruz voivod întru a doo (domnie). Iar la 18 zile vii(n)du capigi-bașă de la Țarigrad cu ferman împărătescu, vineri la 7 ciasuri din zi au luat capu, și trupu lui l-au

www.dacoromanica.ro

aruncat la scară d(o)mnească cu mare necinste. Şi la unsprezece ceasuri i-au ridicatu trupu mării sale spre îngropare.

(Ms. r. 1817, f. 71-71 v).

77

Să să ştie că în zilele întunecatului domnulu Ionu Costandinu Gheorghe Agialuncu voivodu, au venit pe la Dii să să bată şi au topitu oste, cîtă, nu să ştie, şi saraori, nu să ştie. Şi după aciaia (...) [72].

Să să ştie că în zilele prea întunecatului domnulu lui Ionu Costandinu Gheorghe Agialucu voivodu au mersu la împăratu şi au zisu să să pue domnu, că o sparge elu Diiu, şi au cerutu oste. Şi i-au datu şi au venitu la (...) [72] şi o prăpăditu şi au prăpăditu lumea. Şi după aceaa au scosu şi (...) [72] şi l-au lotu şi pornisă şi în rtil (...) [72] şi au aflatu şi l-au lotu la sgumu (...) [72], că totă lumea blestema, tote babele blestema, nu i-au ajutatu milostivu D(u)mnezeu cumu arfireii n-au îndră(zn)itu să de(z)lege iară (...) [72] lege, să nu-i putrezească trupu ca auciuoia şi ca heru şi ca pl (...) [72] să fie afurisitu de cei sfinţi părinţi di Nachiaia.

Lun(a) lui fevreare 20, la leatu 7307 (1799).

Amu scrisu eu, Costandin sinu popa Dima, prinu por(un)ca siţii sale părintelui Iosifu Peşterianu.

(C. r. v. 456, schimb, din biblioteca Casei Bisericii nr. 652, p. 175, 252).

78

1799, fev(ruarie) 8, marţ au venit mazîlie domnului Costandin Hangeri. Iar vineri, fev(ruarie) 18, au venit un turc peşchergiu de la Ţarigrad şi i-au luat capul în casele domneşti la Mihaiu Vodă.

Acest domnu între altele au scos şi văcăritul, plătind lăcuitorii şi toată boerimea şi sfînta mi(tropolie), episcopiile şi toate mănăstirile de toată vita mare şi mică cîte taleri doi şi bani treizeci. Care această dajde ce fusăse şi mai nainte de mulţi ani era oprită cu greale legături. Iară acest domnu, nebăgînd în seamă legăturile acestea, încă pînă a nu strînge şi a istovi aceşti bani din toată ţara, în grabă i-au venit această urgie asupră.

Că după ce i-au luat capul, i-au tras trupul afară, jos, la capul scării domneşti, despuiat, numai i-au lăsat izmenile pentru

72. Foaia tăiată la legat.

www.dacoromanica.ro

acoperirea trupului, și așa l-au privit norodul ce să adunase. Capul l-au dus la Țarigrad, iar trupul noaptea l-au dus și l-au îngropat la mănăstirea Sfîntului Spiridon cel Nou. Toți cei ce vor ceti să zică: „Dumnezeu să-l iarte".

(Însemnarea lui Nicolae logofătul episcopiei Argeșului).

(Ms. r. 2126, f. 3. Ed.: N. Iorga, MANUSCRIPTELE, *p. 223).*

79

Această pravilă[73] este a mea, logof(ătu)lui Dimitrie Bibescul, dăruită de dumnealui pos(telnicul) Nicolaiche ce au stătut caimacam în Craiova cînd s-au ars Craiova de Cara Musta, în zilele tiranului Pazmangi pașa de la Dii. 1800. Dimi(trie) Bib(escu).

(Ms. g. 1434, f. 114 v).

80

1802, maiu 22, s-au spart București(i).

(Ms. r. 1125, f. 78. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 134).*

81

Mai însemnai acii pentru ca să s(ă) știe cînd s-au întîmplatu spaima aceia și strămutarea pentru cumplita bătălie atît cînd să bătea turcu cu turcu la cetatea Diiului.

Atuncea au trecut Țara Muntenească în țara de sus a europenilor, împreună cu domnulu său Mihai v(oe)v(o)d Suțul la leat 1802.

Iar după ce s-au liniștit acea turbare și s-au contenit, au eșit iarăși țara la pămînt(u) său.

După aceia, tot într-acestaș anu, toamna, tot la veleat(u) cel mai sus numit, octomvrie 14, în zio de Vinerea Mare, s-au cutremurat pămînt(u) foarte tare și înfricoșat, cît multe ziduri s-au sfărîmat, biserici, case. Atuncea s-au surpat și Colțea din București.

Atuncea aflîndu-mi și eu în furiia aceia cu sfinț(it) părintele egumen aninoșanu,[74] kir Dositheu, la deal, la viile sfintii mănăstiri. Ioan Buzăian.

(C. r. v. 436, schimb, din Biblioteca Casei Bisericii 742/11 și din muzeul „Biserica domnească", 35, foaia albă de la început).

---

73. Mihai Fotino din Hios, *Prescurtare din Basilicale*, sec. XVIII.
74. Al mănăstirii Aninoasa.

www.dacoromanica.ro

82

1802, mai 15, dintr-o spaimă a unui turcu hoţ, anume Manaf Ibraim, carele prădînd şi arzînd mul(te) oraşe i sate de dincolo de Dunăre, spereindu-se lăcuitorii din Bucureşti, s-au strămutat tot oraşul, încă şi domnul ţării, Mihail vodă Suţul, ce domnea aicea, trecînd domnul şi toată boeri(mea) în cetatea Braşovului, unde am fugit şi noi şăzînd acolo doao luni deplin, pînă din porunca împărătiască au venit măriia sa Alexandru Suţu v(oe)-v(o)d din Moldova aicea în Bucureşti şi au strînsu ţara la loc. Iar alţi din lăcuitori prin satele de la mun(te) şi pe unde au putut s-au dat în laturi.

Dar au păzit Dumnezeu şi s-au oprit venirea acelui vrăjmaş şi hoţ turcu de n-au venit pînă la Bucureşti. Iar peste Olt, pe unde au ajuns, au dat foc, au robit pre unii, au jăfuit, încît au rămas ţara de pe(ste) Olt prăpădită.

Mai la urmă, peste puţină vreame, au perit şi acest vrăjmaş Manaf Ibraim, luîndu-l dracul la oraşul Rusciucului peste Dunăre, omorîndu-l stăpînitorul acestui oraş Rusciucul, Ismail aga Trestenecliolul [75].

(Însemnările lui Nicolae logofătul episcopiei Argeşului).

(Ms. r. 2126, f. 3 v. Ed.: N. Iorga, MANUSCRIPTELE, *p. 223-224).*

83

La let 1802, săpt(emvrie) 20, s-au măzîlit mării sa Alexandru Neculai Suciul voivod [76]. Şi s-au făcut în loc domnu măriia sa Alexandru Costandin Muruz voivod, cu a doao domnii la Moldova. Şi am scris eu, Mihălache Vartic căp(itan).

(C. r. v. 96, foaia albă de la sfîrşit).

84

Să să ştie cîndu au lovit cîrjalii Turtucaia şi au peritu şi creştini mulţi, femei şi fete mari. Şi s-au zătonitu sîrbi şi turci cu băjeniile în Ţara Rumânească. Şi s-au spartu şi mar(gi)nea pe dincoace, leatu 1803, luna maiu 18.

(Însemnarea preotului Tănase de la schitul Spiţovălul).

(C. r. v. 576, dublet, donaţia P. Papahagi, a doua foaie albă de la sfîrşit).

---

75. Corect: *Trestnik-oglu.*
76. Alexandru Suţu, domn al Moldovei (1801-1802).

www.dacoromanica.ro

85

Curţile domneşti (din Iaşi) **s-au zidit de Alexandru Muruzi voevod, la anul 1806.**

(C. r. v. 688, dublet, din biblioteca Casei Bisericii, nr. 26, foaia albă de la început).

86

La leat 1806, avgust 16, pă la ceasur 11, au fugit Costandin vodă Ipsilantu în Ţara Nemţească de frica împărătească.

(Ms. r. 5500, f. 190 v).

87

Mi s-au întîmplat şi mie a citi pre acest leatopiseţu în zilele mării sale domnului nostru Costandin voivod[77], pă vremea turcilor, cînd eşiră măriia sa Constandin voevod şi au pribegit la Rosiia cu doamna sa, adecă la luna lui avg(ust) 15 zile, adecă joi la şase ceasuri (1806).

(Ms. r. 2715. f. 1).

88

La anu 1806, avgust 22, s-au mazîlitu măriia sa Alexandru Costandin Muruz voivod[78]. Şi-au luat domnii Scărlat bezide Calimah din dragomanu. Şi la 1806, octomvrie 14, au vinit la Eşi, şi octomvrie 19, vineri, i-au vinit mazîlii, cari au domnitu numai 59 di zîle. Şi au făcut iarăşi pe Muruz domnu[79] şi au vinitu pînă la Focşani. Şi noemvrie 16 au intrat Bezdoruchi[80] în Eşi cu 400 de căzaci şi pe urmă au vinit şi Mikelsonu glavnei coma(ndi)ri asupra tuturor oştelor rusăşti, ci au trecut în Moldova asupra franţujilor. Şi dechemvrie 7 au vinit în Eşi şi măriia sa Costandin voivod Ipsilant şi la 14 s-au pornit la Bucureşti după Mikelsonu, fiind domnu la amîndoo ţările, la Moldove-Blahii, 180(6).

1807, Costandin Ipsîlant voevod fiind domnu şi pă ţara Moldovei şi pă Ţara Românească, care au domnit 8 luni şi apoi s-au pus sănatoriu.

---

77. Domn al Ţării Româneşti (1802-1806).
78. Din a doua domnie în Moldova (1802-1806).
79. A treia sa domnie în Moldova (1806-1807).
80. Corect: Dolgoruky.

www.dacoromanica.ro

1812, Scarlat Calimah voevod [81], ce au fost robit de oștile rusești di la Rusciuc.

1819. Mihai Grigori Suciul voevod [82], ginerile mării sale Neculai Carage voevod ce au fost domn la Ța(ra) Muntianiască și au fugit la Țara Niamțască.

Și la a(nul) 1821, fe(vruarie) au vinit oștile împărății rosășți, fiind mai mari comandir fiiul mării sali Costandin Ipsila(nti) voevod ce au fugit din domniia Țării Românești la Țara Rosăscă, și fiiul răposa(tului) Matei Canta vel vis(ier), fiiul marii sali domniței Ralu Calimah, în vremi ce s-au tăiatu de către împăratu Turciei la Țarigrad pre pre osfinți(tul) și a totă lumi patriar(hul) kir kirie Gregori mitropolit și ialciu rosasc, și pă măriia sa Scarlat Alexandru Calemah voevod, fiind făcut domnu la Țara Românească [83].

(Însemnările lui Mihalache Vartic).

(C. r. v. 96, prima foaie albă de la început și foaia albă de la sfîrșit).

89

August 16, 1806, fiind domnu aici în țară măriia sa Costandin voevod Ipsilant, într-o zi joi pre la 10 ceasuri din zi, au eșit domnul cu toată casa mării sale împreună și cu niște zaporojani, ce-i avea de mai nainte în curtea domnească, luînd și doao tunuri ale scaunului ce era în curte și au plecat la Brașov, însă tunurile le-au trimis înnapoi de la Câmpina. Și de la Brașov au plecat în Rosiia.

Iar la dechemvrie 13, au venit aici în țară oștile rusești, șăzînd pînă la octomvrie 2, 1812. Și făcîndu-se pace cu Poarta Othomanicească, s-au tras înnapoi oștile rusești.

Dupe tragerea oștilor rusești, au venit domnu de la Poartă aici în țară măriia sa Io Ioan Gheorghie voevod Caragea, întrînd în scaun dechemvrie 12, la 6 ciasuri din zi. Însă alaiul l-au făcut într-această zi, iar aici în oraș era întrat mai nainte cu doao săptămîni, șăzînd în casele dum(nialui) vel log(ofăt) Dumitrache Racoviță.

Iar la dechemvrie 16, au făcut ipopsifios de mi(tropolit) pe prea sfinț(itul) părintele Nectarie, ce fusăse episcop la Rîmnic. Într-o zi luni l-au făcut ipopsifios.

---

81. 1807-1810 (n-a domnit efectiv).
82. Mihai Suțu, a doua domnie în Moldova (1819-1821).
83. În 1821 (n-a ocupat încă efectiv tronul).

www.dacoromanica.ro

Şi la dechemvrie 21, sîmbătă noaptea spre duminică, la 12 ceasuri din noapte, s-au aprins casele domneşti Mihaiu Vodă, mutat fiind măriia sa, fiind măriia sa numai de zăce zile într-aceaste case. Şi au arsu cu înfricoşat foc tot învelişu caselor, întrînd focul şi prin unele din odăile de desuptu.

Iar la ghe(narie) 26, s-au hirotonisit arhiereu şi episcop Rîmnicului prea sfinţ(itul) părintele Galaction, vărul sau nepotul prea sfiinţ(it) părintelui Nectarie mi(tropolit), ghe(narie) 26, 813.

(Însemnările lui Nicolae logofătul episcopiei Argeşului).

(Ms. r. 2126, f. 314. Ed.: N. Iorga, MANUSCRIPTELE, *p. 225-226).*

90

1806, dech(emvrie), au fugit boiarii din Bucureşti de frica turcilor şi au venit după aceaia muscalii cu Costandin Ipsilant voevod, ce fusese fugit la dînşii, şi au tăiat pă turci şi cîţi au scăpat au fugit. Şi am scris să să ştie, Ilarion cîntăreţ ot Sinaia.

(C. r. v. 111, dublet, 107, faţa interioară a peretelui ultim).

91

1806, de(chemvrie) 13, într-o joi la (loc gol) ceasuri din zi, au intrat oştile ruseşti aicea în Bucureşti, iar turcii ce era aicea de pază au fugit care cum au putut, neîmpotrivindu-se nimic a sta de războiu.

(Însemnarea lui Nicolae logofătul episcopiei Argeşului).

(Ms. r. 2126, f. 6. Ed.: N. Iorga, MANUSCRIPTELE, *p. 225).*

92

1812, dechemvrie 15, au intrat Io Caragea voivod în scau(nu) Bucureştilor, în zio sfîntului Spiridon. De la biserică au pu (...)[84].

(Însemnarea lui Petrachi căpitan Trămtianu).

(Ms. r. 2129, f. 30).

93

Această carte s-au făcut în zilele lui Ioan Gheorghe Caragea voivod. S-au făcut această carte în vremea aceia, iar domnu venise cu trei ani mai nainte pînă nu se făcuse această carte şi şăzîndu în scaunu lui în Bucureşti trei ani. Şi el venise de la Ţa-

84. Foaia tăiată la legat.

www.dacoromanica.ro

rigrad în postul Crăciunului şi au şăzut la Filaret doao săptămîni (...)[85] murit de ciumă. Şi îi murise cu o (...)[85] la Ţarigrad. Şi pentru (...)[85] şi după ce s-au făcutu (...)[85] treburile lui şi fiindu într-acest an (...)[85] în Ţara Românească. Şi (...)[85] au căzut (...)[85] 1812. Şi s-au ridicat (...)[85].

(Ms. r. 44, f. 233 v. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 106-107).*

94

Să să ştie de cînd au tăiatu pe căpitanu-paşa la Colintina, din porunca împăratului, capegiu trimis la leatu 1813 mart, din zile domnului Ion Caracgea. Asanache Lipianu.

(C. r. v. 301, dublet, II. 191226, foaia albă de la sfîrşit).

95

Să (să) ştii de cînd au vinit domn în Eşi măriia sa Scarlat Călimah voivod la anul 1812, octomvrie, şi au işît din domnii la anul 1819 septemvrie, cuprinzîndu-să după acest veletu domnii în Eşi 7 ani, carile au întrecut cu multă îmbelşugare de bănet şi boirii cu caftan au făcut multe, vînzîndu-să toate cu preţu, păreche di boi 300 i 400 lei, avînd cirezile şi păpuşoi la hotaru Ţării Ungureşti, căci treizăci lei bani buni i 40, merţa, isînd mulţi oameni din Ţara Ungurească di fometi. În săpti ani au fost lipsă mari. Şi în Moldova s-au vîndut merţia 16 i 20 lei, trecîndu-să şi la Gălaţi popuşoi şi grîu. Am însămnat să să ştie. 1819, săptemvrie. Petrache Gorovei.

(C. r. v. 47, dublet, din biblioteca episcopului Melchisedec, 1892, a doua foaie albă de la început. Ed.: O. Lugoşianu, ÎNSEMNĂRI, *p. 125).*

96

Stiutu să fii la toţi cari veţi citi pi ţidula aciasta că la liat 1813, ghenariu 18, au intrat măriia sa doamna Zmaranda în Iaşi. Asăminea la liat 1813, ghenar 26, au intrat mărie sa dom(nul) Scarlat Alexandru Calimah în scaun.

(Însemnarea lui Al. Beldiman).

(Ms. r. 1338, f. 33. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 500, cu omiterea unui cuvînt).*

---

85. Scrierea ştearsă de umezeală.

www.dacoromanica.ro

97

La leatu 1818, septemvrie 29, duminică la 10 ceasuri (și jumătate după) toacă, au plăcat măria sa vodă, domnul Valahii, Ion Caragea voivod și cu măria sa doamna i cu postelnicu Vlahuțu i cu măria sa domnița, soția lui Vlahuțu ce o chema Zmaranda, i cu spătaru Arghiropulu și cu soția, domnița Ralu, i cu postelnicu Mavrocordat Alecsandru și cu dumnealui aga Vlangăru, dar pă una ce o chema Sofiița au trimisu înainte, călăuză. Dar eu ca să țin minte am însemnat într-această carte. Alec. Brătășanu. 1818, septemvrie 29.

Plecarea mării sale lui vodă, Ioan Caragea v(oe)vod, de aici din București. 818, sep(emvrie) 29.

La acest leat, într-o duminică, la zece ceasuri și jumătate după toacă, au plecat măria sa vodă, domnul Valahii, împreună cu măria sa doamna i cu ginerii mării sale Vlahuțu postelnic mare find, ce ținea pă luminata domnița Zmaragda, și cu banu Arghiropolu ce să afla șe(fu)l spăt(ăriei), ce ținea pă măria (sa) domnița Ralu, și cu luminatul beizade Costache, fiiul mării sale domnu, i cu postelnicu Mavrocordat Alecsandru și cu aga Vlangar și cu una Sofiica, ce era în casă la măriia sa drept slujnică.

(Mr. g. 1312, f. 1).

98

Caragea voivod au fugit, 1818, septemvrie.
(Însemnarea lui Pencu cojocar din București).

(C. r. v. 1063, dublet, fața interioară a peretelui ultim).

99

La leat 1818, septemvrie 29, într-o duminică sf(întu) cuviosu Chyriac, la al 9 ceas, au fost fugirea domnului Gheorghe Caragea în Țara Nemțească, cînd mare frică au pricinuit, nefiind goană.

(Ms. r. 1841, f. 208 v).

100

Să (să) știe de cînd s-au mazilit domnul nostru Io Ion Gheorghe Caragea vodă (loc gol) la leat 1818.

(Ms. r. 2303, f. 122 v).

101

818, septemvrie 29, la 10 ciasuri din zi, au fugit Ion Gheorghe Caragea în Țara Nemțească, pă la Cîmpina.

(Ms. r. 186, f. 1. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 123).*

www.dacoromanica.ro

102

La leat 1818, septemvrie 30, duminică la ciasuri zece din zi, au fugit din scaun măriia sa vodă Ion Gheorghe Caragea și s-au dus în Țara Nemțască, lăsîndu țara asupra Brîncoveanului și a boerilor.

(Însemnarea lui Ilie Izbășescu).

(Ms. r. 4383, f. 242).

103

Octomvrie zile 10, au pribegit Ion vodă Caragea, 1818.

(Însemnarea lui Asănache fiul lui Jipa Lipianu mazil).

(C. r. v. 301, dublet, II. 191228, foaia de titlu, verso).

104

Și am scris de la leat 1818, iunoare 20 și au luoat săvîșire la leat 1819, iuonoare 12.

Și într-acest leat au venit domn țări Alexandru Neculae voivod Suțu, 1819 iuonoare 12. Stan logofăt.

(Ms. r. 1479, f. 332).

105

819, inarie 21, au întrat în scaun Nicolae Alexandru Suțu voevod la București.

(Ms. r. 186, f. 1. Ed. CATALOGUL, *I, p. 123).*

106

La leat 1819, ghenarie în 25, au întrat domn la București, cu cuca, Ion Alexandru Suțu voevod.

(Însemnarea lui Ilie Izbășescu).

(Ms. r. 4383, f. 242).

107

1819, iuni 20 umbla veletul cînd (s-au) **mazilit Scarlat Alexandru Calimah voevod și apoi au vinit Mihai Grigorie Suțu voevod 1819.** (Semnătura indescifrabilă).

(Ms. r. 195, f. 154 v. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 434).*

108

...Și în vreme acee s-au făcut zurbalîc mari pentru pricina ciumii, zicînd vodă cu boerii Eșului că esti ciumă și vinde calintiriurile pînă la o sută de mii de lei. Și au priceput norodul și s-au sculat cu jalbă ca să să jăluiască. Și mărie sa Scarlat Alexan-

www.dacoromanica.ro

dru Călimah voivoda au poroncit arnăuților să împușci în norod. Și s-au făcut mari zurbalîc că au rădicat pre pre osfinție sa și esarhu Viniiamin Negel, ca să scoată pre vodă din curti, să e-l dii pre mîna lor. Și au stătut pre osfinție sa și au făcut paci și s-au liniștit [86].

Și în vreme aceea să acopere această sfîntă mănăstiri.

Și am scris eu această hîrtii pomelnic, ca să să pomenească vr-o dată cînd s-a acoperi iarăși mănăstire. Și am scris eu, Enache Vasîliu băcanul, ci eram cu kir Iani cogea-basa la magazie, marfă băcănii. Și mă rog cini s-a întîmpla ca să cetească să rugați și pentru mini păcătosul și să am ertăciune a cui s-a întîmpla să cetească, 1819, iulii 12. Iani Ghiorghiu cogea-basa, Enachi Vasîliu, Gheorghie Necola Macri, Enachi Costandin.

(Documente, 54/CXXXIII).

109

La 1819, iunie 8, duminică, în vreme domnului Scarlat Alexandru Calimahu voevod s-au întîmplat zurbalîc îndestul de simțitor în tîrgul Eșii, încît vro 24 oameni s-au omorît și vro 26 s-au rănit din norod, împușcîndu-i arnăuții din curti. Și s-au întîmplat această tragodie bieților nevinovați la porțile curții gospod. Și aceasta s-au pricinuit mai mult din pricina lazaretului pentru boala ciumii, mergînd norodu cu miinile goali, cerînd îndestulare lor, și pentru alte jacuri și năpăstuiri și strîmbătăți ce-au făcut domnul în țară și pe la tîrguri. Au mai ținut zurbalîcul și a doo zi, omorîndu-să din norod încă vro 10 oamini de cătră răii, nemilostivii și lupii arnăuți. Și a trie zi s-au mai potolit, deșchezîndu-să și poarta curții. Și apoi au contenit.

La 1819, iunie 13, s-au mazîlit prăpădenie oaminilor Scarlat Calimah voevod, făcîndu-să domn în loc mărie sa Mihail Gligorie Suciu voevod la Moldova, îmbrăcînd caftan de domnie din dragoman mari a Porții. Și la 24 a lunii aceștiia au și venit în orașu Eșii capi-olanu mării sale cu aceestă vestire.

La 1821, fevruarie 22, au venit de piste Prut exlenție sa și luminare sa Alexandru Ipsilant, fiiul lui Costantin voevod,

---

86. „Cînd s-au sculat golanii asupra lui vodă umbla veletu 1819, luna lui iunie 8 zile. Și au ținut războiu pîră la iuni 15". (Însemnarea se află pe Psaltirea din biserica Nașterea Domnului din Cîmpulungul moldovenesc. f. 207).

www.dacoromanica.ro

împreună cu doi fraţi ai săi Ipsilanteşti şi un cniazu Cantacuzino, domnind în Moldova şi fiind în Eşi înălţima sa Mihai Gligorie Suţu voevod. Si piste noapte spre miercuri spre 23 fevruarie s-au întîmplat omoru în turci în oraş şi asămine s-au omorît şi ceilalţi turci de pe la cealalte tîrguri a Moldovei după aceasta. Şi s-au vestit goana asupra turcilor, înălţîndu-să cornul creştinătăţii şi pornindu-să grecii cu toţii asupra turcilor din toată epicratie turcească. Şi au început întîi a să faci oasti creştiniască din Eşi.

(Documente, 188/DCCCXXVI).

110

Miercuri, ghenar 18, l(eat) 821, s-au vestit moartea mării sale Alexandru Nicolaie Suţul voevod[87]. Joi, la zece ciasuri, s-au îngropat în biserica Sfîntului Spiridon.

Halaiu au fost într-acestaş chip:

Întîi au trecut două colive, întru una jugrăvit chipul mării sale. Pă urmă au adus cu haliu hagii toiu. Al treilea, s-au adus işlic, covor de catifea şi o blană, fără halai. Al patrălea, au trecut vist(iernicu) cel mare cu halai. Al cincelea, au venit consulaţi. Al şasălea, au vénit şi măriia sa cu halai. Înainte era steagu hagii, cu acoperişu coşciugului şi cu un rînd de trîmbiţă. Pă urmă era spătăriia. Pă urma spătarii, alt rînd de trîmbiţă. După trîmbiţă, armăşiia cu lăutari, după lăutari, un boeri cu scaun. După dînsul, adecă dumnialui (loc gol) îl duceau doî de sipţiori. După dînsul era stariţu de la Cernica şi stareţu de la (loc gol) cu un rînd de preoţi. După dînşi, muzicile cu arnăuţimea. După mizice, prea osfinţiia sa părintele mitropolit cu altă ceată de preoţi. După dînşi, măriia sa vodă, îl ducea copii din casă. Din boeri cei mari prea puţini. Coşciugu cu picioare de argint. Mîinile mării sale căptuşite cu argint. Cuca o ducea un boeri de-a dreapta. Pă urmă surlele. După surle, butci şi lume.

(Însemnarea lui Ioan Băluţ din Craiova, care se găsea în acea vreme la Bucureşti).

(Ms. r. 4285, f. 40 v).

---

87. „1821, ianuarie 18, marţi, la patru ceasuri din zi, au răposat măriia sa vodă Alecsandru Suţul voevod, mitropolit fiind kiriu kir Dionisie Sevastis". (Însemnare pe un Ceaslov, tipărît la Braşov, în 1803, p. 615, aflat în biserica Mihail şi Gavril din Fălticeni).

www.dacoromanica.ro

111

La leat 1821, ghenare 19, au răposat măriia sa vodă Io Alexandru Neculae Suțu. Și au domnit în scaun de la leat 1819, ghenare 12, pînă la leatu cel de sus arătat. Și am făcut însemnare ca să se ție minte.

(Însemnarea lui Stan logofăt).

(Ms. r. 1479 f. 332 v).

112

Suțu voivod s-au îngropat, 1821, enoarie 20.

(Însemnarea lui Pencu cojocarul).

(C. r. v. 1063, dublet din biblioteca mitropolitului I. Naniescu, fața interioară a peretelui ultim).

113

1821, ghenarie 20, moartea lui Nicolae[88] Suțu voivod. (Urmează cîteva cuvinte acoperite cu pete de cerneală).

(Ms. r. 2127 fața interioară a peretelui prim).

114

Nicolae[88] voevod Suțul. Într-această domnie, după ce au murit otrăvit de grecii rebeliași, au fost apostasie mare, la leat 821, mart.

(Ms. r. 2109, f. 6).

115

De cînd au venit Tudor în București, în zilile domnului nostru Ion Suțul voivod.

(Ms. r. 2303, f. 42 v).

116

1820[89], zavera, la luna lui mart.

(Ms. r. 3506, f. 1 v).

117

Să să știe de cîndu s-au spartu București, în luna lui martii 2 zile, la leat 1821, în venirea domnu(lui) Io Scarlat Alexandru Calimahu voivodu, cîndu s-au sculat domnu Tudor asupra boerilor cu războiu. (Semnătura indescifrabilă).

(Ms. r. 5500, f. 220 v).

---

88. Corect: Alexandru.
89. Corect: 1821.

www.dacoromanica.ro

118

Să se știe de cîndu au venit arvații în Țara Rumânească la leat 1821, martie.

Să să știe de cînd s-au făcutu răzmeriță în București în toată s-au strămutat toată Țara Rumânească de frică a lor și toate împărățiile s-au temut de ei. Și rău s-au jăfuitu țara. La leat 1821, martie.

(Însemnarea lui Manolache, ispravnicul moșiei Valea Ursoaii).

(C. r. v. 200 A, dublet 3, ultima foaie albă, nepaginată, verso).

119

Să să știe de cînd s-au făcut răzmeriță în București în toată lumea din pricina volintirilor, cînd s-au sculatu unu Tudor de s-au pus domn cu sabiia, și toți Bucureșteș-au dus în Brașov. 1821, apr(ilie) 15.

(C. r. v. 627, dublet, a doua foaie albă de la sfîrșit).

120

821, ghenar 30, trei ierarhi, noaptea la 8 ceasuri, s-au cutremurat pămîntul și au scris mare turburare care au fost.

Moartea prea sf(ințitului) episcopu Argeș Iosif au fost la oct(omvrie) 27. Și în urmă și măria sa Mihai [88] Suțu voevod au murit, puindu-să episcop prea sf(ințitul) kir Ilarion, arhim(andrit) Delianu, nepot mitrop(olitului) Dosithei, ce au pribegit în Brașov în zilele muscalilor.

Iar după moartea lui vodă, s-au început goana asupra boiarilor țării, jafuindu-să de la mic pînă la mare, începîndu-să răzmăriță, comandir fiind dumnealui sluger Theodor ot Cerneț. Cînd am fugit și noi de la Plăviceni, trăgînd mare necaz pă drum cu frica jacmanilor și cheltuială. Mart 24, joi, Pitești.

Au venit turcii. Ș-au șăzut un an în Brașov Costandin Rătescu trei logofăt, 1824, iunie 3. Chiriac arhimandrit Caloian.

(Ms. r. 3464, f. 26. Ed.: E. Vîrtosu, ÎNSEMNĂRI, p. 272).

121

Minunile ce s-au întîmplat după sfîrșitul răp(osatu)lui domn Alexandru Nicolaie Suțul voevod.

De la 21 ghenar, l(eat) 821, au plec(at) din București Theodor Vlademirescu cu 40 lude arnăuți și panduri dupe dînsul. Și

www.dacoromanica.ro

mergînd pe la Pitești, au trecut Oltu și mergînd pe la cathedra giudeț(u)lui Gorj au făcut zapt pe unul din isprav(ni)ci, adică pe Dinicu clucer Oteteleșanulu și pe condicar, și luîndu-i, s-au dus la mănăstirea Tismana. Unde, făcîndu-și gătire spre izbîndă pentru a întîmpina răul după dorirea patrii ce-l hrănea în sine, au început a publicarisi către toți lăcuitorii și pre tot norod(u)l românesc și a-i chema întru unire, ca să scape și să izbăvească patriia de supt giugul cel rău împilat și să o aducă întru slava și cuviința ei, precum din vechime au fost, și să rîsipească cu totul nedreptatea și sugrumarea cea fără de cuve(nte) și să o aducă iarăș la treapta ci(nst)ei, făcînd știre pentru acea(sta) și chear la athomanicesc(ul) împărat, precum la vale să arată. 1821 (D. Perieteanu). [90]

(Ms. r. 5646, f. 15).

122

La anul 1821, fevr(uarie) în 21, marți noapte spre mercuri, la 7 ceasuri giumătate, s-au tăiat turcii de cătră volanterii greci aice în orașul Eșii. Theodosiu (dvornic).

(C.r.v. 656 dublet 6111, p. 268. Ed.: O. Lugoșianu, ÎNSEMNĂRI. *p. 188).*

123

Aice am însămnat pentru ca să fii știut cînd au venit Alexandru Ipsilant în orașul Eșii de la Rosiia și au tăet turcii din Eși și din Galați și din toate tîrgurile țării Moldaviei, și au și început a faci oasti, la anul 1821, fevr(uarie) 22.

(Însemnarea lui Gheorghe Șerban).

(Ms. r. 3004, f. 93).

---

90. „Să să știe de cînd s-au cutremurat pămîntul la leat 821 ghenar 28, într-o vineri noaptea spre sîmbătă, la 9 ceasuri din noapte, în zilele raposatului întru fericire domn Io Alexandru Nicolae Suțu voevod, cînd un sluger Tudor Vladimirescu ot Vladimir sud Mehedinți s-au sculat cu cîțiva oameni și au mers la județul Mehedinților, luînd și pă unul din ispravnicii de la acel județ, legat, și l-au dus la Baia de Aramă.

Și fiindcă vremurile sînt trecătoare și oamenii muritori, de aceea pentru pomenirea urmașilor miei am scris aici, ca să fie știut. Costache Giurescu din sud Ialomița.

Aflîndu-mă în București cu pricină dă judecată în casile spătăresii Uța din mahalaoa popii Dărvari, ce le ținea logofătul Dincă Merișanu cu chirie, care să afla condicar la departamentul dă șapte. Costandin Merișescu martor.

(Arhivele Statului București, condica departamentului de șapte, nr. 878, ultima foaie, verso).

www.dacoromanica.ro

124

Să (să) știi cînd au rădecat gricii războiu asupra turcilor să-și ia Țarigradu de supt stăpînirea turcilor. Și au avut comandir pe Ipsîlant, ficior lui Ipsîlant voivod, pi Alexandru, și pi ficior lui Caragheorghi, ci au fost prinţip tată-său asupra sîrbilor. La 1821, fev(ruarie) 22, au tăet pe cîţi turci i-au putut prinde prin Moldova, fiindu unit și cu prinţip(ul) Moldavii, Mihai Gri(go)ri Suţul voivodu. Gheorghe Costachi căminar.

(C. r. v. 582, dublet din biblioteca episcopului Melchisedec, p. 227-229).

125

De cînd au venit volentiri(i) în Moldova, 1821, marti 3.

(C. r. v. 985, exemplar A. 6112, fața interioară a peretelui ultim).

126

Să să știe că la leat 1821, mart, s-au sculat Ipsilantu și s-au făcut răzmiriță rea foarte.

(Ms. r. 1361, f. 93. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 624, cu o eroare de lectură).*

127

De cîndu au venit Ipsilant craiu în ţară, era leat 1820[91], și l-au biruit turci(i) dă atunce (...)[92].

(C. r. v. 1082, dublet, achiziția 145743, p. 186-187).

128

Să să știe de cînd s-au (bătut) volinterei cu turcei în Focșani și au da(t) volinterei (foc) Focșanilor.

(Ms. r. 2998, f. 1 v).

129

S-au prescris[93] di driapta me, în vreme Eterii, întru ace osîndită vreme, în carantina ot Sculeni și în satu Vrăneștii Răzăși. 1821, iuni 18. Beldiman vornic.

(Ms. r. 32, f. 214 v. Ed.: CATALOGUL *I, p. 95).*

---

91. Corect: 1821.
92. Foaia tăiată la legat.
93. *Alexie sau Căsuța din codru.*

www.dacoromanica.ro

130

La acest groaznic let 1820[94], fev(ruarie) 28, marţ spre miercuri mai vîrtos în ţinutul Neamţului şi mai în toată Moldaviia s-au tăiat toţi turcii ne(gu)ţitori şi fără de veste şi cu fealuri de morţi înfricoşate s-au omorît, fără de nici un fealiu de pricinuiri, lucru cu totul nedrept.

Aşijderea şi pe la Eş şi în scurt în toată Moldaviia. Gioi, în 2 zile ale lunii lui mart, s-au isprăvit acea ticăloasă şi prea nevrednică junghiiare a turcilor celor nevinovaţi, care s-au săvîrşit cu nedreaptă socoteală a unor numiţi creştini glavnici. De unde şi mii de pricini s-au pornit.

(Însemnările călugărului Vitalie de la mînăstirea Neamţului).

(Ms. r. 704, f. 30 v. Ed.: CATALOGUL *II, p. 455).*

131

La anul 1821, luna fevruarie în 21, zîoa marţi, au trecut de peste Prutu Ipsilantu însoţitu numai de doă slugi. Pînă a nu veni ielu, începusă a să înscrie ostaşi toţi arnăuţii de la curte şi acei de pe la boeri. Boerii, întrunindu-să la mitropolie şi sfătuindu-să, au socotitu de cuviinţă, şi dimpreună cu mitropolitul s-au dusu la curte şi au întrebatu pă domnul Mihai Suţu pentru ce să face acestă strîngere de oaste. Le s-au datu răspunsu că pentru a să trimete în Valahia, asupra lui Tudor Vladimirescu.

Îndată după sosîrea lui Ipsilantu, au poroncitu să pue sub sabie şi să prăde pe toţi turcei din Eşi şi tîrguri. Arnăuţii dau navală şi tae pe toţi turcei, ce au aflatu la Beilicu. Puţîni din ei, prinzîndu de veste, au alergatu şi ş-au scăpatu viaţa, ascunzîndu-să pe la boeri şi pe la consulaturi. Omoară pe toţi turcei din Galaţi şi pe acei de la celelalte tîrguri totu în aceeaşi zî.

În mănăstirea Trisfetitilor să adună toţi Eteriştii. Ocolo să sfătuească şi numescu pe postelnicu Rizu ministru a toatei Eteriei, iar efori pe vlădica Irinopoleosu de la Goliea, pe Trisfetiteanu, pe Luca Floresteanu, pe Dioghenide şi pe Panaitachi Panu.

Toată curtea domnului s-au înarmatu. După a ei pildă începură a să scrie la Eterii băeţăi de prin dugheni, tot ce era grecu.

Eforii dau proclamaţie că priimescu ostaşi cu leafă, care proclamaţii s-au lipitu pe toate uliţîle oraşului. Cu aciastă ur-

---

94. Corect: 1821.

www.dacoromanica.ro

mare s-au curățatu tîrgu de toți răii. Și pentru ca să poată da arme la cei ce nu avea, au publicatu că orișicine ar avea arme, să le ducă în mănăstirea Trisfetitilor spre a-și priimi plata pe iele, căci la dinpotrivă urmare să va lua cu sîla. Totuodată au cerutu și 2000 cai din țară. La care toate aceste, boerei cu mitropolitul s-au împotrivitu. Atunci au începutu a prăda hanurile, dughenile și toate casîle, fără cruțare, sub cuvîntu că caută arme și cai. Toți au începutu a-și părăsî locuințile lor și a-și căuta scăpare bieții piste Prutu și Bocovina.

Atunce au luatu și acele două tuniri (sic) ce era la curte.

Consulatul rusescu, după o depeșă ce au primitu, îndată au intratu în carantina de la Sculeni. După ielu au mersu și domnul Mihaiu Suțu, cu toată a sa familie și cu frații săi. Atunce, după sfătuirea urmată între boerii cu mitropolitul, s-au scrisu împăratului rusăscu, aflîndu-să la Laibah.

(Aceste însemnări se găsesc, ca o prefață, la începutul manuscrisului „Tragodiei" lui Alecu Beldiman).

(Ms. r. 5428, f. 1. Ed.: E. Vîrtosu, DESPRE „TRAGODIA" VORNICULUI ALECU BELDIMAN, *în „Arhiva Românească", IV, 1940, p. 148-149).*

132

La anul 1821, fev(ruarie) 21 spre 22, gheneralul Ipsilanti, ce au eșit de la moscal și cu grecii, au tăiat pe toți turcii în Moldova și în Muntenească. Și volintirii s-au bătut pe urmă cu turcii, ce au venit. Neputînd sta împotriva lor, după multe prădăciuni, au venit în Bucovina și s-au dus la moscal.

Boiarii din Moldova au fugit la Bucovina și la Țara Muschiciască.

Întru aciasta vreme mare bătae au fost la mănăstire Slatina, pe carele turcii, nu numai aceasta, ci și mai multe mănăstiri, biserici, orașe, sate și curți le-au ars și le-au prădat. Iașul mai de tot au ars. Ipsilandi însă a fugit în Ardeal.

(Însemnările lui V. Tintilă din Cernăuți).

(Ms. r. 4474, f. 121 v).

133

Să să știe de cîndu au venit turcii în țara Moldovi la velet 1821 și au făcutu bătălie cu volintirii la Gălați și la Sculeni și au peritu mulțime de volintiri acolo. Și în multe locuri s-au întîlnitu turcii cu volintiri și au sfîrșit bătăliia la Săcu, bătîndu-să multi zile cu tunuri, și au tăiatu turcii pe volintiri cu înșălăciu-

www.dacoromanica.ro

ne și au spurcat multe biserici turcii. Și am scris eu. (Semnătura indescifrabilă).

(Ms. r. 3145, f. 81).

134

Însămnare de la cutremurul cel mare, la Vineri Mari, 1802, octomvrie 14, la șapti ceasuri din zi.

Însămnare de la moscali, după cutremur, la anul 1807, luna dechemvrie.

Iar de la răzmiriţa cu grecii 1821, săptemvrie, i-au tăiat la Săcu pi greci.

Aceste cuvinte s-au scris de Gerasim monah, fiiul răposatului ieromonah Vartolomei din oraș(ul) Eșului. Gherasim monah.

(C. r. v. 1034, dublet, din biblioteca mitropolitului I. Naniescu, f. 132 v).

135

Iară la anul de la Hristos 1820 [95] s-au sculat un fecior a lui Ipsilant, Alexandru, cu niște volintiri, adunătură din multe neamuri, greci, sîrbi, bulgari, asupra turcilor și pe cîţi turci au găsit în Moldova, i-au tăet pe toţi. Și s-au rădicat toată turcimia și au luat în pradă toată ţara Moldovii și Muntenească. Și monastiri au pustiit și ars cu foc Slatina și Săcu, unde s-au închis volintirii de frica turcilor, și împreună cu dînșii și monahii s-au luat supt sabie și toate odoară(le) au luat și mult duium de dobitoace au luoat. Și la Sculeni au stătut bătăliia cu 320 de volintiri greci și 30 arnăuţi sîrbi, iară turci 15.000 mii, care bătălie au ţinut opt ciasuri și giumătate. Unde norod mult fiind adunat, vrînd a treci Prutul pe pod, turcii au tăiat otgonul, au luat în sabie pe volintiri și pre norod și mulţi s-au încat în Prut. În scurt am arătat.

Și după 7 ani au venit moscalii ș-au gonit pe turci pînă în Ţarigrad, împărăţînd Necolai Pavlovici. Ghenadie ieromon(ah).

(Ms. r. 731, f. 151 v. Ed.: CATALOGUL, *III, p. 9).*

136

Amu însămnat întru această sfîntă carte că la leatu 1821 din luna lui fevruarii întîi s-au sculatu slugeriu Tudor cu porunci împărătești de au scos pe toţi boierii din Ţara Rumânească,

---

95. Corect : 1821.

www.dacoromanica.ro

din care pă unii din ei i-au și omorît. Și mai pe urmă ajungîndu vremea pîn în lune lui mai, scăpă dă unii din boeri în Țara Turciască și au venitu cu turcii de au cuprinsu to(a)te orașele și to(a)tă Țara Rumânească. Au bajucurit to(a)te bisăricile. De care au bajucurit și aciastă sfîntă mănăstire a Motrului, jefuind-o de to(a)te odo(a)răle ce au avut și to(a)te cărțile le-au arsu și le-au tăiatu și le-au datu pe apă de le-au înnecatu, numai scăpîndu această sfîntă carte [96], un Octoicu și un Minei. Și am însămnatu cu popa Iacov de la Buicești ca să să știe și să s(ă) pomenească.

(C. r. v. 46, schimb 3, III. 154.757, p. 381-402).

137

Însămnare ca să să știe că în leatu acesta au răposatu măria sa vodă Niculae [97] Suțu voivodu 1821, ghenarie 6.

Și la frevuarie în 30 de zile s-au cutremurat pămîntulu, veneri spre sîmbătă. Eram și eu în Căzănești, cu părintele protopopu Ion Arțăriască.

Însă la 40 de mucenici au dat un viforu forte rău.

Și tot într-această iarnă era o stea cu coda dă la apusu.

Însă s-au sculatu și Tudoru primăvara cu arvați, cît și Ipsilant. Și (au) fugitu toți boeri(i) în Țara Ungurească. În urmă s-au băjănitu toată țara. În urmă au venit turci(i) în București. Și pentru a fi știutu, am însămnat eu, Gheorghe dascălu în 821.

Ochi(i) mîndrilor în vîrful munților
Iară picioarile lor în fundul iadului. Iprociu.

Cel ce va citi și nu va înțelege: copilu dă micu trebue pedepsit. 1821, ghenar 6. Gheorghie dascăl ot Crunți, cel bețivu.

Înadinsu însămnai pă aciastă sfîntă carte [98] că, cu adevăratu să să știe de cîndu au venitu turci(i) în Țara Rămunească leat 1821, în luna lui maiu, primăvara, cîndu cu arvați, aciasta adevăra(t) au tăiatu pă Sava și pă Găncea. Eu, Gheorghe dascăl.

În anului 1821 s-au cutremurat pămîntul dă 6 ori, cînd am fostu eu, Gheorghe dascăl, în Căldărășan(i).

(C. r. v. 615, dublet 1, p. 12, 200, 265).

---

96. *Evanghelie învățătoare*, Mănăstirea Dealului, 1644. La pag. 787, însemnarea: „Aciastă carte, ce să chiamă Mărgarit, este al sfintei mănăstiri Motru, dat de Matei voevod". 7230 (1722).
97. Corect: Alexandru.
98. *Liturghie*, Sibiu. 1798.

www.dacoromanica.ro

138

La leat 1821, mart, au venit Ipsilant cu arvaţi din Moldova în Ţara Românească şi me(de)lniceru Tudor du piste Olt în Bucureşti. Şi viind chihaia beiu cu turci în Bucureşti, au fugit toţi şi nici o bătae n-au făcut, încît pe mulţi i-au tăiat prin bună dreptate.

(Însemnarea logofătului Ioan Diudiu).

(C. r. v. 791, dublet A. 8122, p. 39-46).

139

Luni, la 6 ciasuri, mai 16 l(eat) 821, au venit turcii în Craiova. Marţi, în 17 ale acei luni, au venit dumnialui biv vel po(stelnic) Ion Samurcaş caimacam, cu silihtar a(ga) şi cu cei mai mulţi turci pentru izgonirea apostaţilor.

(Însemnarea logofătului Ion Băluţ din Craiova).

(Ms. r. 4285, f. 40).

140

La iunii 18, (1)821, m-au luat turcii di la Popeşti şi m-au dus legat din casîle di la Popeşti pînă la urdii. Şi în cîtiva locuri, pi drum, au vrut să mă tai, pînă la urdii. Ci m-au dus pînă înainte lui chihae-bei. Şi cu ajutoriul sfîntului mucenic Leontii, ci să prăznueşti în 18 iunii, şi a sfîntului erarh Nicolai, am scăpat de sabii. Eu Gheorghii Popovici.

(C. r. v. 609, exemplarul 2, p. 534-535).

141

Leat 1821, iule 20. Aici amu însămînat ca să (să) ştie că să adunasă mulţi arnăuţi în sfînta mănăstire Arnota. Şi mă aflamu şi eu. Şi amu îndrăznit de am scris. Şi mă rog cei ce vor citi să mă erte, că cu mare îndrăzneală am scrisu. Că mîna va putrezi, iară slova nu va putrezi, iproci.

(C. r. v. 111, dublet, din biblioteca Casei Bisericii nr. 733/8 foaia albă de la început).

142

L(ea)t 821, avg(ust) 6, duminică, au tăiat pă Sava chehaia-beiu paşa.

(Ms. g. 1355, f. 1).

143

Leat 821, avg(ust) 6, duminică, au tăiat pă Sava chehaia-beiu paşa.

(Ms. r. 2387, f. 1. Ed.: E. Vîrtosu, ÎNSEMNĂRI, p. 274).

www.dacoromanica.ro

144

De cînd au tăiat pe Sava bimbașa în București, la anul 1821, avgust 6.

(Ms. r. 2034, f. 77 v).

145

L(eat) 802, avg(ust), s-au făcut domnu Costandin vodă Ipsilant. Și în l(eat) 806, avg(ust) 16, au fugit la Rusiia.

Și în locu-i s-au făcut Alecu vodă Suțu. Și au șăzut domnu pînă la octomv(rie) 11 și s-au mazilit, fiindcă la dechemv(rie) 11 au venit muscalii. Și au venit tot Ipsilant domnu. Și iarăși au fugit tot la Rusiia, 807.

Și 812, octomv(rie) 2, au fugit muscalii, vind domnu Ioan vodă Caragea, carele m-au făcut sărdar, l(eat) 816, mai 30. Și l(eat) 818, septemv(rie) 29, au fugit în Țara Nemțească.

Și au venit domnu Alecu vodă Suțu, carele m-au făcut paharnic, 819, maiu 21. Și au murit l(eat) 821, ghenar(ie) 18. Și l-au îngropat la Sfîntul Gheorghe (corect: Spiridon) cel Nou.

Și au dat zavera.

Iar la maiu 16 au întrat turcii în București.

(...)[99] aprilie 16 au venit domnu Grigore vodă Ghica.

(Însemnarea lui Dimitrache Drugănescu).

(C. r. v. 1083, achiziția 491, a doua foaie albă de la început, verso).

146

La leat 1821, ghenarie 18, au murit măriia sa vodă Suțul, otrăvindu-l. Și l-au îngropat la Sfântul Spiridon cel Nou. Și orînduindu Poarta pe Scarlat Calimah domn în loc(ul) Suțului, și pînă să vie de la Țarigrad, au pornit caimacami pe un Negrea și Govoritu (sic). Și viind în București, n-au apucat să puie treaba la orînduială, și s-au sculat apostasie în toată Țara Rumânească un sluger Tudor și în țara Moldovii un fecior a lui Ipsilantu, ciungu, și au prădat pă toți boerii și negustorii, Ipsilantu din Moldova pînă în București, și Tudor din Mehedinți toate județele și pînă în București, cu mulțime de olteni panduri și cu arnăuți, iar Ipsilantu numai cu greci mavrofori. Între aceștia s-au luat și un bimbașa Sava, delibașa Mihale și un Ghelcea (sic), pă care viind chehaia-beiu de la Silistra saracsher în București, cu numire că o să-i îmbrace capoate, i-au și împușcat pă cîte trei. Între aceștia au mai fost și un Vasile Caraviia și un

99. Foaia tăiată la legat.

www.dacoromanica.ro

Duca, aceştia au scăpat în Braşov şi de aici au fugit în alte părţi, iar oastea lor au tăiat-o turcii pă drumul Braşovului.

Atunci au fugit toţi boerii şi negustorii în Braşov. Am şăzut şi eu de la luna lui aprilie pînă la al doilea an la luna lui avgust şi am işit cînd s-au rînduitu domnu de la Poartă Gligorie Dimitriu Ghica. Şi cum am venit, m-am orînduitu zapciu de pomînteni în plai(ul) Gherghiţi di(n) ho(tarul) sud Ilfov, şi ispravnic coconu Costache Ralet.

(Însemnările lui Ilie Izbăşescu).

(Ms. r. 4383, f. 240 v — 241 v. Ed.: E. Vîrtosu ÎNSEMNĂRI. *p. 270-271).*

147

Leatul 1818, septem(vrie) 9. Acestu fel de lucru să întîmplă în ţară, în Bucureşti, în zilile noastre, într-o duminică la 10 ciasuri seara au fugit la Braşov măria sa Io Gheorghiu Caragea voevod. Iar la leatul 1819, ghenar în 10, au venit domn în scaun, în locu lui Caragea, măriia sa Alexandru Niculai voevod, carele au şezut pă scaun ani doi şi noo zile şi s-au sfărşitu, dîndu-şi obştescul amanet stăpînului său iar la leat 1821, ghenar în 19, într-o mercuri dimineaţa. Şi la ghenar 20, în zio sfîntului Ethimie, s-au îngropat cu halai mare în biserica Sfîntului Spiridon cel Nou.

Iară după moartea marii sale, s-au sculat un Theodor Vladimirescu (...) vrîndu să scoţă dreptatea în Ţara Rumânească. Şi iarăşi la acea vreme s-au sculat un Vasile Caravea în Moldov(a), în Galaţi, unde făcîndu-să zurba cu uni din turci, s-au rădicat vrajba mare din a lui pricină şi mai ales ţara, neavîndu domnu, atuncea s-au rădicat şi feciorul lui Ipsilant din Rosiia, făcîndu-se oastea sa, care nu prea mult au stat aici în Bucureşti.

Tot la acelaş leat 1821, ghenar 28, vineri noaptea spre sîmbătă, la 9 ciasuri din noapte, s-au cutremurat pămîntul pentru păcatele noastre, dîndu-ne semnu a ne pocăi, că iată stă la uşi cel ce vine nu zăboveşte.

Tot la acelaş leat 1821 de la martie, aprilie pînă la maiu în 15, aceştiia fiind domni în Ţara Rumânească, adecă Theodor slugeru, pre toate uliţile propoveduindu-să de oblăduitori ai ţării, sfătuindu prin pitace pre toţi, pre mic şi pre mare, ca să-i urmeze lui, care ş-au aşăzat şi cetate de a sta înpotriva otomaniceştilor puteri, adecă a turcilor, gătindu-să cu tunuri şi cu şanţuri împrejurul sfintei monastiri Cotroceni, întru care vremi să şi lucra cele mai sus gătiri. Atuncea au sosit în Bucureşti

www.dacoromanica.ro

și exelenţiia sa velikii ghinăral Ipsilant despre partea Rosii, dinpreună cu o mulţime oareșcare de greci, ce-i numea mavrofori, îmbrăcaţi în haine strimte, foarte frumoși, și cu deosebită oste ce-ș avea portul său turcesc, care au stătut oareș-care vreme afară din Bucureşti, la casele Gligora(ș)cului Ghica, ca să se mai gătească. Apoi au plecat la Tîrgoviște. (...) Şi acolo, plăcîndu-i locul, s-au apucat a destupa șanțurile cele ce sînt împrejurul Tîrgo(vi)știi spre a-și face cetate de stătut împotriva turcilor. (...) Deci ei cu amăruntul luînd seama și multe iscoade avîndu în Bucureşti, care apururea priviia cele ce să fac, la care nu erea nici o nădejde de acestu fel de pornire. Deci ei pornindu din Silistra, s-au ales un turcu, anume chihaia-beiu, cu oareșcare oste, au venit pînă la Căţel și puind acolo ordiia sa, aștepta ce va face. Şi aceasta auzind-o Theodor din Bucureşti cu adevărat că sînt turci, dimpreună cu toată oastea lui au fugit acum în luna lui maiu în 13 zile, într-o sîmbătă noaptea spre duminică, lăsînd toate gătirile lor. Iară turcii, auzind aceasta, au pornit a veni și ajungînd la Dudești, iarăși au stătut. Atuncea ne mai fiind alţi boeri aci în Bucureşti, că cei mai mulţi era fugiţi la Brașov, s-au sculat Dinicu Golescu și cu vel dvornicul armaș Manu și luîndu și pe siclitarul muscălescu și eșindu-le întru întîmpinare, i-au poftit făcîndu-le haliu cu mare pompă și viind pînă au stătut, făcînd ordiia afară la cîmpu, la casele Grigorașcului, și au rămas o parte din oști cu chihaia-beiu să se gătească, iar altul, cu tot din cei mari, au intrat în Bucureşti, la maiu în 15, întrînd cîtăva oste pihotă, care au și orînduit turci pre la toate strejile. Deci chihaia-beiu, stîndu acolo afară, în toate serile da cîte patru tunuri. Şi cît au stătut, să făcea multe arătări de evrei pre unii din cei rămaș zavergii, pe care au pus vreo zece, doisprezece în ţeapă la capul podului de Tîrgul de Afară, între care era și un fecior al lui polcovnicului Costi, foarte tînăr, pentru cît s-au aflat pre ace vreme niște arme, fiind polcovnic. Deci acolo gătindu-să, au plecat la Tîrgo(v)iște și ajungînd acolo, nu puţini creștini au jărtfuit, atît strîmbi, cît și de cei drepţii.

Aciasta auzind bumbașa Sava, ce erea acum închis la mănăstirea Sinai, au trimis scrisori la chihaia-beiu, predîndu-să pre sine pînă la pămîntu cu mare jurămîntu, că va fi supus la toate. Deci primindu-l, s-au unit cu toţi, începînd a vîna suflete creștinești pînă la vîrful muntelui, socotindu că cu aciasta va gîștiga

www.dacoromanica.ro

viiţa sa de la turcu. Care, pierzându-şi toată nădejdea, au căzut în groapa ceia ce o au săpat altora. Iară mai pe urmă, tot la acelaşi leat, 1821, avgust în 4, s-au poftit la Bucureşti cu toată ostea lui. Iară la 6 ale aceştii luni s-au poftit la chihaia-beiu, ca să-i dea caput, la casele Belului. Şi el mergînd cu cîţiva oameni ai săi acolo sus în case, i-au tăiat pre Sava, pre Ghencea şi alţi din cei mai proşti, din care pricină au urmat mare spaimă în tot Bucureştii, pentru că vedeai pre toate drumurile pre turci cu căpăţini de arnăuţi în mîini şi plin de alte jafuri. Care au perit mulţime de creştini de cei ce nu era vinovaţi la acest fel de lucrul, ci atunci, în turburare fiind, nu mai alegea. Iară arnăuţii, cei ce mai rămăsăse mulţi, scăpînd vreo patruzeci, alergînd, s-au închis în biserică la Olteni, ca să-şi izbăvească viiaţa de moarte, avînd şi oareşce focuri, care sfîrşindu-le, i-au acoperit mulţime de foc din tunurile ce slobozea asupra lor. Care acolo s-au arsu toţi, dinpreună şi cu multe hodoare omeneşti ce era acolo închise de mai nainte vreme. Iară cei mai mulţi dinprejurul acelui ţinut, toţi au pătimit jafuri caselor sale, încît mulţi au rămas scăpătaţi întru mare sărăcie.

Deci după aciasta, împăciuindu-să toate, s-au aşăzat domnu măriia sa Io Gligorie Dimitrie Ghica voevod, alinîndu-să toate ale ţării. Să auziia că voescu împăraţii a să împăciui de a-şi lega mai întărită pace. Care au şi trimis pre trei obraze de turci mari la Rosiia, pre care îi numiia murahazi, spre mai hotărît cuvîntu, care au trecut prin aceste doo ţări ale nostre, prin Ţara Rumânească şi prin Moldova. Şi a fost trecerea lor prin Buzău la leat 1826, iunie în 19 zile, cîndu şi eu mă aflam la sfînta episcopi(ie) cu şăderea, şi au zăbovit pre acolo prin Rosiia pînă la noemvrie în 11 zile, aflîndu-mă iarăş acolo. Şi într-o vineri, la 8 ceasuri din zi, cîndu au sosit la conac în Buzău, avîndu cu sine 10 perechi telegari din Rusiia şi cîteva carăte îmbrăcate în pînză albă, iară gătirea pentru primirea lor erea o mie şi doo sute numai cai de prin ţară şi avea drept mult, mult calabalîc, că au trecut vreo doo, trei ciasuri tot mereu aciasta. Am scris eu ce s-au putut vedea, iar cine ştie mai multe, spune.

(Ms. r. 1313, f. 288-290. Ed.: N. Iorga, MANUSCRIPTE DIN BIBLIOTECA EPISCOPULUI DE BUZĂU DIONISIE, *în „Revista Istorică", IV, 1918, nr. 11-12, p. 153-156. Al. Ciorănescu,* O ÎNSEMNARE ROMÂNEASCĂ DESPRE ETERIE, *în „Revista Istorică", XX, 1934, nr. 10-12, p. 308-311,* CATALOGUL, *IV, p. 526-529).*

www.dacoromanica.ro

148

1821, dechemvrie 11, am cetit eu pă această carte aici la Sibii, în uliţa care sue pă treptele Purcarilor, în vremea rebelii arnăuţilor cui veleat. Dinu Drăghici log(ofăt).

(Ms. r. 2796, faţa interioară a peretelui ultim).

149

La anii de la H(risto)s 1821 s-au întîmplat apostasiia în Ţara Romanească. Şi după şiderea mea în Sibii luni cincisprezece tocmai, am venit apoi aici, trecători, la sfînta mănăstire Coziia. 1822 mai 22. David, arhi(mandritul) episc(opiei) Rîmnicului.

(Ms. s. 208, f. 2 v Ed.: MANUSCRISELE SLAVE, *I, p. 304-305).*

150

La l(eat) 1822 (loc gol) au intrat prea înnălţatu nostru domnu Io Grigorie Dimitriu Ghica voevod în scaun Bucureşti. Şi iar la l(eat) 822 (loc gol) sîmbătă au plecatu măriia sa chehaia-beiu paşa, care au scornitu volintirii din Bucureşti. Şi iproci.

(Ms. r. 1817, foaia ultimă, verso).

151

La anul 1822, septemvrie 27, au sosit în Iaşi domnul Ioan Sturza voivod şi la octomvrie 8 au luat cuca în biserica gospod a Sfîntului Nicolae.

(Însemnarea lui Costandin Sachelarie de la Sf. Nicolae Gospod din Iaşi).

(Ms. r. 3511, faţa interioară a peretelui ultim).

152

La anul 1822 au venit vodă Ioniţe Sturza în ţara Moldovii, după bătălie cu volentirii.

(Însemnarea lui V. Ţintilă din Cernăuţi).

(Ms. r. 4474, f. 121 v).

153

1822, septemvrie 27, au întrat în Eşi domn măriia sa Ioan Sandul Sturza voevod şi au primit cuca la actomvrie 8, la Frumoasa, cu alaiu foarte frumos.

(Din „Însemnare a unora din lucruri ca să să ştie", de logofătul A. Tufă).

(Ms. r. 4451, f. 2).

www.dacoromanica.ro

154

Tot într-acest l(eat) 1822, iulie 1, au făcut prea puternicul împărat domn Ţării Rumâneşti pe măriia sa Grigorie Dimitrie Ghica, voevod, şi miercuri sara, septemvrie 17, au intrat în Bucureşti în scaun.

(Însemnarea logofătului Ioan Băluţ din Craiova).

(Ms. r. 4285, f. 40).

155

Iar la leat 822 s-au pus domnu din boiari pămînteani Io Grigorie Dimitrie Ghica voevod, iulie 24, duminică, şi mitr(opolit) Grigorie, dascalu şi ierodiaconu de la Antim bucureşteanu, nemţan, şi Argeşîu, sfinţ(ia sa) arhimandrit Grigorie dascalu rîmniceanu proin Vieroşi ; iar Rîmnic sfiiţ(ia sa) ierod(iaconul) Neofit grămăticu părintelu Galaction proin bucureştean ; iar Buzeu au fost şi iaste pînă acum sfinţ(ia sa) părintele Gherasie Rătescu cel pus de părintele Dionis, ce au fost mitr(opolit) tismeneanu ce iaste la Braşov. Apoi ne-au pus şi pă noi, părinţii pămînteni, igumeni atît la Moldova, cum şi în Ţara Rumânească, la leat 823, mart. Chyriac arhimandrit rîmniceanu caluianu.

(Ms. r. 3469, f. 126).

156

Să (să) ştie de cîndu au venitu boerii denu Ţarigradu, la leat 1822, avg(ust) 15.

(Ms. r. 2303, f. 70 v).

157

La velet 1823 [100], iunie 20, s-au făcut domnu la Moldova măriia sa Sandul Sturza din sat(ul) Săuceştii, ţi(nutul) Neamţului.

(C. r. v. 96, foaia albă de la început).

158

Să să ştie că la leat 1822, avgust, după multele sfărîmări şi vărsări de sînge, ce să urmase de turcii, ce venise cu chehaia-paşa ca să izgonească arvaţii lui Ipsilant din ţară, s-au chemat la Poarta Ţarigradului cîţiva din boerii Ţării Româneşti, anume banu Grigore Ghica i banu Barbu Văcărescu, spătaru Mihălescu Scarlat, aga Mihai Filipescu, cluceru Filip Lenj, căminaru Iancul

---

100. Corect : 1822.

www.dacoromanica.ro

Cocorăscu, și din Moldova aseminea, din care au ales împărăţiia și au făcut domn pe banu Grigorie Ghica, carele au stăpînit și stăpînește și acum Ţara Românească. Aseminea domn pămîntean s-au făcut și la Moldova. Iar eu am însemnat, dar pace pînă acum tot nu s-au făcut. 1824, apr(ilie) 25. Vasile Ciocordia.

(Ms. r. 5646, f. 13).

159

Acest tom al 2-lea cu Psaltichie rumânească și grecească este scris de mine, Matache Man. Slăvulescu[101], din leat 1825, precum și ce n-am putut scri eu, am plătit la altul și mi-au scris, aflîndu-mă în Braşov cu d.vist(ierul) Ioan Mosh, fiind fugiţi de zavergii. Şi noi am şăzut ani doi acolo.

(Ms. g. 1322, f. 1-7).

160

1821 leat au fost zaverea lui Tudor și a lui Ipsilant aicea în Ţara Rumânească și au venit mulţime de oaste turciască să-i gonească și au ţinut 3 ani, pînă s-au aşăzat în scaun de domnie Grigore Ghica voevod și apoi tot au mai şăzut turcii pînă la leat 1826 și au plecat, nu toţi, la mai.

(Ms. r. 2126, f. 6. Ed.: N. Iorga, MANUSCRIPTELE, *p. 225).*

161

1826, marte în 18 zile. Pentru ţinere de minte. Domnindu în Ţara Românească, adecă în Bucureşti, Gligorie Di(mi)trie Ghica voevod și păstorind turma lui H(risto)s prea osfinţitul și de Dumnezeu ales kiriu kir Grigorie al Ungrovlahii și exarh plaiurilor. Şi am scris cel mai jos iscălit. Gheorghiu.

(Ms. r. 1313, f. 170 v. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 525-526).*

162

Leat 1827, ghen(ar) în 5, în ziua de ajun, la ciasuri 10, cîndu au întrat exelenţiia sa elciul rusescu în tîrgul Buzăului, făcîndu-i toţi boerii ispravnici, cu tot oraşul, cu bresle de neguţători din tot isnaful, dinpreună cu tot isnaful boerescu, de asemenea și episcopul Buzăului cu cîţiva din stareţii dupre la monastiri,

---

101. Dascălul Matache Manuil Slăvescu, psaltul episcopiei Buzăului, mort la 22 februarie 1838.

www.dacoromanica.ro

ce se află întru a sa eparhii, care în malul Buzăului dincoace s-au făcut întîmpinarea exelenţii sale întru acest chipu: aşternîndu-să căteva covoare, pre care sta episcopul cu patru stareţi îmbrăcaţi cu shitele şi episcopul cu mantiia ţiindu evangheliia pre mîini, avîndu şi oareşcare ceată de cuvioşi monahi, to(ţi) cu paracamilafcele pre cap şi cu îngolpii la gît, foarte frumos făcîndu-să întîmpenarea. Iară a dooa zi de asemenea, la dumnezeiasca Arătare, am eşit cu toţii la rîul Buzăului de au sfinţit apa, făcîndu obicinuitul botez, fiindu tot oraşu, care s-au botezat de prea osfinţiia sa toţi pînă la unul. Şi era vremea fără de zăpadă, însă era cam geru.

(Ms. r. 1313, f. 2. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 525).*

163

Leat 1828, aprilie 28, au fugit măriia sa Grigore Ghica din scaun, domnul ţării [102].

(Ms. r. 270, f. 49. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 617).*

164

La leat 1828, aprilie 31 (sic), au fugit Gligorie Ghica din scaun, ce au domnit şase ani, şi mergînd pînă la Cîmpina, sîmbătă la opt ciasuri.

(Însemnarea lui Ilie Izbăşescu).

(Ms. r. 4383, f. 239 v).

165

La leat 1831, apr(ilie) 1, am venit eu, carele mai jos mă voiu iscăli, surghiun aicea în sf(înta) mănăstire Coziia, şi am cit(it) pă acestu sf(înt) Ceaslov [103]. Costandin Trăsnea.

(C. r. v. 487, dublet, f. 591).

166

Am citit ieu, robu lui Dumnezeu Costache Trăsnea, fiind surghiun, şi mare folos am aflat şi trupeşte şi sufleteşte în-

---

102. „În leat 1828 şi în luna aprilie 28, sîmbătă, au fugit prea înălţatul nostru domn Grigore vodă Ghica de frica oştirilor împărăteşti roseşti şi au lăsat caimacam pă mitropolit, iar pe boieri supuşi mitropolitului a fi ascultători, întocmai după pitacu, prin care s-au orînduit prea sfinţiia sa caimacam. Şi fuga i-a fost la 8 ceasuri din zi, sîmbătă, după cum mai sus zic".

(Arhivele Statului din Bucureşti, ms. 123, f. 203).

103. Ediţia Bucureşti, 1785.

www.dacoromanica.ro

tr-această sf(întă) Cazanie [104]. 1831, dechemvrie 26. Cozia. Costandin Trăsnea.

(C. r. v. 223, schimb 4, prima dintre cele patru foi albe de la sfîrșit).

167

1834, aprilie 18, au plecatu măriia sa vodă Mihailu Gligorie Sturză voevod la Ţarigradu ca să primescă domniia, zioa au fostu mercuri.

1834, iulie 15, au venitu măriia sa v(oe)v(odul) Mihaiu Grigoriie Sturză de la Ţarigradu și au intratu în Iași, zioa era duminecă.

1834, avgust 26, la 4 ciasuri și jumătate din zi turcești, zioa duminecă, s-au încorunat măriia sa vodă la biserica lui Sfintu Nicolae de pre osfinţiia sa mitropolitu Veniamin.

(Ms. r. 5595, f. 1).

168

La leat 1834, iunii 6, au venit mărie sa Mihail Grigoriu Sturza voevod, domn ţării moldavvenești, și au săzut în carantina schelii Galaţului 6 zile, dinpreună cu soţie sa, Smaranda doamna, fiind încă și preosfinţitul Meletie, episcop(ul) Romanului în întiia tinereţe. Mihail (indescifrabil).

(C. r. v. 45, schimb 1, a doua foaie albă de la început).

169

1834 (loc gol) au venit domn în oraşul Eși Mihail Gregoriu Sturza voevod.

(Din „Însemnare a unora din lucruri ca să să știe", de logofătul A. Tufă).

(Ms. r. 4452, f. 2 v).

170

1834, noemvrie 4, luni, au murit Gligorie Ghica voevod și l-a îngropat în 6 noembrie.

(C. r. v. 1082, dublet achiziţia 145743, p. 289).

171

Anul 1834, luna lui de(chem)vrie în trei zile, în Găvănești giudeţu Buzău.

---

104. *Cazaniile* lui Ilie Miniat, București, 1742.

www.dacoromanica.ro

Tot în acest anu s-au așăzat și domnu Alexandru Ghica, șef(ul) milițiĭ pămînteneșți, frate cu fost(ul) pînă la venirea armiĭ rușești domn Ghica voevod, carele în acest anu, în luna lui noemvrie au și răposat, pe carele cu foarte împodobit frumos alaiu l-au îngropat. Și s-au îngropat la Colintina, la casele ce le are acolo cu biserica. Dechemvrie 2. Scri(s-a) tot cel de sus, D. P(erieţeanu).

(Ms. r. 5646, f. 15 v).

172

Să se știe că la 2 martie, 1835, calendar nou, la 3 ciferturi la 3 ceasuri după miezul nopții, au murit prea înălțatul împăratul nostru Franț întîiu.

(Însemnarea lui V. Țintilă din Cernăuți).

(Ms. r. 4474, f. 74).

173

Să să știe de cînd s-au surghiunit o samă din boerii cei mari de către Mihail Sturza voevod. La 1835, noemvrie 12, marța, s-au cetit la curte fermanul împărăției othomane cu înțălegere că lăturalnic ar ave știință împărăția că s-ar fi alcătuit o ceată de boeri tulburători minții și că pe unii ca aceia îi dă voe și poruncă aspră a-i pedepsî. După care apoi, gioi, noemvrie 14, în zioa lasatului de săc, dimineața pe la 5 ciasuri turcești, s-au surghiunit acești boeri cu cai de poștă, iar trăsurile lor, și cu pază de oșteni.

1. dumnialui logofăt Costachi Sturza, feciorul hatmanului Săndulachi Sturza.

1. dumnialui vistiernic Alecu Sturza, feciorul hatmanului Mihai Sturza.

1. dumnialui paharnic Iorgu Ghica, feciorul hatmanului Costachi Ghica.

(Ms. r. 1226, f. 1. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 323-324).*

174

La 1836, avg(ust) 16, vineri la 4 pol ciasuri den zî, s-au suit domnu țări Moldoviia, Mihail Grigore Sturza voivod, cu doamna mării sale, la cetate den Tirgu Neamțului.

(Ms. r. 492, f. 1. Ed.: CATALOGUL, *II, p. 234).*

175

Să să știe că în anulu 1842 au venit vodă în țară și au văzut că-i bine și dumnealui, mariea sa vodă, s-au milostivit și mai

www.dacoromanica.ro

mare bine au făcut, și creștinii foarte mare au mulțămită și preoții în veci l-au pomenit și să să pomenească și de aici înnainte, cîtu să o țină legea creștinească și în veci să să proslăvească cu cuvinte dumnezeești, cîtu o fi pămîntu și lumea.

(C. r. v. 249, foaia albă de la început).

176

1840. În zece ale aceștii luni (martie), fiind zioa împlinirii la zece ani a întocmirii Regulamentului [105], la 11 ceasuri dimineața s-au adunat la sfînta mitropolie toți d.d. deputați cinstitei Obștești adunare, d.d. ministri mării sale și toată boerimea, unde s-au făcut Dedeum către prea puternicul Dumnezeu pentru împlinirea acestor zece ani. Sf(înta) slujbă s-au ținut de prea osf(inția) sa părintele Neofit mitropolitul, precum de sf(inții) părinți episcopii eparhii Argeșului și Buzăului, împreună cu tot clerul bisericesc, la care a fost față măr(ia) sa prea luminatul nostru domn și d. Dașcov consul rusăsc. ș.c.l.c.l. După sfîrșirea sfintei slujbi.

(Din însemnările în limba greacă și franceză, iar unele, puține, în românește, ale lui George Paapa din București).

(Ms. g. 870, f. 127 v).

177

1843 iuni în 6, la 11 1/2 cesuri evropienești, au trecutu măriia sa vodă Mihail Gregore Sturza voivod prin Tîrgu Nemțului, puindu brazi pi toată uleța din capu din gios pînă la mitocu m(năstirii) Nemțului. Mai fiind mării sa cu un ghinarar rusăscu și ministru din lăuntru, cu ispravnic(ul) Manolachi Miclescu. Și s-au dus la m(ănăstirea) Nemțului drept, nistîndu prin tîrgu nomică, petrecîndu-l din tinirimi, neguțători, unii pînă la m(ănăstire), iară alței pînă la Vînatorii Nemțului, 843, iuni 6 și pînă la m(ănăstire). Și la pod(ul) lui Victoru s-au pogorît măriia sa cu ghenarar și vladicii și ministru, isprăvnicii ținut(ului) Neamțului și a Sucevei și s-au băgat în cișme și au băutu apă și au stat pi scaune puțin și di acoli s-au suit la deal de cișme cu toții și s-au premblat ca un cifert (de ceas) și au plecat la m(ănăstire). La m(ănăstire) era toț călugării strînși din porta țarinei pînă în m(ănăstire); în portă plen. Și în portă au ișit vladica Melet(ie) Roman(ului) cu icoana Maica Precurată cu 3 mîni și starit(u)

---

105. Organic.

www.dacoromanica.ro

m(ănăstirii) cu anagnosti deaconi și l-au primet. Și s-au scoborît din trăsură di la pod drept mitocu maicelor din trăsură și au mersu pîră la Procavu pi gios și cu cîntări l-au dus, pîră l-au băgat în bisărică cu cîntări și au sărutat sf(înta) icoană. Și au ișît și s-au dus la arhondaric la masă.

Și a doa zi dimineaţa s-au dus la m(ănăstirea) Săcu și la săhăstrie și au venitu iară la Nemţu, dară la Săcu au înblat pi toati odoarele m(ănăstirii) și le-au căutat în ce stare s-au făcutu și di cini sînt făcuti.

1843, iuni în 7, tot pentru venire măriei sale Mihail Grigore voivod la m(ănăstire), depi cum s-au început a scrie la fel într-acestu letopi(seţ) No. 328 sînt începute. Și au mai stat la m(ănăstire). Și la 8 iuni, dimineaţa, iarăș s-au suit la Procovu și s-au întorsu îndărăpt iarăș în m(ănăstire), fiindu gata de plecat. Și au mai dat povăţuire depi ce au stat la sf. leturghie, slujind vlădica di Roman pominit. Și de acoli s-au dus pi la toate și la urmă la bolniţă, povăţuindu-i ca să facă fereștili mai maari și să strîci de cum îmbrăcatu, să li facă altfel. Și au fostu și întra pi unde era călugării toţi adunaţi la masă și au gustat den bucate din toate mesîli și au hotărît ca să facă toate celi de nevoi. Și bolniţa spestal să le gate(s)că numaidecît. Și au plecat la m(ănăstirea) Agapia, unde era gata masa, și l-au primit cu cîntări și s-au suit la Agapia Veche pi giosu. Și de acoli s-au dus a doa zi la Varatic. Și n-au voit cai. Și s-au băgat în bisărecă și pi la arhondaric și la Brîncovenca și n-au primit nimică și au ișît și s-au dus la Piatră, la fabrică de hîrtii, la 9 și au mas la Hărmănești.

Și la 10 iuni au plecat den Piatră pi plută la Bacău. Și de la Bacău s-au dus, 843, iuni 10, răpid(i) cu bucătăriia măriі sale și bucătaru și la 11 iuni au fostu la oraș Roman. Și la 12 iuni s-au dus din Roman. Și la 17 iuni au trimis așăzămînt și decretu, însă așăzămănt hrisovu în No. 42 pont(uri) arătătoari precum ari să urmeză, făcutu din 4 maiu 843. Și aceste s-au adus din Iaș de pe măria sa, trimeș fiindu de măria sa prin vel post(elnicul) cel maari, Grigoriţă Ghica.

Și la 19 au slujît prea sfinţiia sa arhiepiscop(ul) Roman(ului) Melet(ie) în m(ănăstirea) Neamţului, cîndu și panahidă măriei sali s-au făcut cu mas(lu), preuţi, parastas, și au pus și pi stariţ și anumi Nionil arhimandrit în al 3-lea stăriţie, cetindu-i și decret, adus prin d(umnealui) vel post(elnic) Grigoriţă Ghica, așa și hrisov, care însus stareţ(ul) în favor s-au făgăduit că-l va ţine

www.dacoromanica.ro

întocma 42 ponturi cuprinsă în el. Şi la 20 iuni au făcut şi d(umnialul) vel postelnic panahidă. Şi cum s-au săvîrşit au şi plecat, făcînd numai zacuscă, au plecat. Faţă am fost la toate la m(ănăstire) la 19 şi la 20 cu ochii i-am văzut. 1843, iuni 20 zîli.

(Ms. r. 492. f. 257 v, 259).

178

Am însemnat spre ştiinţă a tuturor cînd au venit domnul din Moldova aici în Bucureşti şi împreună cu domnul de aici, Gh. Bibescu, s-au dus la Rusciuc ca să întîmpine pă sultan, împăratu turcesc, fiindcă din bună voia sa au voit să să plimbe prin statu său. 846, aprilie 15. Gheorghiţă Popescu.

(C. r. v. 228, foaia albă de la început).

179

1848, mart în 18. Stiut să fii că astăz am agiunsu în Iaş, la 10 nemţăşti din noapti, cu trăsura sf(inţiei) sali episcop(ului) di Roman, tocmit din Pod Leloi cu trii lei. Şi dipi ci am agiunsu în Iaş, am mersu pîră pisti drum de la curţîle lui Cananău, unde-i acum criminar. Şi străjă multi pi uliţă fiindu, m-am dus la un ovreiu cebotaru, unde am văzut lumină şi m-am rugat ca să mă lasă ca (să) mîn gios, că aiurea locu nu era. Să-i dau doîzăci parali. Şi aşa am mas într-aceia noapti. A doa zi m-aam dus la gazdă la nepotu finei meli, Nică, supt Trisfetitile, şi cît am şăzut tot trahtaţiia poporului iara la Ghlcule(şti) şi la Costachi Sturza pîr la 29 mart. Iară la 28 mart, domnu au făcutu răvizăia oştilor în curte domnescă, undi di faţă iaram. Au făcut ofiţîri, le-u dăruit husăş de bani. La on cavaler i-au dat o mii lei. Şi la urmă, fiindu mulţămit încît s-au găsît dipi a sa plăcere, fiindu ghenerar fiiu său, Dimitrachi, l-au sărutat pi obraj. Şi totodată s-au întorsu şi cătră norodu adunat şi au spus că aşa precum au sărutat pe fiiu său, îndoit sărut pi toţi. Şi iarăş întorsu cătră fiiu său şî iar au sărutat cavalariile la peptu şi mîni şi poală la surtucu. Şi s-au dus la 2 1/2 dipi amezăzî. A doua zî iara luni, cari neaparat tribiia să vii la curte să priimască jalubi. Mai înnainte s-au făcut gătire, străji pi la uş di săldaţi, nu ca di alte dăţi, mai multe. Şi tăinuinţe, gata înaramaţi în tainâ. Şi vodă au stat ca un cesu pol şi s-au dus. Şi la 6 dipi dooăspreci zvonu mare pe toate uleţîli. Fuge norodu şi închide dughenile tot Iaş, pînă la 6 1/2. Apoi au tricut vodă. Innainte meleţăia pihotă şi tu(nurile) şi apoi vodă în trăsură cu vre 8 ofiţeri cu săbieli scosî. Şi mării sa cu capu gol. Si pi gios tot volintiri cu ar(me) la iei şi garabini large,

www.dacoromanica.ro

amestecaţi cu soldaţi, au tricut la deal pi uliţa maare la Copău, unde tot poporu iara adunat la tahtaţiie, cerînd 32 pont(uri) de la vodă. Acesta am văzut la 848, mart 28.

(Ms. r. 492, f. 255).

180

Să se ştie că la anul cu leatu 1848 s-au făcut costituţie, în zilile domnului Gheorghe Bibescu.

(C. r. v. 510, dublet, 3, f. 172 v — 173).

181

Fugă domnească.

Vineri, la 11 iunie 1848, s-a sculat în Bucureşti un număr de oameni, ca la 6000, a mers la palatul domnesc şi a cerut de la domnul ţării, prinţul Gheorghie Bibescul, întărirea constituţii, coprinsă în 21 punturi, care şi s-a şi dat iscălind-o domnul.

Amăruntele aceştii sculări şi constituţie să va vedea în gazetele acestui an..

Luni, la 14 iunie, domnul, în simplitate, cu cocarda tricolor în pept, a venit în oraşul Cîmpulung, unde îşi avea pe doamna cu copii, veniţi din săptămîna Rusaliilor.

Aci n-a zăbovit decît ca doă ceasuri şi adunînd pe boerii pămînteni şi streini, pă cî(ţiva) boeri bucureşteni şi alţii din negustori din toate clasele din Bucureşti, (ce) era veniţi aici mai nainte de frica holerii şi a răscoalei ce erea să se întîmple în Bucureşti, că nu ştia cum o să iasă, le-a opus darea constituţii şi că domnul a abdicat. Pe urmă au arătat că trece în Ţara Nemţească [106]. Şi luînd pe doamnă cu copii şi cu tot calabalîcul, au plecat pe drumul Braşovului. Sara au dormit la Rucăr, în casele Radului popa Bezu, unde i-au apucat o ploae mare şi noaptea nu l-a ertat să meargă mai departe.

A doua zi au plecat la Braşov. Şi pe Oreţie, fiind drumul rău, doamna şi domnul au încălicat pe cai ţărăneşti şi a mers călări. Pe domnul l-a însoţit pînă la Rucăr secretaru cîrmuirii, Mihalachi Predescu, iar căpitanu Gheorghia Rucăreanu, judecătorul şi deputatu judeţului, pînă la Braşov, şi suptcîrmuitorul plaiului Dîmboviţii, Ghiţă Ruset, pînă la hotaru Ţării Nemţeşti, la pajură. Pasportul de trecere peste graniţă al domnului au fost cu nume de căpitanu Gheorghe. Cu domnul s-a dus doctorul Maer şi polcovnicu Bibescul, văru lui vodă.

---

106. Transilvania.

www.dacoromanica.ro

A doa zi, marți dimineața, au ars și casele Dinului lumănărarul din acest oraș. 1848, iunie 16, miercuri. N. Rudescu.

(Însemnări din Cîmpulung-Muscel).

(Ms. r. 2781, f. 1.).

182

Cîntecul domnului Bibescu Costandin.

Frunză verde rozmarin
Bibescu Costandin
Vai, doru l-ajunge
Inimioara îi plînge.
Au plecat în țări streine,
Au plecat și s-au uitat,
Vai, ini(mioara îi plînge).
Săracă streinătate
El dă dînsa avu parte,
Vai, ini(mioara îi plînge).
Își lăsă și casile
Și părăsi pohtile,
Vai, (inimioara îi plînge).
Își lăsă si boeria
Luînd drumu la Rusia,
Vai (inimioara îi plînge).

(Ms. g. 109, f. 90).

183

Anul 1848 au venit turcii în București. După aceia au venit și muscalii. Și am însemnat ca să se știe.

(Însemnarea lui Lache Popescu, cîntăreț la biserica Oțetari).

Turcii au intrat la septemvrie 13, la nouă ceasuri turcești, și muscalii la octomvrie în doăsprezece. Gheorghe Popescu.

(C. r. v. 395 schimb 1, foaia albă de la început).

184

Eu robu lui Dumnezău Radu erei amu scrisă cu mîna de țărînă, dară cartea nu e a mea. 1848, noevri 5.

(Autograf al popei Radu Șapcă).

(C. r. v. 263, donația Al. T. Dumitrescu, foaia de Evanghelie, rătăcită în acest volum).

www.dacoromanica.ro

185

În leatul 1848, fevruarie 15, m-am căsătorit. Vara, de la iunie s-au începutu moartea holerii, cînd au murit soru-mea Tieca cea mare și cumnata Tița. Și era foarte de speriat, că să înmormînta cîte 5, 6 pe fiecare zi numai la biserica noastră.

Tot într-această vară au fost și mulțimea lăcustelor pă aici, de strica bucatele. Și pădurea, pă unde să punea ele, rămînea neagră.

Asemenea într-acest leat de mai sus cu 1848, pă la noemvrie, au venit și mulțimea muscalilor în țara noastră, unde am avut chiar în Văleni mai mulți de o mie, 1000 no., și avem pîn case cîte 4 și cinci. Și avem și muscali în casă, care ierea cu trecerea la Brașov pentru o rebelie, ce să făcuse acolo. Și la noi fusese constituțiea, pentru carc au venit (muscalii) și s-au înfășurat mai trei luni pîn țara noastră, pînă s-au tras iarăși la Rusiea. Din a căror pricină ajunsese toate scumpe, vinul în București șase sfanți vadra, lei 13 ciuperu cu ridicata, că gemea Bucureștii de turci și muscali și apoi au venit și nemți.

(Însemnările lui M. Jipescu din Văleni).

(Ms. r. 3766, f. 60-61).

186

Libertatea au fost în leatul 1848, începîndu-se din luna lui maiu 9, și au ținut pînă la avgust 13, cînd, la întrarea armii turcești în capitala București au stricat toate lucrările libertăților, făcîndu-se nu mică vărsare de sînge la întîia întîmpinare a oștirii otomane și cu miliția țării în casarmă. Iar cei mai mari în ce gînd ai aceștii răzvrătiri au fost Ioan Iliiadu și Iancu Magheru [107], cari îndată după întrarea armii protectriță au trecut în Transilvania.

Iar izbutirea rușilor asupra Ungariei au fost la leat 1849, la iunie. Și la avgust s-au întors cu izbîndă în Țara Rumânească. Și pentru ca să (să) ție minte, să însemnează. 1849. Theofilact.

(Ms. r. 2434, f. 310 v. Ed.: N. Iorga, DOUĂ BIBLIOTECI DE MĂNĂSTIRI, GHIGHIU ȘI ARGEȘ, *București, 1904, p. 50).*

187

Uzdinu au ars în 9 iunie 1848. Și duminică în 18 iunie 1848 au robit, iară în 20 iunie 1848 s-au predat satul.

---

107. Corect: Gheorghe Magheru.

www.dacoromanica.ro

Luni în 25 aprilie 1849 au fost bătae la Uzdin, trupă cu trupă. Şi au perit sătenii, oameni, mueri şi copii, cu toţi 230.

Au stătut logorul luni şi marţi pre loc, iar mercuri în 27 aprilie au mers mai departe cătră Panciova.

(C. r. v. 944, dublet, achiziţia 8548/1951, p. 402-403).

188

La anul 1849, iunii 22, pe la 11-12 ceasuri s-au cetit fermanul mării sali vodă Grigoriţi Ghica. Şi sara au ţinut luminaţie pînă la 12 ceasuri, începînd de la 9 ceasuri. Şi a doa zi pe la 10 ciasuri s-au pornit la Constantinopoli spre a lui încoronari.

(Însemnarea lui Constantin Ciudin din Huşi).

(Ms. r. 5187, f. 1 v).

189

Să să ştie că la anul 1849, avg(ust) 5, au venit Grigori Ghica voevod de la sultanul şi s-au încoronat domn Moldaviei.

Teodorescul Costache (fiul iconomului Teodorescu din Tîrgu Frumos).

(C. r. v. 1034, schimb 3, a patra foaie tipărită, nepaginată, de la început).

190

Ca să se ştie am însămnat de cînd s-au pus mitropolit la Moldova fevr(uarie) în 2 zile, anul 1851.

Ca să se ştie am însămnat de cînd s-au pus domnu Grigori Ghica pe scaunul Moldovii, 1849 la octomvri, în 2 zile. Alecu ot Secu.

(C. r. v. 653, dublet donaţia D. A. Sturdza, p. 135).

191

Să să ştie de cînd s-au încoronat înălţimea sa Grigori Alexandru Ghica voevod, domnul Moldaviei, la anul 1849, octovrie în 23 zile. Iorgu preut.

(Însemnarea preotului Gheorghe Ivanovici de la Sfinţii Voivozi — Roşca din Tătăraşi).

(Ms. r. 1139, f. 140 v. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 169).*

192

1823. Ioan Sandul Sturza voevod. Acesta au fost întăiu domn din niamul sturzăsc, moldovan. Şi la venire sa au ras pe un boer, anume banu Ioniţă Condurachi. Şi au venit moscalii la 1828,

www.dacoromanica.ro

apr(ilie) 28, răpind cetate Brăila pîn în temelii, și giameia turcească ce mare au sfinţît-o bisărică, aducînd clopoti di la Rosîe, pentru jale a doi ghinarali ci au perit la luare cetăţii.

1834. Mihail Grigoriu Sturza voevod, încorunîndu-să în Ţarigrad, s-au și însoţit cu fiica d. Gavoridi [108], dragoman di Mare Albă, și venind în scaun, cu aşăzari evropieniască, adică reglemant și meliţii și slujitori în formă pe la 13 (?) tot în formă, făcînd drumuri din piiatră, după forma împăraţiilor, prin oraşă.

1848. S-au tîmplat holeră și condestuţie de revoltari boeri, cari s-au surgunit de stăpînitoriu ţării, domnu Mihalache Sturza. Și îndată au venit oștile rusîenești, răpind ţara Ungariei.

1849. S-au încurunat Grigori Ghica voevod, întărit de Porta Otomanicească. Au venit 1500 turci în Eși, și după 2 luni îndată s-au rădicat și s-au dus la Ţarigrad.

(Din „Însemnare domnilor și cutremuri și altile, 1840").

(Ms. r. 1136, f. 5).

193

Aceasta carte de rugociuni [109] au fost dăruita de catra Scarlat Callimac voevod parintelui meu, comisul Dimitrie Holban, în exilul de la Brussa spre suvenire.

A. D. Holban, Iassy, 2 Martiu 1878.

(Text cu litere latine).

(Ms. g. 1448, a treia foaie albă nepaginată de la început, verso).

194

Să s(ă) știe de cînd am venit muscalii în Comarnic la anu 1849, la luna noemvrie 28. Și au fost sărăcie mare pe oameni și să spărsese satul Comarnic și fugise prin păduri. Și cînd au trecut toţi nemţii la Bucureşti.

(C. r. v. 205, dublet 3, f. 204).

195

La leatu 1850, ghenarie 25. Scris-am eu suptiscălitul că m-am hirotonisit preot în zilele prea înălţatului nostru domn, Barbu Dimitrie Sirbei v(oe)v(o)d.

---

108. Corect: Vogoride.
109. Carte grecească de rugăciuni — euhologhiu. Sec. XVII.

www.dacoromanica.ro

Şi cînd au venit tot atunci împărăteştile oştiri ruseşti şi turceşti, fiind război în Ţara Românească şi mare prăpastie de orice. Popa Stanciu Popescu ot Murgaş.

(C. r. v. 263, ex. IV, foaia albă de la început, verso).

196

1859, ianuarie 1[110], s-au întărit de domn în Moldavica A. Ioan întîiu Cuza. Şi în Bucureşti i-au dat voturi la 24 ianuarie tot pentru el, de s-au ales şi pentru Romăniea noastră, unindu-să prinţipatele amîndoă, rămîind amîndoă una şi un domn peste amîndoă. Au venit zisul domn şi în Ploieşti, la 7 fevruarie tot acest leat, sîmbătă, s-au primit de oraş cu atîta mare slavă şi cinste, cu mare luminaţie şi cheltuieli. Au tras domnul drept la biserica Sf. Ioan şi de aci la Matachi Polifron, unde au stăruit ca 24 de ceasuri şi au plecat la Bucureşti. S-au plimbat seara cu droşca pîn luminaţie în Ploeşti. Cu venirea sa în Ploeşti, mii de oameni l-au întîmpinat cu ieşirea înnainte şi primirea, atît orăşani cît şi streini din alte părţi, precum şi noi de aici. Bucuratu-s-a lumea de alegerea acestui prinţ, săltat-au pruncii din faşă, veselia au ţinut trei zili. Dee-i Dumnezeu ani mulţi şi buni a putea susţine cîrma oblăduirii şi a sa dorinţă în veci. Uuraaa. Iar pe aristocraţi dracu i-au luat şi să-i ea.

(Însemnările lui M. Jipescu din Văleni).

(Ms. r. 3766, f. 66-67).

197

La leat 1859, fevruarie în 6, am întimpinat pi măriia sa domnul Alexandru Ioan Cuza la Focşani, la mănăstirea Sf. Ioan, fiind domn pisti amîndoăî ţărili, Valahiia şi Moldaviia. Şi spre ştiinţă s-au însămnat aicea. 1859, f(evruarie) 6. Arh(imandrit) Benedict stariţ.

(C. r. v. 758, dublet, din biblioteca Casei Bisericii, foaia albă de la sîrşit).

198

1861, dechemvrii 11, au venit depeşa telegrafică vestitoare că s-au încuviinţat de către înaltile puteri unire principatelor Moldova cu Romănie.

---

110. Corect: 5.

www.dacoromanica.ro

(Din „Însemnare a unora din lucruri ca să să știe", de logofătul Anghel Tufă, mort la 8 august 1874 sub numele de Anghel Tufescu).

(Ms. r. 4452, f. 3).

199

La anul 1861-1862 s-au proclamat definitiva unire a principatelor Moldova cu Tara Muntinească supt domnia lui Alexandru Ioan I-iu din familia Coza. Costachi Marco comis.

(C. r. v. 1034, dublet, foaia albă de la sfîrșit).

200

La 1866, apr(ilie) 3, au urmat revoluție în orașul Iași, în ulița mari, de către militarii munteni asupra mitropolitului Calinic și asupra publicului, întru cari s-au omorît, cu răniți cu tot, pînă la patru suti și mai bini.

(Însemnarea lui Panaiti Ionescu din Iași).

(C. r. v. 234, fața interioară a peretelui ultim).

201

La 1881, Martie 14, s-a făcut crăie țara rumînească.

(C. r. v. 1293, schimb 497 A, foaia albă de la început).

202

În diua de 4, care în anul 1899 au fost Duminică, la ora 2, a îngropat pe Lascar Catargiu, șefu partidului conservator. Și tot Martie 1899, a căzdut de la putere Sturdza trădătorul. Iar în locu lui Catargiu s-a pus Cantacuzino ca prim ministru al partidului conservator, care a venit la putere tot în acest timp.

Catargiu a fost dus la Sibiu. Și cînd l-a chemat regele să formeze cabinetu, el a murit de bucurie.

Si tot în acest an, Sf. Paște a căzut în 18 zile acestei luni. În luna lui Martie în 1899 a fost ca un fel de resbel civil [111].

(C. r. v. 433, achiziția C 145689, f. 13 v — 14).

---

111. Denumirea este improprie. De fapt prima parte a anului 1899 se caracterizează prin mișcări muncitorești. A avut loc adunarea generală a membrilor celor două cluburi muncitorești din București, la care s-a stabilit și ținerea Congresului P. S. D. M. R. pentru data de 20 apr. — 20 mai (Nota red.).

www.dacoromanica.ro

203

Revoluţia Română din 1907, începută la 1 ianuarie şi abia domolită la 1 maiu, ţăran(ii) contra boerilor, să le dea pămînt şi drepturile lor.

În judeţul Dîmboviţa nu s-a resculat decît comuna Răsvad, la care a venit degrabă şcóla de cavalerie din tîrg, că atîta armată mai era acolo, şi a omorît 9 omeni şi 13 răniţi.

Ion Diaconescu [112], 1907, septembrie 16.

(C. r. v. 393, ex. 2, foaia albă de la început).

204

La 14 August 1916, ora 9 1/2 seara, s-a decretat mobilizarea generală în războiul cel mare.

Scris de mine Tache Petrescu la Butimanu. Eram în acel moment subdirector general al serviciului muniţiunilor în Ministeru de Război.

(C. r. v., 1083, schimb 1, f. 9).

Vezi şi capitolele : **Istorie economică, socială, administrativă, drept**, nr. 2. **Starea timpului şi influenţa sa asupra agriculturii şi a pieţei** nr. 16, 87, 107. **Lăcuste**, nr. 3, 15. **Epidemii, epizootii**, nr. 27. **Preţul şi circulaţia cărţilor**, nr. 40, 63, 91. **Incendii**, nr. 5. **Cutremure de pămînt**, nr. 54, 55, 70, 95, 211. **Eclipse, comete, mitologie populară**, nr. 13, 15, 52. **Cronici mici**, nr. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14.

---

112. Cîntăreţ la biserica din Şerbăneşti (Dîmboviţa).

www.dacoromanica.ro

II. RĂZBOAIE, OCUPAȚII STRĂINE, NĂVĂLIRI DE PRADĂ

1

Să să știe de cînd au prădat tătarăi ţara Moldovăi în domnie lui Vasile vodă, leat 7158 (1650).

(Ms. r. 296, f. 131 v. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 640).*

2

În anul 7162 (1653), luna octombrie 5. **Această carte, ce să chiamă Minei den luna lui ghenar, o au fost luat cîndu au venit Timuș, feciorul lui Hmil, cu căzacii și au perit, de i-au bătut ungurii și cu leașii și munteanii cu moldoveanii la Suciava. O au cumpărat Crîstea, fratele lui Bosnici, și iar o au dat în besearecă la Arh(a)nghelu în trăg în Suci(a)vă, de unde au fost, ca să-i fie de ertare de păcatele lui și a părinţilor lui.**

(Ms. s. 779, f. 75 v — 80).

3

Cîndu au venit împăratul de au bătut Cameneţa (și au) **loat-o** [1]. **Atunci du(m)nu Duca...** [2].

(Însemnarea lui Gr. Botăș).

(C. r. v. 45, schimb 11, f. 268 v).

4

...Și au dat prie aiastă sv(î)ntă Evanghelie 16 lei bătuţi, cînd au venit leșii la Suceava, cînd au bătut leașii tabăra cia turciască la Hotin [3], **în dzilile lui Ștefan voevod snă Petreceico,**

---

1. În 1672.
2. Scrierea ștearsă și tăiată la legat.
3. În 1673.

www.dacoromanica.ro

cînd au venit 12 hamani leșești în țară și au adus pe Costandin vodă la Suceava, să-l pue domnu în Țara Muntenească, să să știe. În anul 7182, luna noiembrie 4 zile, iar de la Hristos 1673, crugul lunii 18, al soarelui. Și am scris eu, diaconul Ursul ot Arhanghel din tîrgul Sucevei.

(De altă mînă :) Această carte o au luat în 12 zloți și o au adus din Moldua și o am cumpărat eu popa ot satul Hălmezău.

(Ms. s. 5, f. 112. Ed.: MANUSCRISELE SLAVE, *I, p. 7).*

5

Am scris cîndu am venet tătarii de au iernat în țară și au gonit pri leși den țară pri bogoia (? cuvînt tăiat la legat). Văl(at) 7182 (1674), ghinar 8.

Aicea am scris eu Glegori Botăș cîndu au venit împăratul al doilea rînd, cîndu au mărsu la căzaci(i) din Sici[4]. Văleat 7182 (1674) (restul datării șters).

(C. r. v., 45, schimb 11, p. 379, 384 v).

6

Cînd au mersu vezeriul în Țara Căzăcească și au bătut Ciahrinul[5] și au fost cu muscali(i) și cu căzaci(i) au fostu... (un cuvînt tăiat la legat) voivod de la Muscu, și în țară au fostu domn Anton vodă Dracul[6].

(C. r. v. 45, schimb 11, f. 296 v).

7

Să să știe de cînd au vinit hatmanul Koneskii leșescu în Bugiag, let 7192 (1684).

(Ms. r. 296, f. 31 v. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 640).*

8

Această carte scris-am eu, Vasilie dascalul Mold(o)vanul, cîndu am ședzut la mănăstire la Plosca la Hinidoră, pre sama popei lui Simon, cînd am ședzut în Mada. Scris-am cîndu au fostu Bl(ago)veștiniia luni după Paști și era frig și nemții în țară. Cîndu au mersu ficiorul lui Apafi Mihaiu craiul Ardelului la Be(ci), v(ă)l(eat) 1695, april 11 dnă.

(Ms. 1838, f. 175 v).

---

4. În 1674.
5. În 1675.
6. Antonie Ruset (1675-1678).

www.dacoromanica.ro

9

Eu, popa Ion din Aștileu, am scris cîndu au bătut turcii Lipova și o au făcut tot pralu, anii 1695.

Cu mila lui Dumnedzău scris-am eu, popa Ion diîntru Aștileu, atunci, cîndu vinisă nimeții de la Peteruvaru dă trecură pă Crișu cătră Ardealu 7 sute de cară totu pre Crișul Reapede, anii 1696.

Eu, popa Ion ot Aștileu, am scris atunci, cîndu să împăcasă turcii cu nimeții de pusără pace 25 de anii, anii a lu H(risto)s 1699. Atunci au făcut Aradul.

În luna lui cuptoriu, în 26 de zile, au tăiatu curuții pre sîrbi în Olosigu ș-au aprinsu Olosigul într-o duminică, anii 1703.

(Ms. r. 4151, f. 190 v, 231, 248 v și fața interioară a peretelui ultim).

10

Să să știe de cînd au vinit Petre împărat în Moldova de s-au bătut cu turcii și s-au dus Dumitrașcu[7] vodă cu dînsul și au prădat tătarăi țara, leat 7219 (1711).

(Ms. r. 296, f. 31 v. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 640).*

11

(1711)... Dară scrisori jăluiră că n-au, zicînd că scrisorile ce au avut li s-au prădat cînd i-au robit și pre dînșii cu copiii lor și cu tot ce au avut tătarăi, la vreame cînd au călcat oștile moschicești pămîntul Moldovei cu Petră împărat, și pe urmă scăpînd de la robie...

(Din cartea de judecată a lui C. Mavrocordat din 3 iulie 1750 pentru dijmă din Jăgălie-Fălciu).

(Documente 131/CCXLVII).

12

Scris-am multu păcătosu și greșitulu anume între preuți, păstoriului sufletesc, popa Ghirilă de Aciua, în anul 1715 ci-au spartu turcii pacea cu neamții.

(Ms. r. 6022, f. 96 v).

---

7. Cantemir.

www.dacoromanica.ro

13

Să să știe de cî(n)d au fostu tătari(i) în Ardeli, au fostu veletiu 7224 (1716).

(C. r. v. 329 A, unicat, p. 570 v).

14

Să (să) știe de cînd au venit nemții în cetate[8], 7225 (1717).

(Ms. s. 108, fața interioară a peretelui ultim. Ed.: MANUSCRISELE SLAVE, *I, p. 137).*

15

Să (să) știe de cîndu am venit eu, Dumitrașco, aici la mănăstire la Beserecani și ne-u prădat nemții, în dzilele lui (Mi)hai vodă[9], anul 7225 (1717).

(Ms. s. 222, f. 3. Ed.: MANUSCRISELE SLAVE, *I, p. 323).*

16

Să (să) știe de cîndu au prădat tătarii țara Moldovii în dzilele lui Mihai voevod în domnie a trie.

(Ms. s. 103, f. 122 v. Ed.: MANUSCRISELE SLAVE, *I, p. 132).*

17

Să să știe de cînd au vinit nemții să e pe Mihaiu vodă din Iași și s-au bătut cu tătarii, leat 7225 (1717).

(Ms. r. 296, f. 31 v. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 640).*

18

Ion Mihai Racoviță voevod dămu știre pentru aciastă sfîntă Liturghie, precum am cumpărat-o de la tătari, cîntu au prădatu tătarii țara din fapta unui bețivu blăstămatu, de un ficior a unui Dumitrașco logofet din namul Ceaurescu, anume Vasil(e), ce au fost și stolnic, care pradă și robie ce au făcut, de cîndu-i Moldova pin acmu nu au fostu. Trebue a-i dzîce toți fiiul pierdzării. Ce orcar(e) preut ar cînta sfînta leturghie pre aciastă sfîntă carte să aibă a-l blăstăma la toate leturghiile, să n-aibă parte cu H(risto)s, ce cu Iuda și cu trecletul Arie și

---

8. Neamțului.
9. Mihai Racoviță, în a treia sa domnie în Moldova (1715-1726).

www.dacoromanica.ro

cu toți cei lepădați de H(risto)s. Și am dat la beserica domnii mele din tîrgul din Eși, ce este făcută la vamă, unde-i hramul Înviere sfîntului și dreptului Lazar, ca să fie acole pîn să va aședza lucrurile. Și aședzîndu-să, iar să meargă unde au fostu mai înainte, la mănăstire Bogdănii. Anul 7225 (1717), februarie 13 zile.

(Ms. s. 29, f. 23-57. Ed.: MANUSCRISELE SLAVE, *I, p. 45, cu greșeli de lectură și de transcriere).*

19

La let 7227 (1719) au venit nemții să ia pe Mihaiu vodă din Eși ș-au biruit vodă cu tătarăi. Atuncea au făcut Mihaiu vodă Racoviță o cruce de piatră drept cetățue, care este și pîn astăzi foarte minunată.

(Însemnarea biv vel pitarului Toader Jora).

(Ms. r. 50, f. 38 v — 39. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 121).*

20

Scris-amu eu popa Vasalie din Aștileu cîndu au dusu 21 de sute de vacancioși (?) de la Orade cătră Dobriținu, la anii 1734.

(Ms. r. 4151, f. 19).

21

Să știe de cîndu s-au bătut niamțul cu Brandiburdu, 7242 (1734), și l-au învins pe niamț.

(Ms. s. 103, f. 122 v. Ed.: MANUSCRISELE SLAVE, *I, p. 133).*

22

Venit-am aicea la sfînta mă(nă)stire a Ungureului[10], ce să odivoiaște praznecul sfinților voivozi Mihail, Gavril și Rafail, pă vreamea catanilor, la mai 20, 7245 (1737). Tudor logofăt.

(C. r. v. 10, exemplarul I, găsit de C. Erbiceanu la mănăstirea Ciolanu-Buzău, f. 172 v).

---

10. Unguriului.

www.dacoromanica.ro

23

Cînd s-au prădat Tîrgoviștea și s-au arsu, în vremea cînd au venit cataneale aici în țară, în zilele lui Costandin Nicolae voevod [11], septemvrie 12, l(eat) 7246 (1737).

(C. r. v. 109, dublet, donația Eforiei Spitalelor Civile, fața interioară a peretelui ultim).

24

Să să știe de cîndu au vinit cazacii în Eși și au agiunsu păr în Focșeni, în dzilile mării sale lui Gligorie Ghica vo(evo)d, [12] și mărie sa vodă au eșit din Eși de frica cazacilor și au făcut urdii păr la Gălai și păr la Serbănești (...) [13]. di la Șimenis (?) au mersu tij la Gălați și de la Gălați au mersu (...) [13]. Velet 7247 (1739), sept(emvrie) 28. Și într-aceste zile ce scriu mai (...) [13].

(C. r. v. 45, schimb 9, exemplar 14, f. 96 v).

25

La leat 7247 (1739) au venit moscalii al doile rînd în domnie lui Grigore vodă Ghica bătrînul.

(Însemnarea biv vel pitarului T. Jora).

(Ms. r. 50, f. 39 v. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 121).*

26

De cîndu s-au bătut soltanul cu nohaii. Noi eram la Putna cu ispravnicu (...) [14]. E-u luoatu cu sila de pi la bostani turciști și e-u dus la război. Și au perit toți ca niști becișnici. Și soltanul au scăpatu cu fuga în tîrgu în Căușani de spaima nohailoru (...) [14] cumu-i obiceru turcului, că fug ca muiarile, și nu știi că turcu-i tucos (?) și moldovanu fricos și cine știi hele (?) turcului sîntu (...) [14]. Și eu am fostu acolo cu ispravnecu Ion, stăpînul meu, și am văzutu acele toti, cîti am scris, toti sîntu adivărati. Maftei Hil(i)mon, velet 7265 (1757).

(Ms. r. 256, f. 32—35. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 559).*

---

11. Constantin Mavrocordat, în a treia sa domnie în Țara Românească (1735-1741).
12. Grigore al II-lea Ghica, în a doua sa domnie în Moldova (1735-1739).
13. Foaia ruptă.
14. Foaia tăiată la legat.

www.dacoromanica.ro

27

Să să știi de cînd au prădat tătarăi ţa(ra) Moldovii în domnie lui Ioan Vodă Calimah[15] păr a nu vini din Ţarigrad, în zioa crucii, leat 7267 (1758).

(Ms. r. 296, f. 32. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 640).*

28

La anul 1758, săptemvrie 14, au prădat tătarăi ţara de jos, în domnie lui Ioan vodă Calimah.

(Ms. r. 3593, f. 83).

29

Let 7267 (1758), săpt(emvrie) 14, au venit tătarăi de au prădat ţara din Eș în jos pîn în Focșeni, fiind cu oaste Crîm Ghirei soltan, care s-au făcut han făr de voe turcilor. Şi neputînd turcii face într-alt chip, i-au trimis caftan și sabii de hănie, cînd au luat și domnie ţărăi Moldovii Ion vodă Calmăș, și Scarlat Ghica voevod[16] s-au dus la Ţara Românească cu domnie.

(Ms. r. 2776, f. 62 v).

30

Let 7267 (1758), sept(emvrie), au prădat tătarăi ţara Moldovii parte din gios 6 ţinuturi și mare robie au fost, că au lovit făr de veste și au arsu Focșenii și au agiuns pîn la Rîmnic în Ţara Muntenească. Şi la ace vreme nefiind domn în ţară, mazilindu-să Scarlat voevod de aice, au mărsu domnu în Ţara Muntenească. Şi au venit domnu în Moldova Ion Theodor voevod. Şi această pradă au fost făr de știre împărăţii. Şi după ci s-au așăzat domnie, au venit poroncă mare de la Ţarigrad și au mărsu cu boerii de Moldova la tătar și au plinit toată paguba ţării de la tătar.

(Ms. r. 68, f. 195 v. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 164-165).*

31

Să să știe de cînd au prădat tătari(i) șepte ţinutur(i) în ţara Moldovii și au făcut pagubă de 200 de mii de bungi de lei, de bani, făr de robi ce au robit, săptemvrie 14, let 7267 (1758).

---

15. Ioan Teodor Callimachi (1758-1761).
16. Domn al Moldovei (1757-1759).

www.dacoromanica.ro

Şi au fost iarna făr omăt. În toate zilile arde pojar di la noiamvrie pînă la martie cald şi pulbere şi săcetă în toate zilile. Let 7267 (1759).

(Însemnarea ieromonahului Pahomie, stareţul schitului Lapoşul Dărmăneşti).

(C. r. v. 61, dublet 3, III. 171167, a cincea foaie nepaginată de la început).

32

7264, iară de la Hristos 1756[17]**, indication 4, slova pashaliei 803 vesect fiind, sep**(temvrie), **au robit tătarăi ţara de gios.**

(Însemnarea călugărului Vitalie de la mănăstirea Neamţului).

(Ms. r. 704, f. 1 v. Ed.: CATALOGUL, *II, p. 454).*

33

La 1759[18]**, sep**(emvrie) **14, au prădat tătarii ţara de jos.** (Însemnarea lui Balş).

(C. r. v. 945, dublet, din cărţile lui C. D. Sturza, f. 232 v).

34

7276 (1768). **La acest velet s-au strîcat pace, cînd era Gligori vodă Calimah**[19]**.**

(Ms. g. 1340, f. 137).

35

7278 (1769), **săpt**(emvrie) **21, au întrat muscalii în Iaşi.**

(Însemnarea preotului Necolai, fiul preotului Ioan Blănariul de la Biserica Curelariului din Iaşi).

(C. r. v. 241, ex. 5, III. 195203, p. 442).

36

Am scris aicea în luna lui mart 20 d(ni), **1770, al popei Cîrstii de**(n) **mahalao Popei Soare, fiind aicea în oraşul Bucureştilor trei ghinărari şi muscali ostaşi.**

(C. r. v 367, dublet 4, f. 252).

---

17. Corect: 1758.
18. Corect: 1758.
19. În a doua sa domnie în Moldova (1767-1769).

www.dacoromanica.ro

37

Să să ştie de cînd a vinit al triile rînd în ţara Moldovii moscalii şi a făcut mari bătălie la Hotin de a perit şepte pașă şi oaste nenumărată, de au scăpat viziriul cu ruga, în domnie lui Costandin vodă Mavrocordat[20] şi pe Grigori vodă[21] l-au luat viziriul, leat 7278 (1769).

(Ms. r. 296, f. 32. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 640).*

38

De cînd au robit turcii, în vreme muscalilor, 1771.
(Însemnare din Moldova).

(C. r. v. 277, schimb, f. 184).

39

„Cînd era oştile muschiceşti aicea în ţară şi era comandir oştilor măria sa Alexandru Răpnin ghinărar", Constantin Cocărăscu biv vel sluger a tradus, de la 2 octombrie 1769 pînă la 27 iunie 1771, din greceşte „Noua scară" a lui Ion Scărariul, cerîndu-şi scuze pentru greşelile ce le-ar fi făcut, „că întru adevăr vă mărturisesc că nu puţină osteneală am făcut, mai vîrtos fiind vreame de răzmiriţă, am fost fugar pen munţi şi pen văi".

(Ms. r. 3720, f. 355).

40

Întîmplatu-mi-s-au şi mie de am citit aciastă sfîntă cartea[22] pă vreame dea răzmiriţă, cînd au venit muscalii ş-au luat Hotinul ş-au venit la Eş şi di la Eş au mersu de-u bătut turcii la Răbiia, şi dea acolo o samă dintr-înşii au mersu la Focşani şi di la Focşani au mersu de-au bătut toamna Galaţii ş-au prins viu pe Costandin vodă[23], ficiorul lui Nicolaiu vodă, şi ducîndu-l la Eş, au murit. Şi primăvara au avut mare războiu cu turcii ş-au luat multe cetăţi, anume Bindiriul, Bugeacul şi altea cetăţi pîn Ţara Tătărască, şi toamna au luat Brăila şi au trecut muscalii în Ţa(ra) Muntenească. Şi firmaşul graf Rominţov au ernat

---

20. În a patra sa domnie în Moldova (1769).
21. Grigore Callimachi, a doua sa domnie în Moldova (1767-1769).
22. *Carte românească de învăţătură*, Iaşi, 1643.
23. Mavroçordat, în a patra domnie a sa în Moldova .1769).

www.dacoromanica.ro

în Eși. Îmbla văleat(u) 1771, mart 10. Și am scris eu Manolachi logofăt, zăt popa Andreiu.

(C. r. v. 45, schimb 9, exemplar 14, III. 229105, f. 223 v — 224).

41

Scriptura et vocem sancti Efremi ex Siria, que descripte sunt in anno 1772, martius 9, quando habuerunt bellum Ecaterina imperatricza moscovita cum Turci et cum Tartari, descripte sunt ia sancta monasterie Secul per me deploratus, Estaphiuo Poppovico ex Transil. Albe Caroline comitat(us).

(Traducere :) Scrierea și cuvîntul sfîntului Efrem din Siria, care sînt prescrise în anul 1772, martie 10, cînd au avut război Ecaterina împărăteasa Rusiei cu turcii și cu tătarii, sînt prescrise în sfînta mănăstire Secul de mine vrednicul de plîns, Eustafie Popovici din Transilvania, din comitatul Alba.

(Ms. r. 3679, f. 9 v).

42

1774, iule, s-au făcut paci între Poarta turciască și între muscali, fiindcă ține pe turci închiși în Șumla, di le tăiasă și mîncare din toate zîlile.

(Însemnarea lui Enachi Kogălniceanu).

(Ms. r. 156, f. 68 v).

43

Cînd s-au făcut pace, după bătaia muscalilor celor de demult cu turcii, și s-au dus muscalii din țară, leat 1774.

(Ms. r. 3275, f. 145 v).

44

Să (să) știi de cînd s-au dus moscalii din țara Moldovii, umbla velet atunci let 7283 (1775). Și aici au rămas domnu în țara Moldovii măria sa Gligori Ghica v(oe)vod.

(Ms. r. 1702, fața interioară a peretelui prim).

45

Să să știe de cîndu s-au dus muscalii din Moldova, la let 7283 (1775).

(C. r.v. 483, schimb 1, f. 229—230).

www.dacoromanica.ro

46

La leatul 1775, în luna lu octovrie la 14 zile, au eșit muscalii din Bucorești, lăsînd Țara Rumânească cu obiceiurile ca și mai nai(n)te, în zilele prea sfinţitului mitropolit kiriu kir Grigorie mitropolitul Bucureștilor, iar aicia la sf(î)nta episcopie Rîb(nicului) fiind păstor prea sfinția sa părintele episcopul kiriu kir Chesarie. Și am scris ca se se știe și din aicia înnainte.

(Ms. r. 1325, f. 125 v. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 558).*

47

Să să știi de cînd au trecut moscale în Țara Leșească la let 1775.

(Ms. r. 256, f. 22 v. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 559).*

48

Carte, adecă Ocitelnic[24], este a mănăstirii Solcăi. Am scris în zilele părintelui Methodie egumen(u) acestii mănăstiri, fiind nemții stăpînitori pe aice, la velet 1776.

(C. r. v. 45, dublet 4, f. 384 v).

49

Aceasta însămnare să faci ca să să știe de cînd au venit nimţăi în comanda Bucovinii, u Cernăuți, la let 7289, iar de la mîntuire lui Adam, 1780.

(Însemnarea logofătului Ilie Gligorcea din Carapciu).

(Ms. r. 1286, f. 24 v — 25. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 457).*

50

Să să știe de cînd au fost împăratul nemțescu Iosif în Cernăuți și în toată Bucovina și au scos pe Ioan Novi de la Joltva și l-au așezat la Suceavă, la anul 1783.

(Însemnarea lui V. Tinţilă din Cernăuți).

(Ms. r. 4474, f. 121).

---

24. *Carte românească de învățătură*, Iași, 1643.

www.dacoromanica.ro

51

1783, mai 27, au venit aici la Braș(ov) împăratul Iosif al doilea, venind a doo oară aici la Braș(ov), și au șezut numai o zi și apoi au plecat spre Aromsec [25].

(Însemnare din Brașov).

(Ms. r. 2326, fața interioară a peretelui ultim).

52

Să să știe de cînd au trecut prin Bucovina, pin Cîmpulungul Moldovinesc, puternicul și marele împărat Iosif, împărat nemțăscu. Și n-au trecut într-ascunsu, ci în videre a toată lumi și toți l-au văzut cu ochii lor. Care și eu nevrednicul m-am învrednicit a-l vide, cu mvăd pe fiește om. La cursul anilor de la zidire lumii 7291, iar de la mîntuire lumii 1783 și pe lătinie veleat 7291, iar de la H(ristos) 1783, în luna lui iunie 3 zile au trecut prin Cîmpulungu.

53

1786, avg(ust) 5, s-au început războiu, athomaniceasca Poartă cu poarta rusească i chesaricească.

(Ms. r. 1433, f. 136).

54

La anul 1787, avgust 15, au venit veste la Eși precum că s-au stricat pace și au început a treci turci în sus să să bată cu moscalii.

(Însemnarea paharnicului T. Jora).

(Ms. r. 50, f. 40 v — 41. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 121).*

55

Să să știi de cîndu s-au strîcat pace întri turci și întri moscali la liat 1787, august 5, s-au închis solu în Țarigrad, fiind domn Moldovi mărie sa Alexandru Ipsilant voevod, foarte om cuminte și milostiv. 1787, august 25.

(Ms. r. 1536, f. 127 v).

56

1787. Acestu sfîntu Apostol [26] și cu toate cărțele sfentee mănăsteri Cornetu s-au păstratu de robul lui Dumnezeu Ioan

---

25. Háromszék — Treiscaune.
26. Ediția București, 1784.

www.dacoromanica.ro

erei, fiindu preotu alu pămîntului, fiindu-că au fostu răzmiriță foarte rea,[27] că Dumnezeu știe cum le-amu purtatu păn petri și pîn în Ardealu. Popa Ioan ot Cornetu sin Ioan (indescifrabil). S-au începutu răzmiriţa di la luna feavrorie.

(C. r. v. 466, f. 149).

57

Să să știi di cînd au venit moscalii în Moldova al doile rîndu, velet 1788, avgust în 15.

Și s-au dusu la velet 1792 april, la duminica sf. Tomii.

(C. r. v. 165, dublet 2, ultima foaie albă de la sfîrșit. Ed.: O. Lugoșianu, ÎNSEMNĂRI, p. 127).

58

Să să știi de cînd au venit neamţii în Moldova la anul 1788.

(C. r. v. 594, dublet, p. 120-121).

59

Să să știi de cînd au întrat neamţii în orașul Eșii și au prins pi măriia sa Alecsandru Ipsiland v(oe)vod, sîmbătă la 9 ciasuri de zi, let 1788, apr(ilie) 8.

(Ms. r. 3319, f. 131 v).

60

La velet 1788, apr(ilie) 8, au vinit niamţii în Iași și au luat pi măriia sa Alexandru Ipsilant voevod și l-au tremesu la împărăţii lor. Și era a doao zî Floriilor. Și am scresu eu pentru pominire. Mihalache Vartic căp(itan).

(C. r. v. 96, f. albă de la sfîrșit).

61

La velet 1788 au venit nemții și moscalii la Hotin și au luat Hotinul și Tighine și Cetatea Albă și Vozie și toată Țara Montenască și au trecut și piste Dunăre și au luat mult loc. Mai pe urmă au luat și cetatea Smilu și Gălaţii.

(C. r. v. 241, ex. 1, III. 195.203, a doua foaie tipărită, nepaginată, de la început, verso).

---

27. După cum se știe, țările române au devenit teatrul operațiunilor militare desfășurate în războiul ruso-turc (Nota red.).

www.dacoromanica.ro

62

Noem(vrie) 4, (17)88, au întrat vizirul în Buc(ureşti) iar în 6 s-au dus.

(Ms. g. 1321, faţa interioară a peretelui ultim).

63

1788, noemvrie 5, ocoliţi fiind şi împrejuraţi de cumpliţi volintiri nemţeşti, cu foc cumplit ne-au ars toate zidirile, bucatele şi altele ale mănăstirii dinprejur, iar războiul s-au început şi venirea turcilor în ţară la anul 1787, octomvrie, (iar unii zic că au fost începerea războiului la august 1). Şi am scris eu Dionisie Ec(lesiarhul) ot epis(copia) Craiov(ii).

(Ms. r. 1117, f. 8 v. Ed.: CATALOGUL. *IV, p. 119).*

64

Să (să) ştie că am scris eu, Anghel diiaconu de la Scăeni, fiind în vreme de răzmiriţă, cînd să învrăjbise împărăţiia turcească cu ce nemţească şi cu împărăteasa muscalilor, şi umbla anu 1788.

(C. r. v. 42, p. 198).

65

Să să ştie de cînd au venit cătanele şi s-au făcut răzmiriţă şi au întrat turcii în Moeci de au tăiat mulţi oameni, l(eat) 1788.

(C. r. v. 250 A, schimb, f. 51 v din partea a doua a volumului).

66

Octo(mvrie) 1, (1788), spusă Suliman aga beşleaga că au luat robi turcii din ţara Bănatului ot Sebeş 26 oameni, mueri şi copii, că l-am întrebat de ce au dat 7 tunuri, şi zise de aciastă veste.

(Ms. r. 1612, f. 127).

67

Să să ştie că am scrisu eu, Dumitrache al popei Gheorghe de la Besereca Domnească din Tîrgovişte, fiind domnul nostru Io Necolae Petru Mavrogheni voevod, fiind răzmeriţă rea de turci, cînd au luatu pă vătafu Radu de l-au dus la Bucureşti cu totu. Şi am scrisu ca să (să) ţie minte, cîndu eram în case la mitropolie, şi au venit mulţime multă de turci aici în Tîrgovişte, care n-amu mai pomenitu niciodată. Maiu 24, 1789.

(C. r. v. 434, dublet A. 3555, faţa int. a peretelui ultim. Ed.: O. Lugoşianu, ÎNSEMNĂRI, *p. 188).*

www.dacoromanica.ro

68

Scris-am cu Dumitrache al pop(ii) Gheorghe de la Biserica Dumnească din Tîrgoviște, în zilele prea luminatului domnul Io Necolae Petru Mavrogheni v(oe)v(od), fiind și răzmiriță rea de turci[28], cînd s-au dusu în Brașov. Leat 1789.

(C. r. v. 111, ex. 21, f. 106 v — 107).

69

Însămnare de cînd au venit hanu în Hotin, let 1789.
(Însemnarea logofătului I. Grigorcea din Carapciu).

(Ms. r. 1286, f. 66. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 457).*

70

1789, în ziua Innălțării D(omnului), 1000 de păgini ș-au lăsat cai săi și hainele și au plecat pe munți, cu gînd să robiască sa(te) în Țar(a) Ungur(ească), la locul ce se chiamă Brădet. Și s-au făcut un nor și au dat o piatră cu tunete și cu fulgere groaznice. Dar i-au bătut dă i-au mai omorît. Pe la 17 zile dintr-înșii au venit bătuți de Dumnezeu și leșinați. Popa Ioan ot Argiș de la bis(erica) vl(a)d(i)chii au spus, și ei au zis că i-au bătut Dumnezeul diaurilor.

(Ms. r. 1612, f. 127. Ed.: D. Furtună, ÎNSEMNĂRI, *p. 15).*

71

În luna lui octom(vrie) 7 zile, la leat 1789, au plecat măriia sa Nec(u)lae Petru Mavrogheni voevod la Giurgiuv pentru frica muscalilor i a nemților. Și la 29 de zile, tot a lui octomv(rie), leat 89, luni seară, au intrat nemții în București cu mare isihie. Si la maiu 3 zile, vineri dimineață, la leat 90, au plecat la ordie către Giurgiuv.

(Ms. r. 1817, f. 144 v. Ed.: REVISTA ISTORICĂ, *II, nr. 1, ian. 1916).*

72

1789. octomvrie 7, duminecă la 5 ceasuri din zi, au plecat mării sa Neculae voevod Mavrogheni din mitropolie la Giurgiul, iar la 29 seara au intrat nemții în București, 1789.

(Ms. r. 2601, f. 318 v).

---

28. „Aici în Tîrgoviște" (foaia interioară a peretelui ultim).

www.dacoromanica.ro

73

1789, oct(omvrie) 7, de cînd au fugit Mavroghenu din București, iar în 29 tot ace(stei) luni au întrat nemții.

(Ms. r. 1398, fața interioară a peretelui ultim).

74

1789, noemv(rie), au întrat nemții în București, prințip Coborgu.

(Ms. r. 1433, f. 136).

75

Astăzi zi întîiu a lui noemvrie, la 12 ceasuri din zi, au intrat nemți în București și au început a trage clopotile. 1789.

(Ms. r. 1326, f. 36 v. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 560).*

76

S-au începutu răzmiriţa neamţu cu turcu la a(nul) 1787, av(gust) 15. Şi făcîndu-să catane din Ţara Rumânească dupe suptu poala muntelui la împăratu nemţăscu, păza la Gura Lotrului şi trecea hoţeşte peste munte şi prăda mănăstirile Bistriţa, Hurez, Arnota, şi li-au dat focu şi li-au luoat toate dobitoacele, după cum şi satelor împrejur. Fiindu năstavnicu şi ig(umen) aici la mă(năstirea) Bistriţii kir Nectarie din episcopiia Rî(mnicului) şi la mă(năstirea) Hurez kir Rafail din mă(năstirea) Hurez şi arhereu eparhiei aceştiia prea sfinţiia sa părintele ep(iscop) kiriu kir Filaretu.

Şi la an(ul) acesta 1789, oc(tomvrie) 26, au scoborît şi nemţii la Dunăre.

Si eu, aflîndu-mă aici, la mă(năstirea) Bistri(ţii), am cetit acest Otăşnic şi am scris ca să să ştie.

Gheorghie pro(e)g(umen) Fereş, brat Nectarie igumen. Şi am scrisu în luna lui dechemvrie 15, 1789. Apoi vine ianuar 1790.

(Ms. r. 2516, f. 368).

77

Vedi-să mai sus, cu leat 1786, cu stăpînirea domnului Necolae Mavroghene în 3 ani, orînduit de împărăţiia otomanicească asupra Ţării Nemţeşti, dînd pricina nemţii cu scularea asupră-i şi biruiţi fiind, au fugit. Şi aşa Mavroghene, cu mulţi ostaşi turci să orînduise asupra nemţilor. Si avea acia bătălie pă

www.dacoromanica.ro

vîrfu munţilor. Pă cine găsea, îl tăia, îi luoa capul şi îl duce la Mavroghene, măcar şi creştin. Le da celanguri dă argint şi capoate roşii, măcar şi dă ai noştri. Aşa ţinu 3 ani. S-au scos din domnie şi trecînd pă la Ruşcug, l-au omorît turcii. Îndestul au pătimit ţara la trecerea lor la munţi.

(Însemnarea încheie lista domnilor Ţării Româneşti, de autorul „Multelor întîmplări ale vremii").

(Ms. r. 4717, f. 8 v — 9).

78

Aicia au iscălit nevreadnica mîn(ă) a popii Nicolae sin pop(a) Tănasie Ţundrescu Pojogeanu, în zilele cînd era neamţii cu ordiia la Rădovan, la luna lui săpt(emvrie) în 14 zile, ca să pomenească, la leatul 1790. Popa Nicolae Ţundrescu Pojogeanu.

(C. r. v. 356, unicat, f. 306).

79

Şi am scris eu, robul lui Dumnezeu Theodosie polcov(nic) în zilile prea înălţatului împărat Iosif, cînd avea bătălie cu împărăţiia turcului şi să afla armadiia pre puternici(i) împărăţie chesaricesti coborîtă într-acestе 5 judeţe ot prezu Olt, cît şi într-acelelante 12 judeţe du peste Olt.

Şi eu, aflîndu-mă într-această vreme în judeţul Vilci(i) zapciu în plasa Oltului, în zile(le) dumnealor boerilor is(pravnici) dumnealui biv vel aga Costandin Bengescu şi dumnealui Manolache Cuparu, şi eu fiind cirac dumnealui Cuparului. Şi am scris marţi, în zilele 24 ale lui septemv(rie). Şi cine va citi, rugîndu-mă ca de va fi greşit din slove sau din cuvinte, să să dioritholească greşaala. Şi sînt Theodose polcovnic.

(C. r. v. 475, dublet, achiziţia 1018/1954, faţa interioară a peretelui ultim).

80

Născutu-mi-s-au fiiul mieu, kir Stefan, în luna ghenarie 9 zile, în zilile prea înălţatului şi prea puternicului împăratu Iosefu al doilea, chesar din Ţara Nemţească de la Beciu, cîndu au gonit pe turci peste Dunăre dincolo. Şi erèa luna lui ghenarie 9 zile şi erea veleatu leat de la H(risto)s 1790.

(C. r. v. 232, schimb 4, f. 118).

www.dacoromanica.ro

81

L(eat) 1791, iuli 28, s-au vestit pacea neţilor cu turcii, citindu-să cărţile în marile divan, în casile dumnealui vist(ierului) Nicolae Brîncoveanu, fiind din partea (...) [29] Mitroskii cel întîiu. Al doilea ghinărar Maier (...) [29] împreună la divan, iar poruncitor Mitroskii (...) [29].

(Însemnarea lui Dimitrie, biv vel armaş din Cotești).

(C. r. v. 441, dublet, achiziţie din 1971, f. 202 v — 203).

82

La velet 1791, octomvrie 7, au răposat măriia sa cnez Alexandru Grigorovici Potimkin, fiind comandir oştilor împărăţii rusăşti. Şi au vinit în loc(ul) mării sale graf Bezborodi de au săvîrşit pace cu Porta împărăţii otomanicişti. Mihalache Vartic căp(itan).

Să (să) ştiia de cînd slujimu la dumnialui sărdariul Alecu Beldi. Şi s-au făcut pace şi s-au rădecat moscalei la maiu 15. Şi am scris pentru pominiare, la let 1792, fev(ruarie) 28. Mihalache Vartic.

(C. r. v. 96, p. 272 şi foaia albă de la sfîrşit).

83

La ani 1792, ghenar 1, s-au hotărît pace între împărăţiia mosculuy şi a turculuy.

(Ms. r. 1568, f. 115).

84

1792, ghenarie 13, de cînd s-au făcut pace turcii cu nemţii, domn fiind în Bucureşti mărie sa Mihail Suţul voivod [30]. Pentru care am însemnat întru această carte să să ştie.

(Ms. r. 3514, f. 219 v).

85

La velet 1793, iuli 5, au conăcluit ixsălenţiia sa solul Rosii la Scîntei, ţi(nutul) Vasluiu. Apoi au mărsu la Onceşti şi treace la Ţarigrad pentru aşăzare păcei, la domniia luminatului domn măria sa Ioan Mihail Costandin Suciul voevod [31].

(Ms. r. 770, f. 81. Ed.: CATALOGUL, *III, p. 43).*

---

29. Foaia tăiată la legat.
30. În a doua sa domnie în Ţara Românească (1791-1793).
31. Mihai Suţu, domn al Moldovei (1792-1795).

www.dacoromanica.ro

86

Să să știe de cîndu s-au spartu satele în Țara Turcească, cîndu au tăiatu pe Imina la Nicopol, 1797.

(C. r. v. 263, dublet, donația A. T. Dumitrescu, f. 196 v).

87

La anul 1797 s-au sculat leșii asupra Bucovinei.

(Însemnarea lui V. Tintilă din Cernăuți).

(Ms. r. 4474, f. 121).

88

Scris-amu eu, protopopu Vasilie, cîndu s-au însuratu Ștefanu mieu, în luna lui ianarie 17, anu 1798.

Intr-acela anu s-au sculatu nemiși de au mer(su) la Vrancie și n-au trebuitu la înperatu, ce i-au țipatu napoi și le-au luatu barmege, caii și arme(le).

(Ms. r. 2302, f. 137 v — 138).

89

Această însemnere pentru satul Celcai, cîndu s-au spartu de ostă a lu Alo pașăi. Și s-au spart într-o sînta vineri, în luna lui marte. Și era domnu în București Io Costandin Ghiorghie Agerliu [32] voivodu, leat 1798. Și am scrisu eu, Flore logofăt ot Silistor.

(C. r. v. 263, dublet, donația A. T. Dumitrescu, f. 117 v — 123 v).

90

1798, de cînd s-au bătut Pasmagiu cu turcu și l-au biruit turcu.

(Însemnarea diaconului Neagu).

(C. r. v. 581, dublet, f. 127 v).

91

Să să știe că în zilele întunecatului domnului Ionu Costandinu Gheorghe Agialucu [32] voivodu au venitu la Dii să să bată

32. Constantin Hangerli (1797-1799).

www.dacoromanica.ro

și au topitu oste, cîtă, nu să știe, și saraori, nu să știe. Și după aciaia au (...) [33].

(C. r. v. 456, din biblioteca „Casei Bisericii", 652, f. 175).

92

La leat 1802, maiu 19, s-au spart Bucureștii de frica cîrjalilor.

(Ms. r. 5500, f. 220 v).

93

Leatu 1802, cînd au venit cîrjalie în Caraci și s-au spart toată țara, într-o sîntă mercure, iunie 1.

(C. r. v. 263, dublet, donația A. T. Dumitrescu, f. 148 v).

94

Să (să) știi de cînd au venit moscalii aici în țara Moldavii umbla veletul 1806, noemvrie 8. Și au șăzut pîră la 1812.

(Ms. g. 644, f. 112).

95

Să se știi de cînd au vinit moscalii în țara Moldavei, let 1806, noiamvrie 16, viniri sara, cu pricina lui Ipsilant. Ion, cel ci am fost și sînt și voiu să fiu.

(Ms. r. 3319, f. 131 v).

96

Moscalii au venit în Moldova și în Valahia în anul 1806, noemv(rie) 17.

(C. r. v. 688, dublet, din biblioteca „Casei Bisericii", nr. 26, foaia albă de la început).

97

Să se știe de cînd au trecut moscalii în Moldova la anul 1806, noemvrie 25. Au trecut pi la Movilău la Moldova.

(Însemnarea lui Ioan, fiul preotului Theodor din satul Păulești).

(Ms. r. 3644, f. 2).

---

33. Foaia tăiată la legat.

www.dacoromanica.ro

98

1806, noemvrie 30, au venit turcii în București, într-o vineri seara, au șăzut 13 zile. Și la dechemvrie în 13 au venitu muscalii, într-o joi la 7 ceasuri din zi. Și cum au sositu la Colintina, au datu 3 tunuri. Și cum au auzitu turcii tunurile, au început a fugi din tîrgu și au eșitu la Văcărești. Și s-au luatu cazacii după dînșii și i-au ajunsu pă cei du pă jos pînă la Odăi, și i-au tăiatu pă toți cîți au fostu, ca la 400, iar cei călări apucase de fugise mai de dimineață.

București, 13 dechemvrie 1883. D(imitrie) **Gh**(eorghiu) T(eișanu).

Prescrisu de la foaia dintîi[34]**, care amu lepădat-o. Si atîta au fost de rău scrisă, încît d-abea amu descifratu slovele scrise.**

(C. r.v. 165, dublet 1, prima foaie albă, netipărită, de la început).

99

Să să știe de cîndu au venit moscalii acum, la leat 1806, dechemvrie întîiu.

(Însemnarea postelnicelului Toma din Focșani).

(C. r. v. 61, dublet, din biblioteca Casei Bisericii, nr. 117, prima foaie albă de la început, verso).

100

1806, dech(emvrie) **12, au venit muscali în București cu Costandin vodă Ipsilanti și s-au început războiu cu turci, cîndu i-au și gonit din București. Nectarie mo**(na)**h Coz**(ii).

(C. r. v. 223, dublet, din biblioteca „Casei Bisericii" nr. 651, prima foaie albă de la început).

101

Să să știi de cînd au venit muscalii în București, la luna lui dichemvrie, la 13 zile, la leatu 1806.

(Ms. r. 2303, f. 1).

102

Să (să) știe de cîndu au venitu moscali în București, în luna lui dechemvrie 13, într-o joi, leat 1806.

(Ms. r. 4602, f. 128 v).

---

34. Din *Pilde filozofești*, Tîrgoviște, 1713.

www.dacoromanica.ro

103

Şi am scris eu Chiriţă pentru ca să să ştie de cîndu au venit moscali în Bucureşti. Să să ştie de cîndu au venit muscali, joi pă la 7 ciasuri, în luna lui dechemvre în 13 zile, 1806.

(Ms. r. 3163, f. 162 v).

104

La leat 1806, dechemvrie 13, joi, la 8 ciasuri din zi, au sosit muscali în Bucureşti şi au gonit pă un paşă anume Trestenicleolu şi i-au tăiat pă turci groaznec. Şi au fugit Ipsilantu mai nainte la Rusiia, tot într-acest an. Şi am văzut cu ochii miei cum tăia muscali pă turci şi am scris ca să nu uit.

(Însemnarea lui Ilie Izbăşescu).

(Ms. r. 4383, f. 241).

105

La leat 1806, dechemvrie 13, au venit muscalii în Bucureşti, la 7 ceasuri din zi, iar turci, deaca au auzitu tunurile muscalilor, n-au mai stătut în Bucureşti, ci au fugit. Şi s-au luat cazacii dupea dînşi şi i-au ajunsu pă la Odăi şi i-au tăiatu rău.

(Ms. r. 5500, f. 259).

106

L(eat) 1806, dech(em)v(rie) în treisprezece, au venit muscali în Bu(cu)reşti, zioa ierea, joi, la opt ceasuri.

L(eat) 1807, mart în doă, în zioa sfîntului Theodor, sîmbătă s-au dus la Giurgiu.

(Ms. r. 1319, f. 282. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 546).*

107

1806, au venit muscali aicea în Bucureşti şi au scos turci din ţară. Întîi au venitu ghi(ni)raru Miloraduvici, al doilea ghi(ni)raru Kamendski, al treilea Kojnikov.

(Ms. r. 2129, f. 122 v).

108

La 1807, fiind răzmiriţă moscali cu turcii, aflîndu-să domn măriia sa Io Costandin Alexandru Ipsilant v(oe)vod, s-au întîmplat de au eşit turcii brăileni şi au venit la Buzău, unde au făcut mari stricăciuni, tăeri, robii, foc. Iar eu, scăpînd din episcopie, cu nasul tăiat, am venit pînă aici la Pin. Ilarion iero(diacon).

(C. r. v. 42, p. 156. Ed.: „Bis. Ort. Rom.", XXVII, p. 1272).

www.dacoromanica.ro

109

Să se știe de cîndu s-au născut copilu fratelui Neculae în ziio de duminica Moșilor dimineața, în zilile prea luminatului nostru domn Iio Alicsandru Ipsilant [35] voivod.

Și era muscalii în Țara Rumânească. Să bătea cu turcii. Și era băjănie forte. Au trecut boeri la Țara Ungurească. Și au robit turcii tîrgul Buzăului și sate de pe cîmpu multe. Și era frică multă la toată lumea. La leat 1807, luna lui iunie, zile (...) [36] în zio de sfintul Justin, la trei ceasuri din zi.

La leat 1807 am fostu robitu-ne forte la partea cîmpului. S-au tăiat neguțători mulți la tîrgul Buzăului. Și oameni la partea cîmpului s-au robitu. Iunie, zile 5.

(Însemnările lui Manolache Sersea).

(C. r. v. 552, dublet, f. 78 v — 82 v, 281 v — 282 v).

110

Pe această carte am petrecut-o și eu, robul lui Dumnezeu Costache biv cap(itan) za arie, proin vătav spătăresc al răp(osatului) banului Scarlat Ghica, la leat 1807, cînd să afla oștirile rusășți în București și mări(a sa) vodă Costandin Ipsilant să afla la Chiov. Și foarte vrednică dă laudă carte, să arătă puține idei mele. 1808, ghenarie 17. Costache căpitan za arie.

(Ms. r. 1926, f. 619 v).

111

Însămnare de oareșcare lucruri spre știință.

La velet 1809, fevr(uarie) 24, au intrat turcii, adecă murahâzii, în Iaș, la 10 ciasuri din zi, care au fost rînduiți spre facerea păcii cu moscalii, fiind și beizade Moruzi cu dînșii.

(Ms. r. 1568, f. 115).

112

1809, septemvrie 1, s-au făcut 100 vase pentru pod(u) du peste Dunăre la Hîrsova, prin epistasiia dumnealui biv vel căminar Iorgache Filipescu, fiind mulți din noi slujbași. L(uca) C.

(Ms. r. 1125, f. 95 v. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 134, fără inițialele de la urmă).*

---

35. Corect: Costantin Alexandru Ipsilanti.
36. Foaia tăiată.

www.dacoromanica.ro

113

Aflîndu-mă şi eu cel mai jos iscălit la aciastă pla(să) zapciu şi cu slujba oeritului, neavînd loc a merge în sat, pentru muscalii ce erea pîn casile lăcuitorilor, am tras aici la acest sfînt schituleţ [37], unde să prăznueşte Maica Domnului, şi cetind aciastă sfîntă şi dumnezeiască carte, ce sînt învăţături foarte folositoare pentru ascultare şi îndemnare spre dumnezeeştile fapte, am scris eu păcătosul şi mai micu tutulor, ca cine va citi să zică: „Dumnezeu să-l erte şi să-l pomenească întru împărăţiia Sa, cînd va veni să judece vii şi morţii". Şi pă dumniavoastră, pravoslavnici cititori, Domnul să vă fie ajutori. Şi am scris la leat 1808, dichemvrie 13.

(Ms. r. 2115, f. 302 v).

114

La leat 1809, însemnaiu eu pe acest Apocalepsis ce iaste a sfinţii sale părintelui Dositheu, arhimandrit igumen al sfintei mănăstiri Aninoasii, întru al treisprezicilea anu al igumenii sfinţii sale. Şi cînd am scrisu eu acestea rînduri să afla aicia în Ţara Rumânească stăpînitori prea tarii şi izbînditorii la războiu muscali, şi mai marele oştilor comandir Lazarov ghinărariu, păstorindu turma şi norodul lui H(risto)s prea osfinţiia sa părintele mitropolit kiriu kir Dosithiei întru al şaisprezicilea an al păstorii prea osfinţii sale. Şi eu însemnaiu, ca cine va citi să aibă a mă pomeni, robul lui Dumnezeu Gavriil monah.

(Ms. r. 3520, faţa interioară a peretelui prim).

115

La anul 1809 au avut leşii cu nemţii bătălie. Moscalii au luat Zalişcicul şi alte tîrguri. Si Hofrat Platzer din Cernăuţi au făcut inzurecţie, adică cei ce au mers de bună voe la bătălie.

(Însemnarea lui V. Ţintilă din Cernăuţi).

(Ms. r. 4474, f. 121).

116

Să se ştie de cîndu au plecat muscalii la ordie asupra Giurgiului, la leat 1810, martie 21, şi plecarea l-au fost noaptea, la şase ceasuri din noapte. Şi am scris eu, Dinu Pitiştanu.

Şi au fost începerea bătăi în doaozeci şi cinci ale lunii şi au luat muscali Sloboziia şi au perit la aceia bătae ca la 300 sute

37. Başcovul.

www.dacoromanica.ro

dă moscali cu toţi, şi au omorît şi ghinărarul dă husari şi s-au întors muscali îndărăt pînă la Copăceni şi au stătut acolo.

(Ms. r. 2715, faţa interioară a peretelui ultim).

117

L(eat) 811, noemvrie 10, s-au legat pacea, ce au făcut turcu cu muscalu şi la noemvrie 25 s-au rădicat armiia Rusii de s-au dus în ţara lor. Şi avînd bună ştiinţa de aceasta, însemnai într-această carte ca să (să) ştii (indescrifrabil).

(C. r. v. 109, dublet, donaţia Eforiei Spitalelor Civile, foaia albă de la sfîrşit).

118

Să ştii de cîndu s-au împăcatu muscalii cu turcii în luna lui agustu 15, la Adormirea Precistii, şi umbla vealeatu de la Adamu 7320, de la H(risto)s 1812. Eu popa Radulu sinu popii Vişanu dufomnicu (!) otu Florea.

(C. r. v. 498 A, dublet 3, a doua foaie tipărită, nepaginată, de la început).

119

Să (să) ştie de cînd s-au dus moscalii din ţara Moldovei, la let 1812, iuli 5.

(Însemnarea lui Lascarachi Sturza).

(Ms. r. 1845, foaia a doua de la început).

120

Să (să) ştie de cîndu au plecat muscalii din Ţara Rumânească la leatu 1812, avgust 9. Şi s-au pus domn Ţării Rumâneşti Io Ioanu Gheorghe Caragea voivodu. Diiacon Mihai.

(C. r. v. 345, foaia albă de la sfîrşit).

121

Să să ştii de cînd s-au dus moscalii din ţara Moldovii, în anul 1812, la sfîrşitul lunii lui avgust, ş-au rămas Prutul hotar.

(Însemnarea lui Gheorghie Şărban).

(Ms. r. 3004, f. 120 v).

122

1812, octomvrie 2, s-au făcut pace muscalii cu turcii. 6 ani au fost răzmiriţe. Si eu eram însurat de ani 9 1/2. 1806 au venit muscalii.

(Însemnarea căpitanului Petrachi Trămtianu).

(Ms. r. 2129, f. 29 v).

www.dacoromanica.ro

123

Acest Catavasier [38] este al dumnealui logofătului Mihaiu za divan, ce este și dascal la Sfînta Vineri. Și s-au scris ca să să știe, căci eu voiu muri, iar numele mi să va pomeni.

Scris-am și acestea de mai jos arătate :

La leat 1802 s-au cutremurat tot pămîntul, octomvrie 14.

La leat 1804 au arsu tot tîrgul din București, avgust 28, într-o duminică.

La leat 1806 au venit muscalii în București, dechemvrie 13, pă la 9 ciasuri, joi.

La leat 1808 au murit tată-mieu Radul, iulie 3.

La leat 1812 s-au făcut pace și s-au dus toți muscalii la octomvrie 2.

(C. r. v. 469, din biblioteca I. Naniescu, prima foaie albă de la sfîrșit).

124

Să să știi de cînd au pus moscalii stăpînire în (o)blastie Basarabii și au pus cordonile pi malu Prutului la anii dila H(risto)s let 1812, octomvrie 20.

(Ms. r. 3319, f. 131).

125

La anul 1813, octomvrie, s-au făcut gubernia Basarabiei, puindu-să hotar Prutul. Eram de vîrstă 35 de ani, însurat cu 4 copii, în Stanca, la casa părinţască.

Și am cetit pentru luare pe această carte. Am însămnat ca să să știi că, din pricina omeneștilor răli fapti, anul au fost cu scăderi, și nimulţămit au fost norodul, însă nu s-au dumerit, necontinind urmare lor. Mă rog, constiţilor, ertati-mă, păcătosul. (Iscălitură tăiată la legat).

(C. r. v. 110, exemplarul 3, p. 138).

126

Să (să) știe de cînd au intrat moscalii în Paris, cu craiul prusăsc, cu capitulaţii. Și au făcut împărat Franţii în locul lui Bunăparte pe fratile lui Ludovic, împăratul, făcînd aliaţii rușii cu nemţii și cu prușii și cu alţii adunare norodului, cu gvardie franţuzască și cu oști de aliaţilor păzînd străjile. În vreme acee fugindu împăratia(sa) Bunăparte la Orlianso, iar Napoleon cu

38. Ediţia Rîmnic, 1784.

www.dacoromanica.ro

rămăşiţurile armii sale au fugit spre Luaru, pornindu la 1 april Alexandru cu oştile de pă Bunăparte ca să-l prindă. 1814, martie 31.

Să (să) ştie de cînd au fugit Napoleon din Elba, fiind dus de aliaţi pentru toată viiaţa lui la Elba. Ş-au venit iarăşi în Paris împărat, priimindu-l toati oştile Franţii cu toată bucuria. 1815 martie 15.

(Însemnările lui Lascarache Sturza).

(Ms. r. 1845, foaia a doua şi a treia de la început).

127

La anul 1817, iulie 20 c(alendar) v(echi) au sosit împăratul Franţ I cu împărăteasa sa în Cernăuţi.

(Însemnarea lui V. Ţintilă din Cernăuţi).

(Ms. r. 4474, f. 121 v).

128

.Să (să) ştiia de cînd au fostu la Sucevă pre înnălţatul împărat Franţisc întăi împărat şi chizariu Romii şi cu împărătesa, ficeor răpozat(ului) împărat Leopol(d), nepot împărat(ului) Iosăf, la anul 1817, avgust 15. Mihălache Vartic.

(C. r. v. 96, foaia albă de la sfîrşit).

129

Să se ştii de cînd au fost împăratul Alexandru Pavlovici în oraşul Chişinăului, anul 1818, april 28. Şi pentru că noi toţi ca iarba cîmpilor ne trecim, iară scrisoarea pururea rămîne, pentru aceia am scris. Dascal Serghie Alexandrovici din oraşul Chişinăului di la Sfîntu Athanasîe şi Haralampie.

(Ms. r. 164, f. 102 v. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 367).*

130

Să să ştie de cînd au fost doi împăraţi la Cernăuţi, Franţ şi Alexandru, şi au făcut congres, 1823, o(ctomvrie). Gheorghi (indescifrabil).

(Ms. r. 4655, f. 68 v).

131

La 18 noemvrie 1825 au murit pre înălţatul împărat Alexandru al Rosiei, aşadar 20 de ani după bătae ce s-au întîmplat la Austerliţ în Bohemia.

(Însemnarea lui Vasile Ţintilă din Cernăuţi).

(Ms. r. 4474, f. 1 v).

www.dacoromanica.ro

132

Însemnare de cîndu au venit muscalii în ţară, era la leat 1828.

(C. r. v. 1082, dublet, achiziţie 145743, p. 188-199).

133

Să ştii că la leatu 1828, apr(ilie), au venit muscalii în ţară şi au început bătaie cu turcii ... (textul tăiat la legatul cărţii).

(Ms. r. 1361, f. 93 v. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 624).*

134

Să să ştie de cîndu au vinit moscalei în Moldova. Şi s-au ridecat turcii de s-au dusu în josu, 828 apr(ilie) 22. Şi am scrisu ca să nu fii spre uitari. Trandaf Vasile.

(Ms. r. 1844, f. 309 v).

135

1828, april 23, cîndu au vinit moscale în Moldova şi au mersu la turci.

(Ms. r. 3240, faţa interioară a peretelui ultim).

136

Să se ştie de cînd au vinit moscalii la anul 1828 în Moldova, april 25.

(C. r. v. 662, dublet, p. 289).

137

Să să ştie de cînd au intrat moscalii în Moldova de la let 1828, aprilie 25, în zîlili pre osfinţitului mitropolit Viniamin.

Aciastă carte a Vămilor [39] este a me, Ioan, şi cine va vre să o ceatească, bine, iar poftesc să nu o furi, că va fi blăstămat de toţi sfinţii. Ioan Gligorovici.

(C. r. v. 925, exemplarul 1, foaia albă de la sfîrşit, verso).

138

1829 [40], ap(rilie) 25, au venit moscalii în Moldova. La 30 mai s-au luat cetate Ibrăila.

(Însemnarea lui Panaiti Ionescu din Iaşi).

(C. r. v. 234, f. albă de la sfîrşit).

---

39. *Viiaţa sfîntului Vasilie cel Nou şi înfricoşatele vămi ale văzduhului*, Rîmnic, 1816.
40. Corect: 1828.

www.dacoromanica.ro

139

Astăzi la 27 a lunii lui april a anului 1828, la 3 ciasuri de noapte, aflîndu-mă la satul Coşărniţa în Basarabia, am luat înştiinţare că oştile chesaro-rosieneşti a trecut Prutul în Moldavie, la 25 a însămnatei luni, noapte spre 26.

(Ms. r. 95, faţa interioară a peretelui prim. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 217).*

140

Am însămnat ca să (să) ştii de cînd s-au luoat din stăpînire Moldavii de cătră Rusie mării sa Ioan Sandul Sturza şi s-au dus peste apa Prutului în cuprindere ţării Basarabii, 1828, apr(ilie) 25. Teodor Urechi sărdar.

(Ms. r. 3099, f. 124 v).

141

La anul 1828, apriil 29, au venit moscalii, în Duminica Orbului, deamează în desară.

S-au greşit.

(Ms. r. 5947, f. 1).

142

La 828 apr(ilie) 24, marţi noapte spre mercuri au trecut moscalii Prutul la Sculeni. La 25 april, mercuri, au întrat o companie de olani în Eşi şi au prins pe Ioan Sandu Sturza voievod, domnul Moldaviei, pe care dimpreună cu Ecaterina, doamna sa, şi cu beizade Alecu, rădicîndu-i cu soldaţi şi încărcîndu-le şi calabalicurile i-au triimes la Terspoli. Să mai zice că ar fi pecetluit şi în căsa vornicului Drăghici vreo cîteva lăzi şi că întrebînd pomenitul boeriu pricina, i s-ar fi dat răspuns că de cătră toţi este mărturisit că ar fi spion. Au arestăluit şi pe beizade Iorgu pentru datorii şi pentru alte mîncături ce să zice că ar fi făcut. Să zice că ar fi mai pecetluit şi casa cc. Elenuţii Catargiului şi a agăi Gheorghe Asache, pricina cei de mai întăi pomenite, pentru oarecari prepusuri, să nu fi ascuns beizade Iorgu nescaiva averi în casa mai sus pomenitei tineri, iar pentru cel de al doile, pentru că era tainic logofăt a lui vodă în limba franţuzească în correspondenţile cu Evropa, că poate s-ar fi putut găsi nescaiva răspunsuri sau scrisori potrivnice Rosiei. Divan efendi, îndată ce să înştiinţară de treciri ruşilor, mergînd la consulatu rosesc s-au închinat. Aghentul nemţesc, după poroncile ce au avut de la mai marii săi, la 28 apr(ilie) s-au pornit

www.dacoromanica.ro

să margă la Cernăuți, vineri. Simbătă, apr(ilie) 28, i-au sosit arhiva și cu alte calabalicuri în Doroh(oi), care a doa zî s-au dus la Cernăuți, și așa s-au rădicat din Moldova aghenția nemțească, strîcîndu-se și stărostiile cari era pre la toate ținuturile, din pricina cărora multe răutăți să pricinue lăcuitorilor, pentru că oricine ar fi dat bani îl făce sudit și apăra minciuna și să înstrîmbătățe pămîntenii, fiind sudiții nemțești în mare vîlfă.

(Însemnările banului Vasile Vîrnav).

(Ms. r. 1212, f. 1. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 302-303).*

143

Să să știi de cînd s-au început războiul moscalii cu turcii, puind stăpînire pe Moldavie și Țara Muntenească, trecînd în Țara Turcească, în zîlile domnului Ioan Sandu Sturza, ce l-au luoat rob moscali la leat de la H(risto)s 1828, aprilie 25.

La anul 1834 s-au dus moscalii și au venit domnu Mihai Gregori Sturza voevod, la luna iuni.

(C. r. v. 47, dublet, din biblioteca episcopului Melchisedec, 1892, a doua foaie albă de la început).

144

Să să știe de cîndu au venitu muscali, în luna lui aprilie, la leatu 1828. Și am scris eu, popa Stan, sin Andrei ot Celei.

(C. r. v. 263, dublet, donația A. T. Dumitrescu, f. 110-114).

145

La l(eat) 828, apr(ilie) 29, au venit armiia rusească.

(C. r. v. 923, dublet, din biblioteca mitropolitului I. Naniescu, p. 728).

146

Leat 828, april 30, de cînd au întrat muscali(i) în București încă (...)[41] căzaci pedestrimea mare.

(C. r. v. 421, c. 145692, f. 156).

147

La leat 1828, apr(ilie) 30, la 7 ciasuri, luni, am fost întru privirea oștii creștinești a musca(lu)lui, care cu multă poftă să aștepta de pravoslavnici a ne izbăvi de supt jugul tiranului cre-

41. Un cuvînt indescifrabil.

www.dacoromanica.ro

dinţei. Şi am văzut izbîndirea visului de dimineaţă în aromeală venirea lor întocma. Şi noaptea au şi ploat, lină fiind şi au tunat, scriind la planită că mai marele va izbîndi. Mai 1, la Colintina fiind mare calabalîc, boeri şi norod. Chyriac arhimandrit. Rîmnice(anu) Caluianu, împreună cu du(mnialui) frate-mieu bi(v) vist(iernic) Iancu, Bucureşti, cu proin igumenul Daniil al Argeş(ului) Anthim.

(Ms. r. 2015, f. 1. Ed.: N. Iorga, MANUSCRIPTELE, *210).*

148

1828, aprilie, s-au făcut răzvrătire la Bucureşti, şi au fugit boerii şi măriia sa Grigorie Ghica (voevod), că era să robiască turcii Bucureştii. Şi cîndu au fostu să între în Bucureşti, au trimis Dumnezeu mila (...)[42] sale şi au ve(nit) (mu)scali (şi) au luat pă turci la goană şi au scăpat oraşul Bucureştilor nestricat de turci. Iară satele du pă marginea Dunări, la multe locuri, au făcut stricăciune şi au luat mulţi robi.

1828, aprilie 30, au întrat muscalii în Bucureşti.

1829, iulie 2 zile, au plecat Gheorghe cu căruţa în podvoadă la zahara.

(C. r. v. 288, faţa interioară a peretelui de la început şi prima foaie albă).

149

Leat 1828, mai 1, au venit muscalii în Ţara Rumânească.

(Ms. r. 270, f. 49. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 61).*

150

Să se ştie că la leat 1828, maiu 1, au venit moscalei în Bucureşti, luni la 8 ceasuri din zi înaintea vecerniei. Dumitrache cîntăreţ.

(Ms. g. 958, f. 284).

151

La leat 1828, mai 1, luni la şapte ciasuri din zi, au sosit muscali, olani şi donţi, şi au făcut ordie la Săcureşti. Şi a dăoa zi au sosit şi pedestrimea împreună cu vichil fiind şi graf Palin.

(Însemnarea lui Ilie Izbăşescu).

(Ms. r. 4383, f. 240).

---

42. Scrierea ştearsă.

www.dacoromanica.ro

152

Insemnare pentru ca să (să) știe de venirea muscalilor, în luna maiu, la leat 1828, mai 2.

(C. r. v. 697, dublet, din biblioteca Nifon Bălășescu, 1889, fața interioară a peretelui ultim).

153

Să să știe cîndu au întratu grah Palinu cu ostea moscălească în București, la letu 1828, luna lui mai 10. Și s-au aredicatu la leatu 1830, aprilie 20.

(Ms. r. 4602, f. 128 v).

154

S-au iscălit ca să să știi că la anu 828, mai 17, au venit muscalii.

(Însemnarea lui Anastasie Lefter).

(Ms. r. 5947, f. 1).

155

La leatu 1828, iulie în 10 zile, au venit muscali în Țara Românească.

(C. r. v. 559, foaia albă de la început).

156

Însămnare pentru ca să să știe de cîndu au vinitu muscali în țară, în zilele domnului Gr(igore) Dimitrie Ghica voivod, valeat 828, iulie 15.

(C. r. v. 445, din biblioteca episcopului G. Enăceanu, f. 1).

157

Să se știe de cîndu amu venit la mănăstire eu, Theodor diicon, Bisericanii, în luna lui dechemvrii 12 zile, la anu 1828. Și tot în anu acela au venit armiia moschicească. Și amu scris ca să se știi. Eu Theodor eg(umen).

(C. r. v. 65, dublet, din biblioteca mitropolitului I. Naniescu, prima foaie albă de la început).

158

Să să știe di cînd au trecut muscalii în gios, la Țarigrad (...)[43] bătut cu turcii. 1829, april.

(C. r. v. 740, dublet, 6793/1950, fața interioară a peretelui prim).

---

43. Hîrtia ruptă.

www.dacoromanica.ro

159

Cade-se a ști că la leat 1829, april 30, am venit cu dumneaei serdăreasa Anica Ruset aici la moșiia Prigoriia. Și am șăzut doo luni și ne-am întors la Craiova. Și am scris eu, Nicolaie Chițulescu, cu mîna dă țărînă, iar mîna va putrezi, dar slovele să vor pomeni. Și cine din fraţi sau din prietini o va citi, să zică „Dumnezău să mă erte".

În zilele muscalilor, cînd s-au luat Oreava, eram tot aici în Prigoriia, și s-au omorît mulţi și (...)[44].

(C. r. v. 445, f. 77-79).

160

829, iunie 21, s-au luat cetatea Silistrii de puternica oștire rosească.

(Ms. g. 1221, f. 1 v).

161

La o 1829, am auzit în luna lui avgust că s-au luoat Ţarigradul de moscali, la 24 zile s-au aozit, avgust.

(C. r. v. 274, dublet, II. 195004 din biblioteca episcopului Melchisedec, fața interioară a peretelui prim).

162

1828, aprilie 25, au venit moscalii în Moldavia, în Eși și s-au bătut cu turcii pentru întărire tractaturilor de la Akkerman, mergînd pîn la Andiianopoli. Și au legat pace acolo la 1829, săptemvrie 2.

(Din „Însămnare a unora din lucruri ca să să știe", de logofătul Anghel Tufă).

(Ms. r. 4452, f. 2).

163

1834, apriliie 11, la 4 și jumătate ciașuri di zi, zioa mercuri, au ieșitu Kiselovu gheneral din tîrgu Ieșului și s-o dusu la Rusii de tot și nu să mai întoarce.

(Ms. r. 5595, f. 1).

164

Să să știe la leat 1849 au venit nemți(i) de la Brașov în Ploești și s-au amestecat cu muscale, martie.

---

44. Foaia tăiată la legat.

www.dacoromanica.ro

Pentru aceia am scris ca să să știe. Popa Dumitru sin potropop Marin.

(C. r. v. 1172, dublet 3, p. 85).

165

In anul 849 au venit în Orade oaste Muscanului la N.120.000, zi o suta și 20 de mii, in luna august, sub comande Paschievitz Herzog de Varsovi gróf de Erivan. (Semnătura indescifrabilă).

(Text cu litere latine).

(C. r. v. 30, penultima foaie albă).

166

Să să știi di cînd au vinit rușii în Moldova și au trecut în Turchiia, ca să să bată pentru credința pravoslavnicilor creștini, la anul 1853, iunie 21, duminică sara, și au plooat tare.

(Însemnarea preotului Iorgu sau Gheorghe Ivanovici, de la Sfinții Voievozi-Roșca din Tătărași).

(Ms. r. 1139, f. 140. Ed.: CATALOGUL, IV, p. 169).

167

Anul 1853, luna iunie în 21 zile, duminică după amiazăzi pe la 4 ciasuri, au întrat în capitala Eșii oștirile imperiei Rosîei, supt comanda prințului Garcicov, spre a ocopa prințipatele Moldova și Valahie, ca o eczăcuție asupra sultanului la neîndeplinirile cerirei Rosiei atingătoare de protejare creștinătății în Orient.

În zioa întăia au întrat ca la 10 mii peste tot.

La 23 iunie 1853, au întrat în capitale prințul Garcicov, căruia făcîndu-i-să paradă solenelă, întîmpinîndu-l la bariera capitalei (numită Podul Verde) careta domniască cu 6 cai negri spre a-l priimi și a-l duce la gătita cfartiră în casăle ministrului treburilor din lăuntru, logofătu Costachi Sturza. Prințul însă au refuzat carete domniască, au mersu cu al său echipaj. Norodul poroncit de îndatoritorii însărcinați a falșifica urare la trecere barierii de cătră prințul Garcicov.

(Ms. r. 2502, f. 1).

168

Să să știe cîndu au venit moscali să să bată cu turcu la 1853. Și au făcut și volintiri. Și au bătut turci la Calafatu. Și s-au ardicat l(eat) 1854 și au venet turci și nemți tot într-acestu anu. Și la avgostu în 29 zili au dat brumă, 3 zili pă rînd (?).

(Ms. r. 4602, f. 143).

www.dacoromanica.ro

169

Anul 1854, iulie 20, s-au ridicat oștirile rusești din București și au plecat la Rusica, fără nici o isbîndă.

Anul 1854, iulie 25, duminică, au intrat turcii, franțezii și nemții în orașul București, cu pace, n-au făcut nici un rău la oameni.

(Însămnările lui Ghiță Mihalache Radovici, așezat la hanul lui I. Iftimie la 24.IV.1854).

(C. r. v. 749, achiziția 127.108, din biblioteca C. N. Mateescu, f. 62 v, 141 v).

170

Să să știi di cînd au fostu și au întrat nemți în țara no(as)tră la anul 1854, avgust 10. Și au eșit la 1857, april.

Să să știi di cînd au fostu comisarii a șapti puteri, și anume Rosiia, Franțiia. Austriia, Prusiia, Angliia, Sardiniia, Turchiia, ca să ni organizăzi și să ni dei dreptati, ci din în vechimi noi am avut, la anul 1857, april, după eșire nemților.

(Imprimate, I, 29692, foaia ultimă)

171

În leatul 1855, iunie, au venit ca doă mii nemți și la Văleni, piotași, călăreți, și au stăruit pîn case cîte 6, 7, fiindcă în alte orașe nu mai încăpea, că în București era nemți, turci, englezi și franțezi.

(Însemnarea lui M. Jipescu din Văleni).

(Ms. r. 3766, f. 62 v).

172

Să să știi di cînd au întrat nemții în țara Moldavii, la anul 1854, pi la 5 săptemvri, și au eșit moscalii ci era trecuți pisti Dunări ca să cuceriască pe turci, pentru libirare creștinilor din Țara Turciască. Iară nemții au șăzut în țară de la 1854 săptemvrie 5 pîră la 1857 marti 20 și s-au dus în țara lor. Însă cît au șăzut au făcut mari pozni; au omorît pisti 250 oameni cu îngiungheri di baiiuneti și cu cuțîti și cu mari greu ni-au scăpat Dumnezău de dînșii, prin agiutorul franțujilor. Am scris aice ca să să pomînească multî vremi, la anul 1857, marti 20. Dimitrii Zdrobiș sardar.

(Ms. r. 1337, f. 1. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 579).*

173

1853, aprilie (loc gol) au venit rușii în Moldaviia.

1854, săptemvrie 5, s-au dus rușii din Moldaviia.

www.dacoromanica.ro

1854, săptemvrie 20, au venit nemții în Moldova.
1857, în luna fevruari și mart s-au dus nemții.
(Din „Însămnare a unora din lucruri ca să să știe" de logofătul Anghel Tufă).

(Ms. r. 4452, f. 3).

174

1851 deșărtarea prințipatului de oștirile rusești și otomane, începîndu-se a lor plecare, rînduri, de la 13 aprilie pînă la 24 iară aprilie săvîrșirea lor pestre granițe fieștecare în ținuturile lor.

1853, iunie 20, proclamația d-lui ghinăral aghiotant al maestății sale împăratul tuturor Rosielor, Nicolae Pavlou, de venire oștirilor rosești, iscălit prințul Gorciakov, în Moldavia și Valahia, cu cerere dreptul bisericii noastre, Ierusalimul ce l-au dat latinilor, iar domnu țării s-au dus la nemți.

1854, iulie, s-au rădicat oștirile rosești din Valahia și Moldavia, în locul cărora au venit turcii și nemții spre paza, zice, a liniștii țării.

1854, septemvrie, au venit din Viena domnul țării, Barbu Dimtirie Știrbei, iarăși în scaunul său, adus cu nemții din Austria.

1856, la marti, au început oștirea nemțească a să rîdica, rînduri, la țara lor, după încheerea păcii Rusii, Turchie, Englitera și Franța.

(Adaos la sfîrșitul „Tablei de istoria politică a prințipatului Romaniei, ce s-au găsit la prea sfinția sa părintele episcopul Argeșiu kyriu kir Ilarion").

(Ms. r. 4858, f. 138).

175

1877. Războl mare între Rosiea cu Turcica, care nu s-a mai pomenit. A cerut ajutoru rusu și de la noi, căruia i s-a și datu, căci dacă n-ar fi fost rumânii, era să fie învinsu rusu, dar cu rumânii a avut pe turcu în fața pămîntului. S-a luat mai multe cetăți turcești și Dobrogea, care ieste a noastră, care războiu a ținut mai doi ani. La luoarea Plevni s-a prăpădit ostași români, 1500, în care au fostu și 40 căpitani și ofițeri, dar Plevna tot s-a luoatu la 29 noemvrie 877.

(Însemnarea lui M. Jipescu din Văleni).

(Ms. r. 3766, f. 79 ½ — 80).

www.dacoromanica.ro

S-au luat Plevna de ruși și de rumâni, 1877, noe(mvrie) **30. S-au făcut pace, turcii cu Rusia, fevr**(uarie) **20, 1878.**

Vezi și capitolele : **Istorie politică internă,** nr. 10, 54, 56, 58, 63, 185, 187, 192, 195. **Starea timpului și influența sa asupra agriculturii și a pieței,** nr. 35, 47, 64, 65. **Prețul și circulația cărților,** nr. 104, 128. **Eclipse, comete, mitologie populară,** nr. 1, 52, 74. **Cronici mici,** nr. 1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14.

www.dacoromanica.ro

III. ISTORIE ECONOMICĂ, SOCIALĂ, ADMINISTRATIVĂ, DREPT

1

Să (să) știe de cîndu s-au scris dajdea, în zilele lui Io Radul Leon voivod luna septembrie 18, anul 7176 (1667).

Scris-am eu, Stan din satul **Petrari.**

(Ms. s. 255, f. 1. Ed.: MANUSCRISELE SLAVE, *I, p. 353)*

2

Să (să) **știe cînd au murit Costantin Cantimir vod**(ă). **Și au fost într-acel an 70 de orînduiale pe ţar**(ă), **fără ilișur**(i) **și fără sulgiuri și fără alte mărunţișur**(i). **Și mai pre urmă au scos și hîrtii în ţar**(ă), **hîrtiia de 6 ughi. Și întru aciastă poman**(ă) **s-au prestăvitu-s-**(au) **și mărie sa.** Veșnica lui pomenire. În anul 7201 (1693), luna martie 6.

(Ms. s. 217, f. 294 v. Ed.: MANUSCRISELE SLAVE, *I, p. 314).*

3

Această sfîntă cărticea, și sînt 2 cărţi într-însa, una să chiemă carte creștinească [1], **alta să chieamă carte Flo**(area) **darurilor, și au fost a Peatrii neguţătorul den București. Și au înbrăcat 300 de tal**(eri) **pe marfă și au rugat Dumnedzeu ca să meargă la Ţarigradu ca** (să) **vînză marfa aceia, să e altă fel de marfă, să fie iar în București. Și au intrat de la Brăila în corabie și au mersu 5 luni pea Ma**(rea) **Neagră și au venit pînă la un**

1. *Învăţături creștinești,* Snagov, 1700.

www.dacoromanica.ro

loc, de-acii s-au spartu corabie și abie au scăpat cu sufletul și au întrat într-altă corabie și au venit pîn în Țarigrad. Și au mersu la săraiul muntenescu și au șezut acolo. Și era Sterie căpitanul capechihae la Poartă. Și eram eu So(are) copil în casă la că-p(itanu) și amu cumpărat acea(stă) carte dereptu bani gata taleri 2. Let 7214 (1706), fevrarie 15.

Și amu săzut în Țarigrad luni 6 și de(a)cie amu venit iar în țara.

(C. r. v. 118-119, din biblioteca episcopului Dionisie al Buzăului, foi albe de la sfîrșit).

4

(Eu) Gheorghe am scris aici pe aciastă Poucenie[2], fiul popii lui Șărbanu în Buciucași, cînd amu vinit văcari căp(itanului) cel mare Gliogorașco. 7222 (1714), luna ianuarie 4 zile.

(C. r. v. 4, schimb 17, f. 218 v).

5

Să (să) știe de cînd au fost căpitan mar(e) la Cordăreni Simion biv șătrar la ținutul (Do)rohoiului.

Eu Gligoraș sin Costantin am scris, să să știe. Velet 7238 (1738), mai 22.

(C. r. v. 110 — o cotă veche 6893 —, f. 88).

6

Acest Litopisăț[3] l-au dăruit dum(nealui) Va(si)li Buhăescul biv vel pit(ar) dumnialui Dumitrașco Balasachi vel sărdar, în zîlile pre luminatului și înălțatului domnului nostru Io Ioan Nicolai (Mavrocordat) voivoda[4], fiind aici la Chișinău cu slujba văcăritului, cu dumnialui Sandul Sturza vel logofăt, scriindu-s(e) vitili pi părul lor și cu pece(te) în tipariu. Și de viti mari și cali(sic) să lua cîte 44 parali, cu 4 parali răsura, și di giuncu, mînzu cîti 22 parali și dumnialui sărdariul.

(Ms. r. 1298, f. 78—83 v. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 490).*

---

2. *Carte de învățătură*, Iași, 1643.
3. *De neamul Moldovenilor* și *Letopisățul Țării Moldovei* de Miron Costin.
4. Ioan Mavrocordat (fiul lui Neculai) domn al Moldovei (1743-1747).

www.dacoromanica.ro

7

Să s(ă) ştie de cîndu a scos văcăritu pe vaci Grigorie Ghica vod(ă)[5], pe o vacă po tal(eri) l i pol, ghenar 1 dni, 7260 (1752).

(C. r. v. 252, f. 155).

8

În 1757 umbla veletul în vreme cînd s-au legat văcăritul în zilele lui Costantin vodă Cehan Racoviţă[6]. Şi de atunce sînt treizeci şi cinci de ani, 1792, săptemvrie 7 dini.

(Ms. r. 4241, f. 1).

9

Să (să) ştie de cînd am strîns o agiutorite mazilească, patru dăjdii, şi am cîştigat 15 lei, eu Lupu Batcu, la velet 7272 (1764), ghenar 1.

(Ms. r. 3452, f. 317-318).

10

Acest litopisiţ al Ţărîi Româneşti i Moldovineşti[7], cari iasti al dumisali (loc gol), l-am scris eu Lupul Batcu din Chişinău, în zileale pre înălţatului domnului nostru Io Grigore Alixandru Ghica voivoda[8], cînd umbla veletul 7273 (1765), întîmplînd de au venit dumnealui cu slujba agiutorinţii, dimpreună cu dumnealui Manolachi vel sărdar, aici la Chişinău. Şi am început a-l scrie pe apucat de la ghenar 10 zili păr la fevrarie în 24 de zili. Şi l-am scris păr la Neculai vodă, să să ştie, domnie.

(Ms. r. 3417, f. 209).

11

Adec(ă) eu, Ioan ot Urichești, dat-am acest adevărat zapis al meu la mîna dumnealui Vlad ot Prestol precum să s(ă) ştie că am luatu bani pă vin pă v(e)d(re) 100 şi tocmela ne-au fostu t(a)l(eri) 12 p(o)l cada vin (de)[9] toamnă, cu vînăriciul meu şi cu vasele şi cu toată cheltuiala mea. Iar de (va fi)[9] vreo zăciuială sau cheltuială, să fie (...)[9] despre mine.

---

5. Grigore al II-lea Ghica, a doua domnie în Ţara Românească (1748-1752).
6. În a doua sa domnie în Moldova (1756-1757).
7. *Istoriile domnilor Ţării Româneşti* de Radu Popescu.
8. Grigore al III-lea Ghica, în prima sa domnie în Moldova (1764-1767).
9. Scrierea acoperită la legat.

www.dacoromanica.ro

Și pentru credința că acest zapis al meu ca să s(ă) crează. Iulie 29 dni, 1769.

Iar pentru vinul căt a rămas pe r(od)[9], să aibă a mi-l plăti cum s-ar vinde (la)[9] deal.

Eu Ioan plat(nic).

Și am scris eu popa Chiriță ot Urichești, let 7277 (1769).

(C. r. v. 139, dublet 3, f. 209 v).

12

Io Manuil Ruset voivod i gospodin Vlașcoi. D(umital)e isprav(nice) ot sud Saac îți facem domniia mea în știre că iată vremea de a scoate civertul lui sept(emvrie) au venit. Ci după sama civertlui lui avg(ust) cum s-au luat bani și la lei parale 7, însă patru ale ispravnicului i 3 ale dregătorilor, pînă la 25 dă zile ale aceștii luni să trimiți banii pă jumătate și la 15 ale lui septemvrie și tot istov, ne mai rămînînd măcar un ban rămas, că nefiind tot istovu la orînduitul soroc tot istovu, îți vom trimite om domnesc cu greu treapăd. Atîta am scris, 1770, avg(ust) 20 zile.

(C. r. v. 90, donația Com. Mon. Ist. 1942, foaia a patra de la început, nepaginată).

13

Să se știe că în luna lui septemvrie în 26 de zile, într-o sfîntă vineri la amiază, au răposat roba lui Dumnezeu Ioana ereița a popei lui Costandin ot Bratoștița sîn Stan ferdelariu, la leat 1798, în zilele prea înălțatului domn Io Costandin Gheorghe Angeleu voivod[10]. Însă să se știe că în domnia lui s-au scos și văcăritu și Dumnezeu (nu) i-au ajutat ca să isprăvească toate începuturile ce le gîndiia, ci i-au fost de isprăveniia capului.

(C. r. v. 566, dublet, f. 1-13).

14

Să să știe că la leat 1798, în zilele prea înălțatului domn Io Alecsandru Costandin Gheorghe Angearliu[10] voivod, singur el s-au pusu făr de știirea împărății și au scos o(e)rit îndoitu, apoi văcărit de vită t(a)l(eri) 2 și hîrtii. Și era întristare mare în toată

10. Constantin Hangerli, domn al Țării Românești (1797-1799).

www.dacoromanica.ro

țara de suptu stăpînirea lui. Apoi aflîndu-să de la împărăție i s-au tăiat capul într-o vineri, fevruarie 1798 [11]. Manolache logofăt [12].

(C. r. v. 382, dublet, f. 174 v).

15

Să să știe de cînd au fost goștina de vite, însă dă vită po t(a)l(eri) doi, scos de domnul Io Costandin Hangeri voivod. S-au scos la leat 1798, dichemv(rie) 18 și au luat săvîrșit la fev(ruarie) 8, 1799. Și i-au sosit și maziliia și i s-au tăiat și cap(ul) în scaun(ul) cel prefăcut de însuși măriia sa. Și am scris eu, Stanciul, ce am fost și eu slujbaș.

(C. r. v. 42, p. 70).

16

Să se știe de cînd s-au dezlegat văcăritu de nemilostivu domn Io Gheorghe Angurli voivod, prin voiia a 2 boeri, anume Necolae Brîncovanu i a lui Scarlat Cîmpineanu, de vacă, de bou i de cal po taleri 2, la leat 1799 (...) [13]. Fost-au și iarna foarte grea și nu (au) apucat a strînge și l-au tăiat.

(Însemnaru lui Asănache, fiul lui Jipa Lipianu mazil).

(C. r. v. 301, dublet II/191226, fața interioară a peretelui prim).

17

L(eat) 1803, iuni 15, s-au născut copilu nostru Micul, în zilele mării sale Costandin voevod Ipsilant [14], care au scos dijmărit la boeri.

(C. r. v. 497, din biblioteca episcopului Dionisie, p. 19-13).

18

1812, dichemvre, au venit domnul Ion vodă Caragea [15] și s-au luat de sinet de mazil tal(eri) 81 și de așezămînt tal(eri) 150. Fost-au ciumă mare.

(Însămnarea lui Asănache Lipianu).

(C. r. v. 301, dublet, II. 191226, pagina de titlu).

---

11. Corect: 1799.
12. Din Star-Chiojd (Prahova).
13. Foaia distrusă.
14. Constantin Ipsilanti, domn al Moldovei (1799-1801).
15. Domn al Țării Românești (1812-1818).

www.dacoromanica.ro

19

Izvod de strae, anul 1812.

Lei	Păr(ale)	
44	—	un antiriu de șalalăgè
58	—	una giubè micaton blănită
27	23	una giubè postav
26	20	o căciulă
6	—	un brîu de șal
8	—	o păreche ciobote roșii
2	—	o batistă bună
1	20	o scofie
Lei	Păr(ale)	
172	2	fac.'

(C. r. v. 470, dublet, I. 170182, fața interioară a peretelui prim).

20

Să să știe cu urma muscalilor, ce au venit cu domnul Ipsilant [16]. Mai pă urmă viind domn Ion vodă Caragea [15] de au încărcatu breslile de tot, mazilu cîte taleri 18 și la leu pa(ra)l(e) 8, iar nu la sinetu. Și au fostu mare ciumă. 1815.

(Însemnarea lui Asănache Lipianu).

(C. r. v. 301, dublet II. 191226, foaia albă de la sfîrșit).

21

Anii 817 au fost grîu 13 zloți ferdela și cucuruzu ferdela cu 12 zloți, și împăratul Franțișcu au venit tot în anul 817, a(u)gust 15 zile.

(C. r. v. 200, dublet, p. 233).

22

Acest sfînt și dumnezăescu Oftoic [17] este al bisericii Românești lor. Și am scris la l(eat) 1820, ghenar 20. Și am scris cînd aveam domn pă Nicolaie Alecsandru Suciul v(oe)v(o)d g(o)sp(o)d(in) [18]. Și atunci eram băiat de optsprăzece ani, împlineam anii

16. Constantin Ipsilanti, domn al Țării Românești (1802-1808).
17. *Octoih*, Rîmnic, 1763.
18. Corect: Alexandru Suțu, domn al Țării Românești (1818-1821).

www.dacoromanica.ro

la Paști, de să afla dumnealui logofătu Dinu Frumușanu cu epistasiia mazililor. 1820, ghenar 20. Andrei (?) Romanescu.

(C. r. v. 334, de la biserica din Românești, f. 287 v).

23

Să se știi de cînd s-au datu poruncă în toată lumea pentru scăderea banilor atât celor de argintu cît și galbinilor și a muhmadelîlor, cu porunca mării sale domnului Gligori vodă Ghica, 1822, de la lăsatu secului de postul Nașterii Domnului, noemvre 14. Asănache Lipiianu.

(C. r. v. 301, dublet II/191223, f. 9 de la început, nepaginată, verso).

24

Această Istorie a lui Erotocrit, ce să cuprinde în douo sute șaizeci și șapte de fețe, s-au scris de mine cînd mă aflam zapciu aici într-această plasă a Topologului, tovaroș cu dumnealui coconul Ioniță Brătiianu, în zilele prea înălțatului domn(ului) nostru Grigorie Ghica vodă, în isprăvniciia dumnealor boerilor ispravnici căminar Iancu Ralet și dumnealui paharnic Constantin Lazăr ot prez Olt. Și oricare veți citi, vă rog ca orice greșală veți găsi să mi-o pavlepsiți. 827, april 6. C. C. Matheu.

(Ms. r. 5967, f. 278).

25

Dumnealui cumătrul Gheorghii Bușilă mi-au dat 220 lei pe doi giuncani, luni, ghenar 12. Și pentru că n-au venit joi sara să și-i ei, precum i-am dat în scris, ghenar 15, astăzi, sîmbătă, ghenar 17, cu voe me, ș-au primit banii toți deplin. 1831, ghenar 17.

(Însemnarea serdarului Ioan Jora).

(C. r. v. 573, exemplarul 1, foaia albă de la început).

26

La l(eat) 1831, martie 18, s-au făcut catagrafiia satului Prigoriia, după instrucțiia ce venise, de comisie, cînd erea rînduită

www.dacoromanica.ro

înaintea Răformei [19]. Şi am scris eu, Nicolae Chiţulescu, aflîndu-mă aici cu coniţa Anica [20].

(C. r. v. 445, dublet, f. 229).

27

1832 ghenar 1, au pornit lucrare Reglementului [19], cu aşezare de 3 giudecători la to(t) ţi(nutul) şi neluare rusumaturilor, adecă aşăzămînt nou.

1833 aprilie, s-au desfiinţat giudecătoriile de la şasă ţinuturi, făcîndu-să a rămînea numai la 10 ţinuturi, adică Dorohoiu, Bacău, Fălticeni, Romanul, Piiatra, acestea privitoari cu apelaţisirea cătră divanu de apelaţi, ce tot acum s-au alcătuit a fi numit de Ţara de Sus, şi Eşi, Fălciiu, Tutova, Covorluiu i Focşanii cătră divanu de Ţara de Sus, stricîndu-să din divanuriri ci au fost de la pornirea Reglementului pîn acum şi aşăzîndu-să pe acestea sus numiti, cum şi divanul domnesc.

(Din „Însămnare a unora din lucruri, ca să să ştie", de logofătul Anghel Tufă).

(Ms. r. 4452, f. 2).

28

În ano 1834 au început a să scorni biru oilor. Şi era mare nevoie în omaşi. Şi au venit un domn, Anutist Spina din Beci şi au mers la Bucureşti de au cercetat protocoalele vistierii. Ioan Vartholomeiu, dascăl în Şimon.

După acest bir al oilor, la anu 1840, mai 14, s-au mutat cordoanele la pajură pă hotar, că era pă muchea Văii Reci şi era nevoie mare între bieţii oameni. Şi au venit gheneral Vernhart şi un domn sfetnic şi ispravnic împărătesc, anume Iosif Bedeus de Şarberg, în zilele împăratului Ferdinand I. Ioan Vartholomeiu, dascăl în Şimon.

În anul 1840 s-au mutat cordoanele pă hotar la pajără. Şi s-au făcut paradie mare la bisearică, fiind şi gheneralul Vernhart şi un sfetnic şi ispravnic împărătesc, Iosif Bedeus de Şarberg, care să chiema spre uşurarea ţării. Şi ne-au ertat vama bucatelor pă 1 an. Şi era toată lumea Branului tristă.

Însămnai aicea eu, Ioan Vartholomeiu, dascălul şcoalei Şimonului, ca să ştie copii noştri că bine ne era cînd nu era mutate cordo(a)nele.

---

19. Regulamentul organic.
20. Ruset, stăpîna moşiei.

www.dacoromanica.ro

În anul 1840, mai 14, s-au mutat cordoanele la pajiră pă hotar, că era pă muchea Văii Reci între satu Poarta şi între satu Şimonului. Şi s-au făcut o paradie mare la bisearica, cu cătane 800 pedestraşi şi 12 sute călăraşi, cu gheneral cu tot, anume Vernhart, cu domnul Iosif Bedeus de Şarberg, sfetnic şi ispravnic împărătesc. Atuncea au cinstit împăratul pă preoţii Nicolai Vartholomeiu şi Ioan Monoi cu 30 nemţeşti bani buni sau 90 de sfanţih(i).

Întru acest an 1840, s-au făcut poartă la Valea Rece şi drumu cum să vede, în zilele împăratului Ferdinandu primus.

Am însămnat eu, Ioan Vartholomeiu, dascăl în Şimon.

(C. r. v. 250 A, schimb, f. 7 v, 85 v, 289 v).

29

Articul întăi din actul convenţii încheiat(e) între prinţipaturile Moldavii şi Valahii în anul 1835, iuli 25, întocmai după jurnalul încheiat la 8 dechemvrii a anaforalei din 1832, n. 2., prin cari s-au încheiat hotărîre atît pentru lăcuitorii Moldavii, cît şi ai Valahii, precum şi pentru ţigani, ca cîţi să vor strămuta de la un prinţipat la celălalt din zioa ce s-au încheiat această hotărîre să să dei înapoi la urma lor, iar cei mai întăi strămutaţi de zioa aceştii hotărîri să rămîi în acia eparhie, unde să va afla strămutat.

(Însemnarea lui Vasile Şubin, ginerele păhărnicesei Maria Botezat).

(C. r. v. 846, exemplarul 3, foaia albă de la început).

30

836, avgust 8, s-au născut fiica noastră, carii s-au botezat avgust 16 cu numele Maria, în anul carii au făcut măriia sa Alecsandru Ghica jurămînt între judecătorii Valahii că vor urma pravili(i). Popa Mihaiu.

(C. r. v. 1041, donaţia Ministerului Cultelor din 15. VII. 1885, a treia foaie tipărită, nepaginată, de la început, verso).

31

Să se ştie de cînd au făcut măria sa Alecsandru Ghica voivod dă au scăzut parale dă au făcut şaizeci dă parale un leu, la leat 1837, ghenar 1. Erei Costadin ot mah(alaua). Pitar (Mo)şul.

(C. r. v. 164, dublet 4, ultima foaie albă, verso).

www.dacoromanica.ro

32

1838, iunie 20. Însămnare dă cîndu am tocmitu pă Ion Lupu surugiu, cîte lei 30 pă lună.

1839, avgust 9. Însămnare dă cîndu am tocmitu pă Ion surugiu, cîte 30 (pă lună) și mîncare.

Însămnare dă cîndu s-au tocmitu Măriia slujnica, cîte lei 25 pă lună și alt nimica. 1839, dechemvrie 1-iu.

Însămnare de cîndu s-au tocmitu Licsandru vizitiu, cîte lei 32 pă lună și alt nimica. 1840, ghenari 20.

Însămnare de cîndu am tocmitu pă Uța în casă, pă an lei 350 și încălțăminte. 1849, fevr. 20.

1840, iuli 1-iu. Însămnare de cîndu s-au tocmitu Radu surugiu, cîte lei 20 pă lună și 50 ocă mălaiul dă meiu.

(Ms. g. 1312, f. 32, 54, 60 v, 61).

33

Am tocmit pă Stanciu țiganu bucătar, cîte lei 25 pă lună și cîte parale 9 pă zi de pîinea, începîndu-să zioa de la 848, avgust 25.

(Ms. g. 1315, f. 103 v).

34

În zilele domnii Barbului Știrbei voivod, domnul Țării Românești, leatu 1851, au fostu oca de rachiu lei 3 și oca de vin un leu atunci.

(C. v. r. 494, dublet, f. 32 v).

35

În acest an, 1854, ocaoa de lumînări seu se vinde lei 4 par(ale) 14, din causa resbelului ruso-turc.

(Ms. r. 1127, f. 144. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 145).*

36

Să se știe că la anul cu leat 1854 s-au făcutu bolintine[21] în Țara Românească.

(C. r. v. 510, dublet 3, f. 164 v).

---

21. Bilete tipărite (cu figuri de vite și de palme), servind la ținerea contabilității zilelor lucrate de clăcași pentru proprietari.

www.dacoromanica.ro

37

(...)[22] leatu 1856, luna lui mai, am luat mălai 5 oca și 11 trăgători ovăzu dă la (...[22]) Constandin și doă dricuri de căruțe cu fin.

(C. r. v. 631 A, p. 341).

38

Di cîndu s-au luat moșiile și avere sfîntului schit Dălhăuțu, în zilile mărie sale Alecsandru Ioan Cuza întăi, domnind pe amîndouă țările, Valahiia și Moldaviia, în zilele starețului Dionisie, 1864, martie 29. Iftemie duhovnicu, eclisiiarh, aici am însămnat.

(C. r. v. 688, schimb 6, din biblioteca „Casei Bisericii", 82, p. 314-321).

39

Însămnare cînd s-au lo(a)t porumbu de la magazii[23], la anu 1866, ianuarie 22. Și am scris eu preotu Ioan.

(C. r. v. 556, dublet, prima foaie albă de la început).

40

1879, 9-vrie 10, astăzi este piinea scumpă: 54 de par(ale), jimbla și 44 de par(ale) piinea. Și am însemnatu ca să să știe. Teișanu (Dimitrie Gheorghe din Ploiești).

(C. r. v. 968, dublet, din muzeul „Biserica domnească", 318, foaia albă de la început).

41

Păpădia este o plantă ce să vede mai pretutindinia primăvara. Frunzele ei sînt fragede, deși sîntu puținu cam amare. Au un gustu bunu. Mai totu poporul face din ia salată. Ia este o doftorie bună în contra gălbinări și frigurilor. Apoi să dă și putere. Fredelicu cel Mare s-au ușuratu de boala de pentu ce pătimia bîndu mai mult timpu ciau de păpădie. 1884, mar(tie) 13. Daniil cîntăreț[24].

(C. r. v. 433, schimb, din biblioteca „Casei Bisericii", 74218, f. 121 v — 122).

---

22. Foaia tăiată la legat.
23. Magaziile de rezervă.
24. De la mănăstirea Aninoasa.

www.dacoromanica.ro

42

Stare întîi a boerilor celor doisprăzăci a Ţării Româneşti. Banu mari di Craiova, mai marile giudicătoriu a ţării şi apărătoriu hotarălor.
Logo(făt) mari, purtătoriu di grijă peceţii domneşti şi mai mari dregătoriu în trebile cele ocîrmuitoari la pricinile bisericeşti.
Spat(ar) cel mari, mai marile al oştilor şi a poştilor.
Vist(ier) cel mari, mai marile purtătoriu de grijă pisti viniturile ţării.
Post(elnic) cel mari, vichilul domnului.
Clucer cel mari, purtătoriul de grijă pisti lucrurile celi trebuincioase la războiu.
Vel paharnic, dregătorul vinului la masa domniască.
Vel stolnic, mai marile pisti cuhni domniască.
Vel comis, mai marili pisti grajdiul domnesc.
Boerii din stare al doile.
Vel sărdar, povăţuitorul mazîlilor şi mai marile purtătoriu di grijă priste carăle taberii.
Aga, mai înainte s-au chemat căpitanu di vînători şi ave numai aciastă triabă, iar pre urmă s-au aşăzat dregătoriu di politii, avînd supt povăţuire sa 1980 di ostaşi di poliţii.
Vel medelnicer, purtătoriu di grijă pisti masa domniască.
Vel sluger, purtătoriu di grijă pisti datul cărnii.
Vel pitar, purtătoriu di grijă pisti datul pîinii.
Vel armaş, mai marile pisti ţîgani şi pisti închisorile politiii i pisti altelerii.
Vel portar, purtătoriu di grijă solilor şi altor turci ci vin di la Poartă, pi cari singur îi scoate înainte voevodului.
Vel şetrari, mai marile pisti corturi.
Vel clucer di arii, purtătoriu di grijă asupra ducirii grîului şi a fînului.

(Ms. r. 95, f. 2. Ed.: CATALOGUL, I, p. 217-218).

43

În Basarabia cele pentru ţărani:
Fălci.
18 fruntaşul, şi fruntaş este acel ce are plugul lui.
12 mijlocaşul, şi mijlocaş este cel ce are 4 boi.
6 codaşul şi codaş este cel ce are 2 boi, şi cel ce nu are nimic.

(Ms. r. 95, peretele prim al legăturii vechi. Ed. CATALOGUL, *I, p. 216).*

www.dacoromanica.ro

Din Focșăni pîn în Sîlistra sînt 8 poști, prin Țara Muntiniască, dial și apa mari de trecut nu este, decît treci prin tîrgul Buzăului și de acole prin tîrgul Rîmnicului Sărat și în Sîlistra. Din Sîlistra pîn la Bălcani 7 poști, din care 3 cîte 12 ciasuri, una noî, una zăci, și alte doî de opt.

De la poalele Bălcanului și pînă la ceialaltă poști iarăși opt ciasuri, însă 2 suișul, 2 mergere pe podiș, 2 coborîșul și 2 pîn la poști de acole, de la poști apoi și pîn în Țarigrad mai sînt 9 poști mari, cîte de 12 ciasuri.

Ciasuri pîn la Țarigrad :

35 : din Eși pîn în Focșăni.
32 : din Focșăni pîn în Sîlistra.
41 : din Sîlistra pîn la poalele Bălcanului.
8 : de la poalele Bălcanului pîn de ceia parte.
108 : de de ceia parte de Bălcani și pîn în Țarigrad.
254 (sic).

Cai de pocite cu bani — căte 4 sute, 5 sute.

(Ms. r. 95, f. 1. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 217).*

Vezi și capitolele : **Istorie politică internă** nr. 49, 75, 78, 95, 147, 192. **Starea timpului și influența sa asupra agriculturii și a pieței,** nr. 10, 29, 32, 41, 68, 70, 75, 79, 80, 81, 83, 86, 105, 108, 109, 130, 184, 186. **Lăcuste,** nr. 2. **Epidemii și epizootii,** nr. 26. **Prețul și circulația cărților,** nr. 51. **Cutremure de pămînt,** nr. 70. **Cronici mici,** 1, 2, 4, 8, 10, 12, 13, 14, 15, 16.

www.dacoromanica.ro

IV. STAREA TIMPULUI ȘI INFLUENȚA SA ASUPRA AGRICULTURII ȘI A PIEȚEI

1

Să să știe cîndu au ninsu după S(fe)tii Gheorghie, meseța aprilu în douăzăci cinci zile, v leat 7194 (1682). **Diacon Ghinadie.**
(Însemnare din Moldova).

(Ms. s. 217, f. 292 v. Ed.: MANUSCRISELE SLAVE, *I, p. 314, unde însă autorul însemnării este trecut, greșit, ieromonahul Ion de la Piatra).*

2

Cîndu au împlatu văleatu 1716 au fostu la Gioi Mari gheață în belți și zăpadă. Și au fost Sfeti Gheorghie după Paști în a patra săptămînă, luni, și n-au fost frunză, iar la Armenden au fost puțină, atunci au prinsu a înfrunzi.
(Însemnare din Brașov).

(Ms. r. 2342, f. 1 v).

3

Să se știe de cîndu au ninsu în luna avgust în 3 zile, leat în 7224 (1716), **în zilile lui Mihai vodă în domnie** (a doua [1]).

(Ms. s. 222, f. 3. Ed.: MANUSCRISELE SLAVE, *I, p. 323, cu erori în identificarea domniei).*

4

Să să știe de cînd au fost foamete, în domnie lui Mihaiu vodă[1], leat 7226 (1718).

(Ms. r. 296, f. 31 v. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 640).*

---

1. Mihai Racoviță, în a doua domnie în Moldova (1715-1726).

www.dacoromanica.ro

5

La leat 7226 (1718) au fost foametea cea marea în zilele lui Dumitrașcu voevod [2].

Iar la leat 7219 (1711) au bătut Tomas Brăila.

Acestea vealeaturi le-am găsit scrise la o cărticică, ce era scrisă de la acele numite vreami. Iproci.

(Însemnările lui Toma postelnicel din Focșani).

(C. r. v. 61, din biblioteca Casei Bisericii, nr. 117, prima foaie albă de la început, verso).

6

Cînd au înblat văleatu 1718, fu seacetă foarte mare, fantîni secară pe multe locuri. Și sate la cîmpie pentru apa să pustiiră și bucate de prim(ă)vară nu fură mai nemic, nici de toamnă. Și ajunsesă bucatele la mare scumpeate pîn la seacere. Grîul feadel 100 florinți, săcara de-al doil florinți, mălaiu iar așa. În Țara Bîrsi și în Chizdovea Săcui, Păduceale au măcinat și lobodă de mîncare și rădăcină de papură, și la cîmpie tiu (... [3]) de cucuruz zdrobiră în piio și le măci(na ... [3]), făcînd mămă(ligă ... [3]).

Fîn nu fu, ci tăiară cracuri cu frunză de stejar, de fag și tăia iarna păduril(e) și trecură și în Țara Rum(â)nească cu marha de ernară, că acolo crescu iarba toată iarna că n-au fost zăpadă, iar foamete fu și acol(o). Și aici n-au fost iarnă grea, iar în Țara Turciască au fost grîu destul, de aduseră în Țara Rumânească.

(Însemnări din Brașov).

(Ms. r. 2342, f. 1 v — 2).

7

Iarnă bună, minunată, ghe(narie) 6 dni, l(eat) 7233 (1725). Cu mila milostivului Dumnezeu, astăzi la ghenarie la 6 zile, în ziua de Bobotează, la leat 7233 (1725) n-au fostu iarnă, ci au fostu o zî împărătească de vară. Și bătrînii s-au minunat. Și au fostu și bun(ul) Ion păh(arnic) Bălcescu. Și am scris eu, Udriști căp(itan) Șomonescu i Biluțescu acii.

Aceasta sfîntă carte iaste a dumnealui bun și iubitului dumnealui vărului mieu, Ioan paharnicul Bălcescu sîn Fotei căpitan Bălcescu. Și am scris aici în luna ghe(narie) 18 dni, l(eat) 7233

---

2. Corect: Mihai Racoviță.
3. Foaia ruptă.

www.dacoromanica.ro

(1725). Şi am scris eu Udrişte cap(itan) Şomonescu i Biluţescu. Şi cine va citi să di Dumniziu sănătate şi noroc bun. Al dumnivoastră plecat Udrişte cap(itan) Şomonescu i Biluţescu.

(C. r. v. 93, dublet 3, paginile 3 şi 7, nenumerotate, de la început).

8

Cînd au îmblat văleatu 1733 au fost Blagovăşteniile în ziua de Paşti. Şi pîn am fost la leturghie au ploat cu zăpadă şi vînt reace au fost, şi la dealuri s-au prinsu zăpada şi pîn amiazăzi şi s-au dus.

Cînd îmbla văleatu 1739, în 3 zile la sfîrşitul lui martie au nins şi 1 zi a lui prier. Şi cînd s-au dus zăpada cea mare, au rămas holdele frumoase. După aceia au ninsu puţină zăpadă şi au perit săcara.

Cînd au îmblat văleat 1739, în luna lui septemvrie, în 22 de zili, au nins la ţară. Şi iar într-acestu an au perit grîul de au fost puţunel ş-au pălit. Şi în Ţara Oltului n-au fost nemica, ci au cosit în urma holdelor. Şi în Ardeal au fost puţin şi tot pălit. O clae abiia au dat o găleată de grîu.

Cînd au îmblat văleatu 1739 au trăsnit (D(u)mn(e)zău turnul în cetatea Sibiului în dulcele Crăciunului, în feurare în trei zil(e). Dulcel(e) 10 săptămîni au fost.

Cînd au îmblat văleatu 1740 o au căzut zăpada în toate ţări foarte mare ş-au perit oi şi altă marhă şi holdele. Şi a 2 zi de Sin Giori au nins şi au stătut zăpada pîn a treia zi.

Şi tot într-acest an, în luna lui maiu a treia zi au ninsu şi la dealuri s-au prinsu şi viile n-au fost înfrunzite.

Cînd au îmblat văleatu 1740 au nins în septemvrie în 18 zile şi au stătut 2 zile zăpada.

(Însemnări din Braşov).

(Ms. r. 2342, f. 3-4, 307 ɣ).

9

Să (să) ştie că în leat 7248 (1740), fevr(uarie) 17, (au) fost un viscol prea mare.

(C. r. v. 216 A, f. 83 ɣ).

10

Să s(ă) ştie că într-acest an cu leat 7248 (1740) au fost iarnă mare foarte, cît au murit multe dobitoace. Şi au fost scumpete în toate, că au ajunsu carul de fîn tal(eri) 25 şi ocaoa de făină

www.dacoromanica.ro

cite bani 12, ocaoa de vin bani 15. Şi s-au făcut şi multe minuni, cutremure mari. Viile din Tîrgovişte foarte rău s-au surpat şi viţa au degerat. Şi au fost cutremur nu prea mare la 25 ale lunii martie, marţi seara, la 2 ciasuri din noapte. Am scris eu, Iordache logofăt.

Şi au fost şi vijălie cu furtună prea grea, încît mulţi oameni au murit, care pre unde i-au găsit.

(C. r. v. 80, schimb, I. 194531, donaţia L. Rebreanu, f. 56 v — 57).

11

L(eat) 7254 (1746), mart 30 dni, duminică în ziua Pa(ştilor) [4], au tunat în ceriu.

(C. r. v. 223, schimb 5, foaia interioară a peretelui ultim).

12

Leat 7257 (1748). Să să ştie că în zilile prea luminatului şi prea înălţatului nostru domn Io Grigorie [5], fecior al Ghicăi voevod, fiind şi (în) sfînta şi mare mitropolie prea sfinţitul mitropolit şi arhiepiscop Neofit, că de la dichemvrie în 1 au fost caldu şi bine pînă la ghenarie 29 dni. Şi toate florile şi toate bucatile răsărise, pînă şi moidălaţ (?), umbla pîn tîrgu copii. Iar de la 29 dni a lui ghen(arie), dumînică, la lăsata săcului dă carne, au început dă la 12 ciasuri din zi a bura pînă la 3 ciasuri şi apoi au început vîntul, adică crivăţ, şi au început a ninge şi au ninsu zile 2 şi nopţi 3. Şi cînd au fost luni au fost cu mare vijălie şi vîntu foarte tare. Şi la 8 ciasuri au mai continat vîntul, dar tot ninge, iar de la optu ciasuri iar au început şi mai tare.

(Ms. r. 438, f. 2 v. Ed.: CATALOGUL, *II, p. 140).*

13

Leat 7256 (1748), luna lui mai 8, au ploat la Craiova nighi(nă). Şi am scris eu, Iosif monah de la sf(în)ta şi dumnezeiasca mănăstirea Caluiu, mai 15 dni. Iosif monah Calui(anu) ot Bucureşti.

(Ms. s. 487, f. 141 v).

---

4. Hîrtia ruptă.
5. Grigore al II-lea Ghica în a doua sa domnie în Ţara Românească (1748-1752).

www.dacoromanica.ro

14

Să s(ă) știe de cînd au fost lipse de nu s-au făcut pînile, umbla cursul anilor 7262 (1754) av(gust). Az per(rintele) erei Andreiu ot Șerbănești [6].

(C. r. v. 45, schimb 9, f. 187).

15

Scris-amu eu Sămioanu ot Gri la anii Domnului 1755. Atunci fost-a fo(a)rtă mare iarna. Cîșlegile au fostu 10 săptămîni. Detete iarna din capătu fo(a)rte tare. În urmă ploasă. Amin.

(Însemnare din Transilvania).

(Ms. s. 793, f. 65-66).

16

Anul 7264 (1756) au fost foarte bogat de grîu, orz, porumb, vin, mei și (alte. Tot) într-acest leat s-au pus domn măriia sa Costandin Mavro(cordat...) [7].

(Ms. r. 2107, f. 84 v).

17

Să să știe că au dat zăpadă în zioa de Sfeti Gheorghe. Fost-au lipsă (?). La anul de la zidire 7267 (1759) ap(rilie) 23.

(Însemnare posterioară) [8].

(C. r. v. 423, din biblioteca episcopului Ghenadie Enăceanu, a patra foaie tipărită, nepaginată, de la început, verso).

18

Luna lui martie zioa dintîi soare, iar a doa zi nor și ploie puțină, iar zioa a treia pînă la prînzu mar(e) negură și pă sara soare. 7267 (1759) mar(tie) 4 dni. Nicolae.

(C. r. v. 74, dublet 5, III. 141685, f. 175 v).

19

Să să știe de aciastă iarnă de acum că prea bună a fostu, în zilele luminatului domnu Ion Todor voevodu Calmășul [9], let 7267 (1759) Eu Toader am scris.

---

6. Gura Bîrladului.
7. Foaia tăiată la legat. Este vorba de C. Mavrocordat, în a cincea sa domnie în Țara Românească (1756-1758).
8. Pe o psaltire tipărită la Rîmnic în 1779.
9. I. T. Callimachi, domn al Moldovei (1758-1761).

www.dacoromanica.ro

Să să știe de cînd au nins spre zio de Ispas leat 7268 (1759).

(Ms. s. 362, foaia interioară a peretelui prim și f. 1).

20

Martie în 31 de zile au fost trăsnete și fulgere foarte rele, la 9 ciasuri în zi. Martie 31, 1764. Costandin (Rîmniceanu).

(C. r. v. 117, schimb 4, din muzeul „Biserica Domnească", nr. 89, fața interioară a peretelui ultim).

21

Amu scrisu protopop Simeonu din Peștiș cîndu au ninsu în zioa lui Sfetii Gheorghii foarte mare, april 23, 1767.

(Ms. r. 2302, fața interioară a peretelui prim).

22

Să să știe că în zilile prea luminatului domn Io Alicsandru Scarlat Ghica voevod, în luna lui octomvrie în 11 zile au nins. 7277 (1768). Și am scris eu, Nicolae logof(ăt) ot mahalao Popii Soare. Și am scris cînd u(m)bla valeat 7277 (1768).

(C. r. v. 138 A, dublet 1, fața interioară a peretelui prim).

23

Anul 1771, iulie în 11 zile, au fost o ploie atîta de rece și frig iera, cît multă marhă au murit pe cîmp de răceala și frigul carile iera.

(Însemnarea lui David Toma din Oradea).

(C. r. v. 30, ultima foaie albă de la sfîrșit).

24

Să să știe di cîndu au căzut iarna ce mare cu trii vi(sc)ole, care au fost agiunsu omătul pîn pin streșini, de nu putea iași oamini den casă și uleţile iara pînă în vîrful zeplazilor, de nu iara cu putință să iasă omu cu sloboda. Cari, omeni cîte de 50, 60 de ani de bătrîni n-au fost apucat iarnă ca aciasta. Dar pagubă la bucatea nu s-au făcutu fiindcă (se) întîmp(lă) îndestulari de fîn. Oareșci pagubă la oi de răpire furtunii. Care iarna era în velet 1783, de la noiamvr(ie) în 14 au început și pî(n) în primăvar(ă) tot una au ţinutu.

Iara domn în scaun mărie sa Alexandru Mavrocorda(t) [10], iar mitropolit iara kiriu kir Gavriil.

---

10. Poreclit și Deli-bei, domn al Moldovei (1782-1785).

www.dacoromanica.ro

Şi eu am scris ca să (ştie), fiind de vîrstă de 27 de ani. (Semnătura indescifrabilă). 1784 fevr(uarie) 2 am s(cris).

(Ms. r. 1469, f. 420).

25

La leat 1778, în urma moscalilor cu trei ani, au fost iarna caldă, ştii, ca la luna lui maiu, de îmblai pă la Bobotează cu cămaşa. Si am scris pentru pomenirea celor mai mici. Diaconul Manole zugrav.

(Ms. r. 3163, f. 31 v).

26

L(a) anii 1779, apr(ilie) 24, s-au adus sicriul cu sfintele moaşte ale sfîntului Grigorie Decapolit în oraşu Craiova, fiind secetă şi lăcuste. Şi făcîndu-se 2 sfeşnice de argint de către boerii pămînteni de aicea s-au închinat sfîntului. Atunci s-au făcut şi acest Cuvânt [11], ce să vede tipărit de prea sf(inţit) părintele Chesarie, episcop Rîmnicului. 1782, ghe(narie) 10. Nicolae logofăt (episcopiei Argeşului).

(Ms. r. 2126, f. 307 v).

27

Să să ştie de cînd au fost iarna uşoară şi n-au căzut umăt pînă la Trisfititele şi în 11 a lui ghenar au tunat şi curcubeu au fost despre răsărit, let 1(7)81.

(C. r. v. 478 donaţia Com. Mon. Ist., 1942, p. 4).

28

Spuniri minunată, ci s-au lucrat de cel mult bogat întru mili Dumănezeul nostru în ţara Moldovii, în ţinutul Niamăţului, în ocolu den Mijloc. În anulu di la H(risto)s 1781, la Înnălţare Domnului nostru Isus Hristos, fost-au un omăt, mărime lui de cinci palmaci, cît şi cii di niamu slăvit l-au măsurat. Şi aşa s-au împlinit cuvîntul, ci zice proorocul: „certîndu m-au certat Domnul şi morţii nu m-au dat". Pentru că ţinînd omătul acela 2 zili şi 3 nopţi, cu fivoru şi cu geru şi nimic păgubiri nu s-au tîmplatu, cu mila lui Dumnezeu.

---

11. *Albină*, sec. XVIII (început).

www.dacoromanica.ro

Tot întru acel an s-au aflat și o măsa de uriiaș la mănăstire Războenilor, tot într-acest ținut, cari era numai den gingin în sus.

(Ms. r. 491, f. 367 v. Ed.: CATALOGUL, *II, p. 231-232).*

29

La acest let 7290, alt 1782, crugu lunii 13, slova paslı(aliei) 5, fost-au Înălț(area) lui H(risto)s mai 5, miercuri spre gioi toată noaptea au nins tare cu vifor și pînă la prînz și mult omăt au căzut, dară pînă sara s-au luat. Deci dar de atuncea și pînă acum la acest let 7322 i alt 1814, crugu lunii 7, slova paslı(aliei) 6, fiind Înălț(area) mai 7, din 17 zile ale lui april pînă la 20 au fost vifor cu zăpadă mare, iarnă desăvîrșit. Apoi s-au ridicat. Iar la 29 și la 30 de zile și la zi întîiu al lui mai: ninsoare și zăpadă mare și frig de mijloc, făr de vifor. Nevoe, scîrbă la toati. Iară anul au fost mai mult bun de mijloc.

(Însemnarea lui Vitalie monah din mănăstirea Neamțului).

(Ms. r. 704, f. 60 v).

30

1784, săpt(emvrie) 23, s-au tîmplat ploai și pe urmă au și ninsu ca di doao degite, ș-au ținut (loc gol) zîle. Cari nime n-au apucatu încă a culegi viile pe multe locuri ș popușoi, un lucru care nu țînu niinte să fi mai fostu altă dată la aciastă vremi. Enachi Kogălniceanu biv vel medelnicer.

(Ms. r. 156, f. 1. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 351).*

31

Să (să) știe de cînd s-au însurat Pavăl, nepotu meu. Și iarna au fost uș(a)r(ă) și toamna au fost tot ploi pîn la Crăciun. Și în anul trecut au fost iarna cei mare, care iarnă au ținut de la Vovedenie pîn la Blagoveștenii, tot omet și vicol. Și era omătul asemene cu garduriie, de nu pute umbla omu din sat în sat și pe drum cînd se tîlne doi oameni nu pute da drumul unul altul. Și era domn țării măria sa Ion Alexandru Mavrocordat voevod [12]. La let 1785, ghenar 12. Și am scris eu iereu (indescifrabil).

(C. r. v. 65, din biblioteca mitropolitului I. Naniescu, fața interioară a peretelui prim).

---

12. Poreclit și Deli-bei, domn al Moldovei (1782-1785).

www.dacoromanica.ro

32

N. B. În anul 1785, martie în 16 zile au fost în zioa de Paști, Paștile ungurilor, geru și frigu cîtu au înghețatu s(fîn)ta cumunicătură în potiru, slujind sf(în)ta liturghie.

Lîngă aciasta vina de fîn au fostu cu 3 florinți, ba încă mai pă urmă au fostu fînu și într-un galbîn.

Scris-am eu, Meciu Ananie, paroh din Binifalva.

(C. r. v. 290, a doua foaie tipărită, nepaginată, de la început).

33

1788, apr(ilie) 24, luni, au nins de o palmă, într-o luni.

(Ms. r. 1433, f. 136).

34

La cincipre zile ale lui noe(m)vr(ie) în 15 zile au dat o furtună cu zăpadă doao zile și o noapte și într-această furtună au căzut și băsîca Colți(i). Și turnurile de la trei mănăstiri. 1789.

Scris-am eu Nicolae Bucșănescu.

(Ms. r. 1326, f. 36 v. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 560).*

35

Într-al doilea anu după venirea nemților și muscalilor în pămîntul Moldovii și la anul după iarna cea cumplită, în 20 a lui ghenari anul 1790, am mersu la biserică di am ascultat slujba liturghiei fiind numai în giubeli.

(Ms. r. 96, foaia interioară a peretelui prim. Însemnarea pare a fi a lui Gheorghie, fiul lui Necolai Vîrnav biv vel jitnicer. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 221).*

36

Să (să) știe că au tunat marți după Paște, fiind leat 1790, iar Paștile au fost în 29 ale lui mart. (Semnătura indescifrabilă).

(Ms. r. 2516, f. 1).

37

Să să știe de cîndu au muritu Costandin croitoriu, dechemvrie în 24, leat 1790, în iarna cîndu au fost vara pohoiul cel mare și iarna au fost goală. Și spitalul nemțăscu s-au mutat la Bacău de la Fîntîneale.

www.dacoromanica.ro

Şi am scris eu, erei Costandin zet croitoriu şi robu lui Dumnezeu.

(C. r. v. 455, dublet, achiziţia 3513, faţa interioară a peretelui ultim).

38

Să să şti(i) de cînd au fostu săcită mari şi n-au plootu nici primăvara toată, nici vara pînă iuli în 25, veleat 1794. Iară di aici s-au pornit ploili şi au plo(o)t toamna to(tă) şi s-au făcut zăruf mari din zua Sfîtului Adrei pînă la Sfîtul Neculae. Şi apoi a începutu a nigi unu omătu ca de o palmă di mari şi a fost unu viscol după Crăciun şi alt înainte marilui Vasili. Şi au fostu forti groznicu vifor.

(Însemnare din Moldova).

(C. r. v. 165, dublet 2, a doua foaie albă de la început, verso. Ed.: O. Lugoşianu, ÎNSEMNĂRI, *p. 126-127).*

39

L(eat) 94, sept(emvrie) 6, s-au născut fiica noastră Sultănica, şi la 4 ale lui noemv(rie) s-au botezat de dumnealui văr(u) Ilie, fiind vinăricer la acest judeţ, în zilile mării sale Alexandru Moruzu voevod, întîia domnie a mării sale în Ţara Românească [13], al doilea an, cînd în partea ţării noastre mai toate părţile au fost (lip)să [14] de bucate, iar la acest judeţ, Focşani, mai bilşug (...) [14].

(Însemnarea lui Dimitrie biv vel armaş din Coteşti).

(C. r. v. 441, dublet, achiziţie din 1971, f. 48).

40

De cîndu fostu lipsă, fomete în ţară, veleatu 7303 (1795).

(C. r. v. 244, dublet 3, ultima foaie albă, nepaginată).

41

Leat 1795, cînd au fost fomete pre lume în zilele lui Alixandru Muruzu vodă, au fostu ocao de grîu părale 12, iară de porumbu părale 10, iară meiu părale 8.

(C. r. v. 263, dublet, donaţia A. T. Dumitrescu, p. 50).

---

13. 1792.
14. Foaia tăiată la legat.

www.dacoromanica.ro

42

La l(eat 17) 95 iarăși iarnă grea au fost foarte. Fclurimi de vite au perit (...) [15].

(Însemnarea lui Dimitrie biv vel armaș din Cotești).

(C. r. v. 441, dublet, achiziție din 1971, f. 188).

43

Manolache, aicia însemnaiu pentru ca să să știe de cîndu s-au făcut bucate multe și au fostu eftișug în toată lumea, cît nu mai avea unde le pune, atîta să făcuse de multe. Aciasta. Leat 1796, avgust 27. Manolache logofăt [16].

(C. r. v. 382, dublet, f. 75-76).

44

La anul 1796 au fost iarnă atîta de caldă, tocmai ca vara, chet n-au mai fost de mult așa, că era flori și iarbă în luna lui ienuarie, iară luna lui fevruarie tot bună.

S-au scris de mine Iacov Popovici dascal la Arini.

(C. r. v. 47, dublet 1, a doua foaie albă de la sfîrșit, verso).

45

Să s(ă) știia de cînd au fost iarna bună și călduroasă, vremi de muncă, și ara omenii pi la Lăsatu secului și sămana. Leat 1797, fev(ruarie) 20.

Și am scris eu, Gheorghiia Slivneanul, să s(ă) pomenească.

(C. r. v. 45, schimb 1, foaia interioară a peretelui ultim).

46

Să (să) știe că la leat 1797 au dat vifor foarte iute, martie 10 zile, cît au fostu foarte, foarte omor multu de dobitoace în partea cîmpului. Că au ținut trei zile și trei nopți vîntu cu zăpadă din munte. Iar la cîmpu au bătut crivaț(u) cel glumeț și au omorît oi, cai, boi de la pluguri, unde i-au apucat peste cîmpu, și oameni și ciobani și herghelegii. 2 o(a)meni și 2 băețandri, plecînd de la plug să meargă la sat și mergîndu puțintel, au murit un băiat, și mergîndu, au murit și cel(ă)lalt. Iar oameni(i)

15. Idem.
16. Din Star-Chiojd (Prahova).

www.dacoromanica.ro

apucîndu pînă la sat, au murit și ei degerați. Care vifor ca acela nu s-au pomenit, care să zicem: „Doamne ferește pre toți creștinii“ ! Aciasta. Mar(tie) 10, 1797. Manolache logofăt.

Și aciasta au fost în zilele prea înălțatului domnu Io Alecsandru Ipsilant[17] voivod, doamna lui Ecaterina, care îi va fi știindu pricina. Manolache logofăt.

Să (să) știe că la leat 1797 n-au ploat din zio de Duminica Mare pînă la Sfinții Apostoli. Și era postul de o lună și o zi. Iar cîndu au fost, atunci s-au întăritat despre apusu și au început a bate piatra de la Turnu Roșu pînă la Moldova, tot pe suptu munte. Și au ucisu tot și au prăpădit. Că era piatra tot ca ou de găină. Și pomii i-au prăpădit cu tot. Că era vijălie și potop foarte tare, cît să sperieseră oameni(i) că or să pie cu tot(i). Manolache logofăt[16].

(C. r. v. 382, f. 187 v).

47

La leat 1798 au fost iarna ca și vara, zăbadă (sic) au căzut numai de doao degite și pînă sara s-au și luoat. Si era căldură ca și vara. Pămîntul n-au înghețat nicidecum, berichet de bucate era. Avea bătae Basmantul de la cetatea Diiului cu împăratul, adică cu stăpînă-său, domn fiind în Țara Rumânească măriia sa Cos(tan)din Gheorghie Hangerli vodă. Au mersu și măriia sa vodă la oaste cu oaste împărătească, să bată pe Bazvantul. Și am însemnat ca să să pomenească un lucru ca acesta.

(Ms. r. 1126, f. 1 v — 2. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 140).*

48

Să să știi (de cîndu au că)zutu iarnă m(are la) let 1798, în zilele lui Ale(xandru) vod(ă) Callemh[18]. Și după dînsul au venit domnu Costantin Ipsilant. Cari au fostu mari scumpete di fîn și nu să găse nici acum, 1799.

(Ms. r. 1540, f. 2).

49

Să să știe de cîndu iarna ce mari au perit vite multe. M-am tîmplat și iau, preutu David, în satu Grozăști, la velet 1798.

---

17. În a doua sa domnie în Țara Românească (1796-1797).
18. Domn al Moldovei (1795-1799).

www.dacoromanica.ro

Să se știia de cînd me-u perit bucatele în satul Grozeștii, cînd iarna ce geroasi, domnind mărie sa voiavodu Alecsandru Călmaș voivod [18] în orașii Eșii, let 1798.

Să se știe de cînd iarna ce geroasă, au murit vitele în țara Moldovii, let 1799 [19].

(C. r. v. 344, p. 189-193, 330, 372).

50

Să să știi de cînd au ernat vraghiile prin toate streșinile, la leat 1799.

(Însemnare din Isacova, Orhei).

(C. r v. 596 A, fotocopie, f. 71).

51

La anul 1799 au fost piatră mare.

(Însemnarea lui V. Tintilă din Cernăuți).

(Ms. r. 4474, f. 121).

52

Să (să) știi de cînd au tunat în luna lui oct(omvrie) 17 zili. Și am însămnat să videm ce o fi, la let 1801.

(C. r. v. 503, p. 190-113).

53

Veleat 1803, marte 25. Și am scris ca să se știe cînd au înghețat Dunărea la Blagoveștenii, pentru ca să fii pomenire și ținere de minte.

(Însemnarea preotului Tănase fiul lui Velico logofăt de la schitul Spițovălul).

(C. r. v. 576, donația P. Papahagi, prima foaie albă de la sfîrșit).

54

1804, octomv(rie), au rămas dealurile în jumătate neculese, și boală la vite.

(Ms. r. 1125, f. 78. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 134, unde s-a trecut, greșit, „dechemvrie").*

55

Anul 1805, în luna lui iunie, pre la mijlocul luni, au căzut grindine foarte mare pre hotarul Boiului, cît toate s-au prăpădit.

---

19. Corect: 1798.

www.dacoromanica.ro

După aceaia au fost tot ploae în toate lunile preste vară. Erburile multe au rămas necosite. Otava toată s-au prăpădit. Oveasele le-au ajuns zioa Preapodoamne Paraschevi[20] multe nesecerate, abea bine coapte, finuri multe și clăi de grîu necărate. Cucuruzele mai mult de jumătate neculease. Octomvre 10 tot au nins o zăp)adă mare. Aciasta să să știe.

(C. r. v. 80, dublet 1, I. 194531, f. 60 v).

56

Să (să) știe că acestu Molitfelnicu[21] este al preotului popi lui Andreiu duh(ovnic) ot Săngiri și s-au legatu acum al doilea rînd, însă cu ajutorul Impăratului cerescu și prin osteneala sfinții sale cu taleri 1, bani 90, purtîndu-i și toată cheltuiala acelui meșter. Si s-au legat acum, în zilele domnului nostru Io Costandin Alexandru Ipsilant voevod la leatu 1804, octomvrie 18. Și am scrisu eu preotu popa Andreiu cel mai păcătos și mă rog să am de la toți frați preoți vreun folosu. Însă la acestu leatu s-au întîmplat pentru păcatele noastre de au ninsu pe struguri și (foaia ruptă) au cules oamenii viile, că era jumătate neculese.

1805, octomvrie 21, iarăși au căzutu zăpadă de 2 palme.

(C. r. v. 259, dublet II/191206, fața interioară a peretelui prim).

57

Anul 1805. Acesta an atîta de rău și nenorocos au fost, cît nu-i condei cari să poată scrie, fără numai pe scurt. Higiul de Orade giumătate l-au bătut peatra, celalalt au înghețat și l-au astupat zăpada, cît n-au putut culege cînd au fost vreme. Și era o (foaia ruptă).

(Însemnarea lui David Toma din Oradea).

(C. r. v. 30, ultima foaie albă).

58

1808, martie 9, luni noaptea spre marți, fiind oștirea rusească aici în Țara Rumânească, veniți de un an, au început viscol, încît au înghețat Buzăul de trecea cară cu ori ce povară. Și au ținut tot așa pînă la 27. Și nefiind nici notreț, au perit

20. 14 octombrie.
21. Ediția Rimnic, 1747.

www.dacoromanica.ro

mulţime de dobitoace de ger şi de foame şi mulţi oameni au murit degeraţi pă drumuri.

(Ms. r. 353, f. 357 v. Ed.: CATALOGUL, *II, p. 68).*

59

Scris-am eu Petru Popovici din Aştileu, iarna au fost moarte mare pă marhă, de au murit vacile de boală gre, în anul 1808.

(Ms. r. 4151, f. 71 r — 78 , marginea de sus).

60

Să să ştii de cîndu au fostu fînu scump şi nu era de unde să-l cumpere. Şi au zăcut vacili de limbare şi oile. Si moscale era totu la Moldova şi domnu nu era la Eşi. Mait. 1809.

(Însemnare din Bucovina).

(Ms. r. 4655, f. 68).

61

1809, iarna au fost pre bună, cald, zbicit, cali pre bună să făcusă păr la dechemvrie în 14 zile. Apoi au început a ningi şi s-au pus omăt pre bunu păr la 17 dechemvrie, fiind şi norocu moscalilor şi a ţării, fiind multă lume pi drumuri cu privint.

(Ms. r. 240, f. 1. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 522).*

62

Să să ştie de cînd au căzut omăt în Duminica Slăbănogului, la anul 1810.

(C. r. v. 412, f. 210).

63

Să să ştie de cînd au nins gioi înainte Ispasului, la leat 1810. Şi am scris eu Vasile ca să să ştie.

(Ms. r. 2357, f. 9).

64

Să să ştie de cînd au fost bătaia cu turcu 1788, şi de cînd s-au cutremurat pămîntu în zio de Sfînta Paraschiva, la anul 18(0)2.

Şi aceasta să să ştie că în anul 18(0)6, în luna fevruarie, au sămănat oamenii săcări de toamnă, neputînd tomna sămăna. Şi ce au sămănat, încă n-au răsărit, pentru că au fost ploi multe. Iară cele sămănate de iarna s-au făcut forte bune.

www.dacoromanica.ro

Iară în anul 1811 au dat iarna și pămîntu n-au înghețat și zăpada au căzut forte mare, iară primăvara cînd s-au dus zăpada, holdele tote au perit, căci n-au fost pămîntul înghețat.

(Însemnările preotului Matei Radeș).

(C. r. v. 150 A, f. 104).

65

Să să știe de cînd au tunat la leat 1807, mart 18 zili, la cia(surile) 6 din zi, cînd s-au început războiul cu franțuzii și cu turcii, cînd mă aflam la mănăstirea Slatina. Eu Benedict ierodiiacon.

(C. r. v. 77, dublet, foaia albă dintre foile tipărite 17 și 18)[22].

66

Să să știe că în luna lui feurari în cinci zile, toată ziu au fost soare. Si la scăpătatu soarelui s-au făcut bubuit și piiatră mare cît oaoale. Și eu, fiind în beserică, am scrisu aici la leat 1810. Eu popa Sandu ot Coj(a)ni, în zilele muscalului.

Și s-au făcut bubuitu la scăpătatu și au mersu la răsăritu.

(C. r. v. 576, dublet, achiziția 14218/1951, f. 75 v — 79).

67

La anul 1810 au fost foamite.

Anul 1811 au fost anul cel mai roditor.

La 30 april 1813 c(alendarul) v(echi) au nins și au fost omăt mare.

(Însemnările lui V. Tintilă din Cernăuți).

(Ms. r. 4474, f. 121).

68

1811.... În acest an s-a întîmplat o foamete grozavă, încît a ajuns pînea un leu și porumbul 24 de parale, sacara 40 parale, și cea mai mare parte din popor mînca și coji de arbori...

(Traducere, după un text grecesc, de C. Erbiceanu).

(C. r. v. 145, a doua foaie albă de la început).

---

22. Tot acolo însemnarea: „Din colecția cărților bibliotecei mele din Rotopănești, găsită și cumpărată de un călugăr din mănăstirea Slatina la 1846. N. Istrati".

www.dacoromanica.ro

69

Stiut să fie că la leatu 1812, martie 29, au datu un viscol de au murit meii mocanilor toţi. Si am scris ca să să ştie aceasta.

Să să ştie că la leat 1812, martie 30, au dat un mare vifor cu ploe şi a murit mulţime de oi şi de mei. Şi am scris eu, Vasile, ca să să ştie.

(Însemnări din Stelnica).

(C. r. v. 569, exemplarul 5, f. 61, 103 v).

70

Ani 1813 toată vara aşa au fost de ploios, cît la ţară din şasă clăi şi din şapte abia făcea o feardelă. Si au fost foamete mare în tot Ardealu, cît feardela de cucuruzi în luna lui aprilie, la anu 1814, au fost cu 3 zloţi 30, grîu cel frumos 4 zloţi, săcara ca şi cucuruzu, numai avînd năroc cu Bănatu, că de acolo ne-am ţinut. Şi mulţi, mulţi oameni au fugit de aici în Ţara Rumânească şi în Bănat de foame.

Tot la anu 1814, luna aprilie 27 de zile, iară au nins în trei zile, numai n-au fost stătătoare, cît ningea noaptea să loa ziua. Apoi luna lui mai, sfîrtari cel dintîi au fost ca şi cum umblă începutu lui marti cu babele. Iară să ştiţi că zăpada nimic n-au stricat, numai bruma alocurea prunele, mearele, viile. Dară aicea la sat au rămas în unele locuri destule meare, prune, cireşă, vişine, iară nuci nimic. Toamnele frumoasă, primăvările şi mai frumoasă, iară cucuruzu slab. În doaă zile a lui iunie au nins mai punos în Clopotiva.

Grîu s-au făcut puţin, cucuruzi s-au făcut, dară nu s-au copt, bătîndu-l bruma la avgust 14 zile. Si au nins seaptămvrie 28 toată zua şi a doaă zi au fost cald şi tot nu s-au topit.

(Însemnarea preotului Sofronie din Densuş).

(C. r. v. 54, dublet, două foi albe de la sfîrşit).

71

Anul 1814, 19 zile ale lui martie au căzut zăpadă cam multă şi au fost ger mare. 11[a] May nagy hó lett 15 napján jelcig volt (de la 11 mai a fost zapadă mare pînă la 19 aceeaşi luna).

(Însemnarea dascălului Iacov Popovici din Arini).

(C. r. v. 47, dublet 1, a doua foaie albă de la sfîrşit, verso).

www.dacoromanica.ro

72

1814, luna apr(ilie) 14, au nins omăt de o palmă.

(Ms. r. 3384, fața interioară a foii de legătură de la sfîrșit).

73

Să se știe că la leat 1814 au ninsu în zuăo de sfîntul prorocu Irimiia, în zilele domnului Gheorghe[23] Caragea voivodu. Și am pusu ca pentru neuitare și ținere minte, că mîna va putrezi, iar slova va trăi de se va pomeni în veacu. Și am scrisu eu, Gheorghe Deconescu de la leat 1814.

(C. r. v. 263, ex. III, f. 192 v).

74

Să (să) știi de cînd au fost o furtună mari și s-au pus și omăt mari la anul 1814, april, trei săp(tămîni) după Paști, sîmbătă și 18 au ținut pîn duminică dimineața.

(Însemnarea lui Gh. Șărban din Huși).

(Ms. r. 3004, f. 120 v).

75

Să se știe că în luna lui aprilie în 23 au nins zăpadă de doa palme, la leat 7322 (1814), în zile lui Gheorghe[23] Caragea vodă. Și au ajuns ocao de rachiu t(a)l(eri) 2.

(C. r. v. 494, dublet, f. 130).

76

La ani cu leat 1814 să să știe că n-au dat zăpadă pînă la Sfeti Nicolae și în zioa dă Sfeti Nicolae ardea pîrjol pă Nemernecu, la dechemvrie 6 zile.

(C. r. v. 288, penultima foaie, verso).

77

La leat 1815, fevruarie 23 de zile, zioa marți, săptămîna brînzii, au tunat și au ținut tunetul de la opt ceasuri din zi la noaă și jumătate. Ierodiacon.

(C. r. v. 774, dublet, donația C. Erbiceanu, foaia albă de la sfîrșit).

---

23. Corect: Ioan.

www.dacoromanica.ro

78

La anul 1816, april 4, au tunat dispre amează̆.
(Însemnare din Moldova).

(Ms. r. 5845, f. 2 v).

79

Pă vremia înpără̆ţiei lui Franţişcuş întii, în anul 1816, în luna lui ianuare în 16 zile, adecă la cinstitul lanţi a sfîntului apostol Petru, adecă cum zic oamenii Simpetru dă iarnă, au fost dumineca şi au început vîntul sara dăspră miazănoapte. De la 9 ciasuri s-au început vijuliia, frig şi nie, şi au fost toată noaptea pînă luni la 9 ciasuri. Şi de la 9 ciasuri pînă luni sara şi mai rău, că ploia, ningia, bătiia ventul şi înghieţa, pînă marţi diminiaţa, nu mai putei să eşi din casă afară. Atuncia s-au aflat multă marvă mică şi mare moartă, şăzînd în omeţi, în picioare, îngheţată. Şi păstori mulţi or murit dă frig.

Atuncia primăvara pă vale dăspră dă cătră amiazăzi au fost apa dă jumătate dă cloftor păstă grîu.

Pă vreamea aciaia era episcop în Tămoşara Stefan Avvanomovici, şi protopop în băsirica mare Lazar Popovici, şi parocuri era în Toracu Mare Mihail Popovici paroc mai mare, Alexie Popovici paroc, Filip Popovici administrator şi eu, robu lui Dumnezău Adaam Silăşan, eclisiarcul bisăricii. Annu 816, iunie 18 (Text chirilic).

(Ms. r. 3107, marginea de jos a foilor 92-183).

Şi eu Georgiu Alaszy am prenoit scrisoarea sf(inţilor) părinţilor noştri, la anul 1887, 21/2. Şi noi auzim despre vijolie, dar şi voĭ care îţi ceti veţĭ vedea mâniea lui Dumnezeu cum esta. Asia dar se ne plecam naintea Creatorului nostru Domnului I(su)s H(risto)s ca va să vină cu dreapta sa judecata, precum este scrisu: „voĭ veni cu grabă, voĭ veni curînd", Luca, cap. 20, st. g.

Luare aminte despre sfinta beserică din loc[24] ce s-a strîca în acest an, 1884, care era zidită de sinti noştri părinţi, ce au venit cu satu cu toţi din Secalazĭ, din cercu Temesiorĭ. Si cînd au venit or adus şi 1 clopot cu eĭ aicea şi auzim ca, cînd a fost se vină aicea, o dus împăratu Nemţi între Romaĭ în casi, în Se-

24. Satul Toracu Mare.

www.dacoromanica.ro

calazĭ, cu sila. Si or ţinut reszbel cu nemţi aĭ noștri și n-or vrut se ese din Secalazĭ să vină aicia. Numai a fost da musai se vina, ca li-o tremes împăratie catane prin căsi numaĭ ca să-ĭ scoate Nemţi pre iei de acolo din Szacalazĭ. Și cînd o venit satu Mosii n-o fost Spăia în Sengiura, numai la 30 de ani in urmă or venit și atuncĭ or făcut robode și or dat gijma s-or lucrat cu marvele la Spăia, or dat dijma din oaua, din gain și unt, din grîu, di toce. Asia au fost mai nainte limbi paginie. Giorgiu Alasziu am scris aicea. Amin.

(Text cu litere latine).

(Ms. r. 3107, f. 188-199).

80

Cade-să a ști că la leatu 1817, martie, în sîmbăta Paștilor, au ninsu zăpadă ca de trei degete, la 6 ceasuri din zi. Și am scrisu eu Tănasă, aflîndu-mă ipistat la moșiia Prigoriia, fiind și bîlciu la plasa Hamărăzi(i) de Susu, în zilele dumnealui cluceriului Dincă Brăiloiu, aflîndu-să ispravnic la judeţu Gorju și în zilele prea luminatului nostru domnu Gheorghe Caragea.

Și am scris cu mîna de ţărînă. Si mîna va putrezi, iar slovele să vor pomeni. Iar cine din fraţi sau din preoţi va citi, să zică: „Dumnezeu să mă erte".

(C. r. v. 445, f. 50 v — 53 v).

81

La acest l(eat) 817, septemvrie 22, sîmbătă, au dat lapoviţă cu ploae rece foarte și au ţinut (...)[25], fiind potgoria neîncepută.

(C. r. v. 441, dublet, achiziţie din 1971, f. 209 v).

82

La anul 1817 au agiuns coreţul de păpușoi 30 lei.

(Însemnarea lui V. Ţintilă din Cernăuţi).

(Ms. r. 4474, f. 121 v).

83

Anu 1817 a fostu căbelu de bucate cu o sută de zloţi. Și mînca oameni cioci de mălaiu, dară nu ave ce. Au muritu de foame mai multu de o sută de omeni din Hotaru atunci. Și amu

25. Loc alb.

www.dacoromanica.ro

îngropatu cîtă patru și cinci în una gropă, cu popa Ioanu Sumuțu parohu în Hotaru.

(Ms. r. 3198, f. 334-335).

84

....De cîndu s-au sfințit (biserica din Vlădești). Iar să să știi, sîmbătă, fevruarie 17, înaintea Lăsatului săcului di carne din postul cel mari, adică în Sîmbăta strămoșilor, la leat 1818, fevr(uarie) 17, într-această zi s-au făcut sfințire bisericii cu părintele Ioan iconom și protopop din tîrgul Bîrladului.

Această trecătoare iarnă au fost foarte goală și nefriguroasă, dar finații s-au mîncat tot di mai n-au rămas pe la cei mai avuți, iar la cei necuprinși lipsă de tot. Îmbla veletu 1818, fevr(uarie) 16.

(Însemnarea lui Ioan Jora).

(C. r. v. 573, foaia albă de la sfîrșit).

85

1818, iarna a acestui an, noem(vrie), dechem(vrie), ghenar(ie), fev(ruarie), mart(ie), au fost goală, cu vremi bune și de ticnă, cum și april(ie). Dar mai al anului 1818 prea făr de ticnă și pricinuitor de mari pagube. Că fiind eu de vîrstă aproapi de șaptezăci de ani, n-am apucat omăt, ninsoare deplin și brume grele pe la 28 de zile ale lui mai. Iară după cum am arătat mai sus [26], mi s-au întîplat de am văzut pe la cinci, pe la șapte zile maiu, iară acum am văzut vreme peste toată rînduiala, 1818, ploi cu răcele groaznice pe la 28 i 29 a lui maiu, noaptea sănin și zioa ninsoare cu răcele deplin, stricînd mai toate sămănăturile și poamile. Am însămnat să să știe.

I tot la acest let 1818 au fost venirea blagoslovitului marelui împărat Alexandru Pavel Petroveci pe la începutul lui mai, însă numai pîn la Chișinău.

(Însemnările călugărului Vitalie de la mănăstirea Neamțului).

(Ms. r. 704, f. 60 v — 61).

86

La 28 mai 1818 c(alendarul) v(echi) au nins.

La anul 1818 au agiuns corcțul de păpușoi 2 lei.

(Însemnarea lui V. Țintilă din Cernăuți).

(Ms. r. 4474, f. 121 v).

---

26. Vezi însemnările sale dinanii 1782 și 1814.

www.dacoromanica.ro

87

S-au început zavera, 1821, fevroari. Şi au dat o vijelie pă vara, iunii 23, cu piatra, de au căzut den pomi tota frunza. Mulţi copaci au scos din pămînt, iar pomile au făcut rod al doile, meri vindi multele în tîrgu Bucureşti.

(Însemnarea cojocarului Pencu din Bucureşti).

(C. r. v. 1063, dublet, din biblioteca mitropolitului I. Naniescu, faţa interioară a peretelui ultim).

88

1821, de cîndu au fost iarna rea şi au îngheţat Dunărea şi Borcea de da ori şi au dat o ploe şi un vifor şi au murit multe cai şi oii şi omene au murit, în luna lui martie 13 zile. Aceste au dat ca să să pomenească la mulţe ane. Pentru aciaia scriu şi eu aşa cum m-am priceputu.

(Însemnarea preotului Panait).

(C. r. v. 853, foaia albă de la început, verso).

89

Să să ştie că la 1821 au ţinut caldu păr la 27 dechemvrie. Şi la 27 au nins şi au ţinut păr la...

(C. r. v. 110, schimb, f. 327).

90

La anul 1821, tot postul Crăciunului au arat oamenii. Şi în zioa şi a doao zi de Crăciun aşa de cald ca vară au fost, că fetele la ţară au giucat afară, desculţă, în cămeşe.

(Însemnarea lui V. Ţintilă din Cernăuţi).

(Ms. r. 4474, f. 121 v).

91

Aice am însămînat întru aciasta Psaltire[27] **de cînd au fost iarna ce goală la anul 822. care forte puţin omăt au fost. Emanoil Isupescul.**

(C. r. v. 70, dublet 4, a doua foaie nepaginată de la sfîrşit, verso).

92

La leatu 7330 (1822) s-au făcut tunet foarte mare în luna lui ghenarie în 11 zile.

(C. r. v. 445, f. 190 v — 210).

---

27. Ediţia Iaşi, 1680.

www.dacoromanica.ro

93

1823 s-au fostu datu de la Dumnezeu mare iarnă încă de la anu de la 822, de la Sfintu Necolae, la care au fostu mare nevoe în vite, fiindu lipsă de fîn. Fiinducă s-au fostu făcut de vara, și cît fîn s-au aflat, s-au luat dupe poruncă de s-au dus la București, în zilele domnului Gligore vodă Ghica. Fevruarie 15. Asanache Lipianu.

(C. r. v. 301, dublet III/191223, f. 193 v).

94

Aciastă sfîntă Psaltire [28] este a logofătului Gli(gore) sin popa Gheorghe State ot Șerbănești. Și mi-o au dat preotu popa Iordanche de pomană, cîndu au răposat și Petruța. Amu însemnat ca să să știe că este a mea. Amu însemnat aicia în leat 1823 în simbăta sfîntului și dreptului Lazar. Și au fostu iarnă grea și lipsă de fîn, cît și vite. Și Bunăvestire au fostu în Mercurea cea Mare.

(C. r. v. 234, dublet 2, f. 31 v — 37).

95

Să să știe de cînd au nins și au căzut omăt mare la mai 15, (1)824. G. (indescifrabil).

(Însemnare din Bucovina).

(Ms. r. 4655, f. 21).

96

Să s(ă) știe că la leatu 1824, mai în 22 au bătut vîntu mare, adecă aust(r)u. Au nins munți pînă la țară. Și au căzut brumă mare de au uscat viile și iarba, cît și alte legumuri din grădini. Și au dat în zile domnului a to(ată) Țara Rumânească Grigorie Chica vodă. Ion Albean [29] și eu am scris aici.

(C. r. v. 398, dublet, f. 440 v — 446).

97

La 1825, mai 29 zile, în Chișinău s-au întîmplat o mare și nenădăjduită primejdie. Tocmai lîngă Proorocul Ilie s-au trăsnit cu un fulger mare, în care s-au omorît patru oameni.

(Fața interioară a peretelui ultim dintr-o carte grecească, din care, în 1947, mai rămăseseră doar pereții, între diferite cartoane).

---

28. Ediția Iași, 1743.
29. Din Albenii Birnici (Gorj).

www.dacoromanica.ro

98

La leat 828, iuli 13, într-o marți la 10 (ceasuri) **turcești din zi, au ploat peatră cît ou de porumbiță și cît ou de găină.**

Leat 839, iuni 2, la 3 ceasuri turcești din zi, au ploat peatră cît nuccioara și cît aluna, multă.

(Însemnările lui Dumitrache Petrescu).

(C. r. v. 1083, schimb 1, f. 5-8).

99

Leat 1828, iulie 13 zile, miercuri la zece ceasuri, s-au întunecat lumina soarelui, dînd o furtună, încît și casă și ziduri, încît turnurile și crucile bisericii au rupt.

(Însemnarea cîntărețului Dumitrache).

(Ms. g. 958, f. 285).

100

Leat 1828, iuli 13, au dat o vijelie foarte mare.

(Ms. r. 270, f. 49 r. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 17).*

101

La anul 1829, în luna lui mai în 21 de zile, înaintea Ispasului cu o zi, au nins pe holde zăpadă în zio de Costantin cu Elena.

(C. r. v. 150 A, f. 104 v).

102

L(eat) 831, iul(ie) 28, marți seara pă la un ceas și jumătate din noapte, au dat piatră cît oul de găină, cînd eram la satul Găești, băjănari de holeră.

(Ms. g. 1355, f. 1, Ms. r. 2387, f. 1).

103

In anul 1832, în luna lui fevruarie pi la Stretenie s-au fost dus omătu, de n-au rămas numai pe munți, și ghiața s-au dus, dară au o fost frig noaptea și iarăși au înghețat, dară dzuoa au fost cald și omăt nu era și era drum uscat și colb. Toată luna au fost vreme bună. Și iarăși în martie 16 zile au fost vînt și o țîră de omăt. Și holdile nu s-au stricat și au fost tot vreame bună iară primăvara di la Paști pînă la Simpetru.

Anu 1833, în luna lui avgust 21 de zile, au nins pe munți, c-au ploat și au fost api(l)e mari.

(Ms. r. 3328, f. 133 v și fața interioară a peretelui ultim).

www.dacoromanica.ro

104

În anul 1834 au fost iarna goală, vînturoasă, dar molt cald și pulbere; au săcat toate apele.

Intr-acesta an au început a să zidi monastire ce mare Streteneia a doo oră în mitropolie Iașului.

(Ms. r. 731, prima foaie de legătură. Ed.: CATALOGUL, *III, p. 8).*

105

La anul 1834 a fost erna bună în judecata lui Opri Barză, și au fost mălaiu 20 para(l)e, și au luat de cal 5 lei de cal (...)[30] și caru bine. Și am scris eu, nu știu cum mă chemu.

(C. r. v. 1050, dublet 2, foaia de titlu, verso).

106

De cînd au bătut bruma în luna lui maiu 23 zili. Și am însămnat ca să să știi, că au scris Costantin Vasili. 1834, mai 23 zile.

(C. r. v. 45, schimb 9, f. 218 v).

107

Leat 1834, iulie 18, miercuri, au îmbrățișat boerii țării venirea mării sale Alecsandru Dimitrie Ghica vodă la Giurgiu, unde în această zi i-au fost trecerea, luînd și oblăduirea stăpînirii sale.

Acest an s-au întîmplat iarnă făr de zăpadă. Numai la mart în 20 au dat puțintică zăpadă. Vara au fost fără ploaie, timp foarte neroditor la toate. Unde azi în 20 să află și d. Carol Temeli dohtor ocrugliu al 4-lea al acestui județ bolnav din pricina multor altuiri ce au făcut copiilor în această plasă[31].

La satu Luminile tot într-acest an și lună s-au iuvit boala dălacului, și tot acest dohtor au vindecat-o. Și am scris eu T. A. Furdulescu.

(Ms. r. 5967, f. 296 v).

108

În anul cul(ant) 1834 s-au făc(ut) lipsă în Țara Rumânească de au agiuns de mînca oamenii orz, pe carele cei care nu-l avea

---

30. Scrisoarea ștearsă cu degetul.
31. Topolog (Argeș).

www.dacoromanica.ro

îl cumpăra chila po lei 120 și cu o sută, iar porumbu suta de ocă măcinat po lei 50, făina măcinată tot asemenea suta po lei 50 i 60. Bucatele au început a să scumpi cu chipul acesta ce în sus zic după la Ispas, și merge așa. Eu am scris spre pomenire și ținere de minte cu mîna de țărînă, mîna va putrezi, iar slova va rămîne, cine va citi mă va pomeni. D. Perieţeanu.

În acest văzut an culant 1834, după ce au fost însemnata secetă, precum să vede, apoi nici zăpadă nu au dat pînă în luna lui fevruarie în 3 zile, anul 1835, cînd seara spre luni zioa cu 4 ale curgătoarii de noaptea au nins și luni toată zioa și marți pînă la prînz, încît au pus zăpadă pînă la genunchi peste tot locșoru. Dar pe la adăpoaste era și mai mare și mai din sus de briu. Și am însemnat spre pomenire de această minune dumnezeiască. D. Perieţeanu.

(Ms. r. 5646, f. 15 v — 16).

109

Acest Mineaiu[32] iaste al sfentei mănăstiri Arnota, unde să prăznuiaște hramu sfinților îngeri Mihailă și Gavrilă, în plaiu Cozii.

În zilele binecredinciosului domn Alexandru Dimitrie Ghica voevod, la leatu 1835 au fostu foamete foarte grea. Den anu trecut, cu leatu 834, au fo seacetă foarte multă, cît n-au ploot mai toată vara într-acel an. Și s-au făcut și lipsă de bucate și de beuturi, de vin și de rachiu, că nu s-au făcut prune aicea în partea locului nostru doi ani pă rînd iar. Și au ajuns ocauoa de mălai părale șaisprezece și doozăci și cinci și ocaoa de vin taleri 1 și de rachiu taleri 1 și părale zece și doozăci, adecă și un leu și zăzăci și pă une locuri și șaizăci parale.

(C. r. v. 420 din biblioteca „Casei Bisericii", nr. 746/5, f. 133-158).

110

Leat 1835, mai 23, au ploat cît să asămăna cu potopu. Și această ploe au fost în zilele prea luminatului domn Io Alexandru Dimitrie Ghica voevod, 1835.

(Însemnarea lui Nicodim ieromonah de la Arnota).

(C. r. v. 434, din biblioteca „Casei Bisericii" nr. 754/9, p. 152).

---

32. Ediția Rîmnic, 1779.

www.dacoromanica.ro

111

La anul 1835, iulie în treisprezece, au nins la munte ca de o palmă, scoborîndu-să pînă la muntele Negru. Şi pă la vale au fost foarte frig, încît pe la unile locuri au făcut foc în sobe, căci suflînd să cunoştea aburul ca iarna. Şi pînă azi, la 19, tot cam frig cu vînt au fost. Si aceasta au pricinuit ca mult să să întristeze lăcuitorii. Anul să cunoaşte pînă acum roditor, dar frigu face ca să să întristeze toţi îndeopşte lăcuitori.

(Însemnarea lui T.A. Furduescu).

(Ms. r. 5967, f. 296 v).

112

Şi iară să se ştie de cîndu au ninsu la Sfîntul Dimitrie zăpadă de 4 palme şi au apucat zăpada dealu neculeş jumătate şi pă alte părţi şi mai mult de jumătate, tot la anul 1835, octomvre 27, duminică. Manolache isprăvnicelu moşii Valea Ursoi.

(C. r. v. 200 A, dublet 3, prima dintre cele trei foi albe de la sfîrşit).

113

La veleat 1835, luna lui avgust în 15 au început ploi mari şi au pluat septemvrie, octomvrie, noemvrie 27 au dat vifor, zăpadă mare toată iarna.

(Însemnarea lui Grigorie, fiul preotului Samfir din Costineni).

(C. r. v. 407 din biblioteca „Casei Bisericii", nr. 990, prima foaie albă de la început).

114

1835 au fost toată iarna uscată şi geroasă.

1835, octomvrie la 26, au început a ninge şi au ţinut ninsoare trei zile şi trei nopţi şi au dat zăpadă dă doo palme şi au apucat bucatele nestrînse, atît porumburi neculese, cît şi viile au rămas neculese. Şi în postu Paştilor, în luna lui marte, culegea oameni porumbu pă Braniciocu [35].

(C. r. v. 288, ultima foaie albă de la sfîrşit).

115

1836, april 27, noapte, la 5 cesuri di noapte au început a ninge zapadă, cu vînt, viscol, şi au nins pî(nă) la 2 ceasuri din zî, april 28, 1836, făcîndu-să zăpada ca di o palmă gospod pin

33. Corect: Brancioc.

www.dacoromanica.ro

Tîrgu Niamţului, sălcili încărcate cu zăpadă fiind cu frunză mari plecati în gios di greutati, aşa şi pomii, alţii cu flori, alţii cu flori picati încarcaţi cu zapadă îngriunati crengile în gios plecati.

(Ms. r. 492, f. 1).

116

Marţi în 28 aprilie 1836, după meazăzi, la 3 ceasuri evropieneşti, au nins cum să cade.

(C. r. v. 666, foaia albă de la sfîrşit).

117

Acestu Mineaiu al lunii lui Mai [36] iaste al sfinte mănăstiri Arnota, unde să prăznuiaşte şi să cinsteaşte hramu sfinţilor îngeri Mihailă şi Gavriil.

La anul 1836, în zilele binecredinciosului domnu Io Alexandru Dimitrie Ghica voevod, în luna lui aprilie în 29 de zile au ninsu zăpadă pă pomi şi pă pădure, fiindu lăstariu crescutu mai multu de o palmă şi la ţară pomele alease. Şi au ninsu trei zile, pînă la genunchiele omului. Şi de-abiia s-au luatu pî(nă) la o săptămînă aici la mănăstire.

Şi amu scris păcătosul şi nevrednicu călugării, eu Nicodim ieromonah ot mă(năstirea) Arnota Cacoveanu. Si cu mila cea prea bogată a milostivului Dumnezeu ziditoriului şi făcătoriului de bine a tot neamulu creştinescu au vărsat mila sa cea bogată preste robii lui, că au rodit pomii şi viile şi pămîntul şi-au dat rodul lui deplin.

(C. r. v. 434, din biblioteca „Casei Bisericii", nr. 754/9, f. 1-43).

118

Acumu, la proorocu Eremiia, în zioa sfîntului, mai, în zia dintîi, au ninsu şi au îngheţat. Şi prunele nu s-au stricat, că erea cît boba de fasule. Dar viile s-au stricat pe alocurea, iar pomele nu s-au stricat, 1836, i(u)nie 26. Popa Niţă Runcanu ot Runcu.

Vara aciasta au fostu foarte săcetoasă, cît nu s-au făcut nici mălai, nici legume, nici vin, că n-au ploat doo luni. 1836, iulie 17. Popa Niţă Runcanu.

(C. r. v. 498, dublet, A. 13599, a doua foaie albă de la început).

---

34. Ediţia Rîmnic, 1780.

www.dacoromanica.ro

119

În zilele bine credinciosului domnu Alexandru Ghica voevod, la începutul lunii setemvrie cu leatul 1836, s-au întîmplatu întîia zi marți și au începutu a ploao de luni seara și au ținutu necurmatu toată noaptea și marți toată zioa pînă joi. Și au încetatu pînă iarăși joi la săptămîna, setemvrie 10, au începutu camu cu încetu și au stătutu de n-au mai ploatu pînă în luna lui octovrie 19, și iar s-au mai făcutu bine.

(C. r. v. 68, din biblioteca „Casei Bisericii", nr. 908, f. 61-66).

120

Să să știe că la leat 1838, noemvre 14, au ninsu puțini(ic)ă zăpadă, un praf, și geru au fostu foarte tare, încît au înghețat aghiasma în sticlă, fiindu pusă în pimniță.

(Însemnarea preotului din satul Doicești).

(C. r. v. 579 prima foaie albă, verso).

121

La anul 1839, mart 26, au venit Paștile și Blagoveștiele simbătă în Săptămîna patemelor. Au fost omăt, frig, înghețat, cît au îmblat oamenii cu săniele. Și au ținut tot așa pînă la april 3, cîndu iar au ninsu puținu. Și la april 5 am eșit la plug la țălină, că la moină nu să puie ara. Caminar Ioan Barcariu.

(Ms. r. 56, f. 26. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 134).*

122

Să să știe că la o mie opt sute patruzeci au tunat asemenea ca și vara, în luna lui ianuarie în doozeci și șasă de zile. Și s-au arătat și curcubeu.

(C. r. v. 820, dublet, din biblioteca „Casei Bisericii", nr. 712, fața interioară a peretelui ultim).

123

La 1840, ghenari 25, la trei ceasuri din noapte au fulgerat tari, au tunat și au și pluat.

(Însemnarea lui Panait Ionescu din Iași).

(C. r. v. 234, foaia albă de la sfîrșit, nepag.).

124

Să să știi că la (a)nul 1840, ghinar în 25, în zio de sfîntul Grigore Bogoslov, au tunat și au fulgerat, care aciastă taină

www.dacoromanica.ro

dumnezeiască nu s-au mai întîmplat a ve(dea) dintri noi păcătoșii, nici către părinții noștri. Și pentru ca să să știi, am însămnat eu robu lui Dumnezău. Cini a citi să zacă: „Dumnezău să-l iarti". 184(0) ghinar 25. Ioan Bogza polc(ovnic).

(Ms. r. 558, f. 92).

125

În zîoa sfîntului Grigori, ghenari 25, anul 1840, au tunat foarti tari și au fulgerat în parte otomaniciască în spre amează zi. Și spre știință am iscălit. Stavri Baracia (?)

(C. r. v. 574, exemplarul 2, S. 6895, p. 70).

126

Să să știe de cîndu s-au făcutu zădufu, în luna ghenar toată și s-au luatu zăoada, la leatu 1840, ghenar.

(C. r. v. 615, schimb, achiziția 209/1962, p. 6).

127

Fost-au în anul 1840, în 25 ghenar, fulgere și tunete, călduri mari și ploi.

(Însemnare din Moldova).

(C. r. v. 47, dublet 2, p. 150).

128

Fost-au în anul 1841 iarnă mari, zăpadă mari, ghenar 14.

(C. r. v. 47, din biblioteca episcopului Melchisedec, p. 22).

129

La l(eat) 841, asemenea iarnă grea au fost, murind multe (vite), căci ne mai avînd notreț, s-au slobozit pă cîmp.

(C. r. v. 47, dublet, achiziție din 1971, f. 188).

130

Să să știi de cîndu iarna ce mari, la anul 1841 s-au pus omătul de un stînjîn domnescu și au ținut iarna groaznică, cu ger și cu furtuni, pînă în luna fevr(uarie) 18 s-au încălzit, iar omătul și astăzi, 18 fev(ruarie), să află de 4 palme domnești. Și au agiuns stogul de fîn pînă la 15 galbeni buni, 1841, fev(ruarie) 18. Dimitrachi Dragu sluger.

(C. r. v. 783, foaia albă de la început).

www.dacoromanica.ro

131

La anul cu leatu 1841, la aprilie 11, a nins zapadă, bună de sanie. Şi tot într-acel an, la mai 1, iar au nins şi au dat brumă de au îngheţat pămîntul.

(C. r. v. 410, A. 13594, f. 421 v).

132

Să să ştie că în anul 1842, în anul nou al Saşilor au tunat de s-au cutremurat pămîntul.

(Însemnarea lui Teodor Popovici, paroh din Buduşi-Dobîca de Jos).

(Ms. r. 4255, f. 105 v).

133

Anul 1842. În anul acesta, la ghenarie, am pus 12 cepe pă 12 luni pentru semnile vremii anului şi nici o lucrare n-au făcut. Ce lucru o fi, şi ieu m-am mirat.

(Ms. r. 3334, f. 121 v).

134

În anul 1842 timpul au fost roditor, mai vîrtos în roduri de copaci, în grîu şi păpuşoi, iar fîn puţin, vin îndestul. Şi toamna foarte lungă, păr la Sfîntu Andrii n-au îngheţat; atunci puţîn şi înainte sărbătorilor ceva, iar moloşag şi fără omăt. După sărbători au îngheţat ceva nopţile, iar după aceasta ploae. Şi în 19 ghenar ploae şi curcubău foarte frumos, încă îndoit, despre Prut, sara la 4 ciasuri.

(Ms. r. 758, f. 87 v. Ed.: CATALOGUL, *III, p. 29).*

135

Leat 1843, mai 30, au bătut piatra cît oul de găină, încît s-au cîntărit şi au venit 50 de drami.

(C. r. v. 179, din biblioteca episcopului Dionisie, foaia albă de al început).

136

În anul 1844 n-au nins pînă la 17 zile a lunii enoarie, ce tot vreme bună şi fără omet au fost. Scris-am eu, popa Aron din Urisnu de Jos, 1845 enoarie 17.

Apoi au nins de la şeptesprăze ienoarie înainte omet mare, pînă din sus de genunchi, şi au ţinut pînă la 17 martie. Apoi

www.dacoromanica.ro

s-au dus și au putut oamenii a ara. Primăvara au fost bună, c-a putut oamenii ara. Apoi au bătut și petra, iunie 11 zile.

(Ms. r. 3528, fața interioară a peretelui ultim).

137

Intr-acestu leatu 1846, iarna, cu nume iar(nă), au fostu tocmai ca vara și mai frumos. Fulgi dă zăpadă în d(echemvrie) 26, leatu 1845, în prea luminata și sfînta zi a soborului Maicii Domnului. Și iarăși s-au făcut vară pînă azi, gh(enarie) 16, zioa sf(întului) Petru Verhonecul apostolilor. Și învrednicindu-ne și noi de am cetit sf(intele) și minunatele minuni ale Maicii Domnului, am însemnat, ca cine va citi mă va pomeni. Și aciasta au fost în domnia mării sale Gheorghe Dimitrie Bibescu; sfinția sa mitropolit Neofit. Și eu preotu M (...)[35]. 1846, ghenarie 17.

(Ms. r. 4379, f. 251).

138

La anul 1846, iulie 6, pe la 10 ceasuri turcești din zi, aflîndu-mă la vecernic, au dat o furtună foarte mare, care nu s-au pomenit de multă vreme, și au ținut un ceas. Care furtună au pricinuit mare stricăciune caselor mai vechi, asemenea și pomilor roditori și neroditori. Tot acea furtună au scos cu rădăcini cu tot din pămînt un arin prea mare, ce se afla la sf(înta) mănăstire Arnota, fiind egumen Anania eromonahu. Teodor Zaganasca iconom.

(Ms. r. 2604, f. 3 v).

139

Să să știe că la anul 1848, aprilie 10 zile, în sîmbăta Paștilor, au fost soare și forte cald, pînă cînd au sfințit soarele, apoi s-au făcut o furtună foarte mare și cît bătea vîntu de răsturna căsile oamenilor și fulgera și trăsnea. Scriu Dumitru Popescu (din Baia de Fier).

(C. r. v. 263, schimb, f. 71).

140

În anul 1818 au nins în luna lui sep(t)emvrie în opt zile.

Atunci s-au bătut țara cu împăratul. Scris-am eu Dim. Ianoș, diiac în Gurbești.

(Ms. r. 942, f. 64 v — 66 v. Ed.: CATALOGUL, *III, p. 162).*

---

35. Indescifrabil.

www.dacoromanica.ro

141

La anul 1848 au fost iarna foarte grea, care nu s-au mai pomenit de trei sute de ani înainte şi nici va mai fi pînă la sfîrşitul veacului.

Şi ia(răşi) întru acest an au fost şi cutremur, dar nu foarte mari. Şi cînd s-au topit zăpada au înecat multe oraşe şi cetăţui.

Iarăşi la anul 1848 s-au zîdit biserecă foarte frumoasă la sfîntul schit Dălhăuţu dinpreună cu graniţa (...).[36]

(C. r. v. 688, dublet, donaţia Com. Mon. Ist., 1942, foaia albă de la început, nepag.).

142

Însămnare să să ştii de cînd a ploat cu piatră de dozăce de dramure de mare, lune. pe la vreme toce, 1849, aprelă în 25 zîle.

(C. r. v. 662, dublet II/179209, p. 58).

143

La anul 1849, april 25 luni, au fost o ploai pe la 6 ceasuri sara, cu piatră aşă de mari de la 10 pînă la 20 dramuri una şi au ţinut 10 minuti ace ploai.

(Însemnarea lui Constantin Ciudin din Huşi).

(Ms. r. 5187, f. 1 v).

144

Însămnare de cînd au ploat cu piatră cît on ou de puică în anul 1849, aprilie 25 de zile, în zio sfîntului apostol şi evanghelistul Marcu, mercuri, a patra săptămînă după Paşti, la şasă ceasuri sara, şi au ţinut piatra on sfert şi pre urmă a ploat. Iaşi.

(Însemnarea lui Alecu de la Secu).

(C. r. v. 653, dublet, donaţia D. A. Sturdza, p. 172).

145

La an(ul) 1850 au fost iarnă mare, adică au picat omăt mare di la zăci noemvr(ie) ţiind pînă la 15 apr(ilie) tot frig. Fîn au fost mult, pînea asămine s-au făcut în ţinut(ul) Sucevii. Pentru care am scris spre ştiinţă. Morţun Neculai.

La 22 apr(ilie) anu următori au picat omăt ca de doi palmi; au fost frig tare; şi s-au luat păr în zioa di Paşti, adică la 23 apr(ilie), mai rămîind încă şi pi a dauza di Paşti. Stricăciune po-

36. Text iligibil.

www.dacoromanica.ro

milor n-au făcut, fiindcă nu era înfloriţi, ci numai înbobociţi. 850. Morţun Neculai.

(Biblioteca Institutului de istorie „N. Iorga", imprimate I. 12054, foaia de legătură de la început).

146

La 1850 au fostu erna mari. Şi Paştile au fostu tot cu Sfîntul Gheorghe odată.

(C. r. v. 480, dublet 3, faţa interioară a peretelui prim).

147

Am însămnat de cînd au ploat cu piatră cît ou de vraghie, în luna lui maiu în 19 zili, duminică la trii ciasuri după dousprizăci, la anul 1851. A. Odescu, la Iaşi.

(C. r. v. 653, donaţia D. A. Sturdza, p. 71).

148

851, noemv(rie) 8, în zio di Sfîntul Arhanghel, au tunat. Să fii spre ştiinţă.

(C. r. v. 832, ultima foaie albă de la sfîrşit).

149

La anul 1851 au fost iarna blîndă şi mai mult goală pînă la 27 mart 1852. Iar di la 27 mart, vineri înainte Paştilor, s-au pornit vînt şi ploie şi în urmă zapadă cu omăt mult foarti, şi au ţînut vremi cu totul protivnică pentru viti pînă la 14 april. Au perit multi viti albi, mei pi la turme mai n-au rămas, aşa au perit (...).[37]

(C. r. v. 697, dublet, prima foaie albă de la sfîrşit).

150

Să se ştie de cînd a fost ploae în zioa de Iordan şi Bobotează, 1852, ghen(arie) 7.

(C. r. v. 420, schimb 2, foaia albă de la început).

151

La 28 mart, în vineri Săptămîna Patimii, în anul 852, pornind a ninge şi a viscoli, au ţînut opştii pînă la aprilie în 8 zile, marţi, cari şi di atunci au întărit mai tari a ningi şi a viscoli, di

37. Semnătura indescifrabilă.

www.dacoromanica.ro

nu pute norodul umbla di furtună și di viscol, fiind troiani pînă la mijlocul oaminilor, ţiind asămine pînă la 12, adică simbătă a lunii apr(ilie) o asămine prăpaștiia, cari apoi au stătut, fiind apoi moloșag și fulguiia di ninsoare. 852, apr(ilie) 12. Morţun Neculai.

(Biblioteca Institutului de istorie „N. Iorga", imprimate I. 12054, foaia de legătură de la început).

152

1852, mart 27, au început întăi a ploa cu viscol, și au ţinut tot viscol, pe urmă cu omăt de la 29, Simbăta Patimilor, și s-au ţinut necontenit tot viscol mari in zioa de Paști, la 30 mart, și a doa zi, incit, dacă n-ar fi fost viscol, s-ar fi pus omătu de trei palme, că la garduri au fost una.

Și au fost mare nevoi de vite cornorate și mai ales de oi și capre, la fin, avînd și eu, fiind în satu Talpa, ţinut(ul) Neamţ(ului). Vasile Casul iconom.

Iară la 9, 10 și 11 april au fost un viscol așa de cumplit, încit au pricinuit mare păgubire in vite și oameni, fiind omătu pe alocuri de 23 palmi.

(C. r. v. 609, exemplarul 2, p. 504-507).

153

În leatul 1852, iarna au fost uscat, pămîntul negru, cu ploi și tunete, toată iarna au lucrat oameni. Și tocmai in noaptea de sfintul Paște au dat o zăpadă și lapoviţă de au ţinut pînă după Duminica Tomii. La munți era zăpada de 13 palme. S-au prăpădit mulţime de vite și de vreme și de foame, că nu era nici fin, nici iarbă, că in trecuta vară, cu leatul 1851, fusese la cimpu o nespusă secită, nu să făcuse bucate de loc și fin asemenea, iar mieii s-au stinsu cu totul. Și toată vara aceasta cu leat 1852 au fost ploioasă, cind era la iulie ploa in toate zilele de nu puteau oamenii să lucreze nimic.

(Însemnarea lui M. Jipescu din Văleni).

(Ms. r. 3766, f. 61).

154

Leat 852, mart 30 au căzut sfintele Paști creștinești, unde ne-am pomenitu cu un dar dumnezeiescu, adică cu zăpadă în zio de Paști, ningindu de o palmă și un lat de mină aici la munte. Spre știinţă am scrisu aici ca să fii de pomenire. 1852 aprilie 3. Theodorache.

(C. r. v. 791, dublet A, 8122, foaia albă de la sfîrșit).

www.dacoromanica.ro

155

Însămnare pentru a-şi aduce cineva aminte de cînd au picat omăt la sfintele Paşti, la anul 1852, martie în 30 au picat Paştile şi au început den Sîmbătă Patimilor a ningi puţintel, iară în spri sfintele Paşti toată noaptea au nins şi în zioa de Paşti iarăşi, noaptea iarăşi pîn a douza la opt ceasuri dimineaţa. Şi pisti zi soari şi vînt, iară noaptea au îngheţat bini, încît adouza abe s-au disgheţat. Şi în sfîrşit toată Săptămîna ace Luminată au fost tot friguroasă şi ninsuroasă pînă sîmbătă, iar în celelante zile acu ninge, acu iară soari ca zilile babii, iar vîntul n-au mai stătut nicidecum pînă sîmbătă, iar sîmbătă au fost cald şi bini.

Eu Alecu ot Secu, april 5 zili cînd am scris aice, 1852, la Iaşi.

(C. r. v. 653, dublet, donaţia D. A. Sturdza, p. 154).

156

Să să ştie că în anul 1853, în luna lui ghenarie, în zioa Sfîntului Vasilie, au fost desvărit şi cald ca vara. 1853, ghenar 1. Şi toată vara cald.

(C. r. v. 263, schimb, f. 200 v şi următoarea).

157

La leatu 1853 a plouat de la cinci zile ale lunii lui ghenarie pîn la doozeci ghenarie. Şi au început a ninge şi au ninsu.

(C. r. v. 103, dublet 4, f. 56).

158

Am scris şi eu, robul lui Dumnezeu Nae cîntăreţul pe acest Triod [38] la anul 1853, fevruarie 1. O minune ce s-au întîmplat în anul acesta de au tunat şi au ploat în noaptea de sfîntul Trifon, în ziua dintîi a lunei lui fevruarie. Şi ci(ne) o citi să zică : „Dumnezeu să-l erte". Nae.

(C. r. v. 367, din biblioteca „Casei Bisericii", nr. 579, foaia albă de la început, verso).

159

La anu 1853, fevruarie 7, au fulgerat, au tunat şi au ploat cu piatră.

(Ms. r. 1098, f. 12. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 91).*

---

38. Ediţia Bucureşti, 1769.

www.dacoromanica.ro

160

Leat 1853, au tunat la fevruarie în şapte, pe la ceasurile zece turceşti. Preot Theodor.

(C. r. v. 566, exemplarul 1, din biblioteca I. Naniescu, ultima foaie albă).

161

În luna lui febvruiarie, duminică, pă la 8 ciasuri din zi eram în Bucureşti şi au tunat spre apusu şi într-un ciasu mai curînd au începutu tunete, fulgere şi au venitu un noru cu piatră mărunţă ca porumbu şi au albitu locu, dar fiindcă vîntu au trecutu curîndu, pă urmă au slobozitu ploe vrun sfertu dă ciasu. 1853, fevruarie 10. Ioan Tătăranu.

(Ms. r. 132, f. 146 v. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 300).*

162

1853, toată iarna au fost bună şi fără zăpadă. 1853, aprilie 4 zele au dat zăpadă şi 5 a cinci zi şi au încetat noaptea.

(C.r. v. 783, foaia albă de la sfîrşit).

163

Să să ştii de cînd au tunat, parcă da cu tunu cu răstimpuri, şi plooa tari. 1853, iulie 8, zioa mercur.

(Însemnarea preotului Gheorghe Ivanovici de la Sfinţii Voievozi — Roşca din Tătăraşi).

(Ms. r. 1139, f. 140 v. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 169).*

164

1855, fevruari la 3 zele, au tunat şi au fulgirat la Cornu Capri, sara la cinci ceasuri după dosprezeci şi au ţinut pînă la şase ceasuri.

(C. r. v. 713, foaia albă de la sfîrşit).

165

Să să ştii ce vreme au fost la Sfîntul Vasile; au ploatu foarte tare, în anul 1856. Şi la Bobotează (a) **viscolitu tare.**

(Însemnare din Moldova).

(C. r. v. 74, foaia albă, nepaginată, de la început).

166

1856, octomvrie 25, au căzutu o zăpadă mare pe la cîmpu de trei palme şi aici de doă. Şi au ţinut frig ca doă săptămîni.

www.dacoromanica.ro

Apucat-au viile jumătate neculese. Venit-au păsări de la cîmpu babiţi, care nu s-au pomenit, le prindea şi vii. Şi au mai venit alte păsări mici ca ţinteza, milioane nesocotite, ca norii, de coprindea cerul cînd trecea cu doă ceasuri şi au mîncat jîrul în păduri, pe la noemvrie 10. Tot 1856, în 12 noemvrie tuna şi ploa ca vara. Au ţinut iarnă neagră, cald şi bine, pînă la sfîrşit.

(Însemnarea lui M. Jipescu din Văleni).

(Ms. r. 3766, f. 63 v — 64).

167

Să să ştie de cînd am scris eu, Costache sin preotu Pash, ca să să ştie de la leatul 1856 am scris eu Costache seminaristu de la anul 1856, luna lui dechemvrie, cînd au tunat ca vara. Costache scriu spre ţinere de minte.

(C. r. v. 103, unicat, a doua foaie albă de la început).

168

Anul 1858, marti în 6 zile, au tunat. Eu Dumitri Vasîleu.

(C. r. v. 423, II. 191227, faţa interioară a peretelui ultim).

169

Ştiutu să fii că în anul 1859, avgust 9 zile, de la iuni n-au plootu şi pînă la avgust. Gheorghi Popovici.

(Însemnare din Moldova).

(C. r. v. 74, f. 174 v).

170

Scris-am eu, robu lui Dumnezeu preotu Costache din satu Turbaţi, pentru a se şti că la Joi Mari au fost noaptea geru, şi la Paşte au fost tot vînt şi frig, şi Sfîntu Gheorghe în zioa de Paşti. Preotu Costache, satu Turbaţi, 1861, octomvrie 23.

(C. r. v. 103, unicat, faţa interioară a foii de legătură de la început).

171

1861, mai în 8, zioa Duminica Mironosiţilor, de dou ori au tunat şi a ploat cu ninsoare, întîi pe la 12 ceasuri zioa şi al doile pe la 6 sara la apusul soarelor. Şi spre ştiinţă am însemnat (...[39])

39. Indescifrabil.

www.dacoromanica.ro

și am luat și în mîinile mele o bucată de omot, aflîndu-mă în curți (?) Semili de lîngă Bîrlad.

(Biblioteca Institutului de istorie „N. Iorga", imprimate II. 9593 L, foaia ultimă).

172

La Nașterea Domnului, vreme bună. 1862, dichemvrie (25).

(Însemnare din Moldova).

(C. r. v. 74, foaia albă, nepaginată, de la început).

173

Să să știe că într-acest leat 1863 au fost iarna ca și vara de caldă, fără zăpadă. Numai de au nins prea puțină zăpadă pă la Crăciun, dar de aci încolo au fost pulberă pă drum, încît au trecierat oamenii, și fînețăle rămasă de toamna în luna lui fevruarie. Și spre a să ști cum va fi vara viitoare, am însămnat aici eu I. L. iscălitul, mînă de țărînă, mînă va putrezi, iar slova va pomeni. 1863, fevruarie 23, Ion Lupescu ot Rățoae.

(C. r. v. 223, dublet, din biblioteca episcopului Melchisedec, fața interioară a peretelui prim).

174

La leatul 1863, ghenarie 20, au intrat Treodul[40] în slujbă, în zio de sfîntul Eftemie cel Mare.

Și era vremea așa bună și călduroasă ca vara.

Și am scris eu Hristea Cetilcea (?[41]), scriitoriu satului și cîntăreți al bisericii.

(C. r. v. 410, A. 13594, f. 7).

175

1863, mai 23, au dat o vreme, zăpadă la munți, care nu s-au pomenit, și ploae rece la cîmpuri, care la munți au murit oile, de va fi pomenire, care n-au pomenit bătrînii noștri, fiind oile tunse. Și am scris eu cu mintea întreagă Oprea Țiței[42] în Chimpina.

(Ms. r. 1698, f. 95).

---

40. Ediția Rîmnic, 1777.
41. Foaia ruptă.
42. „Logofătul Oprea, feciorul dumnealui jupînu Oprea Țițeiu ot Săcele din Satul Lung. 1835, avg. 1, joi" (f. 92).

www.dacoromanica.ro

176

Stiutu cînd au fostu timpul cel bunu 1863, noemvrie.

Stiut ce vreme au fost la Nașterea Domnului. Au fost viscol mare di nu s-au putut duce la schit. 1863, dechemvrie 25.

(Însemnări din Moldova).

(C. r. v. 74, fața interioară a peretelui prim și f. 173 v).

177

La leat 1861, fevr(uarie) **1, m-am așăzat cîntărețu aici la b**(iserica) **Sfinta Vineri. Costache Diniţescu din Suseni.**

1864, iunie 20. În aceasta vreme au fostu potoape de ploi năprasnice. P(isah) **D. Constandin.**

(C. r. v. 681, fața interioară a peretelui ultim).

178

În a(nul) **1864 au fost foamete mare, cît și marvile.**

(Însemnarea lui Ioan Blindariu, școlar din Lugoș).

(C. r. v. 374, f. 50 v).

179

Létu 1865 a început o moina de la Ianuarie și au început niște ploi, încît ședea ușile des(chise).

(Text cu litere latine).

(C. r. v. 1083, dublet 4, f. 1).

180

1865, april 30 zile, au fost mare săcetă în luna aciasta, știutu cînd s-au făcutu în anul acesta. (Semnătură indescifrabilă).

(Însemnare din Moldova).

(C. r. v. 74, a treia foaie tipărită, nepaginată, de la început).

181

Iarna anului 7374 (1866) **de la faciria lumii au fostu atîtu de bună, încîtu mai nu s-a cunoscutu că a fostu iarnă, că numai în dóă dzile a fostu niţică dzepada. Pe la Fevruaru tuna și plóa și dupe ce a datu în Martu, toţĭ arborii a înfloritu și a înfrundzitu. Și vara a fostu moarte de holeră. Iason ierodiacon, 1866, săptemvrie 1-iu.**

(Însemnarea căpitanului Fălcoianu).

(Imprimate, II, 100375 D).

www.dacoromanica.ro

182

La leat 1866 iarna au fost vară cu căldură, iar aprilie și maiu frig, zăpadă, brumă. În Joia Moșilor brumă groasă. C. Diniţescu.

(Însemnarea lui Costache Diniţescu din Suseni, cîntăreţ la Sfînta Vineri din Tîrgovişte).

(C. r. v. 681, faţa interioară a peretelui prim al Mineiului lunii mai).

183

În anulu 1866, în dioa de Buna Vestire a prea santei Nascatorei de Dumnedeu asia au fostu de caldu, catu coconi s-au scaldatu în rîu, si padurile înfrunzite. Bune Vestire în Vinere Mare au fost. S. Gheorghie a 4 sept(ămînă) după Pasci.

(C. r. v. 1292, achiziţia 10650/1950, faţa interioară a peretelui prim).

184

Anulu 1866 pă la luna lui iulie, fiincă în trecutu pă acest următori anu a fost o mare secetă, încîtu pă multe locuri s-au uscat porumbu din care au fost mai bun. Din această cauză n-au rodit. Prin urmare s-a scumpit porumbu: suta cu lei 53. Care este de mirare, temîndu-se de foamete.

(C. r. v. 569, dublet, achiziţia 14266/1951, foaia de titlu, verso).

185

În zioa de 20 octomvrie, anul 1866, după ce au nins un omăt destul de mare pe la 11 octomvrie, apoi au ploat și au tunat ca pe la mijlocul verii. Am însămnat pre ştiinţe. C. Temza.

(C. r. v. 223, din biblioteca episcopului Melchisedec, faţa interioară a peretelui prim).

186

Acestu anu cu 1866 au fostu foarte secetos, atît iarna uscată, cît și toată vara fără ploi, încît s-au făcut o mare scumpete în bucate și în finu și o mare sărăcie în ţară, fiindcă vitele nu aveau preţu. Unii oameni ierau mulţămiţi să muncească numai pe mîncare și nu găseau totudauna, încît ajunsese astfel din 18 lei suta de oca de porumbu pînă la lei 80, și carul de fîn din lei 32 pînă la 320 lei, adică zece galbeni c. c. Iar vitele astfel: boi, care ierau cumpăraţi cu 400 lei toamna, să vindeau cu 27 lei și

www.dacoromanica.ro

30 o pereche, o vacă un icosar lei 12, oile cîte 4 lei una pînă la 6 lei (...).

(Ms. r. 3766, f. 70-72).

187

Să se știe că la anul 1867, săptevrie 15, au începutu o ploae și au ţenut o zi și o noapte. Și au nensu o noapte și o zi, de au căzutu zăpada de o palmă. Și pentru ţinere de minte am scris. 1867, săptevre 14.

(C. r. v. 440, dublet 1, a treia foaie albă de la sfîrșit).

188

La leatul 1870, la sfinţii 40 de mucenici, la martie 9, au fost vifor și ger trei zile. Și am scris spre pomenire, cu preotu Costache [43].

(C. r. v. 103, unicat, prima foaie albă de la sfîrșit, verso).

189

Întru mulţi ani pomenește Doamne, Constandin. Acum la leat 1870 au degerat viile foarte rău.

La 4 mai au bătut piatra dialu Aninoasa Glodeni, n-au rămas struguri, nici prune, 1871, iunie.

C. Diniţescu [44].

(C. r. v. 681, f. 120 v Mineiul lunii aprilie și f. 116 — Mineiul lunii iunie).

190

1872... În acestu anu n-au umblat timpul bine, au căzut mană din cer în mai multe rînduri vara. Și mai cu osebire viile s-au stricat rău, încît n-au produs nici un rodu, adică care făcuse în anu trecut 10 buţi vinu, acestu an avea 10 vedre. Și s-a vîndut anul trecut cu 70 parale vadra, acum cu 17 lei vadra. Iar toamna aceasta a fostu foarte frumoasă, călduroasă, fără ploi și fără zăpadă, pînă la 15 ghenare 1873, loc negru și munţi. S-a înlesnit lume a lucra ca vara. Pe la 25 ghenare a căzut un praf de zăpadă.

---

43. Pashu din satul Turbaţi.
44. Cîntăreţ la Sf. Vineri din Tîrgoviște.

www.dacoromanica.ro

Iunie 17, 1874, în mai multe părți ale țării a dat cîte o sfoară de piatră, bucăți de ghiață, încît a curățit și coaja du pă pomi, a omorît și oameni și vite. Putea a se întîmpla și ceva mai multu, dar a fostu seara, cîndu lumea este astîmpărată. Dealu Scăenilor, țărinile și mai nainte, o sfoară cît a ajunsu, n-a rămas nici un strugure, nici un paiu de sămănătură. În proprietatea dlui Stavridis s-a prețuit o pagubă ca de 60 mii galbeni.

(Însemnările lui M. Jipescu din Văleni).

(Ms. r. 3766, f. 77 v — 78).

191

S-au însemnatu astăzi într-această carte timpu cel mai rău, care s-au începutu din noevrie 16, anulu 1875, zapadă mari.

Spre ținere de minte m-am iscălitu, preot Nicolae Cătunu (Căsculescu).

(C. r. v. 815, schimb 5, foaia albă de la început, verso).

192

La anul 1876, luna mai, au dat ninsoare cu zăpadă, și la 10 ale luni mai au dat și brumă. Pentru care semn semnez aici spre știință. Preot Ștefan Murgășanu.

(C. r. v. 263, ex. IV, foaia albă de la început).

193

La 8 mai, anu 1876, au dat zăpadă cu fivor. Și spre aducere aminte, am ins(ă)mnat aici. Vasilichia Tanasescu.

(C. r. v. 945, dublet, fața interioară a peretelui prim).

194

În let 1876, maiu 8, au ninsu un gifor mare. Și am scrisu eu, dascălu N. Procopie, spre ținere de minte.

(C. r. v. 1361, dublet, a doua foaie albă de la început).

195

1881. Bucate s-au făcut puține că a eșit pălit atît grîul cît și porumbu. Și iarna spre 1882 a fost așa de uscată, neagră,

www.dacoromanica.ro

astfel că nu s-a pomenit, că de la 20 octomvre n-a mai ploat nici n-a nins pînă în sîmbăta Paștilor și în zioa de Paște puțină zăpadă, adică la 28 martie a fostu geru de a îngheţat apa și a degerat toate florile pomilor și nucilor, a uscat crăcile. Astfel că de la octomvre n-a ploatu pînă la 17 aprilie, cînd s-a pornit ploi cele bune (...).

(Însemănrile lui M. Jipescu din Văleni).

(Ms. r. 3766, f. 79-81 v).

196

Să să știe că în anulu 1882, de la 29 ianuarie n-au mai datu zăpadă, adecă omăt sau ploai pără la 14 aprilie totu anului acela, decîtu au bătutu vîntul totu potrivă, dară soare bine, earna ușoară. Oamine au muncitu viile de le freveoare, tăetu, ridicatu și cotozîtu. Buna Vestire au chicat în Joea Mare. Sfînta Înviere au sosit la 28 marti.

Și s-au însămnatu ca să să știe. 1882, mart 9. Radu Neagu. (Text chirilic).

(C. r. v. 857, schimb 1, achiziția 3465/1964, a treia foaie tipărită, nepaginată, de la început).

197

La anul 1883 au ninsu în noaptea Joi cei Mari, adeca la 24 spre 25 martie în anul 1883. Și s-au însemnat.

(C. r. v. 334, foaia albă de dinaintea foii 9 din Sinaxar).

198

1884, fevruarie 20, luni la ora 12 zioa, a tunat spre miazăzi un tunet strein cu totul ca cel obișnuit, care-l cunoaștem noi. Și iarăși la 14 martie a mai tunat bine și a fulgerat și a ploat bine.

(Însemnarea lui M. Jipescu din Văleni).

(Ms. r. 3766, f. 84 v).

199

Acum la liat 1884, maiu 4, au bătut piatra viile de la Viforîta pînă la Brănești. Au rămas pămîntu negru. C. Diniţescu, cîntăreţ (la Sf. Vineri din Tîrgoviște) dă 23 ani.

(Text chirilic).

(C. r. v. 681, Mineiul pe luna mai, f. 1).

www.dacoromanica.ro

200

În ştiinţă să fie că la leatu jos însămnat, în zua de Joi Mari, au nins de o palmă, fiind florile înflurite şi codru înverzit, iar în sîmbăta Paştilor şi în zua de Paşti, luni şi marţi a fost soare şi bine, dar apele vărsate. Spre ţinere de minte am iscălit eu, cîntăreţul bisăricilor Fărcăşăşti-Birnici şi Moşneni, cel ce am sărvit cu mai mulţi preoţi în stana dreaptă. 1886, aprilie 14. Sandu Popescu Fărcăşeşti.

(C. r. v. 685, prima foaie albă de la început).

201

1887, aprilie 6, a doua zi de Înviere, ninge şi este foarte rău. (Însemnare din Baia de Fier).

(C. r. v. 263, schimb, f. 57 v).

202

In anul 1887 a ninsu o zăpadă în Dechemvre în 20 pana 21 şi în 22-23. Au fostu unu geru de traznea lemnele, era geru forte mare. Au avutu frigu 28 de grade în Decemvre în 21 pana în 23. Apoi au începutu a se muea frigu. Ion Slavu (din Mohu) **1887.**

(C. r. v. 675, achiziţia 1384/1970, p. 376-381).

203

La anulu 1888 au fostu Sfîntu George în Sîmbăta Paştilor. Ierna a fostu fórte gerósă. S-a pusu de la 1 decemvre, ér primăvara în Marte s-au făcutu fórte bine. Barbu Ionu Răuţă, paracliser.

(C. r. v. 367, exemplar 3, donaţia Com. Mon. Ist. 1942, f. 208 v).

204

Anulu 1888, luna augustu 25, a bătutu piétra multă şi mare. A ţinutu o jumătate de césu. A făcutu totu pămîntu albu ca dă zăpadă şi a stricatu multe rode. Barbu Ion Răuţă, paracliseru [45].

(C. r. v. 437, schimb, din biblioteca „Casei Bisericii", 742/12, muzeul „Biserica Domnească", 192, foaia albă de la sfîrşit).

---

45. Mănăstirii Aninoasa.

www.dacoromanica.ro

205

În 16-lia Nove(mbrie) 88 asia frigu au fostu, cîtu au înghetiatu în potiru vinu. Per Bodea cantor [46].

(Însemnare din Transilvania).

(C. r. v. 1205, dublet 4, p. 483).

206

In 20 de zile ale lui Ienuari 1889 a tunat la nord-vest și s-a vezut un curcubeu pe cer. Gh. I. Vasile.

(Însemnare din jud. Gorj).

(C. r. v. 511, dublet, f. 160 ⅄).

207

In anulu 1893 au fostu o primăvară rea, rece și friguroasă, asia că si in 23 Aprilie era ger și zăpadă. Si după Sfintul George au trebuit să dea oamenii fânu la vite. Tot asemenea, cu puțină deosebire, au fost și în 1894. În 15/III.1894. G. Tișca [47].

(C. r. v. 367, schimb, f. 360 ⅄).

208

In anul 1903 a fost primăvara rece, vara ploiósă și tómna a nins la 6 octomvrie, însă pînă aci a fost secită mare. Prune multe a fost, însă porumb cam puțin. 1903, octombrie 6. I. D. Chirca.

(C. r. v. 393, f. 213 ⅄).

209

În anul 1910 ziua de 1 Ianuarie zis și Sf. Vasile a fost moină, ploe amestecată cu zăpadă.

Am însemnat pentru a ști cum merge timpul vara.

(C. r. v. 393, f. 216 ⅄).

210

In anul 1910, am petrecut o iarnă fără zăpadă, timpul fiind foarte frumos, recoltele înverzind de timpuriu. 21/II/1910. Mihail Nicolescu, cîntăreț.

(C. r. v. 1361, dublet, a doua foaie albă de la început).

---

46. Ioan Bodea.
47. Înaintașul lui Toma Ioan Tișcă, cantor din Moeciul de Sus (1906).

www.dacoromanica.ro

In anul 1916 n-a plouat de la 21 mai pînă la 2 Iulie, cînd au dat puţină ploie, fiind o căldura forte mare de 45 gr. C., suflînd vantul Siroca din Sahara. C. (Enăceanu), **cîntăreţ.**

(C. r. v. 1242, dublet 3, faţa interioară a peretelui prim).

Vezi şi capitolele : **Istorie politică internă,** nr. 22, 33, 137, 162. **Războaie, năvăliri, ocupaţii străine,** nr. 31, 168. **Istorie economică, socială, administrativă, drept,** nr. 16. **Inundaţii,** nr. 17, **Epidemii, epizotii,** nr. 14, 16, 28. **Incendii,** nr. 4, 11. **Cutremure de pămînt,** nr. 27, 84. **Eclipse, comete, mitologie populară,** nr. 20, 34, 67. **Cronici mici,** nr. 1, 4, 7, 8, 10, 13.

www.dacoromanica.ro

V. INUNDAŢII

1

Cu mila lui D(u)m(ne)zău scris-a(m) eu, diacu Simion din Aştileu, cînd au urlatu Crişul de doară de cîndu-i lumea n-au fost aşia mare, că multe case au mînatu şi mare hău.

Amu scris în luna lui iunie, în 20 de zile, ani 1730.

(Ms. r. 2302, faţa interioară a peretelui prim).

2

Minune noao.

Iulie 29 din 1779, luni seara la un ceas de noapte, încă şi mai de vreme, au dat o ploae repede cu multe strălucitoare fulgere şi nu va fi ţinut mai mult decît doao ceasuri şi au încetat. A doao zi, marţi dimineaţă să vedea apa Oltului turbure şi oameni de toate părţile viind de la Olt cu mulţime de peşti, somni mari şi mici, mreane mari şi mici şi scobari mari şi mici şi de alt de tot fealiu de peşte cît să află în apa Oltului, găsindu-l oamenii umblînd beat pe marginea apei, adunîndu-l oamenii cu mîinile şi scoţîndu-l la uscat, cît s-au umplut toate uliţele Rîmnicului, că oamenii sărise cu copii cu tot de-l aduna.

Tot într-această zi în deseară au trecut mulţime dè lăcuste la vale, viind du pă Olt din sus.

(Însemnările lui Rafail monahul din Hurez).

(Ms. r. 2585, f. 223ᵛ).

3

Să să ştie de cînd au fost un pohoi mare la anul 1779.

(Însemnarea lui Vasile Ţintilă din Cernăuţi).

(Ms. r. 4474, f. 121)

www.dacoromanica.ro

4

Să să știi de cîndu au fost puhoiul cel mare la anulu 1780 iulie 17 zîli. Într-o joi sara au început a ploia și au ploat păr luni necurmat. Și a venit Prutul foarti mari, atîta, cît nu i s(e) vedea marginili, neapucînd din bătrîni că ar fi venit vreodată așe mari. Și au făcut mari stricăciuni, înnecînd multi sate și dobetoaci și prisăci, fiind toati apeli mari, asemine făcîndu toate apili mari strîcăciuni. Și tot într-această vremi mulțimi de lăcuste di au făcut mari stricăciuni în tot pomîntul Moldovii, mîncînd toati sămănăturili și erbili, la liat 1780, iuli 17.

(Ms. r. 1536, f. 127 v).

5

La 19 iulie 1813 c(alendarul) v(echi) au fost pohoi mare. (Însemnarea lui V. Țintilă din Cernăuți).

(Ms. r. 4474, f. 121 v).

6

Aicea am însemnat de cînd s-au vărsat Jiiul, în luna lui aprilie în 12 zile, într-o sfîntă duminecă a Slăbănogului, a treia săptămînă după Paști, la leat 1814. Popa Dinu ot Braloștiță.

(C. r. v. 566, ultima foaie albă de la început).

7

Să să știe de cîndu au venit Vedea mare, potopu de apă multă, de au înecat vitele și oameni au înecat în luna lui iunie în 15, și umbla văleatu 7322 (1814).

Cînd a venit Vedea mare și s-au vărsat din matcă, a fost la luna lui iunie 13 zile. Și să speriasă oamenii de potop, să nu să prăpădească. Și era toamnă vremea (...) [1] **spărgea oameni(i) izlasele. Și umbla văletul 1837, iunie 17 (...)** [2].

(C. r. v. 491, A, dublet, f. 456—459).

8

Potopul și pagubă din pricina apei, la leat 1837, iuni 13. M-am aflat la Slobozia în județul Ialomița.

(Însemnarea lui Oprea Țiței).

(Ms. r. 1698, f. 92).

---

1. Cîteva cuvinte șterse.
2. Semnătura ștearsă.

www.dacoromanica.ro

9

Să se știe de cînd au dat potopu, atîta au fost de mare, cînd au înecat multe lucruri. 1837, iulie 13. Erei Ion duhovnic[3].

(C. r. v. 103, unicat, fața interioară a foii de lectură de la început).

10

Cînd au venit toti apile mari de au înecat satile ce au fost pe lîngă api și pin București mahalali multe, 1837, iulie 16. Pencu Cojocaru am scris.

(C. r. v. 1063, dublet, din biblioteca mitropolitului I. Naniescu, fața interioară a peretelui ultim).

11

La leat 1837, începîndu-să ploile cele mai multe și mai mari, care n-au fost doo, trei zile a nu fi ploae în toate lunile. pînă la sfîrșitul lui iulie. Și într-această lună în unsprezece zile, la opt ceasuri din zi, s-au pornit ploae mare și au ținut doosprezece ciasuri, pînă a doo zi. Și s-au făcut potop mare peste tot pămîntul, încît au înecat și în București șapte mahalale, iar la țară nu să știe cîte sate și oameni s-au înecat, cît și dobitoacele și bucatele.

Și au însemnat spre știință, 1837, popa Vasile duhovnicu sfintei mănăstiri Aninoasi.

(C. r. v. 436, schimb, din muzeul „Biserica Domnească", 35, foaie albă de la început, verso).

12

Să să știe cînd au dat un potop mare foarte, cît au venit gîrlele mari și au înecat satele și orașele, și au ținut de la 17 avgust, 1837.

(Ms. r. 4602, f. 37).

13

1864... Iarna aceasta au fostu foarte silnică, încătu au suferitu toată suflarea, începînd a ninge numai de la 20 dechembrie, au căzut zăpada la munte de 8 palme și aici de 4. Au ținutu pînă pă la aprilie, 1864.

---

3. Din satul Turbați (Ilfov).

www.dacoromanica.ro

Şi vara au fost răcoroasă şi ploioasă toată. La 8 iulie 1864 au datu un potopu mare, care nu s-a mai pomenitu. Au făcutu mari stricăciuni şi pagube în bucate, în fineţi. Au ruptu toate forile. În judeţul Prahova au înnecat cîteva sate şi întregi, au loatu o biserică cu totul, au scos morţi cu coşciuge cu totu. Aduceau oameni morţi du pă Prahova cu careli şi-i înmormîntau în Ploeşti şi la Gi(ur)giu, iar despre vite şi altele, nu să mai spune, numai închipuiţi-vă cetitorilor.

În Bucureşti s-au umflatu apa din Dîmboviţă pîn oraşu, au înnecatu case, prăvălii şi altele; s-au înnălţatu pînă la al doilea catu de au întratu pă ferestre.

Stăpînitorul i-au hrănitu pe cei înnecaţi pînă cîndu au scăzut apa, umblînd cu poduri pe apă din casă în casă, cu carele cu jîmblă pentru înnecaţi, vinuri, rachiuri să-i de mîncare. Cei de curiozitate s-au plimbatu de trei zile cu luntrile pe poduri (uliţi) pe apă, pînă au scăzut. Lucrul ce nu s-au mai pomenitu, a treia parte din potopul lui Noe. Şi să ne ferească Dumnezeu în viitoru.

(Însemnările lui M. Jipescu din Văleni).

(Ms. r. 3766, f. 67 v — 69 v).

14

Să se ştie de cînd au dat potopu, atît au fost de mare, încît au luat toate porumburile şi livezile, şi pămîntu cît au fost arat l-au luat. Şi am scris pentru ca să se ştie. 1864, iunie 7. Preot Costache [4].

(C. r. v. 103, unicat, faţa interioară a foii de legătură de la început).

15

Unu evenementu mare, ce s-a întîmplat în capitala Romaniei, adică înnecarea de apê, a cârii înnălţime era pînâ la 1/2 stînjenu pe fiecare stradâ, însâ numai în partea de josu. Şi spre aducere aminte s-a însemnatu pe acésta carte. Acéstă întîmplare a fostu la 10 Iunie 1964, joi. R. Radulénu.

(Text cu litere latine).

(C. r. v. 662 gama, schimb, f. 55 v — 56).

---

4. Din satul Turbaţi (Ilfov).

www.dacoromanica.ro

16

L(e)atu 1864, iunie 19, vineri, s-au înecat Bucureștii dă apă, Dudescu, Izvoru, Broșteni, podu Calitzi, podu de Pămînt și Cișmigiu și 70 sate și oameni multzi s-au înecat. Și eu supt semnatu care am văzut aceste de mai sus primezdii, din care și eu m-am scăldat în Gișmigiu și am umblat pă în Dudescu cu podu, di care am și căzut eu în apă și me-a trecu de cap. C. Ionescu.

(Text cu litere latine).

(Ms. r. 4243, f. 500).

17

Anulu 1865, Martie 10. Sub scrisulu însemnează aicea spre știință că în anulu precedentu 1864, în luna Iunie cam de pe la 8 și până la sfârșit au datu niște potópe din cele mai mari, ce nu s-au mai văzut asemenea de omeni aflători în acest veacu, însă celu mai mare au fost la 8, 9, 10, 11 Iunie, chîndu veneau gîrlele din mal în mal. Oa mulțime de omeni, vite, pomi au înnecat holde cu bucate și mai alesu la chîmpu asemenea și a 5 parte din sate. Iar la București s-au înnecat de Dîmbovița.

Asemenea și în anul corent 1865, cam de pe la 25 Ianuarie încoace până pe la 30, au dat oa zăpadă din cele mai rare, astfel închit pe une locuri făcuse omeți mai mare ca casa, pe unde era potrivită era mai bine de cinci palme. Aceasta dzapada au căzutu cu vîntu mare, închit multe case au surpat. În fine, la a ei topire s-au surpat multe locuri, închît stricase drumurile de nu mai puteau creștini nici lemne să aducă. I. Popescu.

(Text cu litere latine).

(C. r. v. 450, dublet, II/187717, a doua foaie albă de la început).

Vezi și capitolele: **Starea timpului și influența sa asupra agriculturii și a pieței,** nr. 37, 141. **Cutremure de pămînt,** nr. 211. **Cronici mici,** nr. 13, 16.

www.dacoromanica.ro

VI. LĂCUSTE

1

Cîndu au venit lăcustele al doile rîndu în Ardealu, în zile-l(e) vlădicăi Athanasie şi împăratul(ui) Iosifu Leaopoldu ot Beaci. Au fost văleatul 1710, luna august 16 zile. Am scris eu, popa Neagoia din Bobîlna.

(Ms. r. 1365, faţa interioară a primei foi nepaginate. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 632).*

2

Să să ştie de cînd au venit lăcuste în Ţara Rumânească în luna lui iuni 16, leat 7254 (1746). **Şi era domn Io Costandin Nicolae voevod**[1]. **Apoi au venit domn Grigorie voevod**[2]. **Şi era baniţa de mălai taleri 1 şi de grîu taleri 1 pol.** Pomeneşte Doamne pe Atanasie m(ona)h.

(Ms. r. 480, f. 115 v. Ed.: CATALOGUL, *II, p. 218).*

3

·...Şi am scris cu Matei Berindei postelnic, în zilele luminatului şi prea înnălţatuluî nostru domnu Io Alexandru Ioan Ipsilant voevod şi stăpînitor a toată Ţara Rumânească, fiind mitropolitu prea sfinţia sa părintele Grigorie a toate Ţara Ungrovlahiei. Iproci. 1780, august 19.

Fost-au în zilele acestuia domnu lăcuste foarte multe în toată vremea cît au fost domnu în Ţara Rumânească, iar alte răutăţi nu s-au întîmplat. Şi au fost venirea mării sale de la

---

1. Constantin Mavrocordat, a patra domnie în Ţara Românească (1744-1748).
2. Grigore al II-lea Ghica, a doua domnie (1748-1752).

www.dacoromanica.ro

anul 1775 pînă în vremea ce am scris, adecă pînă la anul 1780, august 19.

(Ms. r. 1151, f. 235. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 206).*

4

Să să ştie cînd au venit lăcustele la schitul Cioclovina într-o zi duminecă la zece ceasuri din zi la luna lui iulie dni 12 zile. Eu Danil eromonah, iulie 17 zile 1780, iar de la zidirea lumii 7288.

(Ms. r. 2111, faţa interioară a peretelui prim).

5

1781... Întru acest an au fost lăcuste.

(Ms. r. 1394, f. 170).

6

Anul 1782, avgust în 10 zile, au venit o mulţime de lăcuste. Şi atîte iera la pădure de Sent Ianoş, cît mulţi copaci s-au dejghinat de greotate lăcustelor.

(Însemnarea lui David Tomă din Oradea).

(C. r. v. 30, ultima foaie albă de la sfîrşit).

7

Să să ştie că în anul 1824, luna lui avgust, au venit lăcustele în ţară şi au făcut mare stricăciune la bucate.

(Ms. r. 1306, f. 298. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 508).*

8

La leat 1825, maiu 20, au işit mişină de lăcuste piste tot pămîntul. Şi din porunca lui Gligore Ghica voevod au pornit porunci în toate judeţele, scriindu ispravnicilor ca zapcii plăşilor făcea salahori şi punea dă le omora cu felurimi de meşteşuguri. Şi nici într-un chip n-au stătut mijloc a le omorî, pă de o parte le omora şi pă urmă sumă rămînea. Aceste lăcuste le-am văzut cu ochii miei, unile mici şi negre ca furnicile, şi altele galbene şi mai mari.

(Însemnarea lui Ilie Izbăşescu).

(Ms. r. 4383, f. 245).

9

1828, avgust 22, au venit lăcuste aicia, marţi. Ca negura au fost venit în vreme de unsprezece ceasuri. Si s-au tras despre Dirste de au venit aicia la Braşov. (Au) eşit oameni şi au tras şi

www.dacoromanica.ro

clopotile la biserici. Şi s-au tras spre Cîrstiianu şi spre Vilcani la Bran.

(Însemnarea lui Gheorghe Ioan Ţînţăreanu).

(Ms. r. 1307, f. 1. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 511).*

10

La anul 1847, mai 22, sara după tocă, au trecut lăcuste di la asfinţit la răsărit, 3 sări, zece după zece.

(Însemnarea lui Vasile Ioan din Bucureşti).

(C. r. v. 603, prima foaie, nepaginată).

11

1847, iulie 17. Stiut să fii că astăzi, iulii 17, 1847, la 4 evropieneşti după amezăzî, gioi, au picat mulţîmi di lăcustă la m(ănăstirea) Neamţ(ului), diodată drept la m(ănăstire). Apoi s-au tras di la pod(ul) lui Victoru, adecă de la cişme, pîră apropi de m(ănăstire) şi pi di o parti di drum şi pi di altă şi pi păduri forti multi. Şi di la pod(ul) lui Victoru pîră în apa Săcului pi la herăstrău au stricat păpăşoi 2000 prăzîni şi sacară un lan şi iarbă ca di 30 stoguri în finaţ(ul) m(ănăstirii).

Şi la 21 iulii s-au rîdicat şi au venitu la Oglenză şi au stricat. Şi di acoli au tricut la Răucești pi un lan de grîu, ca de 300 merţă grîu dript să va şti, şi l-au mîncat pîră la 24 iulii.

(Ms. r. 492, f. 256 v).

12

Anul 1847, iulie 29 au venit lăcustele dimineaţă la patru ceasuri şi jumătate şi au zăbovit cu trecerea lor trei ceasuri.

(C. r. v. 471, dublet 5435, ultima foaie albă de la sfîrşit).

13

1847, iulie în 30, au venit lăcustile, mercuri pă la prînz. Şi spre ştiinţa şi ţinere de minte am însemnat aici. Însă venirea lăcustilor venia de la sud şi au trecut la nord.

(C. r. v. 945, dublet, foaia albă de la sfîrşit, verso).

14

În anul 1847 au fost au venit mulţime de lăcuste prin varmeghie Biharalui, în luna avgust 1/13. Pavel Faşie.

(C. r. v. 30, ultima foaie albă de la sfîrşit).

www.dacoromanica.ro

15

Lăcuste 1848.

Să auzise pîn lunile iunie și iulie că ar fi lăcuste în Țara Rumânească, dar oameni credea și nu credea, căci nu erea nici o știre oficială și guvernu provizoriu al nuoi Constituții nu dădese nici o poruncă de măsurile ce ar trebui să se ia pentru goana lor, dupe cum să urma mai nainte la asemenea înprejurări.

Astăzi, vineri la 16 iunie 1848, s-a vestit că joi sara, la 15 iunie, ar fi fost lăcustele în satu Nucșoara și că, gonindu-le de acolo, a trecut la Corbi. Dar nu să adeverea cu siguranță.

Astăzi, vineri, la 16 iunie, pe la 9 ceasuri înaintea amiazului, s-a văzut că se ivește pe Grui dăspre apusul Ercăi un nor de lăcuste, ce venea spre oraș și din ce în ce tot să mai înmulțea. Oamenii, care n-a văzut de sînt peste 40 ani lăcuste în orașu acesta, s-a speriat, a eșit cu sgomote și a tras clopotele bisericilor. Dar lăcustele nu să curma, viind ca norii neîntrerupți. Viitura lor în necurmare a ținut un ceas. Așăzarea lor, deși în treacăt, dar era mai mult pe partea Gruiului. Grădina cu porumbi a lui Niță Colț și grădina ulierului au pătimit mai mult, căci lăcustele se pun în nori pe grădini. Pe drumurile uliții Gruiului s-a lăsat de acop(eri) tot locul, întocmai ca nisipu. Eu singur și cu d. Dimitrie Jiianu, d. Eftimie Fotino, ginerele răposatului sărdarului Nicolae Rucăreanu, și alții ne duceam pe unde era căzute ca nisipul, întrăm în ele, le goneau, și nu le puteam răzbi din pricina mulțimii.

Pe la 11 ceasuri a început să se ridice și să plece. S-a îndreptat la răsărit și dupe cum ni s-a arătat de alții, ce le-a văzut, o parte s-a ridicat către munți pe la Piatra Nămăeștilor, iar o parte mai mare a trecut pă Dămboviță, dar încotro va fi apucat, nu s-a aflat pînă acum.

Astăzi au sosit și cîrmuitor la acest județ Mușcel, Iancu Paleologul, orînduit de guvernu provizoriu, în locul d. Costache Cerchez maiorul, care a trecut administrator la Rîmnicul Vîlcii, orînduit tot de noul guvern provizoriu. 1848, iulie 16, vineri. N. Rudescu.

(Însemnări din Câmpulung-Muscel).

(Ms. r. 2781, f. 214).

Vezi și capitolele : **Istorie politică internă**, nr. 185. **Starea timpului și influența sa asupra agriculturii și a pieței**, nr. 26. **Inundații**, nr. 2, 4. **Cronici mici**, nr. 2, 8.

www.dacoromanica.ro

VII. EPIDEMII, EPIZOOTII

1

Iar la l(eat) 7213 (1705), mai 5 dn(i) s-au întunecat soarele şi dup aceasta nu s-au mînat multă vreme şi au dat mare ciumă cît au ţinut toată vara şi toată iarna şi au perit mult norod dă oameni.

(Însemnarea lui Şerban staroste de neguţători).

(Ms. r. 1320, f. 3 v. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 548).*

2

A scris mult păcătosul Vasilie Sturdze moldovanul în anul 1708, martie 26, la satul Mănăştur aproape de cetatea Timişoarei, să să ştie.

Atunce au început a muri de ciumă la Sîntŭ Andriaş şi într-alte sate, să să ştie.

(Ms. r. 713, f. 203 v. Ed.: CATALOGUL, *II, p. 467).*

3

...Si am scris în sat în Sînt Andreaş lîngă Temişoara în vriamia cînd s-a ridicat curuţii lui Racolţii Freţu pe nimeţi. Şi era răutatia mare în Ardel şi la Crişul Negru şi cîmpia Ghiulei era pustiia toata. Şi eu dascalul Sturdze înca am fost fugit în ţara turcului în Sînt Andriaş, cînd era ciuma cia maria şi au murit în Sînt Andreaş 336 de suflete şi în toată ţara Temişoarei. Să să ştii. 1708, iunie 22.

(Ms. r. 713, f. 124. Ed.: CATALOGUL, *II, p. 466).*

4

De cînd ciuma cea de demult, cînd au fost ciumă şi foamete, leat 7225 (1717).

(Ms. r. 3275, f. 145 v).

www.dacoromanica.ro

5

Leat 7227 (1719), av(gust) 16 dn(i), într-o duminică fiind, la 3 ciasuri de noapte, la Mostiște, s-au născut fiica noastră ce dentîi, Aniţa, botezînd-o măria sa doamna Marica a răposatului bun domnu Costandin Brîncoveanul voevod, aflîndu-se fugită de frica ciumii la satul mării sale la Obilești. Domnul să n(i)-o trăiască cu îndălunga viiață.

(Însemnarea lui Șerban, staroste de negustori).

(Ms. r. 1320, f. 8. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 548).*

6

Să (să) știi ca au murit de ciumă forte rău, în domniia lui Costandin vodă în domnia a patrăle (sic) și au murit forte rău, la care lucru îi mînca cîini pe creaștini. Aceasta iaste ciuma care să cheamă morte groznică, 7264 (1756).

(C. r. v. 123, dublet, fața interioară a peretelui prim).

7

Precum să (să) știe de cînd au fostu ciumă aicea în Țara Birsii. Și era în anul dintîi la 1756. Era lăzăret în Cotlea. Pă cine îl prindea, îl ducea acolo de își făcea lăzăretu în Cotlea. Și ţineau eu, popa Stan din Holbav, în Vîlcan, la besearecă, și mă duceam noaptea în Vîlcan la besearică de frica neamţilor și mă găsea neamţii în besearecă și nu-m zicea nimica.

Apoi după aceaia, la anul, s-au și mai întăritu, că au începutu a muri de ciumă în Zărnești, apoi în Poiana Mărului, apoi în Holbav. Și apoi au pus străjile din Măgura Cotli încoace pă Valea Lupului în jos și tot pă vale în jos pînă la morișoară, apoi de acolo în sus pînă în vîrful muntelui. Și era închise foarte tare satele ceaste ciumate. Și au trimis și fălceari prin satele cele ciumate, și au murit toți fălcearii și în Zărnești și în Poiana Mărului și în Holbav. Și în Holbav au muritu vro 42 cu toții și în Poiana Mărului 800 100 (?) făr unul și în Zărnești vreo 9 sute. Dar în Brașov mulţi fără samă tocma în Scheai.

Și cîndu muriia în Holbav de ciumă, muriia și vitele de boală. Și într-o vreame era totu străji împrejurul Holbavului, de nu ne lăsa să eșim din satu și mai peream de lipsă, ca vai de noi.

Apoi ș-au făcutu craiasa și cu domnii milă de au adus făină de cea împărătească foarte multă și sare și au avutu săracii mare noroc cu acealea. Apoi ne-au slobozitu în Hotar numai,

www.dacoromanica.ro

și au fostu așa din postul Sîntămării pîn la Sînzeane. Apoi ne-au slobozitu la Podul Bîrsii la tîrgu, ca să făcea tărgu acolo, noi de cătră Ghinbav și cotleanii cu toate împrejurimile; ei nu trecea Bîrsa. Și era un tîrgu ca Doamne ferească. Și era case multe la Podul Bîrsii. Și am scris eu popa Stan din Holbav, ca să nu să uite.

(Ms. r. 2178, f. 133).

8

Să să știe de cînd eram fugit dă ciumă, la luna lui iuli, 7250 (1758). Era țînțari mulți. Ca să (să) știe. Barbu logofăt.

(Ms. r. 1571, foaia primă de la început, nepaginată).

9

Să (să) știe că am scris eu, Neagoe log(ofăt), cînd (eram) eșiți la Piiatră de ciumă și ne călcase și pă noi focul și era lovit Ion al moș popa Adam și au și murit. Ci am scris ca să (să) știe, în luna mai în 15 zile, la leat 7273 (1765). Neagoe log(ofăt).

(Ms. r. 3163, f. 31 v).

10

(Iunie) 12, la leat 17(95). A venit sfîntul cap al sfîntului Visarion al doilea rînd în București, adus fiind de politie cu multă (chel)tuială pentru frica ciumii. Și nu numai ciuma era, ci și foamete foartea gria era, că mulți din creștini au și murit de foame, că uni au mîncat tărîțe, iară mai mulți și coajă de copaci o amesteca cu tărîțile (în loc) de pîine și cu aceia îș lungiia viiața. Chila de grîu taleri 50 și porumbul taleri (...) [1] de pîine parale 8, iar de (...) [1] orie parale 20, mălai oca parale 8.

Am însămnat ca să pomenească cei din urma noastră. Și s-au scris de păcătoasă mîna a lui Manole erodiiaconu zugrav, pentru că mîna va putrezi, iar cine va citi, tot mă va pomeni. 1795, iunie 12. Manole erodiiacon zugrav, mah(alaua) Silvestru.

(Ms. r. 3163, f. 163 v).

11

La leat 1795, fiind boala ciumi(i) în toată Țara Rumânească, și s-au spart toate orașele. Iar dumnealui medelniceru Costache

---

1. Hîrtia mîncată de cari.

www.dacoromanica.ro

Otetelişanu au venit aici la sfînta mănăstire Coziia. Şi au năăcut cocoana dumnealui o coconiţă şi au botezat-o prea sf(inţitul) părintele eparh(iei) Rîmn(icului) Nectarie în sfînta mănăstire (...)[1] punîndu-i numele Sevasti. Octomvrie 31. Petrache logofăt.

(C. r. v. 415, exemplarul 2, f. 207 v).

12

1795, au venit dumnealui vistieru Anghel la sfînta mănăstire Coziia, pentru ciumă, ce era într-acea vreme (...)[2] născut cocoana un coconaş aicea în mănăstire, punîndu-i numele Iancu.

(C. r. v. 415, ex. 2, din biblioteca Casei Bisericii 756/3, foaia albă de la sfîrşit).

13

La anul 1799 au fost ciuma.
(Însemnarea lui V. Ţintilă din Cernăuţi).

(Ms. r. 4474, f. 121).

14

1812, noemvre, au venit dupe muscali domn ţări Ion Caragea. Fot-au ernă grea. Au degerat vii, pomi, grîu, orzu de toamnă. De la Preobrejenie au fost ciumă şi au murit mulţime de oameni. Sfînta prepodomna Paraschiva s-au găsit morţi 1111 etc. 1813, oct(ombrie) 17.

(C. r. v. 301, dublet II 191223, f. 197 v).

15

La l(ea)t 1813, de la luna lui iunie ciumă groaznică au fost în toată Ţara Rumânească, şi au ţinut pînă la l(ea)t (loc alb), fiind domn mării asa Ioan vodă Caragea.

(C. r. v. 61, schimb 3, p. 416).

16

La acest velet 1813 de pe la giumătatea verii s-au început cu scădere dar şi cu ciumă. Şi toamna neîndămînatecă, iarna, dechem(vrie), ghenar, cu săcită, goale, frig de giu(mătate), la Naştere lun(ă) plină. Ghenar 30 au început groaznic a ninge.
(Însemnările lui Vitalie monah de la m-rea Neamţului).

(Ms. r. 704, f. 62).

---

2. Scrierea ştearsă.

www.dacoromanica.ro

17

La leat 1814, fevr(uarie) 23, luni seara la 2 ceasuri din noapte, s-au născut fiiu nostru Ioan în sat Ceptura, aflîndu-ne băjănari de înfricoşată năprasnic(ă) bola ciumii.

(Ms. r. 1817, f. 131 v).

18

Să (să) ştie cîndu au murit de ciumă în satu Lăpoş. Ereamu tînăr, mulţumescu lui Dumnezeu că eramu tînăr. Şi acum dau slavă lui că m-au hrănit haru ceresc. Făcui îns(ămnare) ca să ştie aceasta. 1814, noemvrie 2. Iancu logofăt.

(C. r. v. 791, schimb 13, din Biblioteca Şt. D. Greceanu, foaia albă de la început).

19

Să să ştii de cînd au lovit ciuma aici în tîrgul Rîmnicului, la let 1815, dech(emvrie) 8.

(C. r. v. 313, donaţia Com. Mon. Ist., 1942, peretele ultim).

20

In anul 1819 au fost ciumă în tîrgul Botoşanii, cari s-au început la Sfînta Marie Mică şi s-au prelungit pîr după Crăciun.

(Ms. r. 5543, faţa interioară a peretelui ultim).

21

1831, au urmat boala holera morbos, care au urmat în toată lumea, şi au murit aproape de o a zăcea parte din norod, ţiind numai de la martie pînă la săptemvrie.

(Însemnarea logofătului Anghel Tufă).

(Ms. r. 4452, f. 1 v).

22

Să să ştie de cînd au fost molima holeri l(eat) 18301 (!), iulie 10.

(Însemnarea lui Ruca Ilie zugrav).

(Ms. r. 4602, f. 128 v).

23

...Iar la leat 1831, vara pre vremea seceri, s-au întîmplat o boală foarte groaznică, ce se numea holer morbuz, care această boală nu s-au mai pomenit, şi au fost pe faţă a toăt pămîntul, de

www.dacoromanica.ro

care mulţi au căzut du pe cai prc drumuri și au murit, de care boală li să schimba chipurile și să făcea foarte grazneci. Si am scris ieu cel iscălit ca să fiu apururea pomenit. Ioan (indescifrabil).

(Ms. r. 1817, f. 129).

24

La leat 1831, iunie 14, s-au lovit boala holerăi în Ţara Rumâncască și în ţara Moldovii, și mulţi boeri și arhierăi (au murit).

(Ms. r. 2470, foaia a doua de la început, nepaginată).

25

Anul 1831 luna iuli, în vreme boali holerii în Iași.
Grigori Frătiţa.

(Ms. r. 758, f. 96. Ed.: CATALOGUL, *III, p. 30).*

26

Ciuma au fost la 1733, Horia la 1784, fuga de turci la 1788, colera dintîi la 1832. La 1834 trecînd vara fără ploi pana la 26 iulie, ploind atuntsi bine. Eu atsiea am fost pona la 13 octobri și lipsa banului au adus cai tzei Catulus batrani la 5 zlotzi, iar fiind caru de fon cu 30 de zlotzi, iar mai pe urma la 50 de zlotzi caru.

La 1836 întrand a doa oara colera în Ardeal în cara (!) ungurească așa cu putere, mai ales la orașe au perit multă lume, că uni din picioare fiind sănătoși pica morţi, așișderea și pă sate.

(Text cu litere latine).

(Însemnarea preotului Sofronie din Densuși).

(C. r. v. 54, dubelt 2, a doua foaie albă de la început, verso).

27

S-au început bola oleri 1848, mai, în București.

Libirtaţeia întîi în curte lui voada, 1848, iunie 9, în zilele domnului Iorgu Bibescu vivod.

(C. r. v. 1063, din biblioteca mitropolitului I. Naniescu, foaia albă de la sfîrșit).

www.dacoromanica.ro

28

Ca să să știe, am însămnat de cînd au fost holira la anul 1848, pe vremea cireșilor, și au ținut pînă toamna, em mai jos iscălitul. A(lecu) Odescu.

(Însemnare din Iași).

(C. r. v. 653, donația D. A. Sturdza, p. 283).

29

Am scris ca să să știi din vremu(rile) holerii, că mult nărod au murit, și eu din mila lui Dumnezeu am scăpat. Radu Nechifor. 1848, iunie 13.

(Ms. r. 2680, foaie albă de la sfîrșit).

30

La anul 1866 au fost holeră mare, însă mai mică decît la 48. I.I. Pompillianu.

(Ms. r. 2680, foaie albă de la sfîrșit).

31

La leatu 1868 au venit musca, foarte multă, în care au murit atîti vaci, porci, capre. Și ca spre ținere de minte am iscălit eu robul lui Dumnezeu, 1868, aprilie 14 și 15. Sandu Popescu cîntărețu acești biserici (Fărcășești, jud. Gorj).

(C. r. v. 685, prima foaie albă de la început).

Vezi și capitolele : **Istorie politică internă**, nr. 108, 109, 185, 192. **Istorie economică, socială, administrativă, drept**, nr. 18, 20. **Starea timpului și influența sa asupra agriculturii și a pieței**, nr. 54, 60, 102, 107, 181. **Prețul și circulația cărților**, nr. 26. **Incendii**, nr. 22. **Cutremure de pămînt**, nr. 14. **Cronici mici**, nr. 4, 5, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15.

www.dacoromanica.ro

VIII. ÎNVĂȚĂMÎNT

1

Să sea știe cînd au învățat dascălul Damaschin coconii dumnealui stolnecului Costandin Cantacozinu, în zilele luminatului domnului nostru Io Costandin voivod Basarab Brîncovean. Mai 2 dne, 7204 (1696).

(C. r. v. A. 22218, prima foaie albă de la început).

2

Acest Octoih[1] **mi l-au dăruit Ghenadie eromonah de la Cozia cînd s-au dus la Chiev să învețe letinește. Cînd au eșit din mănăstir**(ea) **Cozii mi l-au dat mie, av**(gust) **29, l**(eat) **7233** (1725). **Mihail ig**(umen) **Cozian.**

(C. r. v. 151, dublet, foaia a doua de la început).

3

Să să știe de cînd am venitu eu, copilu Ion ot Călimănești, de am învățatu carte în mănăstire la Cotomeana. Leat 7247 (1739).

(C. r. v. 120, schimb 3, fața interioară a peretelui ultim).

4

Această Grămatică[2] **s-au dăruit școalii rumânești dă la sfînta mănăstire Colțea. 1787, mai 26.**

Ianache Văcărescu.

(Autograf).

(C. r. v. 516, unicat, f. 151).

---

1. Ediția Rîmnic, 1706.
2. Ianache Văcărescu, *Gramatica românească*, Rîmnic, 1787.

www.dacoromanica.ro

5

La anul 1803, mart 9, la 7 ceasuri din noapte, mitropolitul Iacov s-au mutat cătră Domnul. Iară în 17 zile ale lui mart tot întru acest an s-au înălţat la scaunul mitropoliei prea osf(inţia) sa mitropolitul Veniamin, carele tot dintru acest an au început a întemeia şcoala în sfînta mănăstire Socola. Şi au zidit şi casele de învăţătură. In care şcoală să paradoseaşte gramatica, loghica, ritorica, aritmetica, ithica, de învăţătoriul Enache, întîiul al limbii noastre cei româneşti, iară tîlcul scripturii vechi şi acei noao şi bogoslovia, de părintele Ioan de la sfînta mănăstire Neamţul.

(C. r. v. 688, dublet, din biblioteca „Casei Bisericii", nr. 26, foaia albă de la început).

6

La anul 1808, dechem(vrie) 4 c(alendar) v(echi) s-au început întăiajdată gimnazium, adecă învăţare limbii latineşti în Cernăuţi.

(Însemnarea lui V. Ţintilă din Cernăuţi).

(Ms. r. 4474, f. 121).

7

Aciastă bogoslovii [3] mi s-au dat mie de către prea osfinţitul mitropolit şi exarh Gavriil, în vreme cînd mă aflam cliric în şcoala Socola, la anul 1812. Spre a căriia înţălegiri am început a mă îndeletnici de la în 5 zi iulie a aceluiaş an pînă cînd m-am răzleţit dintr-acea şcoală.

Şi pentru ca să fie cunoscută că este driaptă a me, am iscălit-o spre o vecinică ştiinţă şi pomenire. Theodoraş Ioanu.

(C. r. v. 697, schimb, achiziţia 145683, foaia albă de la început).

8

Să să ştie de cînd am venit eu robul lui Dumnezeu Gheorghe Istrate aici, în oraşul Tîrgovişteа, orînduit din poruncă domnească profesor de învăţătură la meşteşugul musichii, întru care am şi ţinut şcoala cu văţătura la cîntări din leat 825, octomvrie 6 şi pînă în leat 833, însă şi cîntăreţ sfintei mi(tropolii) de aici.

---

3. Ioan Damaschin, *Descoperire... a pravoslavnicei credinţe*, Iaşi, 1806.

www.dacoromanica.ro

Iar spre știință am însemnat. Și domn fiind Io Gligore Dimitrie Ghica voivod și mi(tropolit) prea osfinţiia sa Grigore mitropolitul. Și cine va citi va zice: „Dumnezeu să-l erte". Gheorghe cîntăreţ.

(C. r. v. 421, f. 52-56).

9

La leat 825, octomvrie 6, de cînd m-am orînduit eu, cel iscălit, cîntăreţ, pentru de a dăschide școală de musichie pentru învăţătură de cîntări în oraș(ul) Tîrgoviștea, din porunca domnească, cu leafa stăpîniri(i), ca oricine au voit, slobod au fost spre aciastă învăţătură, fără a da ceva. Și tot din leat de atunci am fost și cîntăreţ sfintei m(itropolii) de aici din Tîrgoviște, în strana dreaptă, și pînă acum, Și cine va ceti, crez că nu-l va lăsa inima a nu zice: „Dumnezeu să-l erte", ca un păcătos ce am fost și sînt, ci „Dumnezeu să-i erte fărădelegile lui" o ză zică. G. Istrate, cîntăreţ sfintei m(itropolii) de aici.

(C. r. v. 415, ex. 4, foaia albă de la început, verso).

10

La 22 sept(emvrie) 1827 s(til) v(echi) s-au început întăijdată în Cernăuţi seminarium.

(Însemnarea lui V. Ţintilă din Cernăuţi).

(Ms. r. 4474, f. 121).

11

Să să știe că în anul 1829 m-am așezat eu, Ioan Vartholomeiu, fiiul părintelui Nicolai Vartholomeiu, dascăl de normă, în zilele domnului director Moisi Fulea și ale episcopului Vasile Moga, de al doilea dascăl după hirotonirea dascălului Ioan Monoi de preoţie, cînd s-au și ridicat prin ostenința cia multă și cheltuială a părintelui popa Nicolai Vartholomei școala cia noao dinaintea stoborului sfintei biserici prin meșterii Dumitru Scorţea, Pantilimon Scorţea, ca să ne fie noao și următorilor noștri de stăpînire în veaci și copiilor noștri. Ioan Vartholomeiu, ludi — maghistăr normal în Șimon.

(C. r. v. 250 A, schimb, f. 208 ¥).

12

Carte aciastă, adecă Psaltire[4], este a lui Cuparenco Gheorghi, școler din al doile clas la c.c. școală Sucevi(i) pe anul 1842,

4. Ediţia București, 1783.

www.dacoromanica.ro

pe cursu de bază. Şi cine va cuteza a o fura, acela să fie de Dumnezeu detunat şi blastamat. 1842.

(C. r. v. 464 A, f. 8-16).

13

Ioanu Nicolaeviciu fost invetiatoriu în Lipova în anulu 1859, 1860 şi 1861, şi din a. 1862 în Mehala, ca primul invetiatoriu romanescu în această comună.

(C. r. v. 559, exemplarul 2, foaia albă de la sîrşit).

Vezi şi capitolele : **Preţul şi circulaţia cărţilor,** nr. 153, 173. **Cronici mici,** nr. 7, 12, 16.

www.dacoromanica.ro

IX. PREŢUL ŞI CIRCULAŢIA CĂRŢILOR

1

Aciastă carte, ce să chiamă Botez,[1] l-am cumpărat eu, popa Nicolae, derept bani gata cost(ande) 22, cînd am fost diacon, în zilele lui Costandin voevod[2], cînd au fost leat 7159[3] (1651).

(C. r. v. 59, dublet 1, f. 11-12).

2

Şugubină a unui ficior a lui Mihăilă, a tălharului, o au dat să fii pomană, anume lui Ananie, să fie pomană în svînta besearecă, unde iaste hram sv(ia)tii arhanghel Mihail şi Gavriil. Iară cine să va afla de o va lua aciastă carte sau o va vinde, ca să fie trecleat şi procleat şi afurisit (...) În anul 7182 (1672), luna octombrie în 7, în zilele lui **Ioan crai Apafii Mihai[4], arhiipiscop mitropolit Sava ot Bălgrad.**

(Ms. s. 410, f. 74-80 v).

3

Aciastu Tritivanghel l-au tocmit Ipifane di la svînta mănăstire Pîngăraţi şi (a) dat domna Safta[5] 1 unghi de a ei, în dzilele lui Dumitraşcu voevod[6], în anul 7182 (1674) luna septembrie 20 de zile. A scris popa Nechita de la Ivăneşti, care a venit de la Broşteni, **oh, oh, oh şi prea păcătos şi nevrednic.**

(Ms. s. 191, faţa interioară a peretelui ultim. Ed.: MANUSCRISELE SLAVE, *I, p. 283).*

---

1. *Mystirio*, Tîrgovişte, 1651.
2. Constantin Şerban, domn al Ţării Româneşti (1654-1658).
3. Anul de la facerea lumii este dat greşit.
4. Mihai Apaffi, principe al Transilvaniei (1661-1690).
5. Soţia lui Gheorghe Ştefan.
6. Dumitraşcu Cantacuzino, domn al Moldovei (1674-1675).

www.dacoromanica.ro

4

... Aciastă dumnezeiască Liturghie, arhierescu daru, ostenitu-se-au cu toată jelania inimii jupunul Lupu Buhuș vel spătar, înpreună cu a lui jupuneas(ă) Safta, făcutu-o-au cu toată cheltuiala dumilor sal(e) și o au dăruit d(u)hovnicui (!) său, episcopului Daniil ot Strihae, fiind strind (!), di țara Moldovei, pentru sufletele d(u)m(i)lorsal(e) și a p(ă)rinților lor. Iar dupe trecerea acestui părinte, într-a cui mînea o va da, să fie dator și acela a pomeni numele nostru și al părinților noștri în veaci. Amin. În zilele lui Io Duca voevod[7] și al doamnei sale Anastasia, în anul 8185 (1677), luna ianuarie 4 zile.

S-au scris în mitropolie în București, în vremea mitropolitului Varlaamu.

Am scris eu, ieromonahul Ghervasie de la Putna din țara Moldovei.

(Ms. s. 652, f. 68 v).

5

...Aciasta carte, anume Evanghelie, au cumpărat șerbul lui Dumnedzău anume Chira a lui Todoran în Runcu și (au) dat 7 florinți, să fie pomană în beserica a Runcului cu hramul sfîntului arhanghel Mihail. Iar de se va creaște ficior a lui Chira, anume Ivon, să fie a ficiorului, dare altul streinu, fere ficiorii Chirii, să n-aibă treabă, nici frați, nici surori, nici nime din neamu a lui Chirii să n-aibă treabă. Iar cine va lua sau fura din beserică, să fie procliat și trecliatu (...)

Chira cu muiar(ia) sa, anume Domniță, copiii lor Ion și fată Tătiana și Melentiă și Mihail, să fie pomană în veci. Amin.

În anul 7186 (1678), în dzilele lui crai Apafii Mih(ai).

(Ms. s. 410, f. 115 v).

6

...Aciastă sfîntă carte, anume Mineaiu izbran (ales) o au cumpărat Tămaș Avram din Breb, pentru mortia lui Prida Nicoară din Brebu, în 15 florinți, și o au dat în sfînta besearecă în Breb, unde iaste hramul lui s(ve)tii arhanghel Mihailu și a lui Gavriil, pentru păcatele amîndoror și a tot rodul lor, pînă a șaptia semenție. Iară cine o va fura sa(u) o va despărți de la sfînta besearecă, acela să fie anathema și trecleat...

7. Gheorghe Duca, domn al Țării Românești (1673-1678).

www.dacoromanica.ro

(De altă mînă) : **Aicea cred că au uitat să scrie cursu anilor să-l pue. Deci noi am aflat această scrisoare cînd era 1684, fiind scris de popa Pătraș.**

(Ms. s. 721, f. 132 v — 139 v, pe marginea de sus a paginilor).

7

Aciastă carte[8] **iaste tocmită în preț derept lei 6. Cine se va îndura să-i dea, zice-vom că cu adevărat împrumutum pre Dumnezeu, precum ia singură întru sine mărturisește: „Cini va vrea să caute, afla-va". Ghe(narie), 23 dni, l(ea)t 1678.**

(C. r. v. 54, dublet 1, f. 1-3).

8

Aciastă svântă carte ce să chiamă Prolog[9] **dat-am de pomeană svintii mănăstiri Tismeanii, ca s(ă) fii de pomeană și s(ă) pomenească aceste nume: Vasilie, Paraschiva, Lefteru, kir Theodosie mitropolitul Ț(ă)rii U(n)grovlahiia, în zilele prealuminatului domnu Io Șărban voevod**[10]**, și o am dat-o eu Lefter, chiliiarșul părintelui,** luna ianuarie, 20 zile, 7192 (1684).

(C. r. v. 73, dublet 4, f. 1-8).

9

...Molitvenicul, Leturghie, 2 Ciasloveță tipărite și un Testamen(t), dici acestă cărți s-au venit lui popa Ion la împarștină. Dici lui nu i s-au dat parte să-și facă nuntă. Dici s-au venit aciastă carte, anume Țveatna **i s-au venit. Păntru acee să să știe, alți din frați(i) lor și a lui să n-aibă a ceră, că n-au nici o triabă, numai ficiorilor lui popa Ioan, anume Vasilie, Irina, Ilena, Iosip, Gavril. Dici acestu zapis s-au făcut la parștină lor dennainte omeni buni. Și noi din frați n(e)-am tocmit ca să n-aibă unul la alat(ul) a cere. De asta face știrea. Iară cine să va ispiti, după tocmeala noastră, să fie proclet și treclet și marca nathema și să fie afurisit (...).**

A scris Constantin diac din țara Moldovei, din tîrg din Dorohoi, fiul lui Griga Vovcenschi, anul 1686, luna decembrie 11 zile.

(Ms. s. 417, f. 136 v — 143).

---

8. *Noul Testament*, Bălgrad, 1648.
9. Dosoftei, *Viața sfinților*, Iași, 1682.
10. Șerban Cantacuzino, domn al Țării Românești (1678-1688).

www.dacoromanica.ro

10

Aciasta sv(î)ntă Liturghia au cum(părat-o) ...iraschia[11] de la Crăciun snă pepei (sic) lui Sim...[11] dreptu 1 galben prostu, să-i fie ei pom(ană) și ficiorilor ei, Neculai, Gligorie. Și cîndu au cumpărat-o aciastă sv(î)ntă Liturghia și au fostu preutul Ursul și alți omin(i) bun(i) ot Comănești. 7196 (1688), apr(i)l 16.

(Ms. s. 776, f. 4 v — 7 v).

11

O Pravilă mică a Putnii, ci-au fost la mine, datu-o-am la Cîmpul Lungu pre mîna lui Mîndril(ă), fiind protopop, cu Ghiorghii Trianchi. Să s(ă) știi. L(eat) 7200 (1691), dech(emvrie) 16.

Nicolai episcopu Radovschii.

(C. r. v. 61, dublet 3, p. 795).

12

Aciastă sf(î)ntă Ev(an)ghelie[13] o a datu de pomană la mănăstirea de călugărițe la Turbați smeritul întru er(o)monahi Anthimu Ivireanul typograful, în zilile bl(a)gocestivului d(o)mnu Ioan Constantin B(asarab) B(rîncoveanu) voivod. L(eat) 7206 (1698),ianuarie 21 dni.

Anthim ieromonah (iscălitură autografă în grecește).

(C. r. v. 103, unicat, a treia foaie tipărită, nepaginată, de la început).

13

Să (s)ă știie această Psaltire a cui este, a moșului Iorest ot Ruscă și i-au o legat-o dascălul Matei gramaticul în bani 80. Și am scris eu, Stanciul copilul ot tam, leat 7207 (1699).

(Ms. s. 172, prima pagină a ultimii foi, nenumerotate. Ed.: MANUSCRISELE SLAVE, *I, p. 259).*

14

Să s(ă) știie că aciastă Poucenie[14] au cumpărat-o Pătru Nece di la protopopul Ghiorghie din Hinădoară în banii gata 22 de florinți în casa popei Avram din Hațeg, fiind înnaintea protopo-

---

11. Hîrtia ruptă.
12. *Îndreptarea legii*, Tîrgoviște, 1652.
13. Ediția Snagov, 1697, a lui Antim Ivireanu.
14. *Evanghelie învățătoare*, Mănăstirea Dealului, 1644.

www.dacoromanica.ro

pului Ion din Hinedoar(a) și pop(ii) Gheorghe ot Hațeg și pop(ii) Pavel ot Tuște, pop(ii) Moise Farcadin, pop(ii) Ioniș ot Slivaș, în ani(i) 1699.

(C. r. v. 46, unicat, III. 154.757, p. 267-295).

15

Adecă eu preautul Patrichie den tîrgu din Hîrlău, de la Besereca ce Domnească de la curte, facem știre pe cum am vîndut acestă ivanghelie românească[15] dereptu 6 lei lui Simion diiaculuí ungureanului ce iaste di Bobahalma, ca să n-aibă val pe unde va merge. Luna aprilie 26 zile. Erei Patrichie ot Hîrlău.

(C. r. v. 45, schimb 1, f. 384 v).

16

Să (să) știe că acest Penticostar[16] este a sfintii beserici din Furdueşti, car(e) l-am cu(m)părat eu pop(a) Mihai cu bani gata t(a)l(eri) trei, banii ai dum(nealui) banului Manolach(e), și l-am cu(m)părat de la un pop(a) Gheorghe la luna lui april zece zile, let 7208 (1700). Eu pop(a) Mihaiu.

(C. r. v. 9, dublet 3, exemplar 4, fața interioară a peretelui ultim).

17

Aciastă cărți ce să chiamă Mineae[17], șase, pri 12 luni, le-am cumpărat eu popa Vladuț Săsăianul driptu bani gata lei 38, în zilele luminatului și oblăduitoriului domnul nostru Io Costandin voevod[18], leatul ot săzdanie (facere) mera (lumii) 7208 (1700).

(C. r. v. 111, mineiul pe lunile noiembrie și decembrie, pe marginea de jos a foilor din întreg volumul).

18

Aciastă sf(i)ntă Eu(an)ghelie[19] iaste dată la sf(i)nta mănătire ce să cheamă Trivale, hramul Sf(i)ntii Troiță, carea iaste zidită de prea sfințitul mitropolit proin U(n)grovlahiei kyr Varlaam, m(ese)ța mai 20 dni, l(eat) 7208 (1700).

(C. r. v. 103, dublet 3, III, 193.186, 177 v — 180).

---

15. *Carte românească de învățătură*, Iași, 1643.
16. *Triod-Penticostar slav*, ediția 1558.
17. Tipărite la episcopia Buzăului, în 1698.
18. Constantin Brîncoveanu, domn al Țării Românești (1688-1714).
19. Ediția Snagov, 1697.

www.dacoromanica.ro

19

Leat 7208 (1700). Aciastă carte, anume Oftai[20] o am cumpărat eu, Macovei, care am fostu pircălab la Pardos, de la părintele Mitrofan, ipi(s)cup ot Buzău, derept 5 lei ban(i) gata, în zilele lui Constantin Băsărabă vod(ă) Brîncoveanul.

(C. r. v. 120, schimb 1, f. 39 v — 47).

20

Să s(ă) ştie cine au legat această sf(î)ntă Pravilă[21]. Legat-o-au dascălul Stanînciul, leg(ă)toriul de cărţi, şi cu Constanîndin, ucenicul lui, car(e) iaste la dînsul.

(Însemnare de la începutul secolului al XVIII-lea).

(C. r. v. 61, dublet 3, III, 171167, p. 425, notată cu creionul).

21

Aceaste Leturghii greceşti şi hărăpeşti[22], fiind aici sfinţia sa părintele proin Antiohias şi rugîndu pre măria sa Costandin vodă[18] de le-au dat în tipariu, datu-se-au şi dumnealui lui jupan Costandin C(antacuzino) biv vel sto(l)n(ic), aciasta carea acum să chiamă că iaste den cărţile dumnealui.

(C. r. v. 130, unicat, achiziţionată de la fraţii Şaraga, foaia ultimă — foaia de titlu).

22

Aceaste 12 Mineae[23] lunovnice cumpăratu-le-au Ilarion, episcopul Rîmnicului, za t(a)l(eri) 30 şi le-au dat aici la sfînta episcopie ca să-i fie de pomenire, la l(ea)t 7210 (1702).

(C. r. v. 111, f. 1-4).

23

Să s(ă) ştii a cui-i aciastă carte[24], a dumisale spătarului Pătraşco Costin. Şi au fostu (s)pătar în dzîlile lui Constantin vod(ă) şi hatman era Velicico. Dece să s(ă) ştie. 7195 (1687), fă(v)r(uarie) 22 dni.

---

20. Octoih, ediţia Buzău, 1700.
21. *Îndreptarea legii*, Tîrgovişte, 1652.
22. *Liturghier grecesc şi arăbesc*, Snagov, 1701.
23. Ediţia Buzău, 1698.
24. Al. Gwagnin, *Kronika Sarmacyey Europskiey*, Cracovia, 1611.

www.dacoromanica.ro

Aciastă carte este a dumisal(e) Pătrașco, fiiul dum(i)sali lui Miron Costin log(o)fătului. Deci să s(ă) știe cînd au fostu dumn(ea)lui spătar în dzileli lui Costantin vod(ă) să s(ă) știe. Iar cin(e) s-ar ispiti a o fura să fie afurisit și anatima și treclet și proclet.

Az Pătrașco Costin iscal.

Az Pătrașco Costin spătar iscal.

(De altă mînă, cu tuș roșu :) Pri dni (în zilele) Io Antioh Constantin voevoda. L(ea)t 7214 (1706), iun. 7.

(De aceeași mînă, cu tuș negru :) Aciastă carte, ce să chiamă cronic leșesc, o am legat eu, Ștefan Pădure, cu toată cheltuiala dumisali bl(a)gorodnic Nicolai C(oștin) v(e)l vor(nic) dolnei zemli. L(ea)t 7214 (1706), iun. 7.

(De altă mînă :) S-au făcut proprietate a lui Gh. Asaki 1815.

(Carte rară, III, 348081, p. 275 ⅄).

24

Al[25] sfintii și dumnezăeștii Bescarici Domnești din Argeș, hramul S(fe)tii Nicolae, unde să află sfintele moaște ale sfintei Filotheii, dată pentru pomeana de jupîneasa creștina a lui kyr Vasilie Ioani de la Fagaraș, leat 7214 (1706), ap(rilie).

(C. r. v. 147, schimb 1, f. 1-5).

25

Să s(ă) știe c-aiastă Psaltirea[26] me-u dat-o Gavril Coțit, pomană mie, lui Vasilii Ius(u)pe(s)cu, să hie pomană în veci.

L(ea)t 7217 (1708), m(e)seța s(e)p(temvrie) 15.

(C. r. v. 70, dublet 4, f. 97-101).

26

Aciastă sv(î)ntă Ivanghelie au fost stricată. Ci o am dus eu, popa Toma, în Sibiiu de o au deres un neamțu pe 2 florinți. Și au dat ciuma. Ci m-am nevoit de m-am dus să o scoț și bani n-au fostu. Ci milostivul Dumnezeu au îndemnat nește oameni buni de mi-au împrumutat banii de o am scos afară din Sibiiu. Și m-am feleluit că după 3 zile le voiu da banii. Și satul n-au fost harnici să dea banii. Și cartea au stătut zelog în șase sau șapte săptămîni, pînă cîndu milostivul Dumnezeu au îndemnat pre Oprea Pura din Holțman de au dat un florintu și Stan mo-

25. *Minei* pe luna septembrie, Rimnic, 1705.
26. Ediția Iași, 1680.

www.dacoromanica.ro

rariul au dat 60 de bani și Oprea Tătulia au dat 40 de bani de am plătit. Și acești oameni buni au dat banii pentru pomeana sufletelor lor. (...)

Am scris aceasta eu, mult păcătosul popa Toma, din satul Fofelde, pace și sănătate. Amin. În anul 1710, luna septemvrie 22 zile.

(Ms. s. 625, f. 1).

27

Acest Prologar[27] este a preautului Ștanfan Coțman, protopopului ot Tutova. Ce unde s-ar rătăci să să știi că este a lui. Și l-au cumpărat în 4 lei noi. 7219 (1711), mar(tie) 5 dni. Az popa Ște(fa)n Coțman.

(C. r. v. 73, I-II, f. 219 v — 223).

28

Să s(ă) știe că am cumpărat[28] eu, preutul Dumitru ot selo Străonii, și am cumpărat-o de la Ghiorghie, și i-am dat 10 lei bătuți. Și am cumpărat-o în dzilele lui Neculai vod(ă)[29], cîndu au venit împăratul Mosculuі de s-au bătut cu turcii[30]. Și au înblat vălet(u) 7220 (1712).

(C. r. v. 151, dublet 1, ultima foaie tipărită, nepaginată).

29

Să s(ă) știe că am cu(m)părat acestu Molitv(e)nic[31] di la popa Ivancu, driptu bani gata lei 2, eu popa Staciul ot Poiana, să fie al lui, al ficiorilor lui în veci. Și s-au luat în zilel(e) lui Ștefan voivod[32], vălet 7222 (1714).

Pisah az popa Stanciul cu mîna mea.

(C. r. v. 35, exemeplarul I, f. 235).

30

Adică eu, priotesa Paraschiva popii Dumitrașco ot Străone amu vîndutu aciasta carte, Mineiu[33], lui er(o)monah Misail, de-

---

27. Dosoftei, *Viața sfinților*, Iași, 1682-1686.
28. *Octoih*, Rîmnic, 1706.
29. Nicolae Mavrocordat, prima domnie în Moldova (1709-noiembrie 1710).
30. Este vorba de războiul din 1711, pe vremea lui Dimitrie Cantemir.
31. Molitvenic slav, Cimpulung, 1635.
32. Ștefan Cantacuzino, domn al Țării Românești (1714-1716).
33. Pe luna septembrie, Rîmnic, 1705.

www.dacoromanica.ro

rept bani gata optu lei. Şi cînd omu vîndu, am întrebatu setenii toţi şi pă cumătru Pavel, şi neme n-au vrutu să o cumpere. Dece omu vîndui de istuvu în vece de vece, în zelele lui Neculai Alixandru vod(ă)[34], v(e)l(eat) 7223 (1715), me(se)ţ(a) fe(vr)u(arie) 5 dni.

(C. r. v. 147, schimb 6, f. 117 v — 123 v).

31

Acest Octoih[35] l-am cumpărat eu, popa Bucur ot Vad po bani t(a)l(eri) 2 p(o)l, bani buni drepţi, l(eat) 7223 (1715).

(C. r. v. 162, dublet 1, a treia foaie tipărită, nepaginată, de la început).

32

Aciastă sfîntă carte[36] iaste dăruită părintelui kyr Nicodim, egumen ot Sinaia, de Ion logofăt al mării sale Gheorghie beizade Cantacuzino[37], snă Io Şărban C(anta)c(uzino) voevod, dec(hembrie) 27 dni, l(eat) 7223 (1715).

(C. r. v. 110, dublet 1, f. 110 v).

33

Anii de la H(risto)s 1719. Să să ştie că această svîntă carte[38] am vîndut-o ieu Dumitraş diiac de pe Moroş din Singeru pentru 7 mirţă de mălai anume în satu în Peterite anome lui Murăşan Dan depreaună cu Murăşan Simion. (...)

Să să ştie că această carătia a popii Toma, ficior popii Stan cel bătrînu. Sc(r)is-am eu, diec Toma ot Sebişul acestea puţinelea slove văleat 1718, 7226.

(Ms. r. 5960, f. 96 v — 108 v, 162 v — 168 v).

34

A(cest) Octoih[39] este al popi(i) Ghiorghe (ot) Borlova, cumpărat di la Bucureşti let (1)721. Să să ştie cî(n)du (...[40]) acele au

---

34. Nicolae Mavrocordat, domn al Moldovei (1711-1715).
35. Ediţia Tîrgovişte, 1712.
36. D. Cantemir, *Divanul sau gîlceava înţeleptului cu lumea*, Iaşi, 1698.
37. Aflat la Braşov.
38. *Cazanii.*
39. Ediţia Bucureşti, 1720.
40. Foaia tăiată la legat.

www.dacoromanica.ro

dat diaconu di la Brebu zloți 4 bani buni pre aciastă carte. M(ese)ța februarie dni 28.

(C. r. v. 179, unicat, a patra foaie tipărită, nepaginată, de la început).

35

1723, cîndu au luat dascălul Ohătaiul[41] și Catavăsiiarul, m(ese)ță martie 19 zile, pentru o periachea de cioreci și giumătate de felder de grîu.

(Ms. s. 623, fața interioară a foii de la început).

36

Anii Domnului 1726, m(ese)ța noev. 30 de zile. Iată întru aciastă vreme de acuma, eu Rus(u) Alecsa din Șieutu am cumpărat aciastă sf(î)ntă carte, anume Tritovanghel[42], dereptu 6 zloți ungurești, și am dat 5 horgoș(i) pentru legatul cărții. Și o am cumpărat să fie pomeană mie și soțului meu, anume Dochie, și frate-meu Ion și a toată rudeniia mea. Și o am lăsat în beseareca în Șieuți pînă unde oi putea îngădui. Iară neputînd-o îngădui pentru vr-un lucru ceva, au eu, au cie cine din di(n) rudeniia mea să fie volnici a o da unde le va fi voia, ca o moșie a lor. (...).

(Ms. s. 147, f. 102 v — 130).

37

Aciastă sfîntă Ivanghelie jumătate pe rumânie, jumătate pe grecie[43] o am cumpărat eu, popa Radul, pă bani ga(ta) t(a)l(eri) 7 pol. Pentru aciasta am scris ca să s(ă) se știe, mar(tie) 25 dni, 7235 (1727). Popa Radul.

(C. r. v. 95, schimb, din biblioteca „Casei Bisericii", nr. 631, p. 46-51).

38

Acestu sf(î)ntu Mineiu l-am cumpărat eu, popa Toder din Deda, ficiorul lui Pașconița, direptu 15 florinți de la popa Mihăilă din Huduc, și o am dat în sf(în)ta beserică a Dedi, unde este hramul Ispasul, pentru erătare păcatelor mele și a soțului mieu,

---

41. Octoihul.
42. Tetraevanghel scris în Transilvania în secolul al XVI-lea.
43. Evanghelie greco-română, București, 1693.

www.dacoromanica.ro

Ioana și a feciorilor mii (... cu înșirarea numelor lor, etc.). Ani(i) D(omnului) 1730, meseța mai a întăe zi.

(Ms. s. 411, f. 190 v — 199 v).

39

Să s(ă) știe că acestu Apostol[44] este cumpărat pren osîrdie și pren îndemnare popi Pătru snă Opri Stăncului ot Ibașfalău (Dumbrăveni), și-i cumpărat cu 8 florinți ungurești, și dat să fie al biscaricii în Ibașfalău în veaci. pînă cînd va fi o hîrtie. Și-i cumpăratu de robi(i) lui Dumnezeu cei car(e) sînt scriși la catalog(u) bisericii. Și așa s-au tocmit acestu zapis cu legăură nedezlegată preacum, după moarte popi(i) Pătru, care(e) preaot va hi la bisereaca Ibașfalăului[45] să aibă a pomeani de treai or(i) într-un an toate sufletelea car(e) sintu ctitori ai besearici(i) și la treai carți ale bisereaci(i) ai clopotului celui nou. De aciasta încă scriem cu afurisanie măcar ce popă ar fi în Bașfalău, să nu fie slobod a vinde sau să pue ceva de la bisearici zălog, că va fi suptu mar(e) păcat. S-au cumpărat la leat 1730, m(e)s(e)ța fev(ruarie) 25.

Scris-am eu smeritul erei Pătru snă Opri Stăncului ot Ibașfalău. Amin.

(C. r. v. 76, exemplar fără pereți, f. 8 v — 15).

40

Să s(ă) știe că aciastă carte ci s(ă) cheamă Pravila[46] este a pop(ii) Onofrei ot Ghiurghița, care este la biserica ha di lemno pusă pă zid dă pietră. Și s-au cumpărat dreptu bani gata, bani 220. Și am scris în zilile preluminatului domno i o(teci)nicuiu Costandin voivod[47], în mazîlie lui Mihaiu voivod[48], în let 7240 (1732).

(C. r. v. 39, dublet 4, f. 130 — 138).

41

Fev(ruarie), l(ea)t 7241 (1733). Aciasta carte[49] iaste a lui Neculaie sinu popei Manei ot Zimnice și omu datu la finul Tudor

---

44. Ediția București, 1683.
45. Dumbrăveni.
46. *Pravila de la Govora*, 1640.
47. Constantin Mavrocordat, a doua domnie în Țara Românească (1731-1733).
48. Mihai Racoviță, domn al Țării Românești (1730-1731).
49. *Penticostar*, Tîrgoviște, 1649.

www.dacoromanica.ro

ot Ţegăneşte zalogu dreptu oc(al)e 100 făină, preţuită făina t(a)-l(eri) 24, să aibu a-i dare banci să-mi iau cartea, iară de nu, să stea la sf(î)nta biserică, pomană de la părinţi.

(C. r. v. 55, dublet 4, f. 96 v).

42

Această Cartie învăţătoare la oameni, adecă Păucenie[50], o au cumpărat abrudanii dintre muntele Someşului. cand zăcea oamenii, şi au dat 10 oi cu 8 miei, de la i(n)speactor protopop Ghiorghie de la Juc, nu zălog, ci să fie a lor în veaci. Amin. Şi aceste sîntu oamenii carii au cumpărat, pomană, aciastă cartie, Poucenie: întăe om Mariş Ion o oae cu miel; a 2(lea) om Purcel Lucu o oae cu miel, a 3(lea) om Purcel Flore o oae cu miel; a 4(lea) om Purcel Ion o oate cu miel; a 5(lea) om Danciu Simion o oae cu miel; a 6(lea) om Pleşea Ion o oae cu miel; a 7(lea) om Roşu Ion o oae cu miel; a 8(lea) om Rusu Ioan o oae cu miel; a 9(lea) om Dic(u) Mihai o oae de sine; a 10(lea) om Mantiş Onuţ o oae de sine. Şi s-au socotit aceale 10 oi cu miei 20 de florinţi. Şi o au dat acei oameni aciastă cartie pomană în besereaca din muntele Someşului Caldu, să fie tot acolo pînă vor fi oameni şi beserecă pe muntele Someşului Cald. Într-acesta chip nice preot, nice diiac, nice mirean să nu o ducă nice să o vînză, nice să o petreacă, nici să o vînză de la besereca muntelui...

Scris-am eu popa Ursan aceste zapis(e) cînd am fostu popă în Someşul Caldu şi la besereca din munte, şi am fostu ctitor îndemnătoriu cîndu au zidit şi au întămeiat aceale sfinte beseareci şi în sat şi în munte de nou, şi am stătut la oameni de le-ua înfrum(u)seţat cu cărţi şi cu ce au trebuit într-însele. Amin. De la naşterea lui Hristos 1736, luna lui aprilie 24 zile.

(C. r. v. 45, dublet 2, f. 184 v — 198).

43

Amu cumpărat eu pop(a) Dumitraşco aciastă Pravilă[51] de la Todor din Necopoe în t(aleri) 12 noi. Iar cine or fura, să fie afurisit de aceste 7 sobori. Amin. Şi cînd am cumpărat-o este Alexe sin jup(în) Andrei măr(tor), Todor calpacci mar(tor), Tan-

---

50. *Carte românească de învăţătură*, Iaşi, 1641.
51. *Îndreptarea legii*, Tîrgovişte, 1652.

www.dacoromanica.ro

co mar(tor), Costandin mar(tor), Ilie brat Alexi mar(tor). Şi au fostu cursul anilor 7244 (1736), f(evruarie), 8 dni [52].

(C. r. v. 61, schimb 2, p. 472).

44

Am cumpărăt această Evangheliia [53] eu mnogo greşnicu eriei popa Dumitraşco din răzmiriţa turcilor, cînd au fost cursul anilor 7246 (1738) în bani gata taleri 1.

(C. r. v. 74, din biblioteca „Casei Bisericii", nr. 473, f. 173 v).

45

S-au scos [54] din robie de la turci, la leat 7248, 1738 [55], la ghenarie 26 dni. Şi l-au răscumpărat Antonie ier(omonah) ecl(isiarh) Bistriţ(ei).

(C. r. v. 111, din biblioteca „Casei Bisericii", nr. 740, faţa interioară a peretelui ultim).

46

Şi l-am legat [56] eu cu bani 130, la luna lui avgust 1 dni, 7248 (1740) cu cheltuiala mea, şi s-au dat la schitu din Făleşti, unde iaste hramu Trisfetitilea. Dionisie arh(imandrit) ig(umen) Hurezean.

(C. r. v. 147, schimb 2, din biblioteca „Casei Bisericii", nr. 787, f. 3-6).

47

Aciastă sfîntă carte ce (se chiamă) Oftoicu [57] iaste al popei Dragului ot Odaia Alibaşei Topal(ă). Şi o am cumpărat-o în bani gata tal(eri) 8. Şi umbla văleatu 7252 (1744).

(C. r. v. 179, dublet 2, p. 73-107).

---

52. Deasupra acestei însemnări, de altă mînă, anterior: „Aciastă Pravilă este a schitului de la Potoc de la Şcheai, de la Piscul Luban. *Şi am scris eu mult păcătosul* eromonah Theodosie.
Altă semnătură: „Eromonah Theodosie de la schit de la Piscul Luban de la Potoc de la Schea" (p. 504). Alta: „Eromonah Theodosie de la schit de la Piscul Luban de la Şcheai ot Potoc" (p. 543).
53. Ediţia Bucureşti, 1682.
54. *Mineiul* luna lui noiembrie şi decembrie, Buzău, 1698.
55. Corect: 1740.
56. *Mineiul* pe luna septembrie, Rîmnic, 1705.
57. *Octoih*, Bucureşti, 1720.

www.dacoromanica.ro

48

Aciastă carte să chiamă Minei[58] slovenesc este a sfintei mănăstiri Codmenii, cumpărată cu t(a)l(eri) 2 pol tocmai. Iar care s-ar ispiti ca să o ascunză de cătră sfinta mănăstire care şi-au zis mai sus, unul ca acela să s(ă) asemine cu cel ce au zis: „ia-l, ia-l de-l răstigneşte". Şi cînd am scris aici au fost leatu 7252 (1744).

(C. r. v. 111, din biblioteca „Casei Bisericii", 743/9, faţa interioară a peretelui ultim).

49

Acest Osmoglasnic este al popii lui Pavel. Şi l-au legat popa Ion, l(ea)t 7254 (1746). Popa Pavel.

(Ms. r. 3676, f. 51-52, pe marginea de jos a paginilor).

50

Acest sfînt Triod[59] esti al fratelui popei lui Moisi, cumpărat în t(a)l(eri) 9, 30, fev(ruarie) 25 d(ni), 7256 (1748). Az popa Petre.

(C. r. v. 250 A, f. 252).

51

Să să ştie că aciastă Psaltire[60] am cumpărat-o eu Dănilă di la diicaul Iosifu din Riia, anii Domnului 1748. martie 7 zile, şi am dat bani 6 măriiaşi şi 2 litre de vinars. Şi au fost litra de vinars cu 4 poturi.

(C. r. v. 60, dublet 1, f. 305 v — 308 v).

52

Aciastă sfîntă carte ce să chiamă Psaltire[61] iaste a cucernicului între preoţi popi(i) Nedelcul ot Tîrgovişte, cumpărată de la răposatul popa Marin de la Şotînga în t(a)l(eri) 2, parale 30. Şi o am cumpărat la leat 7258 (1750) popa Nedelcul ot Tîrgovişte.

(C. r. v. 234, dublet 2, foaia albă de la început.

---

58. Pe luna mai, Buzău, 1698.
59. Ediţia Bucureşti, 1746.
60. Ediţia Bălgrad, 1651.
61. Ediţia Iaşi, 1743.

www.dacoromanica.ro

53

... [62] iaste cumpărat de popa Dobre cu t(a)l(eri) 8 p(o)l. 7258 (1750).

(C. r. v. 147, dublet 3, f. 2-3).

54

Emtus est hic liber [63] flor (enorum) ung(aricorum 15 id est quindecim et donatus ab excellentissimo ill(ustrissi)mo ac re(verendissi)mo d (om)no d(omi)no Paulo e com(ite) Forgach de Gimes, episcopo Varadiensi, comitatus Biharicae perpetuo supremo comite, sacrae regiae majestatis apostolicae intimo comiliario etc., ecclesiae parochiali graeci ritus unitor. Lessiensi [64]. Anno jubilaei 1750, 25 Marty.

(Traducere :) Această carte este cumpărată cu 15 florini ungurești, adică cinsprezece, și dăruită de excelentisimul, ilustrisimul și reverendisimul domn Paulus, conte de Forgaach de Ghimeș, episcop al Oradei, comite perpetuu al comitatului Bihorului, consilier intim al sacrei majestăți regale apostolice etc., bisericii parochiale de rit grecesc unite din Olosig, în anul jubiliar 1750, martie 23.

(C. r. v. 250 A, fost 261, f. 7 v).

55

Iar cine au rumtu filile
rumpă-i-se dzilile.

Dar nu cei ci-au rumtu cu greșală, cene ci-au rumtu întradinsu, d-au fostu cu mi(n)te (...) Și am scris eu la v(elet) 7261 (1752), de(chemvrie) 15 dzil(e). Lupul R.

(C. r. v. 45 · schimb 9, exemplar 14, III, 229105, f. 261 v).

56

Să s(ă) știe că aciastă sf(î)ntă carte ce să chiamă Strastiiu [65] este a mea, a popei lui Bucur din Moeci. Și o am cumpărat de la popa Ion zet Coman Puțilă ot Nemoești cu t(a)l(eri) 5 bani vechi din munca mea, ca cît voi trăi eu sau copii miei să fie

---

62. Foaia ruptă. Este vorba de *Mineiul* pe luna septembrie, Rîmnic, 1705.
63. *Triod*, București, 1746.
64. Olosig.
65. *Triod*, București, 1746.

www.dacoromanica.ro

de treaba bisericii, și cînd m-aș muta de la un loc la altul, nime să nu aibă a să pune înpotriva mea sau împotriva copiilor mei, să zică că este a vrunora din ei sau a vreunei bisearici. Că de oi vrea eu sau copii miei să u dau vreunuia din preoți sau vreunei sfinte bisearici, să o dăm de pomană sau să o vindem, atuncia măcar care din noi, cu bune mărturii ne voam iscăli pre nume.

Pis az ierei Bucur ot Moeci, ap(rilie) 7 d(ni), l(eat) 7260 (1752) (...).

(C. r. v. 250 A, schimb 4, f. 2-25).

57

Aciastă carte, carea să chiiamă Gramatică[66], iaste a mea, dăruită de frate-mieu cel mai mare, anume Șărban. Si pentru înștiințarea, am scris, sep(temvrie) 1 d(ni) 7264 (1755). Rafail monah ot sfînta mănăstire Hurezii.

Și mi-o au legat nenea cu miinele lui, știind și meșteșugul legătoriei de cărți.

(C. r. v. 295, I, 170135, fața interioară a peretelui ultim).

58

Să (să) știe că acest Molitvenicu[67] iaste al mieu, eu popa Pîrvul de la satul Zmieura sud Teleorman. Și l-am cumpărat eu popa Pîrvul Zmeuranul și moșteanul de aici din Zmeura. Și l-am cumpărat în bani gata t(a)l(eri) 5. Și am scris eu popa Pîrvul Zmeuranul cu mîna mea acum într-acest an ce umbla anii de la Adam 7264, iar de (la) H(risto)s 1756, mart 6 dni. Eu popa Pîrvul Zmeuranul. Carele mîna mea va putrezi după lumescul nostru obiceiu, iar slova și iscălitura va fi cît va fi și cartea, cît va fi să s(ă) pomenească neamurile de aciaste. Și am scris eu, carele mai jos mă voi iscăli, popa Pîrvul Zmeuranul.

(C. r. v. 199, dublet 2, f. 25 v — 28 v).

59

Aciastă sf(î)ntă Pravilă[68] am cumpărat-o eu, eromonah Pahomie, de 20 lei și dup(ă) mo(a)rti me să fie dată danie bisăricii

---

66. Ediția Rîmnic, 1755.
67. Ediția București, 1729.
68. *Îndreptarea legii*, Tîrgoviște, 1652.

www.dacoromanica.ro

Sf(i)ntii Troiți[69] în veci aminu. Let 7264 (1756). (Urmează afurisenia pentru cei ce ar fura-o).

(C. r. v. 61, dublet 3, III, 175167, p. 171-191).

60

Să s(ă) știe de cîndu s-au legat aciastă Biblia[70] al doile rîndu, în zilile prea luminatului domn Io Costantin sin Mihai voevod, let 7264 (1756), de popa Petria legătorule ot Focșani.

(C. r. v. 86, schimb, în josul foii de titlu).

61

Aciasta carte, Tîlcul liturgie[71], s-au loat zaloc (sic) de la un popa de la Podoleni pentru 25 parale, dijma finului. Vel(eat) 1760, oc(tomvrie) 26.

(C. r. v. 104, dublet 2, I, 208.567, a șasea foaie tipărită, nepaginată, de la început).

62

Acest letopisăț[72] s-au cumpărat di Enache Kogălniceanu biv vătav za aprozi aici în Țarigrad, fiind di la dascalul Daniil eromonah, ci au fost și la Antiohi Gianetul, la leat 1760, avgust 17. Enachi Kogălniceanu biv vat(av) za aprozi.

(Ms. r. 174, fața interioară a peretelui prim. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 401).*

63

Aciastă filadă, ce scrie istorie vulgarilor i altor niamuri, s-au cumpărat aici în Țarigrad di la dascălul lui Ramadan, împreună cu altile, în mazîlia lui Costandin Racoviță voevod[73], la leat 1761, avgust 20. Ioan Kogăl(niceanu) biv vatav za aprozi.

(Ms. r. 156, fața interioară a peretelui prim. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 351).*

64

Această sfîntă carte[74] o am cumpărat eu, robu lu Dumnezeu Andrea Boș, cu talere 5 și o am dăruit sfintei biserici din Poartă la anu 1761.

(Ms. r. 3678, f. 107 v — 122).

---

69. Schitul Lapoșul Dărmănești, metohul episcopiei Romanului.
70. Ediția București, 1688.
71. *Tîlcuirea liturghiei,* Iași, 1697.
72. *Letopisețul Țarii Moldovei,* de Simeon Dascălul.
73. Din a doua domnie din Moldova (1756-1757).
74. Triod, scris la 30 ianuarie 1761, de Ion, fiul preotului Mihai din Tohan.

www.dacoromanica.ro

65

Adică eu, Stan, dat-am aciastă carte la sfînta biserică de la Mizil, ce să chiamă Apostol[75], și l-am cumpăratu dreptu bani gata t(a)l(eri) 4, pentru ca să să pomenească în veci vecilor. Amin.

Aciasta amu scris eu, Steful grămatic de la Mizil, mai 8 dni, 1762.

(C. r. v. 230, dublet 3, a doua foaie nepaginată de la început).

66

Să să știia că aciastă sf(î)ntă Ivannghielie[76] o au cumpăratu poopa Vasilie de la Tirișioara cu 12 florinți vonaș de la poopa Stanu de la Curciu. Anulu 1762, noemvrie 18 zile.

1803, 1 martie prima. Aciasta sfînta Ieivanghielie o au cumpărat chiratorii bisearecii de la popa Dima Maftei din Sen Hariomșag pe seama bisearecii cu 17 sprezeace florinți ungurești. Și pentru ceaia am lăsat-o la prețî așa a jos, că să mă pomenească la sfînta jărtfă, și pe popa Ioan și pe popa Toder și pe tot neamul acesta, să să pomenească negreșit supt dare de samă a slujitori bisearecii, de nu voar plini din datorie sluji bisearecii de la Sen Hariomșag.

(C. r. v. 319, schimb 2, donația ing. C. Orghidan, foaia de titlu pînă la f. 5).

67

În ani(i) Domnului 1763 zile 18 ale lui noemvrie, am cumpăratu eu popa Ionu din Rucăru aciastă Psaltire[77] cu 3 măriiași de la popa Dumitru din Călvasăru. Și sîntu mărturie eu Ionu Hidegovici.

(C. r. v. 60, dublet 2, f. 2 v — 6 v).

68

...O am cumpărat-o eu, popa Pîrvul ot Albeani, cu talere patru și bani treizeci de la popa Ion Măgheriul, protopopul, ca să fie al mieu și al copiilor miei. Și l-am cumpărat la anul cu l(eat) 7273 (1765), ghen(arie) 3 d(ni).

---

75. Ediția Buzău, 1743.
76. Ediția București, 1760.
77. Ediția Bălgrad, 1651.

www.dacoromanica.ro

Să (să) știe că acest Octoihu l-amu mai prelegat eu, Nicolae snă popa Pîrvul, cu bani 90, la anu cu leat 1782, av(gust) 1 dni. Nicolae.

(C. r. v. 334, a treia foaie tipărită, nepaginată, pînă la f. 12).

69

Să se știe că aciastă sfîntă carte, anume Strastnic[78], om cumpărat eu, popa Iacovu dinu Crishalma, drept florinți 3 și 2 măriiași, ani 1766 (...)

(C. r. v. 290, donația P. Langa, 1910, foaia de titlu pînă la f. 34).

70

Aciastă carte, Apostol[79], l-am cumpărat eu, Grigor(e) er(o)-monah, ce să cheam(ă) popa Gheordache, și am dat cinci lei p(o)l. L(eat) 7274 (1766), av(gust) 17.

Acest Apostol s-au legat la anul 1838, iulie 17, și esti plata lui la meșter o carboangi, adică 12 lei, di fratile Costantin și fratele Ioan. Să fii pomi(ni)ți în veci nitrecuți.

(C. r. v. 230, unicat, f. 1-2 și foaia albă de la sfîrșit).

71

Acest Prologar moldovenesc[80] iaste al robului lui Dumnezău Costandin Rîmniceanul biv treti vis(tier). L-am cumpărat de la Moldova în zilile mării sale Ioan Nicolae v(oe)v(o)d. Costandin Rîm(niceanul) biv treti vis(tier)[81].

(C. r. v. 73, dublet 1, f. 84 v).

72

Cheltuiala cărții aceștiia

Lei	Parale	
1	10	pe o sută coale hîrtiia bună.
13	20	de tălmăcit și de scris pe noaozăci coale, cîte 6 parale pe coală.

78. Ediția Blaj, 1753.
79. Ediția Buzău, 1743.
80. Dosoftei, *Viața sfinților*, Iași, 1682-1688.
81. La 1766 nu mai trăia.

www.dacoromanica.ro

20 intelegaturului de legat carte.
Facu : cinsprăzece lei zece parale.

(Însemnarea lui Vartolomei Măzăreanu cu privire la cheltuiala manuscrisului „Letopiseț care s-au tălmăcit du pe rusie pe moldovenie în sfînta mănăstire Putna", în 1767).

(Ms. r. 4241, f. 181 v).

73

Cheltuiala cărții aceștiia.

Lei	Parale	
12	24	pe 84 coale de tălmăcit și de scris, adecă cîte 6 parale pe coală.
1	4	pe 86 coale hîrtiia, cîte o leţcae pe coală intelegaturului de legat carte.
		Facu : 13 lei 6 parale.

(Însemnarea lui Vartolomei Măzăreanul privind cheltuiala manuscrisului „Cuvintelor sf. Avva Dorothei").

(Ms. r. 2950, f. 168 v).

74

... [82] ci să chiamă Floarea cuvintelor, l-au cumpărat dumnealui Mihai Zorileschi căp(itan) ot sud Gorj cu bani gata t(a)-l(eri) treisprăzece, ca să fie pentru pomenirea dumnealui și a tot neamului dumnealui. (...) Și am scris eu, popa Barbu preot ot sud Gorj, fratele acestui Mihai Zorileschi, la anu de la facerea lumii 6275, iar de la H(riso)s 1767.

(C. r. v. 345, dublet, din biblioteca episcopului Ghenadie, f. 1-14).

75

La leat 1768, eu monahul Rafail am scris această carte [83] răposatului întru fericire părintelui Parthenie, episcop Rîmnicului. După a sfinții sale cătră Domnul ducere din viața aciasta, am luat aciastă carte supt a mea moștenire, fiind mai volnic eu a-m(i) moșteni a mea osteneală decît alții, însă înaintea prea sfinţitului părintelui Grigorie proin mitropolitul, fiindcă nici

82. Foaia tăiată la legat. Este vorba de *Antologhion*, Rîmnic, 1766.
83. *A lui Kiril, patriarhul Ierusalimului, arătare.*

www.dacoromanica.ro

plată pe deplin pentru scrisul aceştii cărţi n-am luat de la răposatul. Rafail din Hurezi, sept(emvrie), 13 d(ni) 1773.

(Ms. r. 2585, f. 224).

76

Acest s(fîn)tu şi dumnezeesc Minei[84] l-am cumpărat eu, p(opa...)[85] eromonah Tismeni(i), care m-au chemat Nicolae pe nume mirenescu. Şi am cumpărat cu t(a)l(eri) 10. (...) Şi cine va sluji pe el, să mă pomenească. Şi l-am dat în sama nepoţilor mei, anume Nicola i Ioan. Şi ei, la o vrem(e) de lipsă, să nu fie volnici a-l vînde, că vor ave păcat. Eu Nicodim eromonah Tismen(i). Şi l-am cumpărat în leat 7277 (1769).

(C. r. v. 345, dublet, f. 82-130).

77

Acest Apostol[86] au fost al sfintii mitropolii şi s-au dat la Curtea Domnească să să facă slujbă la mir, lipsind din cărţile sfintei bisearici dă tîlhari, cînd s-au spart sfînta bisearică. Şi s-au dat acesta în loc. Iunie 12, 1770.

(C. r. v. 144, dublet 1, a patra foaie tipărită, nepaginată, de la început).

78

Ani 1773. Eu Bărnuţ Icnat am cumpărat acest Penticostariu[87] de la popa Matheiu din Sudurău pentru 14 florinţi şi o am sărutat p. protopopului Gheorghie, ca să să pomenească tot neamul mieu şi părinţi(i) mueri(i)mele să să pomenească la s(fînta) liturghie. Iară văzînd vrăjbile aceste, o am dat în veci. Iară cine s-ar afla să o e din mîna protopopului, sau să o fure, anathema.

(C. r. v. 233, dublet 3, f. 145 v — 161).

79

(Să să ştie că am vîndut)[88] aciastă sfîntă şi dumnezeiască Evanghelie[89] sfinţii sale părintelui popii lui Dumitraşcu Sîrbul ot satul Socul în bani gata t(a)l(eri) 12, însă doisprezece tocmai,

---

84. *Antologhion*, Rîmnic, 1766.
85. Foaia tăiată la legat. Este vorba de Nicodim.
86. Ediţia Buzău, 1704.
87. Ediţia Rîmnic, 1743.
88. Scrierea ştearsă, foaia tăiată la legat.
89. Ediţia Bucureşti, 1723.

www.dacoromanica.ro

adecă eu Costandin sin popa Ion ot Balta Verde. Şi pentru mai adevărată credinţă m-am iscălit mai jos cu mîna mea mai jos ca să să crează. Mai 3, 1774 (...) [88].

(C. r. v. 182, dublet 2, f. 8-12).

80

...[90] am cumpărat-o eu, Moisa monahul, cu optuspreci lei şi am dat-o de pomană preutului Pavăl de la Zberoe pentru s(u)-flutul meo şi a părinţilor mei şi a fraţilor mei şi a tot nemul meo, ca să slujască cu dînsa or la ce bisearică a fi el. (...) Şi aciasta au fostu în zîlile pre luminatului şi pre înălţatului domnului nostru Costantin Moruz voevod [91]. Let 7285 (1777), mart 17.

(C. r. v. 398, dublet, achiziţia 1882, f. 2-11).

81

Anul 1778, zile 25 fev(ruarie), duminecă. Aciastă Poucenie [92] o au cumpărat dumnealui Tămaş Grancea cel bătrîn din Sebeş de la Niţu pop(i) Iacov Itul tot din Sebeş cu florinţi ungureşti treisprezeace, şi o au dat sfintii bisărici de la Sebeş ca să fie de slujba bisericii pînă să să va ţinea o foae, ca să fie pomenire veacinică dumnealui şi a tot neamul. Şi niminea din feaţele bisericeşti să nu ţie că iaste a vreunuia dintr-înşii, nici alţi străini. Că oricare o ar înstreina vor rămînea suptu canonul afurisaniei din sfînta pravilă. Pentru care eu, după datoriia diregătorii, am semnat ca să să ştie, întărind cu arătata a mea protopopească iscălitură. Protopop Costandin Ioanovici, m. Făg. paroh.

(C. r. v. 205, dublet 1, f. 86 v — 90 v).

82

...[93] Au cumpărat-o satul Rueni cu lei 6, prin strădaniia preotului Nicolae Adamovici, fiindu născutu şi fiindu preotu mai întăi în satul Rueni, şi prin strădaniia jupînului Dimitrie neagustoriulu dinu Caransebeşul, şi prin strădaniia a lui Mihuţă Ţoilcan din satulu Rueni, şi prin strădanii a lui Măriian Puiu,

---

90. Foaia tăiată la legat. Este vorba de *Antologhion*, Bucureşti, 1777.
91. Domn al Moldovei (1777-1782).
92. *Kiriacodromion*, Bucureşti, 1732.
93. Psaltire, Ediţia Rîmnic, 1779.

www.dacoromanica.ro

ipitropu, la an(n)o 781, s-au cumpărat la biserica a Răsăritului, Apostol Thoma.

(C. r. v. 423, schimb, a doua foaie tipărită, nepaginată, de la început, pînă la f. 9).

83

Aciastă sfîntă carte[94] iaste cumparată de popa Paraschiv Dulămiț(e). Singurul elu au cumpărat-o de la un popă Ionu Vîlceanu cu t(a)l(eri) 8 pol, adecă opt și jumătate. Și pe urmă am mai dat t(a)l(eri) 1, bani 90, legătura, care fac t(a)l(eri) 10, bani 30.

Nici frați(ii) miei, nici titori(i) sfintei bisearici n-au dat nici un ban. Niminea nici o treabă n-au cu aciastă carte, făr numai eu, popa Paraschiv și feciorii miei, anume Mihai, Pătrașcu, Ionu.

Popa Paraschiv Dulămițe. Gorj, ghen(arie) 27 d(ni) 1781.

Și acestu Triodu, ce l-au cumpăratu Barbu Dulămițe de la Mihai, fecioru popi(i) Paraschivu, l-au cumpăratu cu t(a)l(eri) 32, adecă treizăci și doi, ca să fie la biserica căpitanului Costandinu hoțu ot Scoarța. Și acestu Triodu l-amu vîndutu eu, Mihai Dulămițe, fecioru popi(i) Paraschivu ot Comănești și l-amu vîndutu statornicu. Și au mai ajutoratu și titori(i) celalți la acestu Triotu. 820, mai 15.

Și am scrisu eu, popa Șerban, și sînt și martor.

(C. r. v. 456, achiziția 14.394/1951, f. 7 ⅴ și 116 ⅴ).

84

In anulu 1782, maiu 7, am cumpăratu acest Triodu[95] de la Măguți Lupu din Cernești cu 16 florinți, eu popa Nistor Horșcovici, fiindu parhuș în Bozînta Mare, împreună cu Tihuți Petre și cu Morșan Lupu (...) Fiindu împăratu Iosifu Rîmului iproci, arhiereu fiind în Ardealu de la Buda Sofronie Chirlovici, neunitu, vicareosu Ioan Popovici de la Hondolu, neunițu, protopop Timotheiu de la Cărpinișî eparfirii Rîurilor.

(C. r. v. 379 A, dublet, f. 1-26).

85

Această Propovedanie[96] este a biserici(i), cumpărată cu 4 florinți di la Vasile popa (?)[97] Filip la anul 1782, și fiind priot

94. *Triod*, Rîmnic, 1781.
95. Ediția Blaj, 1771.
96. *Sicriul de aur*, Sas-Sebeș, 1683.
97. Foaia ruptă.

www.dacoromanica.ro

popa Trifea și popa Pavel și titor mare Ion Drăghici și Curnicu Ionășî Cernatu. Scris-am eu Avramu Aloman.

Și cînd au legatu cartea, au dat 1 zlotu la popa di la Rod.

(C. r. v. 80, dublet, I, 194.531, foaia albă de la sfîrșit).

86

Să să știe că această sfîntă carte[98] este a dumnealui căpitanului Coman boernașu mazîl de suptu Prahova. Și s-au legat de Costandin ot Ceptura cu parale 22, în zilile prea luminatului și prea înălțatului domnului nostru Io Mihaiu Suțu voivodu, secte(m)vrie în 20 de zile, leatu 1784. Petrache cojocariul[99].

(C. r. v. 104, dublet 4, ultima foaie albă de la sfîrșit, verso).

87

(...)[100] că aciastă sfîntă (...)[100] rumînească[100] o am cumpărat eu, popa Ion sin Matei, de la cumnatu mieu Bunea ot sat(ul) Văleni în bani gata t(a)l(eri) 2, 90 (bani), oc(ă) vin 3. Și cine s-ar ispiti să o fure, unul ca acela să fie supt blestemul sfintelor soboară. 1785, iulie 23 dni.

Și am scris eu, popa Ioan ot sat(u) Mărgi. Și să să pomenească și prioteasa noastră, Ivana ereița, că amîndoi au muncit pe acești bani.

(C. r. v. 441, dublet, foile nepaginate de la început, pînă la f. 17).

88

Acest Treod[101] l-am cumpărat cu t(a)l(eri) 12 pentru treaba mea, ca să-l aibu în cilie pentru citanie, fev(ruarie), Dosithie ieromonah.

(C. r. v. 367, exemplar 3, donația Comisiunii Mon. Istorice, 1942, f. 1-3).

89

Să se știe că acestu sf(î)ntu Minei[102] este a sf(i)ntei beserici a Aleușului, hramulu Adormirea prea sfintei născătoare de

98. *Tîlcuirea liturghiei*, Iași, 1697.
99. Fiul căpitanului Coman.
100. Foile de dinainte lipsă. Este vorba de *Psaltire*, București, 1780.
101. Ediția București, 1769.
102. Pe luna septembrie, Rîmnic, 1705.

www.dacoromanica.ro

Dumnezeu și prea fecioara Maria. Și este cumpăratu dinu cutia bisericii, cu 4 c(oroane) și 15 h(eleri). (...).

În Aleușu, 26 dechemv(rie) 1786. I. Ioachim Patloviciu, paroh Aleușu.

(C. r. v. 147, unicat, f. 1-8).

90

Acestu Ohtoicu [103] l-am cumpărat eu de la Nicolae sin Stana pre(otu) în șaizeci de parale. 1786. Pop(a) Pr(e)d(a) ot paraclis(ul) Curtea Veche.

(C. r. v. 162, dublet 1, f. 197).

91

Aciastă carte, ce să chiamă Theodor Studitul [104], mi-au dăruit-o sființia sa părintele protopopul Ioan ot Tîrgul Jiiului mie să-m fie de cetire și sfinții sale veacinică pomenire. 7294 (1786) mai 16 d(ni). Theodor eromonah.

Mai pre urmă părintele schimnicu Theofil ieroschimonah au lăsat aciastă sf(întă) carte, Studit, împreună și un Dorothei [105] și alte multe odoară și cărți la bolnița sf(intei) mănăstiri Bistrița, ca să fie de citit și sf(inții sale) de pomeni părinților celor ce să vor întîmpla (...)

Și am scris eu, mult păcătosul Pahomie mo(na)h din sf(înta) bolniță a sf(intei) mănăstiri Bistriți(i), cu porunca sf(inții sale) părintelui Theofil ieroschimonah.

Iar sf(inția sa) s-au pristăvit la leat 1798, ghenarie 23, în zilele prea cuviosului părintelui nostru Costandin arhimandrit, cînd să bătea turcii cu turcii la Dii.

(C. r. v. 481, dublet, din biblioteca „Casei Bisericii", 879, f. 2-14).

92

(Această sfîntă) [106] carte, anumi Mineiu mic, s-au cumpărat pă banii s(fin)tei besereci din Ariișu și s-au dat pă sama s(fin)tei beserici mai sus numite, drept cu șasă măriești. Deci cine se va afla să o înstreineze din s(fîn)ta beserică mai sus numită să fie anathema. Fiind pa aceia vreme parohus popa Ilie, curator Vișe

---

103. Ediția Tîrgoviște, 1712.
104. *Cuvinte*, Rîmnic, 1784.
105. *Cuvinte*, Rîmnic, 1784.
106. Hîrtia ruptă.

www.dacoromanica.ro

Gavril, Berte Petre, Fit Gofnă Ioan. Scrisu în anul Domnului 1787, iunie 24.

(Ms. r. 3262, f. 2-13).

93

Acest sfînt Apostol,[107] ce la sfărîmarea sfintei mănăstiri Cozii au întrat în mîinile ostașilor, l-am răscumpărat eu, aflîndu-mă ispravnic la acest județ Argeș, și l-am închinat aici la sfînta mănăstire Argeș. 1788, iulie 7. Costandin Viișor(eanu) biv vel aga, is(pravnic).

(Ms. s. 204, fața interioară a peretelui prim. Ed.: MANUSCRISELE SLAVE, *I, p. 300).*

94

(...)[108] Cazanie[109] o au cumpărat dumnealui Adam (...)[108] de pomenă să fie de pomenire lui și părinților lui și la tot neamul, cumpărată cu 17 florinți unguresti de la popa Mafteiu din Buia, prin îndemnare preotului Bucur Bobeș, fevruarie 20.

(C. r. v. 356, dublet, A, 13606, f. 1-14).

95

Aciastă Leturghie[110] o am dăruit iarăși la sfînta biserică denu Bălgrad pentru pomenire să-mi fie, de Ioaniță polcovnicu 1791, sept(emvrie) 24. Rîmnic.

(C. r. v. I, 1 dublet II, 170567, f. 1-5).

Aciastă sfîntă carte ce să chiamă Miniat[111] iaste a lui Ilarion igumen Dob(rușanu), cumparată cu tal(eri) zece în anul ce s-au făcut pace niamțul cu turcul, la anul 1791 sep(temvrie).

(De altă mână :) De la acest părin Ilarion, proigumen Dobruța, am cumpărat-o eu cu taleri lei zece. Ioanichie ieromonah eclesiiarh. 1817 apr(ilie) 23.

(De altă mînă :) Iar acum la anul 1846, mai 31, o am dat mănăstirii Brîncoveani.

(C. r. v. 223, dublet 2, f. 1-15).

---

107. Scris în 1651 de dascălul Vasile Bosie din Moldova pentru a fi donat mănăstirii Cozia.
108. Scrierea ștearsă cu cerneală.
109. Ediția București, 1768.
110. Ediția Tîrgoviște, 1508.
111. *Cazaniile lui Ilie Miniat*, București, 1742.

www.dacoromanica.ro

96

Aciastă sfîntă Evanghelie[112] (este a) **sfintei bisărici Brătuia la hramu mai mar**(ilor) **voivozi, de la sudu Gorji, plasa Gilortului de Josu, în zilele prea luminatului domn Io Mihail Costandin Suţuşor vodă, prin blagoslovenia prea sfinţii sale arhiepiscop**(ului) **Rîmnicului Nictarie, cumpărîndu-să dă ctitori, de la ani**(i) **de la H**(risto)**s 1792, iar de la Adam 7301, s-au închinatu sfintei bisăreci de pomenire pentru sufletele lor şi la totu neamu lor, statornicu. Şi s-au cumpărat cu bani gata tal**(eri) **16, bani 30.** (Urmează pomelnicul celor ce au contribuit cu bani la cumpărarea cărţii).

Şi dintr-acesti bani ce s-au datu la aciastă sfîntă Evanghelie au mai trecutu tal. 1, bani 90 şi au mersu la cartea Triodu. Şi au închinat-o sfintei bisărici pentru pomenirea lor în veac (...)

(C. r. v. 474, dublet, f. 1-48).

97

Aciastă Psaltire în verşuri[113] **au fost a răposatului socrului mieu** (numele acoperit cu o foaie albă) **protopop**(ul) **Sorocii, dată zăstre de la socrul său. Apoi şi finţie sa me-au dat-o zăstre mie. Deci cine a fura-o sau în alt chip o va înstrăina de la casa mea sau de la copiii mei să fie afurisit şi blăstămat** (urmează restul afuriseniei). **1792, martie 10** (Semnătura indescifrabilă).

(C. r. v. 65, dublet 1, f. 1-11).

98

Acest sfînt Apostol[114] **iaste al lui Samuil log**(ofăt), **cumpărat din prăvălie din oraşul Bucureşti în t**(a)**l**(eri) **4 p**(ol), **adecă patru şi jumătate. Şi s-au lăsat la sfînta bisearică ce să prăznuiaşte hramul Întrării în bisearică ot Vlădeştii de Sus. Leat 1793, mai 20. Şi amu scris eu popa Stanciu ot Vlădeşti.**

(C. r. v. 384, dublet, f. 178).

99

Aciastă sfîntă Leturghie[114] **am vîndut-o eu, Costandin postăvar ot Focşani părintelui Paise eromonah şi nacialnic la sfin-**

---

112. Ediţia Rîmnic, 1784.
113. Dosoftei, *Psaltirea în versuri*, Uniev, 1673.
113. Ediţia Bucureşti, 1774.
114. Ediţia Rîmnic, 1787.

www.dacoromanica.ro

tul schit Sahastru. Şi au dat pe dînsa şapte lei şi un ortu. 1794, av(gust) 7 dni.

(C. r. v. 511, ex. 4, f. 1-13).

100

S-au cumpărat aciastă sfîntă şi dumnezeiască Cazanie [115] de dumnealui kir Radul Sersea drept t(a)l(eri) treizeci, în zilile prea înălţatului nostru domn Io Alecsandru Costandin Muruz voevod [116], 1794, mai 15.

(C. r. v. 552, dublet, f. 83 v — 85).

101

Să s(ă) ştie cîndu s-au cumpărat aciastă sfîntă şi dumnezeiască carte [117], în zilele prea luminatului şi prea înălţatului domn Io Alexandru Costandin Moruzu voevod [116]. S-au cumpărat de robul lui Dumnezeu Laţco cu tal(eri) 1, bani 60, la leat 1795.

(C. r. v. 581, dublet, din biblioteca „Casei Bisericii", 321, faţa interioară a peretelui ultim).

102

Aciastă Cazanie [118] s-au legatu cu cheltuiala preotului popa Milu sin popa Stoica ot Comarnicu, cu taleri 2, adicăte doi. 1797, aprilie 20.

(C. r. v. 205, dublet 3, f. 8-14).

103

Această sfîntă Ivanghelie [119] o am cumpărat eu Nechita dascăl di la Ioniţă Aorbanese din satu Bistriţa supt Bîrgău şi am dat 6 florinţi şi jumătate de bărbinţă de brînză. 1797, fevr. 6.

(Ms. r. 5943, f. 2 v — 4).

104

Această sfîntă carte [120] este a sfintii mănăstiri Coziia. Şi cînd s-au luat celelalte cărţi în răzmiriţa neamţului a doo oară s-au luat şi aciasta. Şi acum iarăşi s-au găsit şi s-au răs-

---

115. Ediţia Rîmnic, 1792.
116. Domn al Ţării Româneşti (1793-1796).
117. *Pravoslavnică învăţătură*, Bucureşti, 1794.
118. Ediţia Bucureşti, 1732.
119. Scrisă în satul Bîrgău pe valea Strîmbii de ieromonahul Vartholomei Volschi, în 1760, în casa preotului Vasile Cocîrţi, pentru acesta.
120. *Carte sau lumină*, Snagov, 1699.

www.dacoromanica.ro

cumpărat de sfinț(ia sa) părintele arhimandrit coziianul kirei kir Ilarion. Văleat 1797, iuli 6. Theofan ieromonah.

(C. r. v. 114, exemplar din fosta Bibliotecă Națională, foaia albă de la sfîrșit, verso).

105

Acest Ciaslov [121] este al preutului Toader Tiliman ot Gropniță. L-au cumpărat cu 22 lei. Cari l-au dat di la mitropolitul Iacovu. (...) 1797.

Acest Ceaslovu l-am cumpărat eu, Gheorghii popa, di la preutu Simion din Mitoc, cu triizaci di lei. 1802, mart.

(C. r. v. 609, exemplarul 2, p. 1-19, 38-39).

106

În anu 1798, aciastă sfintă Leturghie [122] s-au cumpăratu cu 5 sloți și 30 de crăițari, cu bani de copeteală, pe sama bisărici(i) M.G. Mănăsturului, prin stradaniea protopopului Ioan Popovici.

Întăe au dat Călățan Gavril 7 mărieș ca să-i fie pomană lui și femei(i) lui, Ioanu la (...) [123] și alți săteni, ca să le fie pomană.

(C. r. v. 615, dublet 4, achiziția 385/1966, p. 226-241).

107

Această carte ce si numește Thesalonic [124] iaste a satului Grozești, cumpărată în 17 lei. Și am scris eu, preutul David din satu Grozăștie la let 1798.

(C. r. v. 344, a treia foaie tipărită, nepaginată, de la început).

108

Aciastă cărțulie [125] este a mea, adecă Ioan Mihailovici, n(amesnic) p(rotopop) Lipova în Pirchiș, cumpărată cu 2 f(lorini) 30 h(eleri). 1798, în 2 fevruar.

(C. r. v. 577, unicat, p. 1).

---

121. Ediția Iași, 1797.
122. Ediția Sibiu, 1798.
123. Scrierea ștearsă de vreme.
124. Simeon episcopul Tesalonicului, *Voroavă de întrebări și răspunsuri întru Hristos*, București, 1765.
125. *Istoria Alexandrului celui Mare*, Sibiu, 1794.

www.dacoromanica.ro

109

Acest sfint Apostol [126] l-am cumpărat eu cel mult păcătos, Ioniță polcov(nic) Roșiianu, din tîrgul Craiovii în t(a)l(eri) cinciprăzece, fiind cărțile atunci scumpe, însă la leat 1800, luna lui iunie 20, pentru trebuința bisericuți(i) ce am făcut la satul Roșiia, pă partea mea de moșie din hotar(u) Roșii.

Iar la anul 1806, prin mijlocirea marelui mieu boeri, dumnealui vornicu Barbul Stirbei, arătînd mării sale luminatu(lui) domn Io Costandin Ipsilant v(oe)v(o)d de starea veichiului mieu neam, m-au făcut făr de nici o cheltuială, v(tori) vist(ier). (...)

(C. r. v. 569, exemplarul 1, din biblioteca episcopului Ghenadie, f. 21-33).

110

Să se știe că această carte, ce să numește Ghiografie [127], adică scrisoarea a toată fața pămîntului, o am cumpărat eu, cel mai (jos) iscălit, cu talere 6. Și de să va care cumva pierde și oricine o va (găsi), să o aducă la mine și să-și ia colacul, iar neaducînd-o, să aibă a da seama înaintea Domnului, ca un fur de cele sfinte. Și la aciasta am iscălit. 1801, iulie 25. Marin dascăl de la școala Colție, ce șăz aicia în București, în mahalaoa Sloboziei.

(C. r. v. 594, dublet, exemplarul 5, fața interioară a peretelui prim).

111

Aciastă bocovnă [128] este a părintelui popi(i) Ioan dă la biserica Brezoianului și este cumpărată dă sființia sa dreptu t(a)-l(eri) 2, parale 6. 1801, noem(vrie) 4. Popa Ioan duhov(nic).

(C. r. v. 462, dublet A, 19034, fața interioară a peretelui ultim).

112

Aciastă carte ce să numește Catavasiiar [129], este a me, dascalului Gherghie. Și l-am cumpărat de la dughenile dumisale preosfințitului mitropolitului Iacov din tîrgul Eșului și am dat

---

126. Ediția Rîmnic, 1794.
127. Amfilochie Hotiniul, *De obște gheografie*, Iași, 1795.
128. *Slujba cuviosului Dimitrie de la Basarabov*, București, 1801.
129. Ediția Iași, 1792.

www.dacoromanica.ro

trii lei și jumătate pe ia. Și am scris eu, dascalul Gheorghe, velet 1802, octomvrie în 20 de zile. Gheorghe dascălul.

(C. r. v. 551, dublet, foaia albă de după pagina 376).

113

Aciastă sfîntă și dumnezeiască Ivanghelie[130] este cumpărată de dumnealui Radul Balotă, ca să fie la sfînta biserică ce este făcută de dumnealui aici în satul Rudini, în satul dumnealui. (...) Și am scris eu Matiiaș Balotă postelnicul și închinătoru cu zisa dumnealui. Iproci. 1803, dichemvrie 22, fiind și sfînta biserică tot la acest vălcatu făcută.

(C. r. v. 74, cumpărată de la anticariat în 1957, f. 174 v).

114

Aciastă Gheografie[131] am cumpărat-o de la preutul Neghinoia cu 2 lei drepți bani(i) mei. 803. Theodor dascăl.

(C. r. v. 594, schimb 4, p. 1).

115

Să s(ă) știe că acest Molitfeanic[132] că iaste al mieu, care mai jos mă voiu iscăli, cumpărat din orașul Bucureștilor de la părintele Ionichie, ieclisiarhul sfint(ei) episcopii, cu t(a)l(eri) doisprăzeci, în zilele prea luminatului și prea înălțatului domn Alexandru voevodu,[133] la leatu 1806, cîndu ș-au prenoitu protopopu Marin Pleșoianu protopopiea. Popa Ion.

(C. r. v. 566, exemplarul 5, f. 101 v — 114).

116

Această sfîntă carte[134] o am cumpărat eu popa (numele șters ulterior cu cerneală) de la Chiri(lă ...) popii din Gioagi cu 9 zloți. A(nul) 1806, dech(emvrie) 10.

(C. r. v. 91, dublet 2, f. 178 v).

---

130. *Evanghelie*, București 1682.
131. Amfilochie Hotiniul, *De obște gheografie*, Iași, 1795.
132. Ediția Rimnic, 1793.
133. Alexandru Moruzi, a doua domnie în Moldova (1802-1806).
134. Sf. Ioan Gură de Aur, *Mărgăritare*, București, 1691.

www.dacoromanica.ro

117

Să să știe că această carte, anume Triod[135], s-au cumpărat eu noao vonaș, să fie a bescarici Șarășului, neunită. Și o au plătit Ioan Cîndea 3 florinți, Petru Martun 3 florinți, Ioan Guța 3 florinți. (...) Anul 1807, martie 2. Scris-am eu, dascăl Ioachim Crăciun.

(C. r. v. 379 A, dublet, f. 1-56).

118

Acesta Mineiu[136] mare s-au legat la Brașov cu 8 lei. Și am plătit eu pentru pomenire. Iustin arhimandritu ot Sinaia, 1808, martie 12.

(C. r. v. 398, dublet, prima foaie albă de la început).

119

Aciastă cărticică[137] este cumpărată cu un leu și cinci părale, a preutului Dumitru din sat Roșcani, în anul acesta 1808, noemvr(ie) 25.

(C. r. v. 741, dublet, II, 170411, prima foaie albă de la sfîrșit).

120

1808, octomvrii 24, s-au cumpărat[138] de dascalul Theodosii în 4 lei pol, în orașul Eșului.

(C. r. v. 662 alfa, dublet, fața interioară a peretelui ultim).

121

Această sfîntă și blagoslovită carte[139] am cumpărat-o eu Ioan Valanu, nepotu Badii Bolteţu, dă la popa Vladu ot mănăstirea Sfintei Troițe în lei turcești 15, adecă cincisprezăce tocmai, fiind faț(ă) și dumnealui post(elnic) Andrei Dobroneanu și Enciu croitorul, însă la leatul ce să arată 1809, dechemvrie 20. Craiova.

(C. r. v. 223, schimb 4, f. 82 v.).

---

135. Ediția Blaj, 1771.
136. *Antologhion*, București, 1777.
137. *Învățătura creștinească*, Iași, 1808, in-8°, 8 foi.
138. Neofit, *Înfruntarea jidovilor*, Iași, 1803.
139. *Cazaniile lui Ilie Miniat*, București, 1742.

www.dacoromanica.ro

122

Aciastă sfîntă carte, ce să numeşte a sfîntului Theofylact arhiepiscopul Bulgariei, Tîlcurire la cele patru evanghelii [140], o am cumpărat cu tal(eri) 43, adecă în galbeni olandezi 3 şi t(a)-l(eri) 7, dinpreună cu doao Mineae dăzlegate, adecă Mineae al lunii lui septemvrie şi octomvre. (...)

Şi am scris cu mînă de ţărînă, fiindcă mîna va putrezi, iar aici, oricine va citi, mă va pomeni, iproci. Ştefan ierodiiac tis-man(ean), bucureştean, 1810, septemvrie 20.

Iară acum, mai nainte de moarte, l-am dat sfintei mănăstiri Thismana, unde să prăznuiaşte hramul sfintei Adormiri a Maicii Domnului. Ştefan ieromonah, 1814, noemv(rie) 12.

(C. r. v. 688, schimb, din biblioteca „Casei Bisericii", nr. 341, p. 1-23).

123

...L-am cumpărat [141] eu, popa Athanasie sin Mitrea ot Borduşanii Mici, de la preoteasa Chira, soţiia răposatului popii Şărban sin popa Radul ot Frăţileşti, drept în t(a)l(eri) 40, adecă patruzeci tocmai, dînd bani buni din casa mea, nemaipunînd pă nimeni ajutor cu dare de bani la cumpărătoarea mea şi nici nu am nici un amestec cu nimeni. Drept aceia să am a-l stăpîni nestrămutat, copiii de copiii miei, fiind buni stăpînitori pă această carte. Şi l-am cumpărat eu, numitu popa Tănase din zilele muscalilor, la ducere, cu leatul 1811, în luna lui avgust 6. (...)

(C. r. v. 277, exemplarul 4, f. 17-34).

124

Acest Anologhion [142] s-au legat de mine mult păcătosul Laţco dascălu ot Pocruia la leatul 1812, fev(ruarie) 24, în zilele împărăţiei lui Alexandru Pavlovici. Şi din tocmeala ce am avut, am lăsat şi eu pentru veacinica pomenire însă tal(eri) 1.

(C. r. v. 498, achiziţia D. 1409/1951, f. 1-6).

125

Aciastă fîntă Psaltire [143] o am cumpărat-o de la popa Dumitru Geangoşi în drept t(a)l(eri) 11, adecă unsprezece lei şi o

140. Ediţia Iaşi, 1805.
141. Octoih, Ediţia Rîmnic, 1750.
142. *Antologhion*, Bucureşti, 1786.
143. Ediţia Bucureşti, 1806.

www.dacoromanica.ro

psaltire mică, însă scoţînd-o de la Godeanca, şi aceşti t(a)l(eri) 11 prin mîna Pîrvului herăstrăiaş. (...) 1812, iunie 26. Popa Scarlat ot Beceni(i) de Jos.

Şi am scris eu, Vasile dascăl, cu zisa numitul preot. Şi cine va citi, ne va pomeni.

(C. r. v. 703, dublet 1, f. 126 v — 134).

126

Aciastă Psaltire[144] este cumpărată de mine, Aniţa Ghergheoar(ă), cu 6 lei. 1812, iunie 25.

(C. r. v. 686, S. 938, p. 230).

127

Acest Molitelnic[145] este a preutului Neculai dinu Găuriana, cumparat cu noao lei di la protopopul Neculai din Botoşeni, şi este drept alu său. Leat 1812.

(C. r. v. 492, dublet, 1160, f. 321-234).

128

Această cărticică, ci să nu(meşte) Pravoslavnica învăţătură[146], o am cumpărat în trei le(i) pol de la o slugă a lui Costantin Dovlet. (...)

Şi cînd am cumpăratu această carte, să afla şi oştile rusăşti în pămîntul Moldovei.

Şi de vor face îndrăzneală acestă, să fii neertaţi şi şi de mine, robul său Costantin preot Cucul. Şi veletu era 812, ghenar 18 zile.

(C. r. v. 581, dublet, exemplarul 5, foaia de titlu pînă la f. 7).

129

Luna lu octomvrea 14, l-amu cumpăratu acestu Măneiu[147] di la Ionu, legătoriu de cărţi. L-amu cumpărat noi, anume satul Porceani, eu Ionu Antonesculu, eu Nicola Dadulean, eu Mateiu fiu diaconului din Porceni, eu Dănilă popei, eu Ionu Trişcoeţoiu, iproci. Noi totu satulu Porceni l-am cumpărat cu talere 27 la

144. Ediţia Sibiu, 1805.
145. *Molitvenic*, Iaşi, 1785.
146. Ediţia Bucureşti, 1794.
147. *Antologhion*, Bucureşti, 1786.

www.dacoromanica.ro

biserică Porceni, leatu 7320 (1812). Şi cine au cumpărat aciastă carte să fiea de toţi pomenitu. Eu popa Sandulu amu scrisu.

(C. r. v. 498, dublet A. 13.559, f. 69-84))

130

Aciastă prăviliuţă [148] am cumpărat-o eu, popa Simion, mahal(aua) Silvestrului, drept t(a)l(eri) 6. Leat 1814, ghenar 7.

(C. r. v. 450, schimb 1, f. 47).

131

Acest Molitvenic [149] ieste a lui popa Ioan Nan din Kiş Almăşel şi s-au legat a do oară, cu 4 zloţi, de părintele Ioan Nan, în 10 august, 1816.

(C. r. v. 337, unicat, a doua foaie tipărită, nepaginată, de la început).

132

Acest Molitfenic [150] l-am cumpărat [151] eu, cel mai jos iscălit, ca să-m fie pentru treaba mea, în t(a)l(eri) 14. 1817, noiem(vrie) 23, popa Ştefan ot Brebu.

(C. r. v. 794, dublet, II 167030, p. 54-59).

133

Acest Catavasier [152] este al dumnealui jupînului Dinu Schiler de la Schilea [153], cumpărat cu lei 6, adică şasă. Şi cine s-au afla ca se-lu ascunză, să fie supt blestemul sfinţilor părinţi. Şi amu scris eu Ioan Schiler [154] ot Schilă la leatu 1817, mai 2.

(C. r. v. 559, foaia albă de la sfîrşit).

134

Aciastă carte ce să numeşte Pisaltire [155] este dreaptă a paraclisiiarhului Ioan sîn Postină ot satul Costeşti, dată din poronca

---

148. *Prăvălioară de taina ispovedaniei*, Bucureşti, 1781.
149. Fdiţia Bucureşti, 1764.
150. Ediţia Braşov, 1811.
151. De la Bucureşti.
152. Ediţia Blaj, 1793.
153. Schela.
154. „La leatu 1826, la avgust în 17, au răpăusat dumnealui robul lui Dumnezeu Ion sin Dinu Schiler, în oraşu Haţegului şi acolo s-au şi îngropat" (C.r.v. 569, dublet, achiziţia 14266/1951, f. 144 v — 145).
155. Ediţia Chişinău, 1818.

www.dacoromanica.ro

pre înaltă pre osfinţii sale Gavril, mitropolit Chişinăului şi Hotinului, şi plătită cu bani dozăci lei di la Dumnealui (...)[156] bani. Şi s-au scris de mini, Hariton sin Arhiri ra (...)[156] ot satu Costeşti, ci sîntem veri primari, ficiori (...)[156] fraţi cu paraclisiarul Ioan, în anul 1818, în luna lui avgust 29 zile.

(C. r. v. 987, dublet, f. 1-9 v).

135

Acestu Molitfelnecu[157] este al mieu, preotului popa Dinului ot Teişani, cumpăratu de la nepotu Dinu şi Fanu, feciori(i) vărului popi(i) Gheorghe sinu pop(ii) Vilsanu. Şi l-amu cumpăratu eu de la numiţi(i) dezlegat, cu tocmeală bună dreptu t(a)l(eri) 20. Şi după moartea mea să rămîe copiilor miei, de să va face v-unu preot, iar de nu să va face, să să dea unui preot, să-mu facă doo sărindare şi să mă şi pomenească cît va trăi el: Costandin erei Stoica preot şi cu fii lor şi cu tot neamul lor. Popa Costandin duhovnicu ot Ţifeşti. 1818, aprilie 1.

(C. r. v. 566, achiziţia 2662/1951, f. 1-30).

136

Aciastă carte, ce să numeşte Psaltirii[158], este cumpărată de mini, mai gios iscălitul, în 3600 bani cumpărătura şi 1800 legătura, în zîlile pre înălţatului domn Scarlat Alexandru Calimah voevod[159] la anii de la mîntuirea lumii 1818, iulii 5. Gheorghe Başotă comis în Botoşani.

(C. r. v. 1216, din biblioteca Războlului de întregire din Botoşani, 3 foi tipărite, nepaginate, de la început).

137

Această carte[160] s-au cumpărat de la prăvăliia lui Iordache sin Ion croitoru Cărtăchiunu din bîlciu Clanovului la zio Mironosinţilor. Spre ştiinţă am însămnat ca să (să) ştie de la cine s-au cumpăratu. Am însămnatu şi pomealnecu spre pomenire. Iordache Ion Cărtăchiunu.

---

156. Scrierea ştearsă.
157. Ediţia Rîmnic, 1793.
158. Ediţia Mănăstirea Neamţului, 1817.
159. A treia domnie în Moldova (1812-1819).
160. *Penticostar*, Blaj, 1808, în folio, 212 foi.

www.dacoromanica.ro

Vii: Bengea, Cuna, Ionu, Tudorache, Gheorghe, Mariia şi totu neamu lor.

S-au cumpăratu în taleri 38, adecă treizăci şi optu tocma.

(De altă mînă): Această sfintă şi dumnezăiască carte, adecă Penticostari, s-au cumpăratu de săteani(i) ot Balta Vearde. Mai vîrtosu s-au numitu popa Ionu, Nicola Sava, Predoi Ghiţă.

Şi această sfintă carte să ştie că s-au datu schimbu pentru o sfintă Cazanie, ce mi-au fostu dată mie mai denainte de la răposatu popa Badea ot Ostrovu.

Şi ne iscălirămu şi mulţi oamini, care ne-am găsitu sabornici, şi adevărămu cu toată credinţa spre Dumnezău, la leatu 1818, noemvrie 17.

Eu popa Nicola ot Ostruvu Mare amu primitu această carte.

Eu popa Gheorghe sin popa Badea.

Eu popa Nicola, bratu, am primitu.

Eu Mihai logofătu Munteanu martoru.

Eu Dumitru Mihartu martoru.

Eu logofătu Ghiţă sin popa Nicoli martoru.

Eu Dumitraşco Butariu ot Lănceu martoru.

Eu Nicolae, meşteru sfintei biserici Ostrovu, martoru.

Şi am scris eu Nicolae dascălu cu zisa mai sus numiţi şi sînt şi martoru.

Nicola Ghiţescu. Eu popa Iordănescu ot Balta Verde.

(C. r. v. 746, foaia albă de la început).

138

Acest Ceaslov [161] s-a cumpărat de Pavel Stoica cu 4 zloţi la anu 1818, luna lui aprilie 8.

(C. r. v. 501, achiziţia 130/1927, faţa interioară a peretelui prim).

139

1819, ghenarie 27 den. Eu Iancu sin Semufu grămăticul din Sfiştofu, cumpărare cărţii [162] aceşti(i) este t(ale)r(i) 5, păr(ale) 30.

(C. r. v. 656, schimb 2, f. 267 v).

140

Acestu Osmociasnic [163] este cumpărat di Ion a popi(i) lui Ghiorghii din Şărbeşti şi cu toată chiltuiala dumisali. Şi au chel-

161. Ediţia Blaj, 1786.
162. *Aliavita sufletească*, Sibiu, 1803.
163. *Octoih*, Iaşi, 1818.

www.dacoromanica.ro

tuit cu acest Octoihon patru lei și jumătati, la anu 1819. Și eu am ostinit di am iscălit. Și tari m-am drudit (!) iscălind. Și am iscălit la anu 1822, martie trii zile, adică eu, dascălu Neculai, am scris cu zisa lui Ion dascălu ot Șărbești.

(C. r. v. 986, exemplar A. 6112, f. 2 — 5 v).

141

S-au cumpărat aciastă sfîntă și dumnezeiască carte[164] dă mine în taleri 62. 1821, unie 12.

(C. r. v. 688, schimb 4, foaia albă de la început).

142

Această carte[165] a sfintei mănăstiri, din anul 1820 (!) rezleţîndu-să cu rezmiriţa ce s-au întîmplat, și din vrerea sfintei Troiță iarăși au venit la locul ei. Costandin logofăt al Cozii.

(Ms. s. 199, f. 320. Ed.: MANUSCRISELE SLAVE, *I, p. 293).*

143

Acest Miniiat[166] l-am cumpărat eu, Gheorghi popa di la Ilii abăgeru, ci ari dugheniță pe uliţa mari a vornicului Gligori Ghica, și l-am cumpărat di la el în patruzăci di lei la anul 821, iuni 10.

144

Aciastă carte a lui Ilii Miniiat[166] este driaptă a mea, cumpărată di la părintele iconom (...)[167] cu preţ de un galbîn blanc, ca si-mi fie pentru mîngîierea sufletului.

(...)[167] 1844, mart 11.

(C. r. v. 223, schimb 6, a doua foaie albă de la început și f. 80 v — 83).

145

Acest Molitveanic[168] iaste al popei lui Costandin ot Soceni sau Vasalaţi sud (loc gol). L-am dat părintelui Ionichie eclisiiarhul din sfinta mănăstire Urezu cu t(a)l(eri) 5, numai în legătura, cît au fost tocmit, să aibă a-l stăpîni. Iar cînd va veni

---

164. Teofilact. *Tîlcuire la cele patru evanghelii*, Iași, 1805.
165. *Tetraevanghel*, sec. XVII.
166. *Cazaniile lui Ilie Miniat*, București, 1742.
167. Ștersătură de deget.
168. Ediţia Blaj, 1784.

www.dacoromanica.ro

răvaşul mieu, să-şi primească sfinţiia sa părintele eclisiarhu t(a)-l(eri) 5 şi să dea acest molitvenic. Şi pentru aceia am întărit cu iscălitura mea. 821, mai 14. Costandin p(opa) din Caracal.

(C. r. v. 475, faţa interioară a peretelui prim).

146

Cumpăratu-s-au aciastă carte [169] de sfinţia sa părintele Daniil ierodiiaconu Cozii de la dumnealui logofăt Zamfirache sin dumnealui logofăt Nicolaie iconomul Anthimului în taleri zece. Şi spre ştiinţă am iscălit, Cîrstea Diculescu. 1823, mart. 4.

(C. r. v. 110, dublet 3, f. 132).

147

5 lei am priimit pentru legarea acestii sfinte Liturghii [170] de la păr(intele) Vasilie proin protopop din satul Răuceştii, pentru care am însemnat aicea. 1823, iunie 28. David monah, legătoriu de cărţi.

(C. r. v. 578, dublet 3, faţa interioară a peretelui prim).

148

Aciastă sfîntă cărticică, ce să numeşte Alfavita [171], o am cumpărat de la Andrii croitoriu drept şase lei, la let 1825, noev(rie), 21. Ilii Lozni.

(C. r. v. 483, dublet, a doua foaie albă de la sfîrşit).

149

Coale 76, foi 304, de coală taleri 1 de scris cu orthografiia sa, hîrtiia şi cerneala i chinovar. Iar coala de psaltichie iaste taleri 22; asemenea şi de calografie grecească. Am văzut în Sfitagora, la părinţii ce au rocodeliia în bani. Asemenea şi în Ţara noastră Rumânească să urmează, unde iaste trebuinţă. Chyriac arhimandrit [172].

(Ms. r. 1936, f. 290 v).

---

169. D. Cantemir, *Divanul sau gîlceava înţeleptului cu lumea*, Iaşi, 1698.
170. Ediţia Iaşi, 1794.
171. *Alfavita sufletească*, Iaşi, 1785.
172. Pe f 1 se află însemnarea: „Dintr-ale smeritului şi nevrednicului călugăr Chyriac ieroschimonah, arhimandrit Rîmniceanu, cumpărată în Bucureşti, leat 1823, taleri 150, pentru al meu ceva folos. Iar aice a scris 1825, fevruarie 20".

www.dacoromanica.ro

1826 sînt de la H(ristɔ)s, pînă ce am prins la mînă cartia aciasta [173] în luna lui mai în zăce zile, cumpărătura în 7 lei de la Ianu croitori ot Hilișău.

(C. r. v. 110, dublet, donația Ministerului Cultelor, f. 20).

150

Această Tîrnosanii de sfințire a bisericilor ce o am prescris eu, și acum netrebuindu-mi, o am vîndut părintelui Gheorghii Dragomir ot Ibolu în raeoa Brăilei cu preț zăci lei și rămîne a sfin(ției) sale, care pentru credința am iscălit însumi. Gavril Vîrgolici preot, vechil prot(opop) din Galeș, la anul 1826 martie 22, luni a 4 săptămînă în post.

(Ms. r. 6008, f. 2-6).

151

826, mai 30. Acestă Molitfealnicu [174] al doilea s-au prelegat de părintele popa Sandu de la satul Duțești, cu tal(eri) 3, adecă trei. Popa Sandu.

(C. r. v. 358, ex. 2, fața interioară a peretelui prim).

152

Una din 12 [175] ci le am pre toate. Gheorghi iconom. Și am dat pre toate [176] 250 lei, la anul 1828, avgust 18.

(C. r. v. 840, exemplarul 4, f. 1-2).

153

Costandin [177] cojocaru supțire de blane, cu ajutoru lui Dumnezeu amu cumpăratu [178] din în sfînta mitropolie pentru învățătura copiilor, spre folos. Anu 1829, ghenar 10 s-au cumpăratu t(a)l(eri) 18.

(C. r. v. 1324, dublet, achiziția 319/1950, foaia albă de la început).

---

173. D. Cantemir, *Divanul sau gîlceava înțeleptului cu lumea*, Iași, 1698.
174. Ediția Rîmnic, 1768.
175. Este vorba de *Viețile sfinților* pe luna mai, ediția Mănăstirea Neamțului, 1813, în folio, 296 foi.
176. Adică 12 volume.
177. Mătache.
178. *Psaltirea proorocului și împăratului David*, București, 1827.

www.dacoromanica.ro

154

Să să știe că Mineiul[179] s-au legat de mine, nevrednicul și păcătosul Isidor, în drept 6 lei, adecă șase lei, la leatu 1831, iunie în 8.

(C. r. v. 681, din biblioteca „Casei Bisericii", 781/1, f. 140 v).

155

Taleri șapte, preț(ul) acești(i) cărți[180], legată precum să vede. 1831, noemvrie.

(C. r. v. 1030, exemplarul 1, foaia de titlu).

156

Adică popa David dau acest Ceaslov[181] lui Costache grămătic, fiind mulți față preoți. L-am findut (!) de tot.

Popa Dimitrie mar(tor), popa Ion mar(tor), Ioan dascăl, ieromonah Sofronie am fost față, popa Neculaiu ot Valea Fîntînii am fostu față cîndu s-au vîndutu acestu ceaslov.

Dar s-au vîndut la București, la Sfintul Dimitrie, dreptu t(a)l(eri) 10. Și am iscalit eu, popa David ot Pîrscov, 1831, dechemvrie 8.

(C. r v. 407, donația Com. Mon. Ist., 1942, f. 218-223).

157

Acest Acatist[182] s-au cumpărat de robu lui Dumnezeu Dumitrașco abagiu din bîlciu Corlățelu(lu)i cu lei 8. 1832, iunie 24.

(C. r. v. 1407, dublet 2, prima foaie albă de la început).

158

Știut să fie că acest Ceaslov[183] l-am cumpărat eu de la soacră-me, după moarte părintelui, ce iaste însămnat pe ceia față. Și este drept al meu, cumpărat, iar nu dăruit, împreună cu alte cărți, adecă cu un Molitvenic, cu un ceasornic de brîu și alte lucruri, cu 63 lei ceasornicul, iar cărțile deosebit cu plata cît

---

179. Pe luna februarie, Buda, 1805.
180. *Apologhia*, Mănăstirea Neamțului, 1819.
181. Ediția București, 1777.
182 Ediția Sibiu, 1829.
183. Ediția Rădăuți, 1745.

www.dacoromanica.ro

ne-am putut învoi. 1832, ghenar 18. Vasile preutu of Sfînta Vineri.

(C. r. v. 241, ex. 5/III. 195203, foaia interioară a peretelui ultim).

159

Gh. Iulian. 1832. Cumpărată [184] drept trei lei.

(C. r. v. 910, dublet, din biblioteca D. A. Pappasoglu, foaia de titlu).

160

Taleri 16 amu dat noi, sat(ul) Rîncezi la legat acesti sfinte cărți [185], cum în jos să arată pă an(u)me. 834. fevr(uarie) 14.

Taleri	Parale	
1	6	jupîn Perțea
1		Niță Pană
1		Dragomir Spătărel
	20	Andreiu Zaroșoae
	20	Bucur cismar
1		Alecse sin Radu Spătărescu
	16	Dinu Fuerea
	20	Mateiu Marinol
1		Stroe Pană

(C. r. v. 398, dublet, foaia albă de la început).

161

Aciastă Psaltire [186] iaste drept a mea, cumpărată de la păr(intele) Marco de la eclisiersie. I-am dat altă psaltire drept 20 lei și i-a mmai dat și 20 lei, bani. 1834, martie 10. Parthenie M(anolache), cîntă(reț) de la Bis(erica) Mare.

(C. r. v. 1216, achiziția 533/1952, ultima foaie tipărită, nepaginată, de la început).

162

Acestu Triodu [187] este al Peșter(i). S-au dat la legători ca să-l lege, la popa Chiril eromonahu ce să află în mănăstirea

184. *Jucarea norocului*, Iași, 1816.
185. *Antologhion*, București, 1777.
186. Ediția Mănăstirea Neamțului, 1817.
187. Ediția Rimnic, 1781.

www.dacoromanica.ro

Bistrița. Și s-au dat la anu 1834 (...)[188]. S-au primit iarăși la locul lui, 1834, dechemvrie 11.

(C. r. v. 456, dublet, din biblioteca „Casei Bisericii", 652, f. 476).

163

Aciastă carte ci să numește Cazanii[189], fiind răpită de un fur tăinuit, neștiind nimeni, din bisăreca cu hram(ul) Adormirii Maicei Domnului, satu Sărățenii, din curgirea a o sîmțîtoari somă de ani, dară cu totul fiind înstreinată, nimine din pravoslavnicii hristiiani și poporăni numitii și sfintii bisărici mai sus numite nu s-au învrednicit a faci ostenială măcar cu întrebare și cercetarea pentru înstreinarea ei.

Însă eu, iscălitu gios, ajungînd în vîrsta ce deplină și avînd puțină osîrdii spre pierderea ei, mi s-au făcut milă de pomana strămoșască și cercetînd cu amăruntul, am aflat-o și am răscumpărat-o din vînzarea ei, ca pre o roabă, în 40, adică patruzăci lei bani, și am dat-o iarăși la urma ei, ca să fie pomenire noi, moșilor și strămoșilor în veci nestrămutați. Amin. 1835, ghenari 30. Mihai (indescifrabil).

(C. r. v. 50, schimb 1, de la muzeul „Biserica Domnească", primele două foi de la început, verso).

164

La an(ii) 1836, iu(nie) s-au legat aciastă sf(în)tă Evanghelie[190] de Nichita mo(nahu) de la Mănăstirea Dealului ot Tîrgoviște și s-au plătit de prezvitera Floarea, soția ră(posatului) pop(a) Ioan Mănăilă preotu, cu lei treizeci și patru, 34, an(ii) 1836, iunie 8.

(C. r. v. 275, schimb, p. 1-9).

165

Aciastă sfîntă carte[191] o am cumpărat eu pă sama biserici(i), ajutorînd creștini(i) într-însa cineș cît a voit. Și eu încă un zlot.

---

188. Foaia tăiată la legat.
189. *Carte românească de învățătură*, Iași, 1646.
190. Ediția București, 1750.
191. *Carte românească de învățătură*, Iași, 1643.

www.dacoromanica.ro

Şi preţu 16 zloţi de tăţi. Vasilie, diacon satului Mihileu, scris-am în luna lui iuli în II zile anul 1836.

(C. r. v. 45, unicat III. 229.105, a doua foaie nepaginată de la sfîrşit, verso).

166

Acest Ceaslov [192] l-am cumpărat dă la un porojan [193] muscal la an(ul) 837, iulie 8, în lei 3.

(C. r. v. 510, dublet, f. 40 ⅄).

167

Aciastă Pisaltiri [194] am cumpărat-o eu, Ghiorghii Efimiian şi plata numai patru lei, în anul 1838, noem(vrie) di la Miron Pişteschi din satu uezdul Orheiului, volostia Chişinovului.

Aciastă Pisaltiri au cumpărat-o baba Sofroniia în trei lei şi gi(umătate), în anul 1848, luna lui avgust 9.

(C. r. v. 798, dublet 2, foaia de titlu, verso).

168

Cumpărătura aceştii cărticele [195] este 2 lei şi 20 par(ale). Necolai preot ot Hlipiceni. Anul 1838, mai 22 zile.

(C. r. v. 1181, din biblioteca mitrop. I. Naniescu, primele trei foi tipărite, nepaginate, de la început).

169

Aciastă sfîntă Evanghelie [196] s-au prălegat de-al treea oră la leatul 1839, ghenar 28, cu to(ată) cheltuiala părintelui popii Ionu sin Şerbanu sin Barbu Măgheru ot satul Bărzăiu de Gilortu, ce slujeşte la bisărica de zidu din deal a d. maiorului Gheorghe Măgheru.

Şi am lucrat-o Gheorghe sin popa Dumitru ot satul Duţeşti.

(...) S-au prelegat de-a doilea de logofătu Gheorghe sin popa Dumitru din satul Duţeşti la leatul 1839, ghenarie 4, cu to(ată) cheltuiala părintelui popii Ion sin Şerban Măgheru.

(C. r. v. 224, dublet 1, foaia albă de la început şi faţa interioară a peretelui ultim).

---

192. Ediţia Rîmnic, 1787.
193. Zaporojan.
194. Ediţia Sibiu, 1811.
195. *Învăţături hristianiceşti*, Iaşi, 1823.
196. Ediţia Bucureşti, 1742.

www.dacoromanica.ro

170

Satul Pîrleni. Adecă eu diaconul Fîrtan am vîndut acest Ceaslov [197] în lei 8, 20 dumnealui Radu sin Preda, și să fie pomenire. Și iar de să va scula cineva, să răspunză banii îndoiți pe anul 1839.

(C. r. v. 240, dublet, foaia albă înainte de foaia tiparită 18).

171

Această Psaltire [198] este al lui Marciu din mahalaoa Sfîntului Ioan, care să numește la Grădinari, și este ca să învețe pă dînsa. Și cine să va ispiti ca să o fure, să nu fie cu oameni(i) deopotrivă și să să numească cu numele satanii. 1839, avgust 2, au luoat Marciu ca să o învețe.

(C. r. v. 441, a doua foaie albă de la sfîrșit, verso).

172

Aciastă Psaltire [199] este cumpărată de mine, suptiscălitul, în drept lei 18, de la un Costache Dimtiriu ce să afla fecior în prăvăliia de cîrciumă a d-lui kir Nicolae H(agi) Ioan de la Bărăție, aflîndu-să pomenitul staroste de cîrciumari și eu grămătic la acea corporație, în zilele prea înălțatului nostru domn Alecsandru Dimitriu Ghica voevod, prințu a toată Țara Rumânească, la anul cu leat 1841, luna septemvrie 16. De aceia, spre ținere de minte, însemnaiu aci pe aciastă hîrtie. Gheorghe Nicolăescu.

(C. r. v. 423, foaia albă de la sfîrșit).

173

Acest Molitvenic [200] l-am priimit dă la preoteasa Mariia, soția răp(osatului) preotului Dimitrie ce au trăit în Țara Muntenească, în Focșani. Și mi l-au dat drept în sasăzăci de lei, pentru învățătura a doi copii a dumisali, jos iscălitul, Ioan Năstasă Panait, și pe cari i-am învățat un an pol. Anul 1841.

(Însemnare din Moldova).

(C. r. v. 739, foaia albă de la început).

---

197. Ediția Rîmnic, 1745.
198. Ediția București, 1780.
199. Ediția Rîmnic, 1779.
200. *Evhologhion*, București, 1808.

www.dacoromanica.ro

174

Aciastă Pisalterii[201] pi limba moldoviniaască, ci esti a me, cu însuși a me chiltuială, adică 2 corbove, am cumpărat di(n) tipografia Chișinăului preotul Efimie Banda din satul Vozdu, uezdul Sorocii. Și cini să va afla să o fure, să fii anafemisit de sfinții di astazi Patruzăci di (m)ucinici. Anul 1843, martii 9 zili.

(C. r. v. 987, din cărțile lui P. Gorc, f. 10 v — 15 v).

175

Cărticică aciasta, Tipec bisărcesc[202], s-au cumpărat cu trii lei den oraș Iași de preotu Gheorghe Clipa ot Avrămești ținutul Tutovii de la besărica Sf. Necolae, la anul 1843, iuni 3.

(C. r. v. 1193, dublet, p. 1-9).

176

Aciastă carte[203] este a mea, Stan Popescu. Am cumparat-o într-o jumătate sfanțic. Să nu să ispitească cineva să o fure, că o cunosc. Și mai întăi, că de va muri, acela nu va muri de moarte bună, ci va muri de moarte ce-i zic ciuma sau de holeră. (...) Stan Popescu. 1843, iulie 2.

(C. r. v. 882, schimb, foaia albă de la început, verso).

177

Aciastă carti[204] esti a mia, cumpărată de mine de la unul Gavrilaș Pantazoglu cu prețul de doisprăzeci lei noi, la anu 1845, iune 10.

(C. r. v. 857, schimb 1, achiziția 3465/1964, foaia de titlu).

178

Eu, cel mai jos iscălitul, am cumpărat carte aciasta[205] de la d. părinte Gheorghii Tomseac, paroh ot Cuciur Mic. Martor Gheorghii Brenzan și Mihalachii Braha, amîndoi epitropii. Și

---

201. Ediția Chișinău, 1818.
202. *Tipic bisericesc*, Chișinău, 1823.
203. *Cinstitul paraclis al sfîntului sfințitului mucenic Haralambie*, 1815, 48 pagini.
204. *Scara părintelui Ioan igumenului...* Sinaiului, Mănăstirea Neamțului, 1814.
205. *Ceaslov*, Iași, 1763.

www.dacoromanica.ro

după prietinească rugăminte a dumneaei Zanhira, soaţii a dumnealui Mihail fon Vlaico ot Gugolina, am vîndu-to cu preţi patru f(lorini) în Convenţie. Şi carte aciasta drept cumpărată chiar plătita să fie, precum lor, aşa şi fiilor lor în veci.

Vaslauţi, la 2 iunie 846. Vasilii Ivanovici paroh.

(C. r. v. 332, unicat 3, f. 387 v — 388).

179

Această carte, ce să numeşte tomul al patrulea al Anthologhiăi,[206] iaste a mea, a lui Macarie ieromonahul, pre carea o am cumpărat de la dascalul Costache Căosea drept talere şasezeci.

Toţi aceştea au murit şi cine trăeşte, să o stăpînească pînă o muri şi el. Apoi atunci, cine va mai trăi, şi el să o stăpînească. Apoi după dînsul şi altul asemenea, şi de tot în urmă să moară şi cartea, dar numele meu să se pomenească,

Anton Pann.

Am scris la anul 1847, avgust 22, şezînd fără lucru după prînz, aşteptînd curectura, ca să nu adorm mai nainte de a-m isprăvi treaba.

Cel ce o are acum 1847, de la care o ai luat şi dumneata, domnule Anton, ca să lucrezi, este Iosif Naniescu, ierodiaconul episcopului de Buzeu, Chesarie. Şi fiind că dumneata ai pomenit de cel ce o are astăzi, fără să-l numeşti, ci numai pe dumneata te-ai însemnat, fără să-i ceri voea stăpînului cărţii, de aceea şi el ş-a însemnat cu tot dreptul de proprietar al cărţii, ce i-a venit chiar de la reposatul păr(intele) Macarie, împreună şi cu altele.

Ierodiaconul Iosif Naniescu, anul 1847, avgust 28, în Bucureşti.

(Ms. g. 958, f. 1-70).

180

Această carte, ce să numeşte Uşa pocăinţii [207], am vîndut lui fratele Mateiu, le(i) şase, să nu aibă a-l supăra neminea. Şi am scris eu, vînzător(u) Necanor Mihai, 1848, april. 30.

---

206. *Ekklisiastikis musikis*, t. 4.

207. Ediţia Braşov, 1812.

www.dacoromanica.ro

181

Aciastă sf(î)ntă Liturghie[208] o am cumpărat de la un vînzător de cărţi, Dumitru Lesne, împreună cu alte cărţi (...)[209], în anul 1849, în 18 mart (...)

Suciava, în 18 mart. 849. Luca Popovici, dascal b(isericesc).

(C. r. v. 255, donaţia D. A. Sturdza, p. 1-23).

182

Aciastă carte[210] este dreptu a iscălitului, cumpărată în preţ de doisprezăce lei. Ştefan diacon Sf. Dimitrie Balş. Anul 1850, mart 10.

(C. r. v. 662 beta, unicat, p. 1-7).

183

Anul 1850, aprilie 20. Aciastă carte[211] este luotă de zestre de la socră-mea şi să ţine de mine. Neculae Bobeş.

(Ms. r. 1213, f. 53 v. Ed.: CATALOGUL, IV. p. 304).

184

La leat 1853, iulie, am cumpăratu această carte a lui Gură de Auru[212] de la Lazăru preot, feciorul lui Anton Pan din Bucureşti, în lei 82, adică optuzeci şi doi. Şi spre ştiinţă m-am iscălit că am însemnat aici. Preot Pîrvu, duhovnicu oraş Ploeşti.

(C. r. v. 248, dublet, din muzeul „Biserica Domnească" 81, prima foaie albă de la sfîrşit).

185

Această carti a Leturghiii amu cumpărat-o cu preţu un icusar de paisprezăci lei de la d. kir Grigorii, fostului psaltu la mo(nastirea) Bogdana, fiind egumen părintile Antonaş, arhimandrit. Şi spre ştiinţă am iscălitu, Ioan Calmuţchi. 1857, avgu(st) 18.

(Ms. g. f. 204, în — 16°, 204 foi).

186

Aciastă carte[213] estea a mea, cumpărată cu doi sfanţice. 1858, iuni 5.

(C. r. v. 1114, dublet 1, foaia albă de la început).

---

208. Ediţia Iaşi, 1747.
209. Foaia distrusă.
210. Neofit, *Înfruntarea jidovilor*, Iaşi, 1803.
211. *Înfricoşatile patemi ale Mîntuitorului nostru*, sec. XVIII (sfîrşit).
212. *Mărgăritare*, Bucureşti, 1746.
213. *Bibliotecă Romanească... prin Zaharie Carcalechi*, Buda, 1821.

www.dacoromanica.ro

187

Acest Octoih[214] este legat cu cheltuiala domnilor cei mai jos iscăliţi anume: Enaiche Dumitru, Calotă Ionescu, Alisandru Cîrjină, Matei Pădurea, Gheorghe Nicolescu, Gheorghe Cîrstea, Costandin Dimitrescu. Au păltit fiecare cîte un sfantih pentru cheltuiala legatului, că era rupt şi putea să se prăpădească dacă nu să găsea să-l lege. Legat de mine p(reotul) Rafail, 1865, fevruarie 28.

(C. r. v. 556, dublet, a treia foaie albă de la început).

188

Această Cazanie,[215] dinpreună cu cinci Minee ale lunilor fevruarie, aprilie, iunie, avgust şi septemvrie ale sfintei biserici Ciineni sud Vîlcea, s-au legat de suptscrişii legători de cărţi de la anul 1868, mai 15.

Toma Bălilescu

Matei Comineci ot Tigveni sud Argeş

(C. r. v. 356, dublet, A. 13606, foaia albă de la început).

189

Acest Mărgărit[216] s-a cumperat de subsemnatul de la d. Thoma Stefănescu în diua de 30 apriliu 1869, în preţu de 54 lei vechi. Diac. P. Stanescu.

(C. r. v. 748, dublet, din muzeul „Biserica Domnească" 81, a patra foaie albă de la început, verso).

190

Cumpărată[217] la 20 Octombre anul 1871 cu lei noi 5 (adică) cinci, de subscrisul, arhim. Iosif Naniesku.

Iar lei vechi 13 şi 1/2.

(C. r. v. 473, ex. 2, din biblioteca I. Naniescu, foaia albă de la început).

191

Din cărţile[218] subscrisului, Ion Creangă. 1878.

I. Creangă.

---

214. Ediţia Blaj, 1792.
215. Ediţia Bucureşti, 1768.
216. *Mărgăritare*, Bucureşti, 1746.
217. Doroteiu, *Cuvinte*, Rîmnic, 1748.
218. Amfilochie Hotiniul, *De obşte gheografie*, Iaşi, 1793.

www.dacoromanica.ro

Dăruită mie de d-l Mihail Eminescu, eminentul scriitor și cel mai mare poet al Românilor. 1878.

I. Creangă.

Nu lipsește din ea nici o filă.
(Autograf).

Cumpărată de mine din Lib(răria) Barasch, Iași, pe prețul de 10 lei, pentru a o ține ca amintire despre acești doi mari scriitori, maeștri a-i (!) literaturei noastre și mai ales pentru a nu se înstrăina o carte a lor, ci a rămînea unuia care se gîndește cu admirație, evlavie și respect la dînșii.

Emilgar (Emil Gîrleanu).
(Autograf).

(C. r. v. 594, schimb 1, a treia foaie tipărită, nepaginată, de la început).

Vezi și capitolele : **Istorie economică, socială**, nr. 3. **Starea timpului și influența sa asupra agriculturii și a pieței**, nr. 56.

www.dacoromanica.ro

X. INCENDII

1

Anul 1773, martie în 22 de zile, au ars căsile vlădicului popistășesc, adecă a lui Patatici. David Tomă din Oradea.

(C. r. v. 30, penultima foaie albă, nepaginată, de la sfîrșit).

2

1776, noem(vrie) 14, luni, au arsu Tîrgul de Susu și Sfîntul Thiodor.

(Însemnarea preotului Necolai din Iași).

(C. r. v. 241, ex. 5, III. 195203, p. 443).

3

Să se știi cînd au ars curte domnească în zilile preînălțatului mării sale Alecsandru Costandin Neculaiu v(oe)vod [1] și au ars toată curte, cum și acoperimintul bisericii, care s-au aprins din etacu lui măriia sa vodă, la anul 1784, dechemvrie 21, duminică sara la cinci ciasuri.

(Ms. r. 3319, f. 131 v).

4

Să să știi de cînd au ars curte gospod în zilele pre înălțatului Ioan Alexandru vodă Măvrocordat [1], fiind în scaun domn tari și mari.

Și era foarte an săr(ac).

(Ms. r. 940, foaia deslipită de peretele ultim, verso. Ed.: CATALOGUL, *III. p. 159).*

5

Să se știe de cînd au arsu curțile domnești și s-au aprinsu întăi dinspre harim și au arsu di rînd toate păr la bisărica gospod

1. Alexandru Mavrocordat (Deli-bei), domn al Moldovei (1782-1785).

www.dacoromanica.ro

şi au arsu şi bisărica împrejur, au rămas numai turnul întreg, duminecă spri luni, la 5 pol ciasuri di nopte, în zilile mărie sale Alexandru Costandin voivod Mavrocordat [1], în domnie dintăi, şi în zilile pre osfinţii sale părintelui mitropolit Gavrile, la velet 1784, dechemv(rie) 22.

Am scrisu eu Alexandru Batcul (f. 191 ⸗).

Să se ştie că la let 1784, dechemv(rie) 22 au arsu curţile mării sale Alexandru Mavrocordat [1]. Şi mazilie au venit la let 1785, ghenar 9 zile, la 8 ciasuri di nopte.

Let 1785, fev(ruarie) 18, au arsu odăile la frutasa [2], nopte, la mazilie lui Alexandru Costandin voivodu, în domnie dintăi. Şi au venit domn Alecsandrul Ion voivodu [3] (f. 192).

(Ms. r. 1364, f. 191 ⸗, 192. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 630).*

6

1789, dechemv(rie) 7, au ars casile domneşti din Curtea cea Noaoă, vineri.

(Ms. r. 1433, f. 136).

7

La let 1804, avgust 16, au dat foc mare în Bucureşti şi au ars Tîrgu cel Învelit, de la hanul lui Şărban Vodă pînă la Tîrgu Cucului. În ce zile de domn nu ştiu.

(Însemnarea lui Ilie Izbăşescu).

(Ms. r. 4383, f. 243 ⸗).

8

La leatu 1804, la avg(ust) 28, în domniia mării sale lui vod(ă) Co(stan)din Ipsilant [4], s-au întîmplatu de s-au aprinsu Bucureştii şi au arsu Tîrgu din Năuntru totu, 1900 de case, cu prăvălii cu totu.

(Ms. r. 1817, f. 129).

9

1804, av(gust) 28 d(ni), duminică la 8 ceasuri din zi, s-au aprins foc de la o spiţărie din sus de Căvaf(i) pe uliţa cea mare

---

2. Poate cu înţelesul de „frate-său".
3. Alexandru Mavrocordat (Firaris) (1785-1786).
4. 1802-1806.

www.dacoromanica.ro

ce merge spre hanul lui Șărban Vod(ă), arzînd prăvăliile de rînd pe amîndoao părțile pînă în răspîntiia cea mare de la hanul Șărban Vod(ă) și spre casele vor(nicului) Muruz pîn(ă) drept casele sărd(arului) Polizu, iar în jos pînă în mă(năstirea) Sf. Gheorghie, arzînd și hanul Sf. G(heorghe) cu biserica și pe din afară de zidul mă(năsti)rii, cî(te) prăvălii au fost împrejur, toate au arsu, cum și uliţa unde să vinde oale, cu rachieriile i a(lte) prăvălii din Tîrgul Cucului. Și din Șanvaragii au apucat focul pe uliţa ce merge spre hanul lui Hagi Dimitrachi Papazoglu pînă lîngă acest han. Asemenea au apucat focul și pe uliţa Boiangiilor, arzînd iarăș pe amîndoao părțile cu Bărăţiia pînă în podul cel mare al Tîrgului de Afară. Apoi au apucat spre Pușcărie, arzîndu iarăș de rînd cu Pușcăriia i besericuţa Pușcării. Au arsu toate casele i prăvăliile ce să făcuse de curînd în Curtea Domnească cea Veche i Beserica Domnească, trecînd focul pînă la parte din sus a Curţii Vechi Domnești. Încă și de acolea au trecut focul peste pod, arzîndu cîteva prăvălii. Au arsu și podu du peste Dîmboviţă de la Poarta din Sus, trecînd pînă lîngă baia mi(tropoliei).

Această arsură de foc nu s-au mai făcut altă dată în București, poate într-a(lte) vremi trecu(te); încît mulţi din lipţicani i alţi neguţători s-au stins cu totul. Că și pe unde aruncase din mărfuri prin pivniţe boltite, întrîndu focul, le-au arsu.

De către acest fel de certare dumnezeiască să ne rugăm milostivului Dumnezeu să ne ferească.

Am însămnat pentru ca să fie spre pomenirea celor ce n-au văzut o jalnică ticăloșie ca aceasta.

Mănăstirea Sf. Gheorghie, încă fiind stricată foarte rău din cutremurul ce mai sus arătat[5], într-acest an să isprăvise și i (să) dreasese cele stricate, rămîind numai sf. băserică să (să) dreagă, iar din focul acesta poate va urma trebuinţa a să preface de iznoavă, slăbindu-se zidul de arsura focului mai mu(lt) precum era slăbit de cutremur.

Acest foc s-au întîmplat, aflîndu-se domn ţării măriia sa Costandin Ipsilant voevod întru al doilea an al domniei mării sale.

(Însemnările lui Nicolae logofătul episcopiei Argeșului).

(Ms. r. 2126, f. 4 v—5 v. Ed.: N. Iorga MANUSCRIPTELE, *p. 224-225).*

5. Din anul 1802.

www.dacoromanica.ro

10

1804, avgust 30, s-au aprins Bucureşti(i) de au ars.

(Ms. r. 1125, f. 78. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 134).*

11

804, avg(ust) 30, s-au aprins Bucureşti(i), arzînd foarte rău, în zilele domnului Costandin vodă Ipsilant. Tot într-acest leat, toamna, au căzut zăpadă mare la deal, fiind cele mai multe vii neculese.

(Ms. r. 3506, f. 1 v).

12

Leatu 1812, dichemvrie 22, duminică noaptea dispre zio, la 11 p(o)l ceasuri din noapte, au arsu casăle domneşti dă la Mihai Vodă, fiind domn măriia sa Ioan Gheorghe Caragea[6].

(C. r. v. 362, dublet, foaia albă, nepaginată, de la sfîrşit).

13

Să să ştii de cînd au arsu curţili sfintei episcopii a Huşului, în anul de la H(risto)s 1813, ghenar 31 de zîle, în zilile pre osfinţitului episcop Meletie.

(Însemnarea lui Gheorghe Şerban).

(Ms. r. 3004, f. 120 v).

14

La leat 1823, luna lui aprilie în doaozeci şi trei de zile, adică în zioa de Sfîntul Gheorghie, s-au făcut un focu care n-au mai fostu de cîndu s-au făcut Bucureşti(i). Pă pod(u) Beilicului au arsu la cinci şase sute dă case, în zilile lui vodă Gligorie Ghica voevod[7] şi în zilele Gavanosului, care şădea cu turci în Bucureşti.

Nu la cinci şase sute dă case, ci numai patru sute noosprezece.

(Ms. r. 44, f. 232 v. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 106).*

15

Leat 1825, august 18, au ars casele măriі sale lui Grigore Ghica.

(Ms. r. 270, f. 149. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 617).*

---

6. Domn al Ţării Româneşti (1812-1818).
7. 1822-1828.

www.dacoromanica.ro

16

La anul 1826, octomvrie 14, în zioa de Vinere Mari, s-au întîmplat ardere tîrgului Bîrladului, din cari au ars și biserica Vovidenie. Și s-au făcut multă păgubire la neguțători, că s-au aprins la al șasăle ceas din zi și pînă la al noale ceas s-au potolit.

(Ms. r. 5497, f. 1).

17

...la 19 a trecutei luni iulii, în năprasnica întîmplare a arderii tîrgului (Bacău).

(Din porunca lui Ioan Sandu Sturza, domnul Moldovei, către ispravnicii ținutului Bacău, din 5 august, 1827).

(Documente, 61/CCLII).

18

Să să știe de cînd au arsu Tîrgul Frumos în luna lui fevruari în 19 zili și s-o aprins la 9 ceasuri și o ars 6 ceasuri și tot s-o topit, la anul 1834. Iancu Popovici.

(Ms. g. 913, f. 212).

19

844, iunie 19 au ars în cetatea Brașovului.

(Ms. r. 1214, f. 141 v. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 307).*

20

847, în mart 23, adecă în zioa de Paști, au ars București(i) rău.

(Ms. r. 1214, f. 141 v, Ed.: CATALOGUL, *IV p. 307).*

21

Să se știe de cînd au arsu tîrgu la anul 1847, martie în 23, în zio de Paști, în zilele luminatului nostru domnu Gheorghe Bibescu. Și am însemnat aicea ca să fie știut. Lache Popescu, fiind cîntăreț la această sfîntă biserică Oțetari.

(C. r. v. 395, schimb 1, foaia albă de la început).

22

În anul 1847, la aprilie în 18, au ars ce mai mare parte din București și s-au făcut mare pagubă.

www.dacoromanica.ro

În zioa de Paști, la 1848, a început a muri la Breila de holera și la Giurgiu.

(C. r. v., III. 69209, din biblioteca „Casei Bisericii", nr. 37, foaia albă de la început).

Vezi și capitolele : **Istorie politică internă,** nr. 48, 89. **Cutremure de pământ,** nr. 54. **Cronici mici,** nr. 5, 7, 8, 10, 11, 12, 13.

www.dacoromanica.ro

XI. CUTREMURE DE PĂMÎNT

1

Să se ştie cîndu s-au cutremurat pămîntul de au fost cutremur mare, cît n-au mai pomenit altă dată nimenea, luni noaptea spre marţi, la ciasuri 7 şi un sfertu, în postul Sîntămăriei Mari, în zilele luminatului domnului nostru Io Şerban voevod [1], avgust 8 dni, l(ea)t 7189 (1681).

(C. r. v. A 22218, prima foaie albă de la început, verso).

2

Cutremuratu-s-au pămîntul şi mănăstirea foarte taare, cît şi crucile de pe bisearecă şi uşile chiliilor s-au cutremurat, cît ne-am spămîntat toţi cîţi am fost în mănăstire. Fevrarie 27 dni, 7226 (1718).

(Însemnarea ierodiaconului Gherasim).

(C. r. v. 132 A, f. 25 v).

3

La dichemvrie la zile 30 s-au cutremurat pămîntul, la 3 ceasuri din noapte. Şi am scris eu Gheorghiţă Buş, l(eat) 7233 (1724).

(Ms. r. 1571, foaia a doua de la început, nepaginată).

4

1738, mai 8, ziua mercuri la 5 ore ziua, pe cînd domnea Constantin vodă Mavrocordat [2] s-a întîmplat un cutremur foarte

---

1. Şerban Cantacuzino, domn al Ţării Româneşti (1678-1688).
2. A treia sa domnie în Ţara Românească (1735-1741).

www.dacoromanica.ro

cumplit, încît n-au putut oamenii să-şi mai amintească, cînd s-a ruinat clopotniţa bisericei şi au căzut trei coloane de la Foişor şi s-au zdruncinat casele monastirei Cotroceni. Şi cine să nu se spaimînte de astfel de cutremur. Să fie aceasta spre vecinica amintire.

(Traducere din greceşte de C. Erbiceanu).

(C. r. v. 145, f. 16 v).

5

Cînd au înblat văleatu 1738 s-au cutremurat pămîntul în luna lui maiu în 31 de zile (la) amiazăzi foarte tare şi s-au dus spre ră(să)rit şi iar s-au întors îndărăpt. Şi plopi să clătina ca de vînt şi au clătinat casele. Şi au făcutu pămîntul mare dudet. Şi miercuri s-au cutremurat.

(Însemnări din Braşov).

(Ms. r. 2342, f. 3).

6

La anul 1738 au fost cutremur mare în Moldova, căzînd multe zidiri. Şi la acest cutremur au căzut şi mănăstirea Golăia din Eş, în zilile lui Grigorii vodă Ghica [3].

(Ms. r. 3593, f. 83).

7

Să să ştie de cînd s-au cutremurat pămîntul foarte tare în postul Sen Petriului într-o mercur şi au căzut Golăe din Iaşi, let 7246 (1738).

(Ms. r. 296, f. 31 v. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 640. T. Pamfile,* PĂMÎNTUL, *p. 47).*

8

Să s(ă) ştie de cînd au fost cutremur mari şi au căzdut turla Golăi ş-au crăpat pămîntul la Eş şi au eşit ap(ă) şi năsip. Ş-alte bisărici şi curţi s-au smintit. În dzilile lui Grigori voevod [3], 7246 (1738), mai 31.

Şi mănăstire Răchitoasa s-au răs(î)pit tot la acel cutremur.

(Ms. s. 26, f. 97. Ed.: MANUSCRISELE SLAVE, *I, p. 41).*

---

3. Grigore al II-lea Ghica, în a doua sa domnie în Moldova (1735-1739).

www.dacoromanica.ro

9

Să să știe de cînd s-au cutremurat pămîntul, cutremurul cel mare, în postul Sîmpetrului, într-o mercuri la trei ciasuri și jumătate din zi, let 7246 (1738), mai 31. Și am scris eu, erei Toader.

(C. r. v. 61, schimb 3, p. 472).

10

Sa (să) știe dă cînd s-au cutremurat pămîntul întăi la leat 7246 (1738), întru miercuri, la 6 ceasuri dăn zi. Popa (Ilie de la Viforîta).

(C. r. v. 80, schimb, I. 194531, f. 44 v).

11

De cînd cutremurul cel mare de demult, leat 7246 (1738), miercuri în Rusalii.

(Ms. r. 3275, f. 145 v).

12

Mai 31, leat 7246 (1738), miercuri la 3 ceasuri din zi, s-au cutremurat pămîntul foarte tare, încît multe bolte și ziduri ale mănăstirilor și ale caselor au crăpat. Încă unile au și căzut aici în București. Iar afară multe biserici și bolte s-au surpat de tot și pămîntul pe alocurea s-au despicat și au eșit apă cu miros de iarbă de pușcă și de pucioasă. Și la 6 ceasuri iar s-au mai cutremurat mai încet. Și la 10 ceasuri tot într-acea zi iar s-au cutremurat.

Tot într-această zi au început și o sfîntă icoană, chipul prea sfintii Născătoare de Dumnezeu, a plînge pînă a doozi la o fată a arhimandritului, ce o ținea Drăghici logofăt din mitropolie.

(Ms. r. 36, fondul Blaj, de la Filiala din Cluj a Academiei R.S.R., fața interioară a peretelui ultim).

13

Cutremuratu-s-au pămîntul în zilili lui Costandin vodă[4], ficiorul lui Niculae vodă, la luna lui iunie (!) dni[5], l(eat) 7246 (1738), într-o miercuri.

(C. r. v. 110, dublet 3, penultima foaie albă de la sfîrșit).

---

4. Constantin Mavrocordat, în a treia sa domnie în Țara Românească (1735-1741).
5. Lipsește data zilei.

www.dacoromanica.ro

14

Să (să) știe de cînd s-au cutremurat pămîntul în zilele lui Costandin vodă[4], mai, la patru ceasuri din zi, miercuri, 31 l(eat) 7240 (1738).

Cînd în urma cutremu(ru)lui au mai trecut o săptămînă și au început a muri oamenii de ciumă prea foarte groaznec.

(C. r. v. 109, donația Eforiei spitalelor civile, fața interioară a peretelui ultim).

15

Cînd au îmblat văleat 1741 s-au cutremurat pămîntul, în luna lui martie în 11 zile, mercuri noaptea.

(Însemnare din Brașov).

(Ms. r. 2342, f. 307).

16

7272 (1764), mart 16, marți la 3 ceasuri din noapte, s-au cutremurat pămîntul.

(„Însămnare de semne ce s-au făcut în pămîntul Moldovii").

(Ms. r. 2776, f. 62 v).

17

S-au cutremurat pămîntul simbătă, april 9, 1765.

(Ms. r. 1156, f. 141. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 223).*

18

La let 1774, oc(tomvrie) 16 zile, la 3 ciasuri de noapte, s-au cutremurat pămîntul și huetul au venit din sus. Și cînd s-au cutremurat pămîntul eram în gios cu vădrăritul, la ținutul Tecuciului, la ocolul Bîrladului, și eram la satul Umbrărești, în dial la Condre, șăzînd la ma(să), s-au cutremurat. Năstase Scorțescu.

(Ms. r. 3775, f. 60 v).

19

Să (să) știe că s-au cutremurat pămîntu în luna lui fev(ruarie) 19, într-o sf. vineri pe la prînzul mare, la anu de la zidirea lumii 7284, iar de la H(risto)s 1776. Eu am scris Tofan ierodiac.

(Ms. r. 3460, f. 424, paginația veche).

20

Să se știe de cînd s-au cutremurat pămîntul, vineri la 3 ciasuri din zi, 1777, iulie 14.

www.dacoromanica.ro

Si am scris eu, Petco, vătaful de copii de la Şcoala Domnească. Şi cine va ceti să zică: „Dumnezeu să-l pomenească".

(C. r. v. 364 A, dublet, f. 335 v).

21

În anul 1779, luna iunie 16 zile, a fost mare cutremur de pămînt.

(Ms. s. 756, f. 255 v).

22

Să (să) ştie de cînd s-au cutremurat pămîntul, 1781, septemvrie) 15.

(Ms. r. 3145, f. 2).

23

La let 1781, simbătă, octomvrie 9, noapte spre duminică, la 6 ciasuri şi giumătate s-au cutremurat pămîntul foarte tare şi au venit huetul cutremurului din sus.

(Însemnarea lui Năstase Scorţescu din Moldova).

(Ms. r. 3775, f. 60).

24

1781 au fost cutrămur de s-au cutremurat pămîntul la 9 zile a lui octomvrie asupra sfintei duminici la 6 ciasuri den noapte. Ierei Gheorghie Bujorovschi.

(Ms. r. 269, f. 199 v. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 616. T. Pamfile,* PĂMÎNTUL, *p. 48).*

25

Anul 1786, noemvrie în 7 zile, sara, s-au cutremurat pămîntul la Oradea Mare.

(Însemnările lui David Tomă din Oradea).

(C. r. v. 30, ultima foaie albă de la sfîrşit).

26

Cutremur s-au făcut în zilele prea înălţatului domn Nicol(ai) Petru Mavrog(heni) voi(vod)[6], în luna lui martie în 6 zile. noaptea la ceasuri 5, (1)787. Barbul logof(ăt).

(Ms. r. 1890, faţa interioară a peretelui ultim. Ed.: N. Iorga, MANUSCRIPTELE, *p, 221, T. Pamfile,* PĂMÎNTUL, *p. 48).*

---

6. Domn al Ţării Româneşti (1786-1790).

www.dacoromanica.ro

27

L(eat) 1787, mart 5, într-o vineri, noptea, la 5 ceasuri din nopte, (s-a cutremurat pămîntul) forte tare. Şi peste un ceas iarăşi s-au cutremurat.

Într-acest an au fost iarna foarte grea. La mart 15 au dat viscol şi au ţinut 3 zile.

(Însemnarea lui Dimitrie biv vel armaş din Coteşti).

(C. r. v. 441, dublet, achiziţia din 1971, f. 188).

28

Să ştie cînd s-au cutremurat pămîntul la leatu 1788, luna lui fevruar 13 zeli, la ciasu 6 din zi. Şi am scris eu, Anghel pînzar.

(Ms. r. 1890, f. 233 v).

29

La anul 1789 s-au cutremurat pămîntul. Tot într-acest an au murit împăratul Iosif.

Să să ştie cînd s-au cutremurat pămîntul la anul 1790.

(Însemnările lui V. Ţintilă din Cernăuţi).

(Ms. r. 4474, f. 121).

30

Marte 26, 1790, sara, marţi la un ceas din nopte s-au cutremurat pămîntul foarte tare. Popa Toader (?).

(Ms. r. 2510, f. 219).

31

1790, mart 26, marţi seara spre miercuri, la 2 ceasuri din noapte, s-au cutremurat pămîntul foarte tare şi mult.

(Ms. r. 1433, f. 136).

32

Să-nsemnează întru acest Ceaslov pentru cutremur. S-au cutremurat în stoboru Blogoveşteniilor pămîntu al doilea ceas din nopte ori a treilea c(eas). Eram oameni strînşi la cislă la Alexandru. Şi era în luna lui martie zile 26, leat 1790. Şi am scris eu Dan Ciorobu pentru ţinerea aminte de la acest cutremur.

(C. r. v. 288, foaia a doua albă de la sfîrşit).

33

1790, mart 26, marţi la doă ceasuri şi giumătate de noaptea s-au făcut cutremur mare de pămînt, care au ţînut ca la doaă minute. 1790, mart. 26.

(C. r. v. 490, donaţia N. Densuşianu, p. 60).

www.dacoromanica.ro

34

Să (să) știe că la leatu 1790, marti 26, marți săara, la 2 ceasuri din noptă, în Săptămîna cea luminată, s-au cutremuratu pămîntu însă au făcutu chituri groznice de tare ce s-au cutremuratu. Și să afla stăpînitor Țării Rumânești măricа sa prințăpul nemțeascu, fiindu răzmeriță, avînd bătaie cu împăratu turcului. Și să afla mitro(polit) al Onvrovlahi prea sfințiia sa (kir) Cozma. Și pentru aceasta am însămnat ca să să știe. 1790, marti 27.

(Semnătura indescifrabilă).

(Ms. r. 3162, f. 104 v).

35

1790, mart 27, miercuri în Săptămîna cea luminată, seara, doao ceasuri din nopate și jumătate, spre joi, s-au cutremurat pămîntul foarte tare. Eram la masă la dumnialui G. log(ofăt) Velcea.

(Ms. r. 2601, f. 318 v).

36

La leatu 1793, noem(vrie) 26, s-au cutremurat pămîntul de s-au surpat casă.

(Însemnarea lui Costandin (?) ipodiacon, dascăl la mănăstirea Bistrița).

(C. r. v. 111, din biblioteca „Casei Bisericii", nr. 750/3, fața interioară a peretelui prim).

37

Si se știi de cînd s-au cutremurat pămîntul, 1793, noemvrie 27.

(C. r. v. 488, dublet A 3972, fața interioară a peretelui prim).

38

1793, noemv(rie) 27, la 7 ceasuri și 3 șferturi, s-au cutremurat pămîntul tare, fiind noi în Curtea de Argeș.

(Ms. r. 1941, fața interioară a peretelui ultim. Ed.: N. Iorga, MANUSCRIPTELE, *p. 220, T. Pamfile,* PĂMÎNTUL, *p. 49).*

39

1793, noemvrie 27, duminică la trei ceasuri fără 20 de minute, noaptea, s-au cutremurat pămîntul, spre luni.

www.dacoromanica.ro

(Traducere din greceşte de I. Bianu).

(Ms. r. 409, f. 67. Ed.: CATALOGUL, *II, p. 91, T. Pamfile,* PAMÎNTUL, *p. 49).*

40

In anul 1793, nov(embrie) 27, duminică sara la trii ciasuri den noapti, s-au timplat mari cutremur din vrere lui Dumnezău. Şi după 3 ciasuri, la al 7 cias, iar au dat, cum şi dispre zioă, fiind cutremur în trei rînduri.

(Ms. r. 770, f. 81. Ed.: CATALOGUL, *III, p. 43).*

41

Să se ştie de cînd s-au cutremurat pămîntul la noemvrie 28, duminică noaptea spre luni, la 3 ceasuri din nopte, la leatu 1793, în zilele domnului Ion Neculae Mavrogheni voevod (corect : Al. Moruzi).

(C. r. v. 301, dublet II/191226, a doua foaie nepaginată de la început, verso).

42

Insămnat-am ca să să ştie de cînd au răposat dumneaei cucona Anastasăica spatar(easa), soţul dumnialui cuconului Ioniţi Cantacuzino biv vel spatar, fiica dumnialui răposatului paharnic Mateiu Hurmuzachi, la let 1793, noemvrie 28, simbătă spre duminică, la 2 ceasuri din zi. În care zi s-au intîmplat şi cutremur foarte mare, duminică sara la 6 ciasuri din noapte. Şi au ţinut cutremuru 25 de minute. Şi păr în zio s-au mai cutremurat de doi ori, dar n-am ştiut fiind trudiţi. Şi la moartea dumisali au lăsat diiată făcută ca să stăpiniască dumnialui cuconu toate lucrurile mişcătoare şi nemişcătoare, cum şi moşii şi alte toate, iar din bani să de milostenii la mănăstiri. Şi s-au îngropat răpăosata în bisărica în satu dumisali Podoleni, ci este hram sfîntul arhanghil Mihail şi Gavril. Care veştnică să-i fii pominire, şi cini va trece toţi să-i zică : „Dumnezău s-o erte". 1793, noemvrie 28, 2 ciasuri. Sluga dumneaei cuconiţii, Petrache Veini (?).

(Ms. r. 252, f. 201 v. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 552. T. Pamfilie,* PĂMÎNTUL, *p. 49).*

43

(17)93, noemv(rie) 27, duminică seara la doă ceasuri şi jumătate din noapte spre luni, s-au cutremurat pămîntul.

(Ms. r. 1125, f. 77 v. Ed.: CATALOGUL, IV, p. 133).

www.dacoromanica.ro

44

La leatu 1794, noem(vrie) 1, iar s-au cutremurat pămîntul. C(ostandin) ipodiacon, dascăl la mănăstire (Bistriţei).

(C. r. v. 111, din biblioteca „Casei Bisericii", nr. 750/3, faţa interioară a peretelui prim).

45

Să să ştii de cînd s-au cutremurat pămîntul luna lui noemvrie 27, duminică la trii ceasuri din noapte. Domn era Mihai Costantin Suţul voivod[7], mitropolit era Antonie (corect : Iacov Stamati). Let 1794. Ioniţă dascălul.

(C. r. v. 289, f. 224 v).

46

1797, apr(ilie) 30, s-au cutremurat pămîntul.

(C. r. v. 111, din biblioteca episcopului Dionisie al Buzăului, faţa interioară a peretelui prim. Ed.: O. Lugoşianu, ÎNSEMNĂRI, p. 126).

47

La leat 1798, martie 15, duminică la 2 ciasuri din zi, s-au cutremurat pămîntul, în zilile prea luminatului domn Ioan (corect : Constantin) Gheorghe Hang(erli).

(Ms. r. 4468, f. 49).

48

(17)98, mart 15, duminică dimineaţ(ă), fiind în biserică, la un ceas din zi, s-au cutremurat pămîntul.

Luni la 6 pol ceasuri din zi iarăşi s-au cutremurat.

Mercuri, la 12 ceasuri ipac.

(Ms. r. 1125, f. 78. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 134).*

49

Să se ştie de cînd s-au cutremurat pămîntul într-o sfîntă duminică, la doo ceasuri din zi. Foarte cutremur mare, cît să spăriese creştini(i).

Apoi la un ceas iar s-au cutremurat mai binişor în duminica a cincea a sfîntului post. Iar cînd au fost miercuri, a treia zi, în răvărsatul zorilor, iar s-au cutremurat mai încetinel.

---

7. Domn al Moldovei (1793-1795).
8. Domn al Ţării Româneşti (1798-1799).

www.dacoromanica.ro

Apoi în zio de Paşti, ca la şase ceasuri din zi, iar s-au cutremurat, în zilile prea înălţatului domn Costandin Gheorghe Angearliu voivod [8], la leat 1798, în luna martie 18.

Şi am scris eu Manolache şi eu Gheorghe Serseşti de zile bătrîne.

(C. r. v. 552, dublet, f. 30 v — 34 v).

50

La leat 1802, octomvrie 14, marţi la 7 ceasur din zi s-au cutremurat pămîntul, încît au căzut multe biserici şi Colţea şi alte mănăstiri mari şi foişorul mic.

(Ms. r. 5500, f. 190 v).

51

La leat 1802, octomvrie 14, s-au cutremurat tot pămîntul la 7 ceasuri din zi şi au căzut biserici multe şi case, crăpa pămîntul şi au işit apă şi păcură, în zilile lui Ipsilantu vodă [9].

(Însemnarea lui Ilie Izbăşescu).

(Ms. r. 4383, f. 243).

52

1802, octomvrie 14, la ciasu 7 turceşti, iar nemţăşti la ciasu 12, s-au cutremurat pămînto foarte tare, în zio prepodobnei Paraschiv(ei), care eu eramu la bîlciu Tîrgu-Jiiului.

(Ms. r. 3450, f. 729).

53

S-au cutremurat pămîntu foart(e) tari la let 1802, octomv(rie) 14, în zioa de prapodoana Paraschiva, pe la 8 ciasuri fără 20 minute au stătut, iar cînd au început, nu s-au putut şti.

(C. r. v. 357, unicat, din biblioteca mitropolitului Iosif Naniescu, p. 128).

54

1802, octomvrie 14, marţi la 7 ceasuri din zi, s-au cutremurat pămîntul foarte tare, încît şi Colţea au căzut.

Şi la l(ea)t 803 (corect : 1802), maiu 16, s-au spart Bucureştii, fiind domn Mihaiu vodă Suţul.

Şi la 804, avgust, s-au întîmplat iangănul cel groaznec, de au arsu tîrgul Bucureştilor, în zilele lui Costandin vodă Ipsilant.

(C. r. v. 61, schimb 3, p. 504).

---

9. Constantin Ipsilanti, domn al Ţării Româneşti (1802-1806).

www.dacoromanica.ro

55

1802, octom(vrie) 14, cînd au dat cutremurul cel mare, la venirea domnului Costandin vodă Ipsilant[9] la Rădovan.

Într-acea zi au omorît hoţii pe răposatul căminar Colceag la Ulești, ispravnic fiind la Ialomiţa.

(Ms. r. 3506, f. 1 v).

56

La anul 1802, octomvrie 14, eram în București și mă uitam la Colţea, cînd s-au cutremurat pămîntu și s-au frînt turnurile la biserici și casele. De atunci e Colţea jos.

Eu cumpăram pei. Stan Irimie[10].

57

Am găsit la o carte scrisă cu mîna zicîndu că la leat 1802, octomvrie 14, s-au cutremurat pămîntul foarte tare, cît multe sfinte mănăstiri s-au dărîmat pînă în pămînt și case boerești cu totul s-au sfărîmat și pre alocurea rău au crăpat pămîntul și au eșit apă neagră ca păcura și împuţită, cît să spăriiase lumea, că copaci da cu vîrfurile în pămînt. Că foarte doream pentru leatul acesta ca să știu în ce vreme au fost acea minune și găsindu-l acum, îl însemnai la această carte a mea, cu mînă de ţărînă, eu robul lui Dumnezeu Ioan Diudiu logofăt, cînd eram dascăl la Cotarca Mică, la leat 1820, iunie 20 (?).

(C. r. v. 791, dublet A, 8122, p. 84-91. Ed.: O. Lugoșianu, ÎNSEMNĂRI, p. 120).

58

La leat 1802, octomvrie 14, într-o marţi, în zioa de Vinerea Mare, pă la 7 ceasuri din zi, s-au cutremurat pămîntul înfricoșat, cît n-au mai pomenit acest rînd de oameni. Atuncea, aflîndu-mă și eu la Dealu, cu sfinţiia sa părintele aninoșan kir Dositheu, am scris în zilele prea luminatului nostru domn Io Alexandru (corect : Constantin) Ipsîlant voevod. R(obul) G(heorghie).

(Ms. r. 4468, f. 12 v).

59

Să să știe și de la leat 1802, octomvrie 14, cînd au fost acest cutremur dupe urmă, la șapte ciasuri din zi, di s-au cutremurat

10. Preotul Irimie din Săcele (Braşov).

www.dacoromanica.ro

pămîn(tul) atîta de gr(ozni)c, cît multe mănăstiri s-au surpat și ziduri, cît și mănăstirea Colții de la București. Și după acest mare cutremur, în toate zilile pînă la azi, s-au tot cutremurat pămî(ntul).

(Însemnarea lui Toma postelnicel din Focșani).

(C. r. v. 61, dublet, din bibliotecă „Casei Bisericii", nr. 117, prima foaie albă de la început, verso).

60

In zioa de Vinerea Mare, la l(eat) 802, oc(tomvrie) 14, s-au cutremurat pămîntul foarte tare. Zid(ul) mănăstirii Sf. Ion din Focșani au căzut, cu multe odăi, turnurile bisericii, bolt(a), zidiri alte multe s-au dărăpănat, în zilile venirii domnului Costandin Ipsilant voevod[9], fecior lui Alecsandru voevod[13]. În zioa cutremurului m-am aflat șezînd la masă la socru-mieu, cu vist(iereasa) Aniţa Mărgărităroae, cu fi-sa și cu văr(u) Enache Borănescu log(ofăt).

(Însemnarea lui Dimitrie biv vel armaș din Cotești).

(C. r. v. 441, dublet, achiziție din 1971, f. 127).

61

Să (să) știe de cîndu s-au cutremurat pămîntu în zio de Vinerea Mare pă la prînzu. Și au fostu cutremuru mare, cît s-au fărîmat case mari și Colţea din București și alte multe. L(eat) 18(0)2, octomvrie 14.

Să să știe de cîndu s-au cutremurat pămîntul în zio dă Vinerea Mare pă la prînz. Și au fostu cutremur mare cît s-au surpat zidiri mari și Colţea din București, la leat 18(0)2, octomvrie 14. Și s-au sc(r)isu dă Ruca Ilie zugrav dă pă alte foiţe, ca să să pomenească.

(Ms. r. 4602, f. 128 v).

62

1802, octomvrie 14 zile, ca la șapte ceasuri și un sfertu din zî, s-au cutremurat pămîntu foarte tare pînă s-au sfărîmat multe sfinte mănăstiri, în venirea mării sale lui vodă Io Costandin Alexandru Ipsilant voevod[9], în zio de Vinerea Mare.

(Însemnările popei Andrei din Sîngeri).

(C. r. v. 259, dublet II/191206, f. 85 v).

---

11. Alexandru Ipsilanti, domn al Țării Românești (1774-1782; 1796-1797)

www.dacoromanica.ro

63

La leat 1802, octomvrie 14, în zioa de Vinerea Mare, la 7 cesuri din zi, s-au cutremurat pămîntul foarte înfricoşat, cît şi tîmpla sfintei mănăstiri Aninoasei s-au ruptu de amîndoo părţile cît băgai mîna. Şi pe alte locuri multe biserici şi case s-au sfărîmat pînă şi Colţea din Bucureşti şi alte case multe, mari şi mici în Bucureşti şi în toate oraşile cele di prinprejuriu din Ţara Rumânească şi Nemţească, cît acest rînd de oameni n-au pomenit aşa cutremur înfricoşat.

Şi tot într-acest an s-au mai cutremurat, martie în 21, într-o sîmbătă seara ca la un ceas din noapte, în postul cel mare. Şi am scris eu şi cine va citi să aibă a mă pomeni. Costandin.

(C. r. v. 111, din biblioteca „Casei Bisericii", nr. 753/5, faţa interioară a peretelui ultim).

64

1802, octombrie 14, ziua marţi, în ziua sf. Paraschevei, la 7 oare din zi, s-a făcut un cutremur mare, care a dărîmat monăstiri şi case, a crăpat pămîntul şi a ieşit apă şi catran amestecat. Atunci s-a ruinat şi biserica Margineni şi toate casele şi s-au ucis şi doi oameni, un preot al bisericei, numit Sofronie, şi un ţigan camaraş, numit Anastasie, pe vremea domniei lui Const. Ipsilant voevod şi sub stăreţia arhimand(ritului) kir Meletie Sinaitul din Creta. Şi s-au însemnat de mine spre amintire, Mihail postelnicul din handjacul Cretei.

(Traducere, după text grecesc, de C. Erbiceanu).

(C. r. v. 166, f. albă, nepag. de la sfîrşit).

65

1802, octomvrie 14, marţi, s-au cutremurat pămîntul foarte tare, încît au căzut mu(lte) turnurî du pe la sfintele besearici, iar alte din besearici au căzut de tot. Aici, în Bucureşti, s-au ruptu şi turnul cel înalt Colţea, care era podoaba oraşului, iar din casele boereşti şi din cele de obşte prea puţine au scăpat zdravene. Insă acest cutremur s-au întîmplat la 3 pol ciasuri din zi, iar de ar fi fost în vremea adunării norodului la rugăciune (precum era şi zi de praznic), s-ar fi făcut groaznică moarte. Sau de ar fi ţinut mai mult, poate că·să strica şi pămîntul cufundîndu-se, căci la multe locuri s-au desfăcut pămîntul, eşind năsip şi apă. (...)

www.dacoromanica.ro

Am însemnat aici spre aducerea aminte, atît a noastră, celor ce am văzut cu ochii. cît și a celor în urma noastră, să pomenească marea puteare dumnezeiască.

(Însemnarea lui Nicolae logofătu de la episcopia Argeșului).

(Ms. r. 2126, f. 4. Ed.: N. Iorga, MANUSCRIPTELE, *p. 224. Pamfile,* PĂMÎNTUL, *p. 51).*

66

La anul 1802, oct(omvrie) 14, la 7 ceasuri din zi, s-au cutremurat pămîntul, cît la a lui scuturare multe zidiri din Iași și de pre alte locuri s-au stricat.

(C. r. v. 688, donația Com. Mon. Ist., 1942, foaia albă de la început, nepaginată).

67

802, oct(omvrie) 14, în zioa sfintii Paraschivi, marți la 6 ceasuri, s-au cutremurat pămîntul foarti tare, încît de o picat turnurile bisericilor din Iași.

(Hîrtie volantă, în 1947 necatalogată).

68

1802, oct(omvrie) 14, la opt ciasuri fără un sfert din zioă, s-au cutremurat pămîntul foarte tare, încît au căzut Sfeti Spiridon și alte zidiri vechi.

(Ms. r. 1845, foaia a doua din față, nepaginată).

69

La anul 1802, octomvrie 14, în zilele mării sali Alexandru Moruz voivod[12], au fost cutremur mare, încît în Eș mai toati zidirile de piatră au crăpat și la unile din mănăstiri au căzut cubelile, iar cît au mersu în gios și mai mari cutremur au fost, că și pe uni locuri pămîntul s-au despicat și au eșit apă.

(Ms. r. 3593, f. 83).

70

Să să știe di cînd s-au cutremurat pămîntul, în zioa precuvioasăi Paraschevei, la let 1802, octomvrie. Atît s-au cutremurat, încît în Eși n-au rămas nici un zid nisurpat, mănăstirili le-au căzut turnurili și au rămas parti. Și acest semnu au fost

12. În a doua sa domnie în Moldova (1802-1806).

www.dacoromanica.ro

în zilile măriei sali lui vodă Costandin [13] Suțu, și sărdar la Chișinău era frate-său, Iordachi postelnicu, ș-au pus la bir toți oaminii boerești. Și cînd s-au mazilit, era bucuros să dei bani înapoi numai să fie cu oarișcari cinste. Dar bani înapoi au dat și cu atîta cinste și pompă au mersu la Țarigrad, cît să duci o mîță di la oala cu smîntînă, cînd o ei cu vătraiul di la oali.

(Însemnarea lui Lupul Batcu).

(Ms. r. 3417, f. 7 v — 12).

71

La let 1802, octombrie 14, s-au cutremurat pămîntul, încît au căzut turnul din mijloc de la Sfîntul Spiridon și Vovedenii și Sfînta Varvara di la Sfîntu Niculai cel Mare și alte multe zîdiri s-au strîcat. Cutremurul au fost la 7 ciasuri pol dă zi și au ținut patru minuturi. Multi zîdiri s-au stricat, încît ogiguri la casă boerești n-au rămas nici la o casă boere(as)că. Și am scris pentru pominire, Mihălache Vartic căp(itan).

(C. r. v. 96, foaia albă de la sfîrșit).

72

Să se știi cînd s-au cutremurat pămîntul, cutremur mare, de s-au răsipit turnuri di pi la mănăstiri și casi și ogeaguri, în anii de la începutul lumii 7311 și de la Hristos 1803 [14], în zioa de prapadoamne Paraschiva, otovri 14 zile.

Să se știi cînd au perit soarile după acest cutremur de mai sus la let 1804 ghenar 30.

(Însemnare din Moldova).

(Ms. r. 3319, f. 130 v).

73

Smerit Grigorie vel dascăl au scris această „Alexandrie" [15] la anii 1802, noem(vrie) 22. Cine va citi aice să zică: „Dumnezeu să-l ierte".

---

13. Corect: Alexandru (1801-1802).
14. Corect: 1802.
15. În capitolul „De acolo de la Rîm purces- a Alexandru la țara perșilor spre miazanoapte" (f. 14-17 v), acest dascăl scrie: „...Acolo este moșie rumânilor și este zidit Rîmul de Romul împărat. Și de acolo au venit rumînii întîi în Țara Rumânească, a dooa în Țara Muntenească, a treia în Țara Ungurească, a patra în Țara Moldovii" (f. 17).

www.dacoromanica.ro

Intru anul acesta, 1802, oct(omvrie) 14, s-au cutremurat pămîntul foarte tare în trei răstimpuri, într-o miercuri, numai povîrnis(e) soarele dup-amiazăzi. Eram în Tîrnauca dascal.

(Ms. r. 6001, f. 38).

74

La an(ul) 1802 s-au cutremurat pămîn(tul), la 14 oct(omvrie), la un ceas 45 di minute după amiazăzi, foart tari, în zilile împăratului Frantii (Franţisc) al doile nemţăsc şi în domnia lui Moruz cel Tinăr [16], atita de tari, cît toati ogiagurile şi din păreţii curţilor au picat la Eş. Dară şi din trulile (sic) bisericilor au picat la o samă, cum şi din curte domnească s-au rîsîpit o bucată. Iară la Suceava au crăpat turla la Biserica Arminască, care au fost nădită.

(Însemnare din Suceava).

(Ms. r. 115, f. 168 v — 171, marginea de jos a paginilor. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 221).*

75

Septembrie 9, vineri dispri zioa la (loc gol) ceasuri din noapte, iarăş s-au cutremurat pămîntul, însă mai încet. 1804.

(Însemnarea lui Nicolae, logofătul episcopiei Argeşului).

(Ms. r. 2126, f. 6 v).

76

La leatu 1812, apr(ilie) 4, zio joi la 1 ceas din zi, s-au cutremurat pămîntul, care au înţeles bine, iară care n-au înţeles, să ştie sau să citească la această scriptură. Şi am scris eu, Grigore robu Domnului, 1812, apr(ilie) 4.

(C. r. v. 659, dublet I/174786, a patra foaie de la început).

77

(Î)n 8012 (1812) din luna lui mai în 4 zile s-au întîmplat dă am citit şi eu, Mitran băcanu, pă această carte [17], scrisă din mîna logofătului Gheorghe, foi din foi strînsă. Şi citind-o, s-au întîmplat de s-au cutremurat pămîntul la 2 ceasuri din zi, duminică.

---

16. Alexandru Moruzi domn al Moldovei (1802-1806), fiul lui Constantin Moruzi (1777-1782).
17. Sbornic, scris între anii 1790-1792 de logofătul Gheorghe din Buzău.

www.dacoromanica.ro

Bănică Nicolai Mîneceanu m-am întîmplat și eu, care mai jos mă voi iscăli, și ascultînd cînd citea, pentru aceasta m-am iscălit, fiind că s-au cutremurat pămîntul duminică la (...)[18].

(Ms. r. 3379, f. 1).

78

Să să știe cînd s-au cutremurat pămîntul, maiu în 5 zile, leat 1812 în Dumineca Mironosițelor pă la prînzu mare. Și am scris ca să să știe. Și s-au cutremurat încetișor, care unii oameni mai n-au simțit.

(Ms. r. 116, fața interioară a peretelui ultim. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 271).*

79

Să să știe de cîndu s-au cutremurat pămîntul acu de curîndu, la anu 1812, mai 5 zile, (erei Dămian).

(Însemnare din Moldova).

(C. r. v. 653, dublet, A 777, p. 214).

80

Să se știe de cînd s-au cutremurat (pămîntul) la 1812, mai 5, în Duminica Miro(nosițelor), cînd era aproape de a(miazăzi). Dometiian ieromonah ot schitu Hîncu.

(Ms. r. 3031, fața interioară a peretelui prim).

81

Leat 812, mai 5, duminică la 2 ceasuri din zi s-au cutremurat pămîntul de trei ori una după alta.

(Însemnarea lui D. Drugănescu).

(C. r. v. 1083, achiziția 491, prima foaie albă de la început, verso).

82

La leat 1812. în luna lui mai, s-au cutremurat pămîntul, în zilile exelenții sale glavnii comandiru Ķotuzov. Și pentru ținere de minte, însemnai aciia.

(C. r. v. 441, dublet, achiziția din 1971, f. 118).

83

Să se știi de cînd s-au cutremurat pămîntul întru o duminică la vreme de masi (!), octovri 23, leat 1812. Erei Andriiu.

(Însemnare din Moldova).

(C. r. v. 653, dublet, A. 777, p. 212).

---

18. Foaia tăiată la legat.

www.dacoromanica.ro

84

1813, ianuarie 20, Bucureşti, luni noaptea spre marţi, s-au cutremurat pămîntu de doao ori, întîi la opt ceasuri şi al doilea la oînsprezece ceasuri şi zece minuturi. Şi Dumnezău să ne păzască de cele rele întîmplări. De aciasta am însemnat ca să să ştie. Tot lune la 20 ianuarie, foarte tare geri fiindu, s-au arătat curcubeu pă ceri şi s-au întunecat soarele, cunoscîndu-să şi puţin că era pişcat. Acestea le-am văzut eu singur prea bine toate. Dară zic unii cum că s-ar fi arătat şi doi sori pe ceri. Aciasta cu drept singur n-am văzut. Neculai Radu Cătană.

813, ianuar 30, gioi la 9 ceasuri, iar s-au cutremurat pămîntul. Neculai Radul Cătană.

(Ms. r. 595, f. 129 v — 130. Menţiune în CATALOGUL, *II, p. 357).*

85

Să să ştii de cînd s-au cutremurat pămîntul dintîi (...) [19] **săptămîni după Paşti (?), april 25, 1813.**

(C. r. v. 47, din biblioteca episcopului Melchisedec, 1892, faţa interioară a peretelui prim).

86

1813, oct(omvrie) 28, marţi sara la giumătate ceas, s-au cutremurat pămîntul, încît s-au simţit binişor.

(Ms. r. 352, f. 269. Ed.: CATALOGUL, *II, p. 63. T. Pamfile,* PĂMÎNTUL, *p. 53).*

87

La anul 1813. octomvrie 28, la 3 ciferturi de noapte, s-au cutremurat pămîntul.

(Însemnarea lui Constantin Sachelarie de la Sf. Nicolae Gospod din Iaşi).

(Ms. r. 3511, faţa interioară a peretelui ultim).

88

Să să ştii de cînd s-au cutrimurat pămîntul al doile cutrimur, joi al cinci săptămîni din post, sara, au fost cutrimur mari, cît s-au cutrimurat (...) [22] **leat 1814, marti 7.**

---

19. Un cuvînt şters.
20. Cîteva cuvinte şterse cu cerneală.

www.dacoromanica.ro

Să să știi de cînd s-au cutrimurat pămîntul al treile cutrimur, iar stajnic au fost, duminică, marti 8 zîli iar al cincilea săptămînă, leat 1814, marti 8.

(C. r. v. 47, din biblioteca episcopului Melchisedec, două foi albe de la început).

89

1816, avgust 15, marți sara la 3 ciasuri fără 10 minute den noapte, s-au cutremurat pămîntul în trei răstimpuri. Și l-am siţit bini, aflîndu-mă culcat în așternut, cetind pe aciastă carte, singur în casă fiind și m-am spăriet.

(Ms. r. 352, f. 269. Ed.: CATALOGUL, *II, p. 63-64. T. Pamfile,* PĂMÎNTUL, *p. 53).*

90

În știință să fie de cînd s-au cutremurat pămîntul într-o luni dimineața, la octomvrie 22, la leatu 1817. Ș-am scris eu, robu lui Dumnezeu Ștefan logofăt.

(Ms. r. 1926, f. 618 v).

91

1818, iuli 18, gioi la noî ciasuri fără șesi menuturi s-au cutremurat pămîntul. Și huetul au venit dispri parte crivățului. Și am însămnat ca să (se) știi. Costachi Năstacu.

1819, mai 27, marți la 4 ciasuri din zi s-au cutremurat pămîntul, fiind învălit ceriul cu nouri. Și am însămnat ca să să știi. Costachi Năstacu.

1819, iunii 16, luni la 3 ciasuri 2 menuturi s-au cutremurat pămîntul însă foarti încet. Și am însămnat ca să să știi. Costachi Năstacu.

(Ms. r. 3456, foaia a treia de la început, nepaginată).

92

S-au cutremurat pămîntu la 4 ceasuri și (loc gol), la anu 1819, mai 27, marți.

(Ms. r. 1337, f. 85. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 579).*

93

1821, ghenar 28. Pentru ca să să știe de cînd s-au cutremurat pămîntul, la noao ciasuri pol de noapte, ghenar 28.

(Ms. rom. 6059, f. 103 v).

www.dacoromanica.ro

94

(1821), luna lui inuarie 28, s-au cutremurat pămîntul la un ceas din noapti, 28 zile.

(Însemnare din schitul Beştelei, Piteşti).

(C. r. v. 898, dublet, din biblioteca „Casei Bisericii", nr. 815, p. 4).

95

L(eat) 1821, ghenari 28, adecă vineri spre sîmbătă la 9 ceasuri din noapte, s-au cutremurat pămîntu. Şi în urma morţi celui în dos [21] numit domnu cu 10 zile şi în urma îngropării sale cu 9, cînd noi ne aflam în Bucureşti, în judecată cu Dincă curerariu pentru 4 prăvălii ot Craiova, şi [22] în liatu vestirii morţii mării sale sau o zi au plecat Theodor în ţară, de au rădicat apostasie.

(Însemnările lui Ioan Băluţ logofăt).

(Ms. r. 4285, f. 40).

96

Să să ştii de cînd s-au cutremurat pămîntul la leat 1821, iunar 29, sîmbă(tă) noptea spre duminică înaintea cocoşilor [23].

(C. r. v. 1030, dublet 4063, faţa interioară a peretelui prim).

97

Acesta este cartea domnilor ce au domnit în Ţara Rum(â)nească. 1821 fevroare în 3 zile, cînd s-au cutremurat pămîntu, noaptea la 8 ciasure, fiend noapte. Şi am scris eu robu lui Dumnezeu Frîncu.

(Ms. r. 430, f. 167 v. Ed.: CATALOGUL, II, p 144).

98

821, iule 14, joi la patru ceasuri din zî, 821, s-au cutremurat pămîntu.

(Ms. r. 4577, f. 2. Ed.: T. Pamfile — V. C. Nicolau, ÎNSEMNĂRI, p. 186).

---

21. Alexandru Nicolae Suţu (f. 40 v).
22. Adaos ulterior de altă mînă.
23. Pe manuscrisul 1076 de la Arhivele Statului din Bucureşti şi anume pe prima foaie albă, nenumerotată, se află însemnarea: „Pentru ca să să ştie că la o săptămînă după moartea răposatului mării sale Suţu, la o săptămînă, ghenar 29, s-au cutremurat pămîntul, vineri spre sîmbătă".

www.dacoromanica.ro

99

1821. Să să știe cutremuru din zioa sfîntului Dimitrie, la doao ciasuri din zi.

Noemvr(ie) **5, la 11 ciasuri din zi, iar s-au cutremurat tare.**

(C. r. v. 652, exemplarul 5, p. 193).

100

1821, noemvrie 5, s-au cutremurat pămîntu la 10 ceasuri din zi.

(Ms. r. 1158, f. 132 v. V. și CATALOGUL, *IV, p. 228).*

101

La anii de la H(risto)**s 1821, noemvrie 5, la 9 ceasuri din zi s-au cutremurat pămîntul** (sîmbătă).

(Ms. r. 3536, fața interioară a peretelui ultim).

102

Cînd eream eu, Stan, de șaisprezece ani, la anu 1821, s-au cutremurat pămîntul în luna lui noemvrie în cinci zile, sîmbătă la noo ceasuri.

(Însemnare din schitul Beștelei, Pitești).

(C. r. v. 898, dublet, din biblioteca „Casei Bisericii", nr. 815, p. 2-3).

103

Cîndu ereamu eu, Pătrașcu sin Mihai brutari de 18 ani, la anu 1821, s-au cutremurat pămîntul în luna lui noemvrie 5 zile, sîmbătă la noo ceasuri.

(Însemnare din schitul Beștelei, Pitești).

(C. r. v. 898, dublet, din bibliioteca „Casei Bisericii", nr. 815, p. 1).

104

Tot într-acest l(eat 1821), **noemvrie 5, sîmbătă la zece ceasuri din zi, s-au cutremurat pămîntul.**

(Însemnarea logofătului Ioan Băluț din Craiova).

(Ms. r. 4285, f. 40).

105

1821, noemvrie 5, sîmbătă la 10 1/2 cias de zi s-au cutremurat pămîntul în doi răstîmpuri de l-am simțit bine, căci din

www.dacoromanica.ro

somnu m-au trezit, aflîndu-mă la Tîrgul Ocnii.

(Ms. r. 352, f. 269. Ed.: CATALOGUL, *II, p. 64. T. Pamfile,* PĂMÎNTUL, *p. 55).*

106

821, sîmbătă la zăci ceasuri s-au cutremurat (pămîntul) **foarte tari, 821, noemvrie 5.**

(Ms. r. 4577, f. 2. Ed.: T. Pamfile — V. C. Nicolau, ÎNSEMNĂRI, *p. 186).*

107

Să să ştie de cînd s-au cutremurat pămîntul la 27 april, joi la 7 ciasuri, anu 822.

(Însemnare din Bucovina).

(Ms. r. 4655, f. 70).

108

Să să ştie de cîndu s-au cutremurat pămîntul la leat 1822, april 27, la 12 ceasuri diminiaţa.

(C. r. v. 347, dublet A, 5570, p. 21. Ed.: O. Lugoşianu, ÎNSEMNĂRI, *p. 188).*

109

Asemene[24] **la an 822, april în 27, joi, a dauza di pe înjumătăţare praznicului ce să numeşte Paştele Rahmanilor în zodei berbeciului, la 7 ciasuri nemţăşti dimineaţă, foarte tare s-au cutremurat pămîntul, întăi di 3 ori prăvălind, apoi de 3 ori scuturînd, de care rău vorbeşte (prorocie lui) Irimie împărat. Al. Bontaş (?).**

(Ms. r. 492).

110

Leat 822 s-au cutremurat pămîntul în luna lui noemvrie, 13, s-au cutremurat foarte tare, la 9 ceasuri din noapte. Dimitrie ierei protopop.

(Însemnare din Piteşti).

(C. r. v. 898; dublet, din biblioteca „Casei Bisericii", nr. 815, p. 5).

---

24. Însemnarea este făcută pe manuscrisul cronicii lui M. Costin, şi anume după subcapitolul „Cînd s-au cutremurat pămîntul", în 1712, octomvrie 7.

www.dacoromanica.ro

La anii 1822, dechemvrie în 28, duminica la un ceas din noapte, s-au cutremurat pământu în trei rînduri și.

(Ms. r. 3536, fața interioară a peretelui ultim).

111

1823, ghenar 28, iar în zi duminecă seara, la un cias și jumătate, s-au cutremurat pământul.

(Ms. r. 1351, f. 204 v. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 602).*

112

Să știi că s-au cutremurat și pământu tot în luna aceasta (ianuarie) 28, la un ceas din nopte, 1823.

(C. r. v. 441, dublet, f. 126).

113

Leat 1823, ghenar 28, adecă duminecă spre luni, la un ceas și jumătate din noapte, s-au cutremurat pământul puțin tare, și ca să să știi am însămnat.

(Însemnarea logofătului Ioan Băluț din Craiova).

(Ms. r. 4285, f. 40).

114

La leat 1823, luna lui aprilie în doaozeci și cinci de zile, s-au cutremurat pământul pă la zece ceasuri fără cinci minuturi, în zilile lui Gligorie Ghica voivod.

(Ms. r. 44, f. 232 v. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 106).*

115

La 823, april 25, s-au cutremurat pământu la 11 cesuri din zî, miercuri.

(Ms. r. 4577, f. 2. Ed.: T. Pamfile — V. C. Nicolau, ÎNSEMNĂRI, *p. 186.* T. Pamfile, PĂMÎNTUL, *p. 55).*

116

1823, iulie 29, la noo ciasuri din zi, s-au cu(tremurat) pămîntul, nu tocmai tare. ci de (mijloc) [25].

(Ms. r. 1213, f. 54 v. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 304).*

25. Colțul de jos al foii rupt.

www.dacoromanica.ro

117

La leatu 1824 au fost cutremur.

(C. r. v. 301, dublet II/191226, foaia albă de la sfîrșit).

118

1827, octomv(rie) 2, duminică seara, la 2 ceasuri din noapte fără un sfert, s-au cutremurat pămîntul.

(Ms. r. 3506, f. 1 v).

119

1827, oct(omvrie) 2, sara. pe la 2 ceasuri din noapte, s-au cutremruat pămîntul.

Oct(omvrie) 17, sara, pe la 12 ceasuri, iarăș s-au cutremurat pămîntul.

(Din „Însămnare cutremurilor" de logofătul Anghel Tufă).

(Ms. g. 787, f. 177 v).

120

Să se știe de cînd (s-au) cutremurat pămîntu, 1827, dichemvre 13, marța la doo ceasuri din în nopte.

(C. r. v. 263, dublet, donația A. T. Dumitrescu, f. 39 v — 46).

121

827, dechemv(rie) 14 s-au cutremurat pămîntul, în o marți la 4 ceasuri din noapte.

(C. r. v. 200, dublet, din biblioteca „Casei Bisericii", nr. 801, p. 257).

122

1828, martie 29 spre 30, noapte, s-au cutremurat pămîntul. Alții mi-au spus, eu n-am simțit.

(Ms. r. 4452, f. 153).

123

Să știi cîndu s-au cutremurat pămîntul foarte tare, cît s-au dărîmat și Colțea și alte biserici, la leat 1829, fevr(uarie) 8.

(Ms. r. 2303, f. 122 v).

124

1 a Julii mane circiter hora 3 a 1829 fuit M. Varadini terrae motus, ita ut imagines professorum et studiorum praefecti ceci-

www.dacoromanica.ro

derint e pariete, et multorum clericorum lutuli motionem acceperiat magnam in dormitorio.

N. D. eodem die et anno iterum fuit terrae motus de vesperi circiter secundo quadrante pro 9 a. Scrip. Varadini.

(Traducere :) La 1 iulie 1829, dimineaţa aproape de ceasul al 3-lea, a fost în Oradea Mare un cutremur de pămînt, aşa încît tablourile profesorilor şi pedagogului au căzut de pe perete şi paturile multor clerici au fost cuprinse de o mare mişcare în dormitor.

N. D. În aceeaşi zi şi an a fost din nou un cutremur de pămînt seara către sfertul al doilea din ceasul al 9-lea.

S-a scris în Oradea.

(C. r. v. 675, vol. I, dublet I, f. 10 v).

125

La anul 1829, în luna lui noemvre 13 zile s-au cutremurat pămîntul, nopetea la 11 ceasure den nopte. Şi au fost foarte mare, că şi besereca ce den vale au crăpat foarte tare pe denuntru şi pe den afară toată.

(Însemnarea lui Ioan, fiul preotului Theodor din satul Păuleşti).

(Ms. r. 3644, f. 1 v).

126

La leat 1829, noemv(rie) 13, mercuri spre joi, cînd să prăznuieşte sfîntul apostol Filip şi Lăsata secu de postol Naşterii lui H(risto)s, la 11 ceasuri din noapte, s-au întîmplat mare şi înfricoşat cutremur, care nu s-au mai pomenit. Din care cutremur s-au întîmplat mari pagube, surpînd multe sfinte biserici şi case.

(Ms. r. 1817, f. 129).

127

Acestia s-au însemnat, de cînd s-au cutremurat pămîntu, luna lui noiemvrie treispre zile, noaptia spre paisprezece. 1829.

(Ms. r. 4602, f. 128).

128

1829, noemvrie 13 spre 14, era ca 3 ceasuri pîn în zio, s-au cutremurat pămîntul foarte tare, au ţinut ca 2 ciferturi.

(Din „Însemnare cutremurilor" de A. Tufă).

(Ms. r. 4452, f. 153).

www.dacoromanica.ro

129

În luna lui noemvrie, miercuri la 13, noaptea spre gioi, la 11 ciasuri din noapte, s-au cutremurat pămîntul foarte tare, încît s-au sfărîmat ziduri de case, sobe și părețî dă casă au căzut. A doao zi, gioi dimineața la 2 ciasuri iar s-au cutremurat, dar mai ușor. Tot atunci, gioi sara la 3 ceasuri din noapte iar s-au cutremurat tot mai ușor. 1829, noemvrie 15.

(Ms. r. 132, f. 146 v. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 300. T. Pamfile,* PĂMÎNTUL, *p. 57).*

130

Să fie știut că la (leat) 1829, noemvrie 13 au fost unu mare cutremur, cît noi eream mai cu toți îngroziți de morte. Și eu eram ca de doozeci de ani. Ioniță (indescifrabil).

(C. r. v. 407, dublet, din biblioteca „Casei Bisericii", nr. 990, p. 455).

131

Leat 1829, noemvr(ie) **13 s-au cutremurat pămîntul foarte tare, la 11 ceasuri turcești și jumătate, miercuri sară spre joi în Lăsatu secului de carne de postul Crăciunului.**

(Însemnarea lui Dumitrache Petrescu).

(C. r. v. 1083, schimb 1, f. 95 v — 96 v).

132

829, noemv(rie) **13 spre 14, miercuri seara spre joi, la 11 ceasuri din noapte, s-au cutremurat pămîntul tare. S-au surpat multe binale.**

(Însemnarea paharnicului D. Drugănescu).

(C. r. v. 1083, achiziția 491, prima foaie albă de la început, verso).

133

1829, noemvrie 14, joi dimineața la 4 ciasuri s-au întîmplatu un cutremuri mare, care am socotitu că ne va perde Dumnezeu cu totu. Că din patu ne-am sculatu spăriați, cîndind (!) că casa ne va turtu (!) așa de cutremuri mari au fostu. Brașov. În zio de sîntu Filipu, de lăsatu postului de Nașteri Domnului Hristosu. Gheorghe Țînțăreanu.

(Ms. r. 1307, f. 88 v. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 512).*

www.dacoromanica.ro

134

1829, noemvrie 14, s-au cutremuratu pămîntu la ceasuri 9 din nopte şi la noemvrie.

(C. r. v. 228, foaia albă, nepaginată, de la început).

135

Să să ştii de cînd s-au cutremurat pămîntul acum, joi sara dinspre zîo, leat 829, noemvrie 14.

(C. r. v. 47, dublet, din biblioteca episcopului Melchisedec, 1892, p. 41).

136

Să să ştie de cînd s-au cutremurat pămîntul la 1829, noemvrie 14, la Lăsata secului dă postul Naşterii lui H(risto)s, 1829.

(Ms. r. 4602, f. 128 v).

137

La let 1829, noemvrie 14, la 11 ceasuri din noapte şi un sfert, s-au cutremurat pămîntul tari, ca la Vinerea Mare[26], şi au ţinut mult.

(Ms. g. 787, f. 177 v).

138

La 1829, noem(vrie) 14, s-au cutremurat pămîntul în zioa de Lăsatului săcului din postul Crăciunului.

(Însemnările lui Panaiti Ionescu din Iaşi).

(C. r. v. 234, foaia albă de la sfîrşit).

139

La 1829, noemvrie 14, dimineaţa la 10 ciasuri spre zioa, s-au făcut cutremur mare, de s-au descheiat casile noastri din toate încheeturile lor, cazendu şi soba la hodae lui Arghir, în zioa de sfîntul apostol Filip şi Lasare de secu de Crăciun.

(Ms. r. 2351, f. 1 v).

140

La anu 1829, noemvri 14, la 12 ceasuri de spre zioo, s-au cutremurat pămîntu. Mă rog, frate cetitorule, de am şi greşit mă iartă. Ioan calfa de chetrari.

(C. r. v. 604, p. 13. Însemnarea se repetă la p. 431).

---

26. 14 octombrie, 1802.

www.dacoromanica.ro

141

În satul Hiliţa, 1829, noemvrie 14, la cîntatul cucoşilor di dimineaţă, s-au cutremurat pămîntul foarte tare. Şi a ţinut cutremurul 10 minute şi au venit dispre amiazănoapte. Şi am însemnat ca să să ştii. Ioan Lorenţichi (?). Tij noemvrii 14, 829, joi sara iarăş s-au cutremurat pămîntul însă foarte încet, iarăş dispre amiazănoapte. Şi am însămînat ca să să ştii. Ioan Athanasiu.

(Ms. r. 3456, f. 382).

142

La a(nul) 1829, noemvrie în 14, în zioa de sfîntul apostol Filip, la 10 ceasuri din noapte, s-au cutremurat pămîntul, aflîndu-ne în Bădulești, la socru mieu, du(mnialui) biv vel pit(ar) Dumitrache Araboiu, să lăsăm secu de postul Crăciunului, fiind Zinca grea cu Tinca. Grigore Rătescu sin Ioan (din Furdueşti).

(Ms. r. 2503, faţa interioară a peretelui prim).

143

La anul 829, noemvrie 14 zile, notea, ca la patru ciasuri după miezul notii s-o cutremurat pămîntu.

Scris-am eu, Dumitru Dăcîr logofăt, şi cine va citi, mă va pomeni. Sălişte.

(C. r. v. 815, achiziţia 1457-42, p. 167).

144

Şi amu scrisu eu, popa Costandinu, sînu Ionu Budiianu ot Budiani.

S-au cutremurat pămîntu foarte tare în luna lui noevere (!) 26 zile, în ziao sfîntului apostolu Filipu. Şi au fostu zio jo(i) în lăsatu de postu Naşteri(i) luî H(risto)su, diminiaţa în cîntaria cocoşiloru, în gari (!) s-au pusu liatu 1829. Şi cine va ceti, va pomeni şi va spune la mulţi.

(C. r. v. 367, exemplar 1, f. 433 v — 437 v).

145

Anulu 1829, luna lui noemvrie 14 zile, s-au cutremurat pămîntu noatea după mezi nooţii, la tri ciasuri după mezi noţii foarte tare.

Şi eu eramu cu oile pe moşiia lui Păterachie la Gura Lărgii şi aveamu atuncia oi 1000, adeca o mie de oi. Şi Stanu avea trei

www.dacoromanica.ro

sute 300 oi. Si eu eramu atuncia omu de vî(rs)tă de 28 de an, cînd s-au cutremurat pămîntu.

Eu Bucur Izdrăilă amu venitu iar 1830 noevrie 29 zile. Şi eramu cu Echimu Luca de la Ienudorvu. Şi el avea oie 125 oie. Şi Iacovu era cu popa Iacov ginere, popa Pătru tovarăşu în vara aceia.

Eu Bucur Izdrăilă otu Răşinariu, sănătos, slava Bogu na dorova (slavă Domnului de sănătoasă) putere.

(Ms. r. 5969, f. 1 v, 7 v — 8).

146

1882, martie 22, am găsitu într-acest Ceaslov [27], vechiu, tipăritu la anului 7285 sau 1777 [28] de la D-lu H(risto)s, rămasu de la Ghiţe Tomulescu, cumnată-mieu, cum că la 1829, 9 vrie 27, au fostu un cutremuru mare, încîtu acelu care scrie zice că erau îngroziţi de moarte şi celu ce secrie zice că era în vîrstă de 20 de ani.

Iar eu pe vremea aceia eramu în vîrstă de 12 ani, la 8 vrie 1829. La acelu cutremur şedeam în Ceptura în casele Nae Grămescu şi tată-mieu era dusu cu hotarnicia la munte. Şi s-au dărîmatu zidu bisericii de nordu şi bolte pantocratorului bisericii. Şi tată-mieu au datu bisericii 23 1/2 stînjini moşie din hotaru Plopu de Cîmpu. D. Teişanu.

(C. r. v. 471, dublet, f. 520 v).

147

1830, apr(ilie) 24 înspre 25, noapte, s-au cutremurat pămîntul.

(Din „Însămnare cutremurilor", de logofătul A. Tufă).

(Ms. r. 4452, f. 153).

148

1830, aprilie 24, vineri spre dimineaţă la ciasuri (iligibil) noapte, s-au cutremuratu pămîntu, dară nu tare, mai încet. Şi s-au întîmplatu de eram deşteptatu. Gheorghe I. Ţintăreanu (Braşov).

(Ms. r. 1307, f. 88 v. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 512).*

---

27. Ediţia Rimnic, 1784.
28. Corect: 1784.

www.dacoromanica.ro

149

1830, iuli 22, în zi mercur(i), s-au cutremurat pămîntul la zece ciasuri din dimineaţa.

(Ms. r. 1351, f. 204. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 602, cu o eroare de lectură).*

150

1831, iulii 22, la 6 ciasuri dimineaţa, s-au cutremurat pămîntu, dar nu aşa tare. (Gheorghe Ţinţăreanu, Braşov).

(Ms. r. 1307, f. 89. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 512).*

151

1831, fevruarie 13, noapte pîn a nu cînta cucoşul s-au cutremurat pămîntul. Alţii me-au spus, eu n-am simţit.

1831, aprilie 21. dimineaţa, s-au cutremurat pămîntul. Alţii me-au spus, eu n-am sîm(ţit).

1831, dechemvrie 8, cînd asfinţa soarile, s-au cutremurat pămîntul. Eu n-am simţit.

1832, ghenari 5 spre 6, noapte după a doa cîntare a cucoşilor, s-au cutremurat p(ămîntul). Eu n-am simţit.

1832, noemvrie 24 spre 25, noaptea, s-au cutremurat p(ămîntul) bini.

(Din „Însămnările cutremurilor", de A. Tufă).

(Ms. r. 4452, f. 153).

152

Să să ştie cînd s-au cutremurat pămîntul în postul Naşterii Domnului H(risto)s la 11 (?) ceasuri din noapte. Şi eram eu la mona(stirea) Bogdan(a), la părintele, în leat 1832.

(C. r. v. 274, dublet II/195004, din biblioteca episcopului Melchisedec, ultima foaie).

153

Să să ştie ani di cînd s-au cutremurat pămîntu des, într-o săptămînă di şasă ori, 1834, ghenar 28.

(C. r. v. 289, f. 223 v).

154

1834, april 24, marţi seara spre miercuri, la 3 ceasuri şi un sfert din noapte, s-au cutremurat pămîntul.

(Ms. r. 2387, f. 4. Ms. g. 1355, f. 4).

www.dacoromanica.ro

155

1834, aprilie 24 spre 25, noaptea, s-au cutremurat pămîntul. Eu n-am sîmţit.

(Din „Însămnare cutremurilor", de A. Tufă).

(Ms. r. 4452, f. 153 ⅄).

156

S-au cutremurat pămîntul la 24 april, 834, marţi după Paşti, în Săptămîna luminată, la 3 ceasuri şi opt minute din noapte, luînd-o întăi încet prelungat şi apoi cătră sfîrşit au mai întărit cu zbuciumatul. În zioa ceia mă aflasem bolnav, cu stricarea stomahului.

(Ms. r. 30, f. 125 ⅄. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 91. T. Pamfile,* PĂMÎNTUL, *p. 57).*

157

Să se ştie de cînd s-au cutremurat pămîntul, în anul 1834, april 24, marţi în Săptămîna ce luminată, sara la 3 ciasuri fără şapte menute. Şi au venit huetul dinspre apus şi dinspre amiazănoapte. Şi am însămnat ca să se ştie. Hiliţa. Ioniţă sin preot Ioan.

(Ms. r. 3456, foaia a doua de la început, nepaginată).

158

În 3 octomvri, 834, pre la 8 ceasuri dimineaţa, s-au cutremurat pămîntul.

(Însemnare din Transilvania).

(C. r. v. 675, dublet A. 19267, foaia albă de la sfîrşit).

159

1834, luna lui octomvrie 3 de dimineaţă, la vremea liturghii, s-au cutremurat pămîntul, cîtu şi policandru au orbitu ca o jumătate.

(C. r. v. 432, dublet, din biblioteca Ghenadie Enăceanu, foaia albă de la început).

160

Să să ştie cînd s-au cutremurat pămîntul, marţi sara, în Săptămîna cei luminată, la un cias şi jumătate di noapte. 1835, prier 9.

(Însemnare din Moldova).

(C. r. v. 165, dublet 2, penultima foaie albă de la sfîrşit).

www.dacoromanica.ro

161

1835, aprilie 9, sara pe la 2 ceasuri spre 10, s-au cutremurat pămîntul).

(Din „Însămnare cutremurilor", de A. Tufă).

(Ms. r. 4452, f. 153 v).

162

1836, noemvr(ie) 25, mercuri 7 ceasuri din zi, s-au cutremurat pămîntul.

1837, octomvr(ie) 1. la 3 ceasuri și jumătate din no(a)pt(e) s-au cutremurat pămîntul, vineri spre sîmbătă.

1838, ghenar 11, marți spre mercuri, noaptea la patru ceasuri și un sfert, s-au făcut cutremur gro(a)znic și în(s)păimîntător, care nu rămăsese nădejde de viață, nici s-au pomenit în zi(le)le no(a)stre, întru care binale întregi și mănăstiri s-au dărîmat.

(Ms. r. 3619, f. 113 v).

163

La anul 1837, ianuarie 11, s-au cutremurat tare pămîntul.

(Ms. r. 5652, f. 1).

164

În luna ianuar în 12, an 837, s-au cutremurat pămîntul, la 2 ceasuri după amează zi. Spre pomenire.

(Ms. r. 3561, f. 66 v).

165

Să să știia cînd s-au cutremurat pămîntul, la anul 1838, marți sara, ghenar 11, la 3 ciasuri din noapte.

(Ms. r. 2305, f. 3 v nepaginată).

166

La 1838. ghenar 11, marți, s-au cutremurat pămîntul la 4 ceasuri de nopte turcești.

(C. r. v. 347, dublet A, 5570, p. 511 și 513).

167

La a(nul) 1838, ghenarie 11, la 5 ceasuri din noapte, s-au cutremurat pămîntul, aflîndu-mă venit din Pitești într-acest ceas.

(Însemnarea lui Grigore Rătescu).

(Ms. r. 2503, prima foaie nepaginată).

www.dacoromanica.ro

168

S-au cutremurat pămîntul în luna lui ghenari 11, la trei din noapte. S-au cutremurat foarte tare, cît s-au surpat și case, 1838, ghenarie 12. Dimitrie protopop.

(Însemnare din Pitești).

(C. r. v. 898, dublet, din biblioteca „Casei Bisericii", nr. 815, p. 7).

169

La anul 1838, luna ghenar în 11 zile, marți spre miercuri noapte pe la patru ceasuri, s-au cutremurat pămîntul, care cutremur au ținut ca la trei menute, cu mare groază.

(Însemnarea vornicului Iordache Theodosiu).

(C. r. v. 656, dublet A. 6111, foaia albă de la început, verso).

170

1838, enuari în 11, la sfîntu Theodosii, s-au cutremurat pămîntul, la 10 ceasuri nemțăști, la 4 ceasuri turcești noapte.

(C. r. v. 594, dublet, de la I. Bănescu, Constanța, fața interioară a peretelui ultim).

171

Să fii știut di cînd s-au cutremurat pămîntu, în anul 1838, ghenari 11 zîli, în zîoa di sfîntul Theodosîi, la patru ceasuri di noapti. Și au ținut cutremuru cinci minuturi. Gheorghi iconom.

(C. r. v. 503, dublet, prima foaie albă de la sfîrșit).

172

Să să știi de cînd s-au cutremurat pămîntul, la anul 1838, ghenari 11, în zîă di sfîntul Tiodosî, la patru ciasuri făr un știfert di nopăti pînă la zi.

(Ms. r. 164, f. 88 v. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 367. T. Pamfile,* PĂMÎNTUL, *p. 58).*

173

Întîmplarea cutremurului de la leat 1838, ghenarie 11, marți seara, la 4 ciasuri fără 10 minute. Și așa au fost de grozav, încît unele case au căzut, altele au crăpat. Și am însemnat ca să se știe. Constandin Tănase.

(Ms. r. 439, f. 150 v. Ed.: CATALOGUL, *II, p. 144. T. Pamfile,* PĂMÎNTUL, *p. 58).*

www.dacoromanica.ro

174

1838, ghenarie 11, s-au cutremurat pămîntul tare, de au căzut zidu hanului al Sfîntului Gheorghie cel Nou și alte multe curți s-au dărapanat atunci 1838. București.

(Însemnarea lui Pencu cojocar din București).

(C. r. v. 1063, dublet, din biblioteca mitropolitului I. Naniescu, foaia albă de la sfîrșit).

175

La 1838, ghenar 11, la patru ceasuri noaptea, s-au cutremurat pămîntul foarte tari.

(Însemnarea lui Panaiti Ionescu din Iași).

(C. r. v. 234, foaia albă de la sfîrșit).

176

Leat 1838, ghen(arie) 11, marți sara la trei ceasuri și jumătate din noapte s-au cutremurat pămîntul foarte tare, încît au fărîmat multe case și biserici. Am scris să să pomenească. Dumitrachi Potlogeanu.

(Ms. r. 1285, f. 1 v. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 455).*

177

1838, ghenari în 11, astăzi la 11 pol nemțăști cesuri, la 3.3 ciferturi cesuri turcești din noapti, s-au cutremurat pămîntul forte tari, fiindu acasă în Tîrgu Niamțului. Și la 12 ghenari 1838, la 6 niemțăști cesuri și la 12 moldovinești din noapti s-au cutrimurat încetu. Iaram la Vasile lui Ioan, sat ținutul Bacău, în casile, în gazdă la Neculai Păscăret, fecior boiresc, și spre știință s-au însămnatu.

(Ms. r. 492, f. 1 v).

178

La leat 1838, în luna lui enuarie în 11 zile, în zioa de sf(î)ntul Theodosie, marți sara spre mercuri, la 3 ciasuri din noapte, s-au cutremurat pămîntul. Eu părintele Damian monah de la schitul Lainici.

(Ms. r. 2110, f. 25 v — 29).

179

Leat 1838, ghenarie 11, la 3 ceasuri și 47 minuturi, s-a cutremurat pămîntul așa de tare și mult, cît a ținut 3 minuturi,

www.dacoromanica.ro

încît și clopotul mult s-a sunat multă cutremurare a pămîntului. Pandele preot (indescifrabil).

(C. r. v. 566, ultima foaie albă de la sfîrșit).

180

Să să știe de cîndu s-au cutremurat pămîntu, marți seara, a șasa zi de la Bobotezu, ianuarie 11, l(eat) 1838.

Să (să) știe de cîndu s-au cutremurat pămîntul, marți la patru ceasuri (seara), a șasa zi de la Bobotează. Și s-au surupat multe case și biserici. Ianoarie 11, l(eat) 1838.

(Însemnarea lui Ilie Ruca, zugrav).

(Ms. r. 4602, f. 128 v — 129).

181

La leat 1838, ghe(narie) 11, la patru ceasuri din noapte, s-au cutremurat pămîn(tul), că au căzut și din biserici unile bolțile, iar beserica Viforite au căzute de tot, în zilile mării sale Alexandru Dimtirie Ghica voevod. Leat 1838, ghen(arie) 11.

Și am însemnat ieu, robul lui Dumnezeu Ioniță, cîntărețul de la Sfînta Vineri [29], sin Dragomir.

(C. r. v. 681, foaia ultimă, nepaginată, verso).

182

1838, ghenari 11, sara la 4 ceasuri de noapte, s-au cutremurat pămîntu tare și au ținut vremi ca 5 menute.

1838, ghenari 12, noapte la 10 ceasuri, s-au cutremurat pămîntu nu tare.

(C. r. v. 783, foaia albă de la sfîrșit).

183

Să se știi de cîndu s-au cutremuratu pămîntu, la leatu No. 838, ianuar 11, marți la 4 ceasuri. Și pentru aceia amu scrisu eu, robul Domnului Dobre țircovnecu sin Dobre Gornea, ca să mă pomenească.

(C. r. v. 617, dublet 4, f. 473 v).

184

1838, ghenari 11 spre 12, pe la 5 ceasuri din noapti, s-au cutremurat pămîntul foarte tari. Au ți(nut) pol ceasuri.

---

29. Din Tîrgoviște.

www.dacoromanica.ro

Iar ghenari 20 spre 21, s-au cutremurat. Alţii me-au spus, eu n-am simţit, macar că alţii îmi spun că mai în toati nopţile s-au cutremurat de la 11 şi pînă astăzi la 21.

(Din „Însămnare cutremurilor", de A. Tufă).

(Ms. r. 4452, f. 153 v).

185

La 838, noaptea la 4 fără 20 minute, s-au cutremuratu pămîntu foarte tare, cît să va ţinea minte multă vreme. Popa Ion.

(C. r. v. 694, dublet, f. ultimă, albă).

186

838, ghenar 11, marţi seara spre miercuri, la 4 ceasuri din noapte, s-au cutremurat pămîntul tare dă au ţinut ca la 4 minuturi.

(Însemnarea paharnicului D. Drugănescu.

(C. r. v. 1083, achiziţia 491, a doua foaie albă de la început).

187

Leat 1838, afîndu-mă la moşiia Rîmniceni, la 4 ceasuri fără un cifert, s-au cutremurat pămîntul foarte tare, iar (...)[30] liţa, adormită fiind, s-au luoat în braţe de către vătaf Gligore Şărb [30] (...). Spre ştiinţă însemnai. Ghenar 11, 838.

(C. r. v. 441, dublet, achiziţie din 1971, f. 58 v).

188

Cînd s-au cutremurat pămîntul seara la opt ciasuri la leat 838, ianuarie 11.

Cînd s-au cutremurat pămîntul cum mai sus zice. Şi am scris eu Oprea Ţiţei. Eram la Ţara Turcească (... [31]).

(Ms. r. 1698, f. 75 v).

189

În luna lui ianuarie în 11 zile s-a cutremurat pămîntu foarte tare, 1838, cînd eram eu de 13 ani, eu Mihai Protopopescu, încît să surpa bisericile şi casele.

(C. r. v.898, schimb, din biblioteca „Casei Bisericii", 815, p. 129).

---

30. Foaia tăiată la legat.
31. Un cuvînt indescifrabil.

www.dacoromanica.ro

190

Leat 1838, ghenarie 11, la 3 ceasuri și 47 minuturi, s-a cutremurat pămîntul așa de tare și mult, cît a ținut 3 minuturi, încît și clopotul s-a sunat mult în cutremuru pămîntului. Pandele preot Catulescu.

(C. r. v. 566, exemplarul 1, din biblioteca I. Naniescu, prima foaie albă de la sfîrșit, verso).

191

La leat 1838, ghenarie 10, luni spre marți, cîndu s-au cutremurat pămîntul de s-au surpat zidu Sfintului Gheorghe Nou și s-au omorît oameni mulți.

Și mie mi-au degirat picioarele și au căzut deștile, fiind în cas(ă) la mine, venind după drum, sara am venit în cas(ă) și m-am culcat.

(C. r. v. 441, foaia albă de la început, verso).

192

S-au făcut însemnare întru acest Triod [32], ce s-au legaat prea vreamea cînd era ipitrop jupîn Barbu șalvaragiu la Popa Soare [33].

La liatul 1838, în ziaò de sfintu cuviosu Theodosie începător(ul) de opște, marți, la patru ceasuri din noapte spre mercuri, s-au făcut cutremur mare, atîta de mare, cît s-au dărîmat zidu lui Sfîntu Gheorghe cel Nou și mulți oameni au omorît și multe biserici s-au închis, încît și biserîca noastră s-au pecetluit de doo ori. Și de atuncea s-au prefăcut al doilea, cînd era epitrop jupîn Răducan băcan(u). Și eu, Neculaie dascălul, ce am însemnat aicea, foarte bine am trăit cu dumnealui i cu preoți(i), șăzînd cinci ani la sfînta biserică. Mă rog cu inimă zmerită la tot cititoru, ce va citi, să zică: „Dumnezeu să-l erte și să-i odihnească oasele unde drepții să află. 838, ghenar 29. Neculaie dascăl.

(C. r. v. 367, dublet 4, foaia albă de la început).

193

Aicea (se) arată ca să (se) știe de cîndu s-au cutremurat pămîntul, în anul 1838, luna lui ghenarie 11, la 4 ceasuri din noapte, care s-au spăimîntat toată lumea pîn la moarte, încît s-a

---

32. Ediția București, 1769.
33. La biserica din mahalaua Popa Soare.

www.dacoromanica.ro

stricat multe case, au căzut și bescarici, omorindu-să și mulți oameni. Pentru aceasta am scris ca (se) știi. Și am scris eu (indescifrabil).

(C. r. v. 784, prima foaie albă de la început).

194

Am însemnat ca să să pomenească de cutremurul carele au fost groaznic în luna lui ghenar leat 1838, în unsprezece zile, într-o marți spre miercuri la patru ceasuri din noapte. Și s-au fărimat și au căzut ziduri și case și biserici și hanul lui Sfintului Gheorghe cel Nou. Și au ținut numai o jumătat(e) sfert de ceas, iar de ținea mai mult, era să fie mare prăpastie. Și era mari eresuri în lume în multe izvodiri pă atunci.

(Ms. g. 1501, f. 196 v).

195

La a(nul) 1838, ghenarii 12, s-au cutremurat pământul tare, la patru cesuri de noapte.

Tot într-acel veleat s-au cutremurat pământul mai încet, la 13 ghenari, la 11 ciasuri de nopte.

(C. r. v. 1360, exemplarul 3, fața interioară a peretelui prim).

196

Anul 1838, ghenar 11, 12 și 15 s-au cutremurat. Întiiu, la 4 ceasuri de noapte, ghenar 11 spre 12, s-au cutremurat pământul și au ținut 7 minuti [34].

Al 2[le], la 11 ceasuri de noapte fără zăci menuti, ghenar 12 spre 13, s-au cutremurat pământul și au ținut un menut.

Al 3[le], la 10 ceasuri și jumătati de noapti, ghenar 15 spre 16, s-au cutremurat pământul, și au ținut giumătati de minut.

(Ms. r. 1074, f. 86 v. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 60)*

197

La leat 1838 s-au întîmplat grozavul cutremur, în care s-a dărîmat o mulțime de case. Preste Țara Românească Alexandru

---

34. „Anul 1838, ianuarie 11, ziua marți, seara la 9 ceasuri fără un sfert, au fost cutremur mare în Țara Rumânească, încit odaia în care șidem s-au stricat, și fiind în seminar, îmi va fi spre pomenire. Lazăr seminarist Druțeanu" (S. Marcovici, *Curs de retorică*, București, 1834). Cartea se afla, în 1947, în posesia lui Lucian Predescu.

www.dacoromanica.ro

Dimitrie Ghica voevod al II și mitropolit nu era. Și ca să nu uit, am însemnat.

(Ms. r. 4383, f. 247 v).

198

1839, ghenari 3 zile, la șapte ceasuri din zi, s-au cutremuratu pămîntul încetu.

(Însemnarea preotului Grigorie de la Ban).

(C. r. v. 407, dublet, din biblioteca „Casei Bisericii", nr. 990, ultima foaie albă de la sfîrșit, verso).

199

1839, iuli 9, duminică la toaca de leturghii, pe la 11 ceasuri a nopții trecute, s-au cutremurat pămîntul binișor.

(Din „Însemnare cutremurilor" de logofătul A. Tufă).

(Ms. r. 4452, f. 153 v).

200

La anul 1839, luna dechemvrie în 7, s-au cutremurat iarăși pămîntul, joi spre vineri, cam pe la trei ceasuri din noapte.

(Însemnarea dvornicului Iordache Theodosiu).

(C. r. v. 656, dublet, A. 6111, foaia albă de la început, verso).

201

La 1843, avgust 13, vineri la 6 ceasuri zioa, s-au cutremurat pămîntul.

La 1843, săptemvri 20, luni la 5 ceasuri din zi, s-au cutremurat pămîntul.

(C. r. v. 496, dublet, de la I. Bănescu, Constanța, fața interioară a peretelui ultim).

202

S-au cutrimurat pămîntul la săptemvrie 20, 1943, zîo la 10 ciasuri și 55 menute evropienești.

(Imprimate, I/29692, foaia ultimă, verso).

203

S-au cutremurat pămîntul la anul 1843, septemvrie 20, luni la 11 ceasuri 10 minuti, zioa aproape la amează. Spre știință. Ion Neculai Cerne.

(Ms. r. 1084, f. 1. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 78).*

www.dacoromanica.ro

204

La 1843, săptemvrie 20, la șasă ciasuri din zi s-au cutremurat pămîntul. Și am scris ca să să știe. Gr. Tîrțăacă (?).

(C. r. v. 783, dublet, 5643, p. 293).

205

Să fii știut de cînd s-au cutremurat pămîntul, 1843 septemvrie 20 di zili, la cinci ceasuri din zi, luni. Gheorghi iconom.

(C. r. v. 503, dublet, prima foaie albă de la sfîrșit).

206

1843, săptemvrie 20, pe la 4 ceasuri pol turcești, s-au cutremurat p(ămîntul) bini.

1844, săptemvrie 15, pe la un ceas fără 5 m(inute) după ameazi evropienești, s-au cutremurat pămîntul bini.

1847, maiu 9, pe la 3 ceasuri, 20 minute după amează̆zi, s-au cutremurat pămîntul tărișor.

1847, dechemvrie 19 spre 20, noapte pe la 10 ceasuri evropienești, s-au cutremurat p(ămîntul). Alții me-au spus.

(Din „Însemnare cutremurilor", de A. Tufă).

(Ms. r. 4452, f. 153 v).

207

La 10 ceasuri nemțești, noapte vineri spre sîmbătă, la 19 spre 20 a lunii lui dechemvrie, anul 1847, s-au cutremurat pămîntul.

(Ms. r. 2697, f. 54).

208

1857, dechemvrie 3 spre 4, noapte pe la 9 ceasuri fără 5 m(inute) s-au cutremurat p(ămîntul) bineșor.

1861, mart, 16 noapte spre 17, pe la un ceas 20 minute, s-au cutremurat pămîntul tare.

(Din „Însămnare cutremurilor", de A. Tufă).

(Ms. r. 4452, f. 154).

209

La 1862, noapte, la 2 ciasuri după 12, s-au cutremurat foarti tari pămîntul.

(Însemnarea lui Panaiti Ionescu din Iași).

(C. r. v. 234, fața interioară a peretelui ultim).

www.dacoromanica.ro

210

Să să ştie di cînd s-au cutremurat pămîntul, mercuri în spre joi, pă la patru ciasuri di nopti, în anul 1863, octovre 5.

Joi au nins şi peste nopti s-au cutremurat. Ion Popovici.

(C. r. v. 574, dublet, II/59790, foaia albă de la început).

211

1864, iunie 11, pă la ceasurile doă şi jumătate după prînzu, s-au cutremuratu pămîntu zioa joi. Şi a doa zi spre vineri au venitu potopu de au înecatu Bucureştii, citu după spunerea mai multor bătrîni că nu s-au mai întîmplatu aşia înne(c) mar(e) ca acesta, curgîndu apa pe toate uliţile.

Totu atunci, înainte cu o zi, au venitu domnitoru de la Ţarigradu, Alexandru Cuza, şi pă urmă s-au înti(m)platu cele de mai sus nenorociri. S-au scris acestea spre ştiinţă de suptu scrisu, Acsentie arhimandrit, eclesiarh mi(tropoliei) [35].

212

1868, noemvrie 1, s-a mişcat pămîntul, vineri. Şi iarăşi la 15, seara, s-au mai clătit, tot acea lună şi tot vineri.

(Însemnarea lui M. Jipescu din Văleni).

(Ms. r. 3766, f. 76 v).

213

La 1868, noemvrie 1iu, viniri, pi la 9 1/2 oră dimineaţa, s-au cutremurat pămîntul.

Şi tot la noemvrie 868, viniri noaptea spre sîmbătă, 15 spre 16, iar s-au cutremurat.

Duminică, dechemvrie 29, noapte spre 30, pi la ciasurile 9, 1868, iar s-au cutremurat pămîntul.

(C. r. v. 574, exemplarul 2, S. 6895, ultima foaie albă de la sfîrşit, verso).

214

1872, ianuare 30 spre 31, pe la 12 jumătate, s-au cutremuratu tare (pămîntul).

(Ms. r. 4452, f. 154).

---

35. Din greşeală, s-a omis cota cărtii.

www.dacoromanica.ro

215

La anul 1886, fevruar 10, ora (...)[36] jumătate, s-a cutremurat pămîntul. Vasilichie Șt(efan) Tănăsescu iconom.

(C. r. v. 945, dublet, fața interioară a peretelui prim).

216

1892, 8-vrie 2, Vineri dimineaţa la 7 ore, eu citindu la rugăciunile dimineţii pă „Milueşte-mă Dzeule", s'au făcutu o mică zguduitură de cutremuru, până ne-am dat în curte, fiind în casele d-lui Ștefan Murgulescu, bulevardu Ferdin(an)du, Bucureşti.

(Text cu litere latine).

(C. r. v. 480, dublet, donația Com. Mon. Ist., 1942, foaie volantă).

217

În anu 1893 s-a cutremurat pămîntu în Sîmbăta Pasciloru la 27 Martie.

Şi am scris cu propria mia mână, ştiind că mâna va putrezi şi slova se va pomeni de cîte orî se va citi. I. Răducănescu.

(Text cu litere latine).

(C. r. v. 498 A, dublet, 2, fața interioară a peretelui ultim).

218

Azi, Duminică, 31 August 1903 s-a cutremurat pămîntul la orele 10 a. m. Dumitru Poppescu.

(C. r. v. 437, C. 145, 737, f. 192 v).

Vezi şi capitolele : Istorie politică internă nr. 17, 81, 120, 134, 137, 148. Războaie..., nr. 125. Starea timpului şi influenţa sa asupra agriculturii şi a pieţei nr. 10, 64, 141. Eclipse, comete, mitologie populară, nr. 52, 66, 76. Cronici mici, nr. 1, 3, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14.

---

36. Hîrtia ruptă.

www.dacoromanica.ro

XII. ECLIPSE. COMETE. MITOLOGIE POPULARĂ.

1

Să (să) ştie de cînd au perit soarile şi au dat turcii Caminiţa, leat 7207 (1699).

(Ms. r. 296, f. 31 v. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 640).*

2

Scris-am această svîntă liturghiia dascălul Vasilie Sturdza moldoveanul cînd au întunecat soarele în luna lui septevrie în 13 zile (1699). Să să ştiia.

(Ms. r. 707, f. 98 v. Ed.: CATALOGUL, *II, p. 459-460).*

3

Cînd au îmblat (văleatul) **1737, sara după cină spre zua lui S**(fîn)**tu Nicolae, s-au arătat un semn pre cer despre miazănoapte roşu ca sîngele şi lat şi au fost mai 2 ceasuri şi s-au despărţit în doao, apoi iar s-au împreunat şi s-au aşezat iar spre apus.**

(Însemnare din Braşov).

(Ms. r. 2342, f. 3).

4

Să s(ă)** ştie de cîndu am văzutu curcubău spre miazănoapte, în luna lui ghenuar în 9 zile şi înbla vletul 7248** (1740) **şi eram atunci în ţara Ardialului la mănăstire Milaşului Mare. Ierodiacon Paraschiv moldovan.**

(Ms. s. 619, f. 165 v).

www.dacoromanica.ro

5

La let 7255 (1747 [1]) au fost întunecare de soare atîta de înfricoșată, cît spun că s-au văzut și stelile pe cer. Aceasta s-au întîmplat în domnie lui Constandin vodă Mavrocordat [2] și o țiiu minte și eu, că eram de 7 ani.

(Însemnările lui Toader Jora paharnic).

(Ms. r. 50, f. 41 v — 42 v. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 121. V. Anestin.* ECLIPSELE, *București, 1912, p. 28).*

6

Să să știe de cînd au perit soarile al doile în domnie lui Costanden vodă Mavrocordat [2], leta 7256 (1748).

(Ms. r. 296, f. 31 v. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 640).*

7

Să să știe de cînd s-au întunecat soarele joi în doi săptămîni după Sfinți Apostoli, la 5 ceasuri dă zi, vleat 7256 (1748). Az Ene.

(C. r. v. 73, nepaginat).

8

Se s(e) știia de cînd au perit soarele gioi în 14 dzil(e) a lui iuliia, la 7 ciasuri de zi, și 3 ciasuri au fost întunecat. Puțin rămăses(e) de o parte. Și cînd s-au plinit 10 ciasuri, s-au plinit lumina. În dzilel(e) pre bunui și dreptu creștinului domnu Costantin Nicolaiu voevod [2], în domnie a trie, la leat 7256 (1748) iul(ie) 14 dzil(e). Az erei zidar Rugină iscal.

(C. r. v. 35, dublet 3, f. 178 v — 182).

9

Să s(ă) știe de cînd au perit soarile în zilile pre luminatului și înălțatului domnu Gligorie Ghica voivod, întru a doa domnie [3], la luna lui iulie, dni 14, 7256 (1748). Az popa Moise.

(C. r. v. 250 A, f. 45 v — 46).

---

1. Corect: 1748.
2. A treia domnie în Moldova (1748-1749).
3. În Țara Românească (1748-1752).

www.dacoromanica.ro

10

Ani de la H(risto)s 1760, iunie 2 zile, au perit soarile într-o vineri pe la patru ceasuri. Şi am scris ca să se ştie.

(C. r. v. 288, foaia 188, legată la începutul cărţii).

11

Să să ştie de cînd au perit soarile în zîlile pre luminatului domnului nostru Io Ion Theodor voevod [4] la let 7268 (1760), iunie 2, vineri la 4 ceasuri din zî.

(Însemnarea lui Toader Şărbul din Cîrjoaia).

(C. r. v. 60, din biblioteca „Casei Bisericii", nr. 965, f. 124 v. Ed.: O. Lugoşianu, ÎNSEMNĂRI, *p. 124).*

12

7268 (1760) (loc gol), **vineri la vremi de prînz, iarăş în zilele acestui domn [4] au perit soarele.**

(Din „Însămnare de semne ce s-au făcut în pămîntul Moldovii").

(Ms. r. 2776, f. 62 v).

13

Să (să) ştie de cîndu au peritu soarile a treia, au perit în luna lui iunie în doo zile, vineri pă la prînzu, în postul sfinţilor apostoli Petru i Pavăl, în zilile înălţatului domn Io Scarlat Grigorie Ghica voivodu [5] şi în zilile pre sfinţii sale părintele episcopul Buz(ăului) Rafail; era om foarte blîndu şi înţeleptu. Şi umbla veleat 7268 (1760).

Pisah az Misail monahul dascăl Unguriul [6] pentru ca să (să) ştie de cîndu au perit sorile. Şi mă rog, fraţilor, care veţi întîmpla a citi pe această sfîntă carte [7], să pomeniţi aceste trei nume: Misail, Seravim, Dobra, Stana, Dumitru.

(C. r. v. 10, f. 67 v. Ed.: O. Lugoşianu, ÎNSEMNĂRI, *p. 194).*

---

4. Ioan Teodor Callimachi, domn al Moldovei (1758-1761).
5. În prima sa domnie în Ţara Românească (1758-1761).
6. Mănăstirea Ungureul.
7. *Tetraevanghelie*, ediţia Coresi, Braşov, 1561.

www.dacoromanica.ro

14

Adecă să (să) ştie de cîndu au perit soarele în luna lui marte în 21 dni într-o sfîntă duminică, prin prînzul cel mare aproape de namezi, şi l-au văzut toţi creştinii cîndu au perit. Iar la velet de la zidire lumii este 7272, iar de la Hristos este 1764. Eu Lipidatul dascalul.

(C. r. v. 139, donaţia Comisiunii Monumentelor Istorice, 1942, f. 71 v).

15

7272 (1764), mart 21, duminecă la 6 ciasuri, au întunecat soarele şi au ţinut ca 2 ciasuri, în zilile lui Gligori vodă[8], fecior Calmăşului[9]. Care acest domnu, măcar că au luat domnie de tînăr, ca la 20 ani, dar foarte norocit şi bun milostiv şi foarte blînd la fire.

(Din „Însămnare de semne ce s-au făcut în pămîntul Moldovii").

(Ms. r. 2776, f. 62 v şi faţa interioară a peretelui ultim).

16

La let 7277 (1768), oct(omvrie) 5 dni mi-au spus dumnialui căp(itan) Dumitraşcu Potlog că fiindu la casa dum(nialui) la Tîrnauca, duminică noapte spre luni, la 4 ceasuri di noapt(e), au văzutu un semnu pi ceri, adică au văzut o zare ca di focu spre apus pi ceri şi mult au giucat ca pol ciasu, suind şi pogorînd, iar un nooru diasupra, negru, au potolit ace pară de focu şi pi didisuptu s-au făcut zare albă. Spuind aceasta oaminilor, au spus că fiindu la Godineşti la moară şi au văzut şi ei, dară scaun di focu şi cu coroană diasupra, şi tot di acelu nooru i-au fost piire.

(C. r. v. 343, foaia albă de la început. Ed.: O. Lugoşianu, ÎNSEMNĂRI, p. 186).

17

Anul 1769, octomvrie în 22 de zile, s-au arătat o ste cu coadă şi sta cu capul cătră răsărit şi cu coada cătră apus.

Anul 1770, ianuarie în 7 zile, s-au arătat ceaţă roşie ca şi sîngele pe ceri, de sara pînă la miazănoaptea.

---

8. Grigore Callimachi, prima sa domnie în Moldova (1761-1764).
9. Ioan Teodor Callimachi (Călmaşul), domn al Moldovei (1758-1761).

www.dacoromanica.ro

Anul 1786, septemvrie în 8 zile, sara la 7 ceasuri, s-au arătat pe ceri despre amiazăzi pe supt nor ca și soarele și s-au luminat pe tot locul ca de foc.

(Însemnările lui David Tomă din Oradea).

C. r. v. 30, ultimele dou(foi albe de la sîîrșit).

18

Să să știe de cînd au perit luna, în luna lui septemvrie în 30 de zile, ani 1772.

(Însemnare din Crishalma din Transilvania).

(C. r. v. 290, donația T. Langa, 1910, a doua foaie tipărită, nepaginată, de la început, verso).

19

Si se știe di cînd au perit luna, în 7 zile a lui oc(tomvrie), duminecă spre luni, 1772.

(Însemnarea unui fiu al lui T. Buhuș din Criveşti).

(C. r. v. 344, cu un număr vechi 3850, p. 37).

20

1786, sep(temvrie) 8, marti, la un cias din noapte, s-au arătat pe ceri o lumină foarte strălucind, încît să făcuse lumină ca zioa și dintr-acea lumină cădea văpăi de foc, care să stingea în văzduh. Și dupe contenirea acei lumini, s-au făcut un tunet ca urletul de cutremur spre miazănoapte. Apoi a doao zi, miercuri, s-au pornit ploae, ţiind patru zile și patru nopţi necurmat și pînă la noc(mvrie) 30 tot ploi au fost. Aciastă lumină s-au văzut și pre la a(lte) locuri depărtare.

(Însemnările lui Nicolae logofătul episcopiei Argeşului).

(Ms. r. 2126, f. 1. Ed.: N. Iorga, MANUSCRIPTELE, *p. 222).*

21

În anul 1788, luna mai 20 de zile, s-a schimbat soarele.

(Ms. r. 2160, f. 577).

22

Anul 1788, mai în 24 zile, au fost știrbire în soare.

(Însemnarea lui David Tomă din Oradea).

(C. r. v. 30, ultima foaie albă de la sîîrșit).

www.dacoromanica.ro

23

Mai 24, 1788, perire soarelui, miercuri la 3 pol ceasuri.

(Ms. r. 340, f. 212. Ed.: CATALOGUL, *II, p. 50).*

24

Mai 24, 1788, întru al 5 cias din zi s-au ştirbit soarele foart(e) mult, că măcar deşi lumina nu bine, am căutat în soare drept şi l-am văzut ca o lună ca de 5 sau 6 zile, mult mai puţin de jumătate, însă verde foarte. Ştirbirea era dispre amiez.

(Ms. r. 1612, f. 127. Ed.: D. Furtună, ÎNSEMNĂRI, *p. 15).*

25

Să (să) ştie cînd să întunecă sorile la leatu 1788, în luna lui mai 27 dă zile, la ciasu 3 din zi. (Anghel pînzar).

(Ms. r. 1890, f. 233 v).

26

Avgust 24 (1788), la al 7 cias de noapte, au fost ceriul roşu foarte în partea despre miazănoapte, să(mn) de sî(nge) de oaste. Iar 25, la al 2 cias de noapte, iar au fost roş spre m(ănăstirea) Niam(ţului) în Mold(ova) şi în 26 noaptea despre zioă iar au fost foarte roş de la Moldova spre apus.

(Ms. r. 1612, f. 127. Ed.: D. Furtună, ÎNSEMNĂRI, *p 15).*

27

1789, dechemv(rie) 9, duminică la 5 ceasuri, au răsărit trei sori pre cer.

(Ms. r. 1433, f. 136).

28

(17)93 au perit soarile, joi, la 25 ale lunii avgust, la 7 ceasuri din zi.

(Ms. r. 1125, f. 77 v. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 133).*

29

Să să ştie de cîndu au perit soarile în zilile d(o)mnului Mihaiu Costandin Suţul vodă [10], leţ 1793, 7301, avgostu 25 dni, gioi după amiaziză.

(C. r. v. 338, dublet, p. 58).

---

10. În a doua sa domnie în Ţara Românească (1791-1793).

www.dacoromanica.ro

30

L(eat) 1793, într-o joi, avgust 25, la 7 ceasuri din zi, au perit sorile, rămîind numai cît luna cînd să ivește noao, în zilile lui (...)[11].

(Însemnarea lui Dimitrie biv vel armaș din Coteşti).

(C. r. v. 441, dublet, achiziție din 1971, f. 84).

31

1791[12], august 25, au fost perirea sorelui la şapte ceasuri din zi.

(Ms. r. 476, fața interioară a peretelui ultim. Ed.: CATALOGUL, *II, p. 210).*

32

La acest velet 1793, la avgust în 25 au perit soarile, să (să) ştii, în zilile lui (Mihai) Costantin Şuțul voevod.

(C. r. v. 492, p. 787).

33

Si se ştii de cînd au perit soarele, 1793, august 25.

(C. r. v. 488, donația C. Sturdza, A. 3972, fața interioară a peretelui prim).

34

La luna lui noemvrie, într-o noapte după ce cîntasă cocoșii spre zi, luni, la 12 zile ale lunii ce-i numită prăznuirea sfîntului părintelui noastru Ioan cel milostiv alexandreanu şi cuviosul părintele noastru Nil, fiind leatul al 1795, au fulgerat cu multe străluciri în multe rînduri şi norii s-au turburat şi au făcut multe tunete, cu urlet mult şi au plooat frumos, slavă lui Dumnezeu, mărire înălțimii sale, slăvit iaste fără de început, fără de sfîrşitu.

(Însemnarea lui Rafail monahul de la Hurez).

35

1795. Să să ştie de cînd au fost urieşul la Suceavă.

(Ms. r. 1237, f. 27. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 341).*

36

La leat 1797, noemvrie 23, duminică spre luni, s-au întîmplat o minune şi un semn în lună de au mîncat-o vărcolacii.

---

11. Foaia tăiată la legat.
12. Corect: 1793.

www.dacoromanica.ro

(...) Şi am scris eu spre pomenire, ca cine va citi să aibă a mă pomeni. 1797, noemvrie 23. Grigore (logofăt).

(Ms. r. 4468, f. 79 v).

37

1802, mai 25, duminecă la namiezi, au perit soarele.

(Ms. r. 3479, f. 58 v).

38

La anul 1804, ghenarie în 30 de zile, în zioa sfinţilor ierarhi Vasilie, Grigorie Bogoslovul şi Ioan Zlatoust, au fost întunecarea soarelui foarte înfricoşat, căci rămăsese numai cît luna noă, şi au ţinut de după prînz pînă seara. Constantin.

(Ms. r. 3520, faţa interioară a peretelui prim).

39

Să (să) ştie cînd au perit soarile, la anul 1804, ghenar 30, în zîao di Trisfetitile. Vineam di la Roman, fiind rînduit bumbaşiri la ocolul Sîretilui. Cari aciasta au fost sîmbătă la opt ceasuri. Şi am scris eu Sava (?) căpitan (?).

(C. r. v. 165, dublet 2, a treia foaie albă de la început, verso. Ed.: O. Lugoşianu, ÎNSEMNĂRI, p. 127).

40

Să (să) ştie că la leat 1804, dechemvrie (sic) 30, în zioa dă sfinţii Erarhi, s-au întunecat soarele de la optălea ceas pînă la al zecelea. Iproci. Şi s-au însemnat în zilele prea înălţatului Io Alexandru Costandin voivod[13], întăia domniia mării sale, să (să) ştie.

.Ms. r. 3164, f. 123).

41

Să s(ă) ştie de cîndu au perit soarile, leat 18(0)4, ghenar 30.

(C. r. v. 455, dublet, cumpărat colecţie specială 3513, foaia albă de la sfîrşit, verso).

42

1804, ghenarie 30, perirea soarelui, la 9 ciasuri din zi.

(Ms. r. 3384, f. 150 v).

---

13. Corect: Constantin Alexandru Ipsilanti, domn al Ţării Româneşti (1802-1806).

www.dacoromanica.ro

43

Să (să) știi cînd au perit soarile la anii de la H(risto)s 1816, noemvrie 7.

(Ms. r. 3319, f. 131).

44

O planetă noao s-au ivit spre apus, cu coda în sus, în anul 1807, octomvrie.

(C. r. v. 150 A, f. 104).

45

1807, la 15 septemvrie, s-au ivit (steaua) cea cu raze multe de o parte, adecă (era cu co)adă, fiind un semn minunat.

(Însemnare din Transilvania).

.Ms. r. 3110, foaia primă de la început, nepaginată).

46

La anul 1812 au eșit o stea mare cu multe raze de către ameazi de noapte; răsărea și mergea la răsărit către muscali, apoi s-au întorsu și au mers la apus și i s-au stricat razele. Steao patru luni au umblat în bătaia franțezului cu muscalu, cu neamțu. Stan Irimie [14].

(Ms. r. 1346, f. 2. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 58).*

47

La anul 1816, april 4, au tunat dinspre amiazăzî.

(Ms. r. 5561, f. 2 v).

48

Anul 1816, noemvrie 7, întru aceasta zi de la 6 ceasuri (s-au) întunecat sorele și o ținut pînă la 8 ceasuri din zi.

(C. r. v. 406, dublet, foaia albă de la sfîrșit).

49

La anul 1816, noemvrie în 8, au perit soarele la 7 ceasurî din zi.

(Ms. r. 5652, f. 1).

50

La leatu 1816, noemvrie 7, la 6 ceasuri din zi, marți, au perit soarele ca un sfert de ceas, încît să făcuse noapte peste tot

14. Din Săcele (Brașov).

www.dacoromanica.ro

pămîntul, în zilile domnului nostru Io Ioan Gheorghe Caragea voevod [15], fiind mitropolit Nictarie părintele nostru, om ca de 80 de ani. Dumitrache dascălu sin Dio (...) [16] Stan ot Valce Poeni. 816, noemvrie 7.

(C. r. v. 498, dublet, achiziția 1907/1961, f. 367).

51

(1)818, oct(omvrie) 20, la 6 ceasuri din noapte, s-au arătat lumină despre apus și pă urma lumini tunet.

(Ms. r. 186, f. 1. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 123).*

52

La acestea vremi prea mare războiu avînd muscalii cu turcii, după cel dintăiu al Ecaterinii, în zilele lui Pavel împărat, naslednicul Ecaterinii, iarăși de iznoavă făcînd turcii cu moscalii mare pace.

La acest let 1802, crugul lunii 14, slova pashalici 600, luna lui octomvrie 14, marțea la 8 ciasuri din zi, făcîndu-s-au cutremur prea mare și pre tare a pămîntului în Fra(n)chiia, în partea Asiei, iar mai mult în Europa, fiind rînduit domn în Moldaviia aftom(ă)niciască împărăție a Țarigrad(ului) Alexandru voevod [17], fiiul lui Costandin Muruzini voevod [18]. Apoi după acest înfricoșat semn al cutremurului, care ziduri vechi și mănăstiri vechi s-au sfărîmat și au căzut, cine poate cu amăruntul a povesti ce au urmat după acestea: vărsări de sîngiuri, căderi de împărății, foamet, lipsire mai despre toate, că acelea acestea însămnează.

De la acel groaznic cutremur trecînd 10 ani, alt semn s-au arătat, dînd grijă tuturor. Că o stea din ceale neobicinuiti s-au arătat despre miazănoapte la let 1811 și s-au ținut aproape de un an, cu coadă stufoase, apuind despre zioă la apusul cel de mijloc. Și după acestea s-au mistuit, cum? Dumnezeu știi!

Dară după aciasta, o Doamne, ce ticăloșii, ce morți, ce vărsări de sîngiuiri, ce negrăiti stricări și pagube au urmat iar mai vîrtos în Europa.

---

15. Domn al Țării Românești (1812-1818).
16. Foaia tăiată la legat.
17. Alexandru Moruzi, a doua domnie în Moldova (1802-1806).
18. Constantin Moruzi, domn al Moldovei (1777-1782).

www.dacoromanica.ro

După ce au trecut noaă ani de la arătarea acei stele, iarăş s-au arătat stea iarăş cu coadă, după cum era şi aceia mai dinainte, pe la lunile iuni i iuli au început a să vedea, la let 1819. (Însemnările monahului Vitalie de la mănăstirea Neamţului).

(Ms. r. 704, f. 6 v — 8).

53

La l(eat) 819, iulie 19, s-au arătat doă stele cu coadă, una seara scapătă la apusul mezenopţi şi alta dimineaţa răsare de la răsăritu miezinopţi, însă coada îi merge spre apus. Să să ştie că am scris eu (indescifrabil). Domnul să-l erte. 819, iulie 27.

(Ms. r. 1830, f. 118).

54

1823, ghenar 14, în zi duminecă seara, au răsărit luna întunecată şi au fost pînă la dooa ciasuri şi mai bine aşa întunecată, învelită ca într-o basma roşie.

(Ms. r. 1351, f. 204 v. Ed.: CATALOGUL, *IV, p. 602).*

55

Să (să) ştie că au perit lumina lunii în luna lui ghenare în 16, la doo ceasuri din nopte, 1823.

(C. r. v. 441, dublet, f. 126).

56

În zilele lui Alecsandru voivod Ghica[19], la leat 835, octo(vrie) 6, am văzut o stea cu coadă spre apus, cu coada spre răsărit, în zi duminică spre luni. Popa Nicolae sin popa Dumitru.

(C. r. v. 487, schimb 1, foaia albă de la sfîrşit).

57

În ştiinţă să ne fiie pentru semnul ce s-au făcut pre cer la leat 1837, ianuarie 14, la 9 ciasuri din noapte. S-aprinsese aerul şi ardea minunat ca, cînd ardea o casă mare. Semn de la Dumnezeu fiind aciasta. Am cetit şi am scris eu smeritul Acachie monah.

(Ms. r. 1934, f. 182 v).

---

19. Domn al Ţării Româneşti (1834-1842).

www.dacoromanica.ro

58

1839 iunie în 30, vineri, s-au văzut o stea (cu coadă) pe ceri.

(C. r. v. 791, dublet A, 8122, fața interioară a peretelui ultim).

59

Să să știi de cînd au tunat la anul 1840, ghenar 25 și au tunat și la miazănoapte și la miazăzî. Și am însămnat ca să să știi. Toader Nacu.

(Ms. r. 3201, f. 239 v).

60

La începutul anului nou 1841, la 2 ceasuri din noapte spre sfîntul Vasile cel Mare, s-au luminat deasupra m(ănăstirii)[20] ca o minu(tă ?).

(C. r. v. 1375, dublet, din „Obștea starețului Paisie", foaia albă de la sfîrșit).

61

La leat 1842, iunie 26, la 12 ciasuri ale nopții, s-au făcut lipsire de lumină în soare, fiind ceriul limpede fără de nori, dar aproape de întuneric.

(C. r. v. 480, dublet, achiziția 15.976/1950, prima foaie albă de la sfîrșit).

62

1843, mart, 5, sara, s-au arătat un sămn în rază albi despre apus, rădicat spre amiazăzi. Și au fost acest sămn în multe sări, pînă la 13 mart 8 zîli au ținut.

(Din „Însămnare cutremurilor" de Anghel Tufă).

(Ms. r. 4452, f. 153 v).

63

Să să știe că au perit soarile la anii de la (na)știre lui H(risto)s 1847, septemvrie 27.

(Ms. r. 3319, f. 161 v).

64

1848, martie 7, duminecă seara în ceasul a patrulea din noapte, lumina lunii fiind aproape de plinire, nu numai că s-au

---

20. Neamțului.

www.dacoromanica.ro

schimbat în deosibită figură, dar încă s-au văzut de toată lumea luna și plină de sînge.

(C. r. v. 459, din biblioteca mitropolitului Naniescu, foaia albă de la sfîrșit).

65

La 7 mart, anul 1848, sara la 3 ciasuri turcești din noapte, au întunicat luna, care întunicare au ținut 2 și giumătate ciasuri, 15 minute și apoi s-au înroșit, începînd a crește au crescut în diiastema unui ceas și un cifert, carele iarăși s-au venit în firea ei.

1848, mart 7, tîrgul Moinești, Ioan Chiriac șătrar.

(Ms. r. 4273, f. 42 v).

66

1815, iulie 16, luni la 9 ceasuri turcești, au întunecat sorile, decît numai o margine rămăsese neperită. Și nopte s-au cutremurat și pămîntul, însă mai în multe rînduri s-au cutremurat, dar cei mai mulți n-au simțit. Și spre știință s-au însămnat aicea. Benedict stareț.

(Ms. r. 4882, f. 20).

67

La leat 1851, dechemvrie 25 noaptea spre 26, era cerul curat fără nori de locu și lună, luna plină și lumină toată noaptea grozav. Iar la 11 ceasuri turcești s-au început luna a să întuneca de la marginea din sus cîte puțin, cîte puțin, pînă s-au întunecat toată. Cîndu au răsărit soarele, luna au sfințit întunecată. Și iarna era neagră, fără vînt, fără zăpadă, fără frig, caldu bine.

(Însemnarea lui Grigore, fiiul popei Samfir din Costineni).

(C. r. v. 407, din biblioteca „Casei Bisericii", nr. 990, a doua foaie albă de la început).

68

Leatu 1858, la martie în trei zile, s-au văzut sorele pă jumătate la ceasu după ameaza la trei și jumătate.

(C. r. v. 783, foaia albă de la sfîrșit).

69

La anul 1858, avgust 18, au ișit doăa stele cu coadă, una spre răsărit și alta spre apus.

(C. r. v. 1361, dublet, foaia a doua de la început).

www.dacoromanica.ro

70

1858, avgust 28, s-au ivit pe cer la apus o stea cu coadă ca de un cot la vedere de aici seara sus ca, cînd vine soareli de o suliţă pînă la sfinţit, proverbul rumânului. Şi să cobora în jos de sfinţia şi creştea din zi în zi. S-au văzut şi la răsărit, dimineaţa tot de acea mărime în vreo săptămînă, iar la apus pînă la sfîrşitul lui septemvrie. Şi crescuse ca de 4 stînjăni de lungi şi cu raze în lături spre vîrf, de lumina ca luna, pînă iarăşi a perit de nu s-au mai văzut.

(Însemnarea lui M. Jipescu din Văleni).

(Ms. r. 3766, f. 64).

71

La leat 1858, septemvrie 2, s-au ivitu o stea cu coadă despre apus împotriva Veni şi au stătu(t) de la 20 de zi la următori luni într-ac(eastă) parte, iar co(ada) acei stele era atît de lungă, cît putea o socoti fiecare din cei ce au văzut-o ca la cinci stînjeni, plecată fiindu spre răsăritu, iar razele ei era late.

(Ms. r. 4243, f. 1).

72

Să să ştie că în anul 1867, fevruarie în 22, înainte de amiazăzi, la 11 oare, s-au întunecat soarele.

(Ms. r. 4255, f. 106).

73

1873, ianuarie 30, marţi seara pe la orile 10, s-au văzut pe ceru un cearcări mare luminos, în forma curcubeului, dar cu lumină şi împlinit, rontu mare ca cît centrul Vălenilor. Spre ţinere de minte dar se însemnează aci.

Şi o stea cu coadă s-au văzut spre miazănoapte, în mai multe seri, lungă ca de un stănjăn, iunie 1874.

(Însemnarea lui M. Jipescu din Văleni).

(Ms. r. 3766, f. 78).

74

Anul 1876, martie 9 zili, sara, după asfinţitul soarelui, s-au şit ca di o suliţe şi au ţinut ca un cetfert di cias în locul soalui.

Iar la anul 1877, ghenar 20, s-au stâ(r)nit bătălie pisti Dunări cu turcu, împărat Alicsandr Necolaevici.

www.dacoromanica.ro

(Însemnarea dascălului Ioan Efimievici Banda din Vozdu-Soroca).

(C. r. v. 987, din cărțile lui P. Gore, f. 220-221).

75

1877, fevruarie 15, s-au întunecat luna la ciasuri 3 din noapte.

Scris-am eu, preotul Ioan, ca să se pomenească. Satul Culiunu, marți spre mercuri, în postul cel mare.

(Text chirilic).

(C. r. v. 724, dublet 3, achiziția 2108/1967, foaia albă de la început, verso).

76

1882, pe la 1 septemvrie, s-a văzut pe cer la răsărit o stea luminoasă, din care creștea o coadă albă luminoasă spre apus, mergîndu pînă la miazăzi în jumătatea cerului dimineața despre zioă și crescîndu ca de 4 stînjăni și iarăși cîte puțin scăzîndu, pînă la 2 dechemvrie a dispărut.

1894, avgust 19, vineri dimineața soarele a răsărit mic de tot și roșu ca sîngile, fără lumină și fără căldură toată zioa. Și pe la amiazi s-a cutremurat pămîntu. Și a doa zi și a 3 tot așa s-a văzut soarele, și frig dimineața.

(Însemnarea lui M. Jipescu din Văleni).

(Ms. r. 3766, f. 81 v, 86).

Vezi și capitolele : **Istorie politică internă**, nr. 10, 137. **Cutremure de pămînt** no. 84. **Cronici mici** nr. 1, 3, 7, 8, 12, 13.

www.dacoromanica.ro

XIII. CRONICI MICI

1

Să să ştie cînd au perit soarile, în zile mării sale Io Antiohi vodă[1], mercuri amează, let 7208 (1699), **sept**(emvrie) **13. Şi atunce au loat[2] turcii Cameneţe.**

Să să ştie cînd au venit împăratul Petru în ţara Moldovii de s-au bătut cu turcii la Stănileşti, let 7219 (1711), **iun**(ie) **29.**

Cînd s-au bătut Mihai vodă[3] cu nemţii, let 7222 (1717), **ghen**(arie) **15.**

Iar cînd fomete la Mihai vodă[3], let 7227 (1718).

Iar cînd bilşugul, let 7227 (1719).

Iar cînd au scos Mihai vodă[3] văcăritul, let 7234 (1726).

Iar cînd au mers Glegori vodă Ghica[4] la codru, let 7235 (1727).

Iar cînd moscalei al doilea, let 7247 (1739).

Iar cînd au prădat tatarii parte de gios, let 7265 (1756)[5], **sept**(emvrie) **14.**

Iar cînd cutremul cel mare, let 7245 (1737).

Iar cînd moscalei al treile rînd în Moldove, let 7277 (1768), **sept**(emvrie).

(Însemnări posterioare evenimentelor descrise).

(Ms. r. 6065, f. 21-30).

---

1. Antioh Cantemir, domn al Moldovei (1695-1700).
2. Corect: au dat înapoi.
3. Mihai Racoviţă, în a treia sa domnie în Moldova (1715-1726).
4. Grigore al II-lea Ghica, în prima sa domnie în Moldova (1726-1733).
5. Corect: 1758.

www.dacoromanica.ro

2

Eu, popa Costandin, m-am născutû în zilele domnului Constandin vodă Brîncov(eanu), cînd au fost vălet 7211 (1703), şi m-am însurat în zilele lui Ghiorghe Cantaco(zino), prinţipu Valah(iei), vălet 7229 (1721), şi m-au făcut diacon şi preot Da(maschin [6]), episcopu Rîm(nicului) let 7231 (1733).

Şi făcîndu-să răzmiriţă, s-au pus Costandin Nicolae [7], (care [6]) au domnit 2 ani. Şi s-au pus Mihai Racoviţă, (care [6]) au domnit ani 3 [8]. Şi au fost domnu rău şi l-au scos. Şi iar s-au (pus [6]) Costandin Nicolae vodă domnu văleat 7253 (1745).

Pîn în zilele acelui domn (am [6]) ajunsu de ani 42. De aicia înainte, cum va vrea Dumnezeu.

Acest domnu (au scos [6]) pogonăritul şi au luat vinăriciurile tuturor mănăstirilor. Şi la vălet 7255 (1747), iunie 24, au luat de toate bisericile cîte taleri 3, bani 30. Şi preoţii i-au (pus [6]) la biru.

Iar în luna lui avgust în 6 zile, 7255 (1747) au venit lăcuste (şi au [6]) mîncat toate sămănăturile.

Au domnit ani 3 [9] văleat 7256 (1748), pîn la fev(ruarie), apoi (s-au scos [9]) din scaun. Pînă aicia am ajunsu de ani 45.

După acesta au venit Grigorie vodă [10]. Cum (... [6]) şi au pus mănăstirile la împrumut. Erea şi pă preoţi i-au pus la biru p (... [6]).

(C. r. v. 103, dublet 4, f. 56) [11]

3

...1738 cînd s-au cutremurat pămîntul foarte tare.
1758 cînd au robit tatarii ţara de jos împreună şi Moldova.
1763 [12] cînd au venit moscalii în Moldova şi au şezut 5 ani.

---

6. Foaia tăiată la legat.
7. Constantin Mavrocordat: prima sa domnie în Ţara Românească, 1730, a doua 1731-1733, a trei 1733-1741.
8. 1741-1744.
9. Constantin Mavrocordat, a patra domnie (1744-1748).
10. Grigore al II-lea Ghica, a doua sa domnie în Ţara Românească (1748-1752).
11. Altă însemnare a aceluiaşi: „Eu, popa Costandin ot Cucesti, sînt hirotonit de părintele Damaschin, episcopu Rîm(nicului), diacon şi preot văleat 7231 (1723), fev(ruarie) 17 dni" (tot acolo, a treia foaie, nepaginată, de la început).
12. Corect: 1769.

www.dacoromanica.ro

1788 cînd s-au bătut nemţii cu turcii în Moldova, fiind hanul cu tatarii şi cu turcii şi Manole vodă [13] domn în Moldova. Carii îndată au venit şi moscalii în Moldova de au şezut 4 ani şi opt luni.

1798, în 32 (!) cînd m-am născut eu, Petrachi, în Iaşi.

1802 oct. 14 cînd s-au cutremurat pămîntul.

1806 cînd au venit moscalii în Moldova. Au şezut 6 ani.

1816 noemvr. 7 cînd s-au întunecat soarele.

1821 fevr. 20 cînd s-au tăiat turcii la Galaţi de volentiri.

1821, mart 5 cînd am mers eu din tîrgul Puţenii la mănăstirea Agapiia.

1821 avg. cînd s-au bătut turcii cu volentirii la Săcul.

1821 sept. 5 cînd am trecut eu în Cordun cu un negustoriu.

1821 noemvr. 10 cînd m-am însurat în Cordun la Băeşăşti. M-au cununat c.c. Ioan Bantăş din Valea Sacă.

1828 apr. 23 cînd au eşît moscalii în Moldova.

1829 noemv. 13 s-au cutremurat pămîntul.

1833 avg. 1 m-am mutat din Fălticeni la Iaşi.

1833 oct. 10 m-am mutat la Stîncă la Roznovan.

(Însemnările lui Petrache Popovici din Fălticeni).

(Ms. r. 5936, f. 111 v — 114).

4

La anul 1739 au murit de ciumă în Ardeal la Belgrad.

La anu 1744 au venit în Ardeal un pustnic, care foarte tare au defăimat unirea cea cu latinii.

La anul 1748 au fost lipsă în Ardeal şi secetă mare.

La anul 1784 s-au sculat Horea cu Crişanii, prădînd şi stricînd curţile domnilor în Ardeal.

Am scris în 25 de zile oct. 823, dascalu Ioanu Popovici Hidişanu.

Şi aceasta să să ştie că la anul 1827, o mie opt sute doaozeci şi şapte au fost secetă mare foarte ca, care nimene n-o mai pomenit. On car de fîn la Hidiş s-o vîndut cu 36 de zloţi. Însă în bucate nu aşa tare-s-o suit preţul: grîu curat cu 2 zloţi, cucuruzu 1 zlot.

1828, martie 12 zile, dascălu Ioanu.

La anul 1834 au fost săcetă mare în Ardeal (cuvinte şterse). Au fost scumpete de bucate foarte mare.

---

13. Manole (Emanuel) Giani Ruset (1788-1789).

www.dacoromanica.ro

Mult am pătimit în viață de cînd sînt. Așa las în scris ca să să știe că în anul 1836 în Ardeal în multe orașă și pe sate o murit mulț oameni de coleră, însă mai chiar că de ciumă. Scris-am eu, dascălu Ioanu, fiind amărît că mi-au fost murit soțiia în luna lui iunie 18 zile în anul mai sus însămnat.

(Ms. r. 6051, f. 98, 103, 109 v, 115).

5

1766, noemvrie 2, sîmbătă dimineața, s-au aprins prăvăliile Heresculuí în Tîrgul Cucului de au ars de tot, mergînd și măriia sa Scarlat Ghica voevod la foc, și atuncea s-au bolnăvit din ciasul acela.

Dichemvrie 2, sîmbătă dimineața, la un cias din zi, au lăsat sănătate la toți creștini în casele dumnealui Brîncoveanului, auzind mulți că au murit de ciumă și zicea, dar numai milostivul Dumnezeu știe de moarte, că pă urma mării sale n-au mai murit nimeni. Și l-au îngropat la biserica mării sale pe podul lui Șărban, la bisearica cea noao, în tindă, întîi măriia sa s-au îngropat, unde iaste hramul sfîntului Spiridon, cu mare slujbă și pompă, ca pe un domn [14].

1766, dechemvrie 1, vineri dimineața, au plecat la Țarigrad beizadea Alexandru Ghica pentru domnie și o au luat. Din Țarigrad au plecat cu caftan de domnie și au venit la scaunul domnesc și s-au numit stăpîn a toată țara [15].

1766, dichemvrie 3, duminecă dimineața înaintea sfintei liturghii, fiind adunați toți arhiereii și toată boerimea mare și al doilea, deci pogorîndu-se măriia sa Alexandru Ghica voevod precum i-au eșit înaintea mării sale mitropolitul Grigorie cu sfînta evanghelie și patru diaconi cu trichelile și cu sfășnicele și l-au luat de mînă și l-au dus în sfîntul oltari și l-au hirotonit după obiceaiul domnilor, cîntînd „Isaiia horeve" și sărutînd sfîntul pristol la patru cornuri, și apoi l-au îngerunchiat înaintea sfîntului preastol și i-au cetit molitfa. Apoi i-au dat dar de domnie creștinească și i-au cîntat axios după obicei și l-au pus în saunul mării sale în sfînta Bisearică Domnească București și au rămas pînă cînd au venit și de la putearnica împărăție turcul cu toiurile și cu sangeacul și cuca.

---

14. Scarlat Ghica, domn al Țării Românești (1765-1766).
15. 1766-1768.

www.dacoromanica.ro

1781, dichemvrie 16, joi seara spre vineri, au fugit beizadelele domnului Alexandru [16].

1782, ghenari 12, joi dimineaţa, au venit veste de mazilie. Pînă seara au venit şi caimacanu de la Ţarigrad, au mazilit pe măriia sa Alexandru voevod Ipsilant [16].

Aceste mai sus zise le-am găsit la o carte veche şi le-am scos de acolo şi le-am scris aici într-această cărticică, ca să se afle spre pomenire. 1795, fevroarie.

(Ms. r. 3920, f. 3-4. Ed.: N. A. Gheorghiu, ÎNSEMNĂRI DE CRONICĂ MUNTEANĂ DIN SEC. XVIII*„ în „Revista Istorică", XX, 1934, nr. 1-3, p. 21-22).*

6

1769, au venit muscalii la noemvrie 6 şi au stăpînit Ţara Rumânească 7 luni. La mai în 7 s-au întors înnapoi în leat 1770.

Tot la acest leat 1770 au venit Manoil vodă [17], în mai, şi-au domnit 6 luni ţara cu turcii.

Tot la acest leat 1770 au venit iar muscalii în Ţara Rumânească, la noemvr(ie) 14, tot la acest veleat, şi au stăpînit Ţara Rumânească pîn la leat 1774, închiindu-se pacea la iul(ie) 10. Iar muscali au şăzut în ţară pînă la octo(mvrie) 10, tot într-acest an.

Iar pă Gligore vodă Ghica [18] dragomanu l-au luat muscali dăn scaun din Bucureşti cînd au venit întîi [19] şi s-au dus cu el la Rusiia.

Şi după ce s-au închiiaţ pacea, l-au făcut domn la Moldova [20], şi pi(ste) cîtăva vreme s-au trimis un capigi — baş dă la prea puternica Poartă şi i-au tăiat capu, ducîndu-l pîn Bucureşti dă l-au văzut Alexandru vodă Ipsilant, fiind domn [21]. Iproci.

Leat 1774, sept(emvrie) 14, au înbrăcat caftan dă domnie Alexandru vodă Ipsilant [21] sin Ioan ag(a), fiind dragoman la Poartă, şi au domnit ani 7, luni 6.

---

16. Alexandru Ipsilanti, prima sa domnie în Ţara Românească (1774-1782).
17. Manole (Emanuel) Giani Ruset, domn al Ţării Româneşti (1770-1771).
18. Grigore al III-lea Ghica, domn al Ţării Româneşti (1761-1769).
19. În 1769.
20. A doua sa domnie în Moldova (1774-1777).
21. Prima sa domnie în Ţara Românească (1774-1782).

www.dacoromanica.ro

1782, ghe(narie) 7, au îmbrăcat caftan dă domnie Ioan Nicolae Co(standin) Caragea [22], fiind dragoman la Poartă.

1782, ghe(narie) 12. au venit veste dă mazîlie lui Alexandru vodă Ipsilant [24].

1782, apr(ilie) 3, au intrat în scaun cu domnia în Bucureşti Ioan Nicolae Cos(tan)din Caragea [22], ce au fost dragoman la Poartă. Şi eu eram polco(vnic) la Tîrgovişte. Şi au domnit pîn la 1783, iul(ie) 6.

1783, iul(ie) 6, au venit ves(te) că s-au mazîlit Nicolae vodă [22].

1783, au venit ves(te) că au îmbrăcăt caftan dă domnie Mihaiu vodă Suţu [23], ce au fost dragoman la Poartă. Şi au domnit pîn la leat 1786, mart. 31.

1786, mart 31, au venit ves(te) dă mazîlie lui Mihaiu vodă [23].

1786, mart 31, au venit ves(te) că s-au făcut domn Neculae vodă Mavrogheni [24], dragomanu lui căpitan paşa.

(Extras dintr-o Cronologie a domnilor Ţării Româneşti).

(Ms. r. 1320, f. 26).

7

7286 (1777), 17 octomvrie. De aice este a Moldovii istorie. Let 1777, în 1 a lui octomvrii de cînd au venit un capigi başa cu poruncă de la Poartă de au mazilit pre Grigori vodă Ghica [25] şi la trii ceasuri şi giumatati di noapte l-au tăet la cas(î)le di(n) Beilic. O vai de dînsul cum l-au omorît şi ci fel di moarti au murit săracul. Şi pi doamna lui şi beizadelile i-au luat şi i-au dus la Ţarigrad — o vai de dînşii. Şi mai înnainte cu şes(e) zile au pribegit opt boeri şi după mărie sa vod(ă) au pribegit şi un grec, unul Spileţa căminar, ci era mai aproapi de vodă, oh, oh marii ciudă făcu sfîntul Dumnezău, că săracul căminar, ci au fugit la nemţi, cu sucman, călari pi un cal. Atunce vai de cîţiva boeri greceşti, de un neguţitor, anumi Coste Avraam, ci au mai păţit ! Şi au şezut turcul acela aice în Eş o lună şi giumătate. Apoi au venit Costandin Muruz voivod [26], noemvrie 24, di olac, întru întiie domnie a Moldovei. Iar apoi s-au îndreptat ţara iar cum au fost, că era tulburari foarti mari.

---

22. Nicolae Caragea, domn al Ţării Româneşti (1782-1783).
23. Mihai Suţu, prima sa domnie în Ţara Românească (1783-1786).
24. Domn al Ţării Româneşti (1786-1790).
25. Grigore al III-lea Ghica, a doua sa domnie în Moldova (1774-1777).
26. Constantin Moruzi, domn al Moldovei (1777-1782).

www.dacoromanica.ro

Iar acel Grigori Ghica voivod [25] au fost hain, cu nădejde moscalilor. Şi au mai fost multe, cari nu sînt scrisă aice.

După ci s-au dus capigi-başa imbrihor Carahigior Zades Ahmet beiu la Ţarigrad, au vinit alt turc la rămăşiţurile lui Grigori Ghica. Tot la acel velet 1777 au mai venit alt turcu, ci-i zice salahor. Şi cînd s-au dus au luat pi un neguţitor, anume Coste Avraam, şi altu ce au fost ftori vistier şi i-au dus la Ţarigrad.

La velet 7267 (1758), săptemvrie în 15 zile, au prădat tătarii ţara de jos.

Iar tot la acist velet 1778, avgust 17 zile, la opt ciasuri de noapte, vineri spre sîmbătă, au tăet mărie sa Costandin Dimitriu Muruz voievoda [26] pi doi boeri, anume pi Bogdan vel vornec şi pri Cuza spatar. Ci amară întristare, ticăloşii de dînşii! Şi au şăzut în Iaş doaă săptămîni şi cînd i-au tăet, i-au dus într-un turn în zidul curţii domneşti, şi i-au tăet căpitan Pavel ot Soroca, ci era închis în temniţă.

Let 1779, mart în 31 zile, în ziua Învierii Domnului nostru I(su)s H(risto)s, au ars tîrgu Eşii, anumi uliţa mari pîr la curti, fiind vodă în biserică.

La velet 1799, mart 1, s-au mazilit mărie sa Ioan Calimah voevod [27]. Şi au îmbrăcat caftan de domnie mărie sa Costandin Ipsilant voevod [28], iar în scaon au întrat la luna lui iuni, în let 1800, şi a udomnit doi ani şi mai bini. Şi s-au mazilit la velet 1801, iunie în 21. Şi au îmbrăcat caftan de domnie Alexandru Neculae Suţul voevoda [29] la velet 1802, iuni 20. Au îmbrăcat caftan di domniia Ţării Munteneşti şi a Moldovii. Şi au eşit din scaun cu frumos alai, cu cucă, şi s-au pornit din Galata, 22 iuni, sîmbătă, la 9 ciasuri de noapti şi giumătate. La let 1802, săpt(emvrie) 27 s-au mazilit marie sa Alexandru Neculai Suţul voevod. Şi au îmbrăcat caftan de domnie Constandin Alexandru Moruz, iar în scaon au întrat (loc gol).

La let 1799, mart, s-au mazilit marie sa Alexandru Ioan Calimah voevod [27]. Şi au înbrăcat ca(ftan) de domnie mărie sa Costandin Ipsilant voevoda [28]. La let 1799, mart au întrat în scaon mărie sa Costandin Alexandru Ipsilant şi au domnit doi ani şi mai bini. La let 1801, iuni 21, s-au mazilit mărie sa Costandin Ipsilant voevoda. Şi au îmbrăcat căftan de domnie mărie sa Ale-

---

27. Alexandru Callimachi, domn al Moldovei (1795-1799).
28. Constantin Ipsilanti (1799-1801).
29. Alexandru Suţu (1801-1802).

www.dacoromanica.ro

xandru Nicolae Suţul voevoda [29]. Tot la acelaş velet, 1801, săpt(emvrie), au întrat în scaon. La let 1802, iuni 20, au îmbrăcat căftan di domniia Ţării Munteneşti şi a Moldovei şi au eşit din scaon cu frumos alai, cu cucă, au eşit la Galata. Şi s-au pornit din Galata 22 iuni, sîmbătă, 9 ciasuri de noapti şi giumătate, şi s-au întors de la Bucureşti, avgust. La săpt(emvrie) 27 l-au mazilit pi mărie sa Alexandru Neculai Suţul voevoda şi au domnit un an şi vo trii 4 luni. Şi au îmbrăcat căftan de domnie mărie sa Costandin Alexandru Moruz voevoda [30], a doa domnie în Moldova, iar în scaon au întrat ghenar 1, 1803.

1802, oct(omvrie) 14, la 7 ciasuri şi giumătate de zi, s-au cutremurat pămîntul în zîoa pre cuvioasăi maicei noastre Paraschevei, şi au ţinut 5 menute. Şi aşa s-au cutremurat de tare, încît au căzut Sfintul Spiridon şi alte mănăstiri şi bisărici i casă boereşti, şi au crăpat pămîntul şi au eşit apă cu năsip pe multe locuri, încît cu ochii mei am văzut crăpătura pămîntului în grădina pitariului Angheli. Şi a doa zi, miercuri, iarăş s-au cutremurat, dar nu aşa tari, la 3 ciasuri den zi.

Şi iarăş la 1803 s-au cutremurat pămîntul, sîmbătă, 21 mart, la un cias de noapti. Şi la 11 iar s-au cutremurat şi au ţinut 2 menute. Şi duminică iar, mart 22, s-au cutremurat, fiind oamenii în bisărică, la un cias de zi. Antohi Sion.

La letu 1804, ghen(arie) 30, în zioa sfinţilor Trei patrierşi, au perit soarele, la 7 ceasuri den zi, încît rămăsească cît o secere. Şi au ţinut 2 ceasuri, în domniia măriei sale Io Alexandru Moruz voevod [30].

Tot întru acest an 1804, săpt(emvrie) 9, la 11 ciasuri de noapti, s-au cutremurat pămîntul, dar nu aşa tare, în doaî rînduri s-au cutremurat.

Tot la acest an de cu toamnă au fost nişte ploi foarte rele, că au ţinut de pre la 1 avgust şi păr pre la 26 octomvrie. Şi apoi au căzut o iarnă foarte cumplită, încît mulţimi de vite au degerat, însă nu au fost geroasă, dar fiind ploi multe, ploa şi îngheţa. Şi au ţinut iarna aciasta păr pre la april 1805, dar frig toată vara au fost şi ploi multe, încît multă păgubire s-au făcut. Iar la 21 săpt(emvrie), au picat şi omăt şi apoi ploae şi au tot ploat toată toamna şi toată iarna păr pe la 1806, fevruarie. Apoi deci au fost tot gol, n-au mai picat omăt. Şi au fost multe feliuri de

30. Alexandru Moruzi, a doua domnie în Moldova (1802-1806).

www.dacoromanica.ro

boale neobicinuite în vite, cît n-au mai rămas vite pe alocure, că s-au potopit cu totu, mai ales din Sîret în sus. Iar cînd fu la april 15, în Dumineca Mironosiţelor, sara spre luni, au căzut un omăt de o palmă şi au ţinut o zi numai, însă la altele stricăciuni n-au pricinuit decît la stupi, că au perit prin prisăci mulţimi, şi la cireşi, că apucase de înflorise. Iar apoi de acolea au purces o primăvară foarte frumoasă şi bună, cu ploi măsurate şi cuviincioase. De altele în ţară au fost prea bine, numai lipsă de pîne au fost şi de vin şi de miere, apucînd omătu şi ploile pînele pe ţarini şi viile neîngropate şi cîte au îngropat iarăş cele mai multe răle au eşit în primăvară, şi stupii murind pin temnice şi prin prisăci după ce s-au scos, iar apoi pe urmă atîta au fost de buni, încît că roii au paroit. Şi altele asămeni.

Iar cînd au fost la 17 avgust [31], sîmbătă spre duminecă, la 7 ciasuri de noapti, au sosit capi-oglan cu mazilie, îmbrăcînd caftan de domnie la 12 ale aceştii luni măria sa Scarlat Alexandru Călimah voevod [32]. Acest domn au fost bun, milostiv către toţi, drept la giudecăţi, strajnec la mînie, adevărul iubea, minciuna o certa, ştiia bine moldoveneşte şi pentru aciasta la divanuri nu să făcia făţării. Divanuri adeaseori pe săptămînă făcia. Şi au purces la Ţarigrad, 22 avgust, în mezil, avînd grijă, fiind în primejdiia vieţii pentru hainlîcul domnului Ipsilant al Ţării Româneşti [33].

Acest domn Moruz voevod [34], cînd au eşit din Eşi, luni, avgust 20, au eşit cu un alai, ca şi cînd intră, numai cît era înbrăcat cu capot şi cu şalvari şi cu pistoare întrarmat foarte frumos. Toţi boerii călări, toţi zvîrlia cu grîu.

Domniia întăi a lui Scarlat Alexandru Călimah voevod [32] sin Alexandru Calimah cel bătrîn [35]. La anu 1806, avgust 12, înbrăcînd caftan de domnie, îndată au răpezit pe Ianachi, ce au fost iuci-ciohodar capi-oglan, omul rău, cu ferman de maziliia lui Alexandru Moruz [34] şi cu cărţi de căimăcănie la toţi boerii şi la mitropolitul ţării. Iar la 30 a aceştiia luni, gioi la 8 ciasuri din zi, au venit şi baş-caimacamu, dumnealui postelnic Costache Negre, şi cît au fost caimacan, cu consulu rosesc întîlnire n-au

31. 1806.
32. Scarlat Callimachi, domn al Moldovei (1806).
33. Constantin Ipsilanti, domn al Ţării Româneşti (1802-1806).
34. Alexandru Moruzi, în a doua sa domnie în Moldova (1802-1806).
35. Alexandru Callimachi, domn al Moldovei (1795-1799).

www.dacoromanica.ro

avut, neprimindu-l consulu, nici voia să-l ştie de caimacan. Şi la 13 octomvrie, 1806, sosind şi mărie sa Scarlat voevod în scaon, sîmbătă spre 9 ciasuri de zi, au întrat în Iaşi. Iar tot sîmbătă spre duminică, la 10 ciasuri de noapte, au sosit înştiinţare că au îmbrăcat caftan de domniia ţărăi iarăş Alexandru Moruz [36], pentru multe pricini ce au fost între Poartă turcească şi între curtea Rosiei, care aice le trecem cu condeiul, ca să scrie alţii, carii vor şti adevărat. Iar la (loc gol) au sosit şi mărie sa voevodul la Focşani şi au venit pă la Tecuci şi de acolia s-au întors înnapoi, avînd frică despre Poartă. Şi cînd au şăzut la Focşani au făcut multe giudecăţi şi o boerîie, că s-au făcut rîs de un cinstit caftan de vel stolnic, că l-au dat lui Găluşcă, care era nevrednic de aciastă triaptă. Şi apoi s-au dus la Ţarigrad cu pace şi cu mare părere de rău ţărîi.

Deosăbit, la 16 noemvrie 1806, au intrat în Iaşi cu oşti ruseşti cneaz Dolgoruki gheneral cu 10.000 egări şi cu puţintei carabinieri. Iar luni, 19 noemvrie, spre marţi, la 3 ciasuri de noapte, au întrat şi şefu, gheneral Mihelson comăndiriul acestor oşti şi au zăbovit în Iaşi pîn la 11 dechemvrie, ce au purces la Ţara Românească. La 8 a aceştii luni au venit şi măriia sa Costandin Alexandru Ipsilant voevod de la Rosîia şi au zăbovit în Iaşi numai pîn la 12 dechemvrie şi au purces iarăş la Ţara Românească, domn de 2 ţări, lăsînd caimacam pe postelnic Caliarhi dimpreună cu mitropolitul ţării kir Veniamin şi cu toţi marii boiari.

La anu 1810, iulî, au adus în Iaşi şi pe mărie sa Scarlat Calimah, rob, de oştile rusăşti, cu 19 oameni ai curţii sali şi la avgust l-au pornit în Rosiia, unde au şăzut pîn s-au făcut pace.

La anu 1809, au venit în Eş reiz-efendi şi cu beizadia Dumitrachi Moruz spre încheere păcii, dar din multe pricini nu s-au săvîrşit pacea şi la 1809, martie au purces fără nici o ispravă, trecînd pisti Dunăre la veziriul. Şi au tot urmat bătăliia. La 1809, avgust 5, au trecut şi oştile rusăşti Dunăre pe la Galaţi, luînd Tulcea, Isacce şi altile, cu feldmareşal cneaz Prozorovski, unde piste 6 zile au şi murit, bătrîn fiind de 90 şi mai bini de ani, rămîind glavnoi comandir Kaminţki cel tînăr şi după acesta Bagration pîn la 1811, ci-au venit Kotuzov glavnoe comandir. Şi la 1812, iuli 3, s-au încheiat pacea între Poarta othomaniciască

36. În a treia sa domnie în Moldova (1806-1807).

www.dacoromanica.ro

şi între curtea Rosici, în Bucureşti, fiind reiz-efendi şi beizadia Dimitrachi Moruz marile dragoman, dînd turcii rusilor parte den a stînga Prutului. Şi aşa au adus din robie pe mărie sa Scarlat Calimah şi l-au făcut domn în Moldova [37], îmbrăcînd caftan de domnie, în locu mării sale la Ţarigrad beizadia Iancul Calimah.

La 2 oct(omvrie) 1812, marţi, s-au ridicat din Iaş senatorul Milaşevici şi mitropolitu ţării Gavriil şi trecînd Prutul s-au dus la Chişinău, asemine şi toţi moscalii, cîţi au fost, mergînd şi baş caimacam la Eş, postelnic Costachi Negre.

La 1812, noemvrie 7, au venit şi mărie sa vodă în Iaş, punînd şi mitropolit ţării pe prea osfinţitul mitropolit kir Veniamin, ce în vremea oştilor paretisise scaonul mitropiliii şi să liniştia la sf. mănăstire Niamţul. Iar doamna mărie sali au venit la ghenar 1813, şi la întîlnire au avut mare jălanie, nevăzîndu-l trei ani după luare în robie.

La let 1812, octomvrie, mergînd la Şumla la vezirul reizefendi şi cu dragomanu beizadia Dumitrachi Moruz, după săvîrşire păcii, au tăet veziriu pe beizadia Dimitrachi, dîndu-i vină că s-au grăbit cu încheere păcii, viclenind cu dare părţii den a stînga Prutului. Au paraladisit şi la Ţarigrad enicerii pe fratesău, beizadia Panaiotachi Moruz, vinuind că au fost unit cu frate-său, dragomanul. Puţin au scăpat cu viaţă Alexandru vodă Moruz.

În vara anului 1815, din pricina secetii, păpuşoii s-au făcut foarte puţini şi răi, asemine şi fin, încît la marti 1816 au agiuns chila de păpuşoi citi 30 lei, şi nu să găsia. Iar la 11 mart 1816 au început a ploa foarte tare, ţiind aceli ploi 9 zile şi la 20 mart au început a ninge şi a viscoli 3 zile fără veste, puindu-să un omăt foarte mare, care au ţinut pin la 29 mart. Şi fiindcă oamenii sfîrşise fînu, au perit multe vite şi nici să cumpere fîn nu să găsia [38].

Să să ştie de cînd am început a învăţa greceşte, de la alfavita, la anul 1798, iuni 5, la dascălul Necola, şi am învăţat păr la 1799, apr(ilie) 3. Şi apoi au dat ciuma la maiu, în zilele pre luminatului domn Costandin Ispilant voevod [39], şi toată vara păr pre la iuli 25 am şăzut la ţară, neînvăţînd nemică, fără numai

37. 1812-1819.
38. Ms. r. 298, f. 182 v — 189. Ed.: *Catalogul*, I, p. 648-651.
39. Domn al Moldovei (1799-1801).

www.dacoromanica.ro

nebunii învățam. Și am început a învăța iarăși, însă nu la Necola, ce la epistatu Gheorghi de la școala domniască la apothichi tonpedon pîn la 1800, ghenar 1. Și am învățat la gramatică păr la 1800, oct(omvrie) 26, și am început a lua mathimă la Hrisolora, și am luat mathimă la Hrisolora păr la 1801, ghenar 4. Și apoi am făcut început la Esop, și am luat mathimă la Esop păr la 1801, noemv(rie). Și apoi am început la tomos defteros la catelomu tas apoticas che mizonas icodomiso păr la 1802, fevr(uarie). Și apoi am început la cuvîntul sfîntului Vasile pentru post păr la apr(ilie), și la apr(ilie) am început la tomos protos la necrini diialoghi păr la avgust 25. Și apoi am început la tomos devteros cuvîntul sf. Ioan Zlataust pentru închinăciune păr la noemv(rie) 4. Și am început la Erodiianes și am învățat păr la 1803, iunie 1. Și apoi am eșit de la dascălul Grigori și am mărs la dascălul Paisie și am început a învăța la epistolarion a lui Sinesie, iar a 4 zi mi-au dat o falangă pentru nebunii — și mai mult degiaba. Și nu-mi era atîta ciudă că m-au bătut, cît îmi era ciudă că păr atunce, de cînd învățam, n-am mîncat falangă, cum și de atunce încoace n-am mîncat. Și am învățat la dascălul Paisie păr la 1805, mart 30. Și apoi n-am învățat păr la 1805 iuni 19. Și apoi am început a învăța la dascălul Chiriiac la Olintiacus logus [40].

1821, fevr(uarie) 22, marți sara la 2 ciasuri din noapte, au venit în Eș luminare sa Alexandru Ipsilant, fiiul răposatului domn Costandin Ispilant. Și îndată ci-au venit, au și rînduit arnăuți ce avia alcătuiți aice în Eș și au prins pe toți turcii ce era la Beilic și în iarmaroc, și prădîndu-i de toată avere, i-au tăet pe toți cîți au prins, afară de bașbeșliaga cu doi neferi, ce mersăsi singuri la curte, și vro 7 turci neguțitori, mehteri bașa și tătaru, pornind și pe la tîrguri să-i taia pe toți.

1821, mai 8, duminică, am purces din Eși cu bejăniia spre Bucovina, și umblînd, nemernicind din loc în loc pîn la Burdujăni, am trecut în Bucovina, mai 21, cu mari spaimă de eteriștii, ci au venit la Dumbrăveni și la Plopeni de au prădat casile boirești. Și m-am așăzat în tîrgul Sucevii în casa lui kir Nicolai Riga și săzind pîn la 23 iuni, mi-au venit cărți de la frate-mieu Nicolai, ce venisă meimandar cu chehaia-beiu a lui Iusuf pașa

40. Ms. r. 298, f. 1 v — 2, Ed.: *Catalogul*, I, p. 643-644. Gh. Ungureanu, *Familia Sion*, Iași, 1936, p. 12.

www.dacoromanica.ro

ocîrmuitorul oştilor turceşti în Eşi. Am eşit din Suceavă la 28 iuni şi mergînd la Eşi, la 14 iuli m-am rînduit caimacamu samiş la Bacău şi cămăraş la Ocnă. Apoi de la Ocnă la 1 avgust m-am dus şi la Ibraila, la serascheriul Iusuf paşa. Iar nevasta şi copii i-am ţinut în Suciava pîn la 1 dechemvrie şi i-am adus aice la Ocnă.

(Însemnările lui Iordachi şi ale fiului său Antohi Sion).

(Ms. r. 298, f. 1 v — 3, 182 v — 189. Ed.: CATALOGUL, *I, p. 645-651).*

8

Cîtăvaşi răzmiriţe ce s-au întîmplat în ţara noastră, pă cîte le ţin minte şi le-am petrecut, precum în jos le arăt anume spre ştiinţa urmaşilor miei.

1. În leat 1784 [41] au venit domnu în Ţara Rumânească domnul Mavrogheni [42]. Au intrat în ţară cu oştire turcească şi s-au bătut cu nemţii. Atît ştiu, ce s-au urmat, mai multu nu ţin minte.

2. În leat 1802, octomvrie 14, au fost un cutremur mare, care au ţinut aproape de un cias necurmat, cît au căzut multe case, biserici, au zdrobit mai toate binalile mari. Atunci au căzut şi turnul Colţii din Bucureşti. Erea zi de sărbara, în zio de cuviosa Paraschiva.

3. În leat 1806 au venit iarăşi muscali în Ţara Rumânească. Pă la dechemvrie 12 au venit în Bucureşti şi au şezut în ţară şase ani. Au făcut bătaie cu turcii, au luot robi mulţi turci cu miile şi i-au trecut spre Rusiia. Apoi auzi(nd) muscalii că franţezii au întrat în Rusiia, au făcut pace cu turcii şi au slobozit robii. Şi muscalii s-au dus spre Rusiia, unde s-au făcut un război mare cu franţezii. Şi Dumnezeu ajuta muscalilor şi, au biruit pe franţezi, cîndu au arsu şi oraşul Mosca.

4. În leat 1812 au venit domnu în Ţara Rumânească Caragea [43] şi au şezut şase ani. Au luotu bani mulţi din ţară şi au fugitu cu ei în Ţara Nemţască.

5. În leat 1818 au venit domnu Ţării Rumăneşti Suţul [44] şi au domnit numai vreo doi ani şi s-au început zavera, care se lucra pă tainâ în totă lumea.

---

41. Corect: 1786.
42. Nicolae Mavrogheni (1786-1790).
43. Ioan Caragea (1812-1818).
44. Alexandru Suţu, a doua sa domnie (1818-1821).

www.dacoromanica.ro

În leat 1819, octmvrie, au otrăvit pă Iosif (e)piscopul Argeşului, aflîndu-să în Bucureşti.

În leat 1820[45] au murit şi domnul Suţul, şi-l ţinea tăinuit vreo doo săptămîni, pînă au început zavera a să da pe ţară, în leat 1821, ghenar întîi. Capul zaverii era în Moldova domnu Ipsilant, în Ţara Rumânească domnu Tudor, iar în Greciia un Riga şi Corais. Dar sfat de prapaganţie în Ţara Rumânească: Thoma Brătiianul, Golescul Dinicu, Ilarion Argeşeu, Dionisie Lupul. Şi au făcut multe jafuri boerilor.

Apoi tot în leat 1821, iunie în do, au venit turci în Ţara Rumânească şi au făcut multe omoruri, s-au vărsat multu sînge de rumân.

Dar din leat 1822 pînă la leat 1828 au fostu domnu ţării Grigorie Ghica[46], pînă la venirea muscalilor.

6. În leat 1828 au venit muscalii iar în Ţara Rumânească şi au izgonit pă turci din ţară şi au scos pă domnul Grigore Ghica din domnie şi au luat cîrma muscalii. Fermeşal era Dibici. În Bucureşti era un Jaltufii, muscal forte aspru şi strașnic, cîndu au făcut podvodu toţi, de la ban la ţigan şi preoţii, de au cărat făină de la Focşani muscalilor la Varna şi la Şumenea, că murea de fome. Au surgunit şi pă mitropolitul Grigorie la Basarabiia. Au murit şi Jaltufii în Bucureşti. Au venit în locu-i Keselev, care au cîrmuit pînă au făcut Regulamentu[47] şi au pus domnu pă Alexandru Ghica[48]. Au informat miliţii, s-au înbrăcat şi domnul în haine de militar, 1832[49]. Iar războiul au ţinut numai patru ani cu turcii şi au luat toate cetăţile dinprejurul Dunării. S-au făcut hotar Ţării Rumâneşti Dunărea jumătate.

7. În leat(ul) acesta 1832[50] au fostu şi o secită mare şi au ieşit şi o boală, olera[51], necunoscută în ţară pînă atunci. Muria omenii grabnic numai în doo trei casuri, îi apuca o vărsătură, urdinari şi să (...)[52] mînile, care prididea cu lăsare de sînge şi alte picături. Mulţi scăpa, dar au murit mulţime, ca în vremea ciumii cei năprasnice, dar nu să molipsea om de om, ca de ciumă.

---

45. Corect: 1821.
46. Grigore al IV Ghica (1822-1828).
47. Organic.
48. 1834-1842.
49. Corect: 1834.
50. Corect: 1834.
51. În 1831.
52. Hîrtia distrusă.

www.dacoromanica.ro

În leatul 1838 au mai fostu un cutremur mare, la 11 ghenare, în zio de sfîntu Theodosie, sara la doo ciasuri din noapte. Au fărîmat multe biserici si case au croitu. În Bucureşti au căzut o parte de bolte ale Sfîntului Gheorghe cel Nou. Au mai fostu un cutremur la leat 1830, noemvrie 15, noptea la mezul nopţii, dar nu aşa mare, decît forte simţitor.

8. În leat 1847, în zio de Paşti, s-au aprinu Bucureştii cu foc mare, încît au arsu tîrgul mai tot şi o mulţime de biserici şi mahalale. Era domnul Iorgul Bibescul[53], pre care l-au dat constituţiia jos din scaun, care s-au şi urmat.

În leat 1848 s-au făcut iarna un semn, o ste cu codă pă ceri la apus. Iar vara, la luna lui iunie, s-au făcut constituţiia. Au mai fost o ste cu codă foarte mare înaintea zaveri la leat 1820, au şezut pă ceri şase luni. Ţinea de sara pînă dimineaţa. Iar cia de la constituţie au ţinut numai vreo doao luni, dar mare la vedere. Constituţiia au ţinut numai vreo trei luni, şi au venit turcii şi muscalii. Cu turcii era Omer paşa, cu muscalii era Duhamel.

Tot în leat(ul) acesta 1848, septemvrie 13, au arsu şi Piteştii jumătate. Sara la doo ciasuri din noapte au început focul de la hanul nostru de lîngă Sfîntul Niculaie. Şi au arsu 4 biserici şi tîrgul tot. Focul să zice că era dat de crai, că era toţi mari, ţiganii cu rumânii să zicea că sînt fraţi, să pupa în gură. Capii constituţii au fostu: Iliian[54], Niculae Golescu, domnu, Brătienii şi fraţii Goleşti, Costache Ruset şi alţii. Din cler: preotul Ion znagoveanul, peste Oltu popa Şapcă şi alţii.

La venirea turcilor în Bucureşti au isit populul din Bucureşti şi cu preoţii şi mitropolitul, ca să nu lase pă turci să între în Bucureşti. Şi în Dealu Spirii s-au înpotrivit şi militarii şi pompierii turcilor. Apoi s-au făcut o vărsare de sînge, s-au prăpădit şi militari şi pompieri şi turci mulţi.

Apoi s-au unit muscalii cu turcii şi au gonit pe toţi, cîţi erau amestecaţi în constituţii. Cu sutele au surghinit la mănăstirea Văcăreştilor, iar pe capetile lor, precum Goleştii, Brătienii, Ruset, Bălceştii, Boli(n)tinii, Magherul şi alţii, la număr 18, s-au surghinit în Ţarigradu, Ţara Nemţască, pă la Parisu.

---

53. Gheorghe Bibescu (1842-1848).
54. Corect: Iliad (Eliade Radulescu).

www.dacoromanica.ro

Apoi au pus domnu pă Ştirbei [55], tot sultanul, şi au domnit vreo doi trei ani şi au fugit în Ţara Nemţască, lăsîndu cîrma asupra boerilor celor mari: Iordache, fii Lupescu şi alţii. Apoi peste doi ani s-au întorsu domnul Ştirbei din Ţara Nemţască, la leat 1854, cu oaste nemţască. Şi au şezut turcii şi muscalii în Bucureşti pînă la 1852. Au plecat turcii şi muscalii, iar nemţii au şezut pănă la 1856. Apoi au plecat nemţii din ţară. Dar şi domnul Ştirbei au fugit iar înuntrul la nemţi, şi au luatu cîrma, cu numire de caimacam, fostul domnu Alexandru Ghica, în leat 1857. S-au dezrobit toţi ţiganii boereşti de la toţi particolariie şi s-au dat poruncă de la guvernii ca cine va voi să erte ţiganii, bine, fără bani, iar care nu va voi fără bani, să-i lase să li se plătească cîte zece galbeni sufletul, precum s-au şi urmat.

Iar muscalii au mersu în Ţara Nemţască de au dat ajutor nemţilor, că-i bătuse unguri, şi cu ajutorul muscalilor au prăpădit pă unguri cu totul. Fermeşalul muscalilor au fostu Liders.

După pacea cu ungurii, au venit în Bucureşti şapte comisari de la toţi înpăraţii şi s-au sfătuit să pue ţara în regulă. Au st(r)însu un divan, ce-i zicea divanul afog [56] şi s-au luat de tot judeţul cîte 7 (oa)meni, ce le zicea dipotaţi, doi din partea ţăranilor, doi din partea boerilor şi doi din partea neguţitorilor şi unul din partea preoţilor.

Acest divan au fost în leat 1857 şi 1858, cînd s-au întors şi toţi cei surguniţi: Goleştii, Brătienii şi ceilanţi.

Iar în leat 1858, toamna pă la octomvrie, s-au arătat 2 stele cu codă pă ceri, una dimineaţa spre răsărit, care ţinea 2 sau trei ciasuri şi să ascundea, care au urma(t) numai 12 zile; acealaltă s-au arătat la apus, care ţinea sara de la sfinţitu sorelui pînă la ci (...[57]) mare, şi din sară în sară mai creştea lumina, încît să făcuse o spaimă în oameni. Că au crescut 40 de zile, s-au mărit peste fire, era forte lată şi lungă de sute de stînjeni. Apoi la 40 de zile au perit.

În leat 1859, ghienar în 24 făcut alegere de domnul camera şi au ales domn pă Alexandru Ion Cuzea [58], ce să alesăsă şi la Moldova. Şi au unit ţările amîndoao cu un domn, Moldova şi Rumâniia. Şi au fost multă neunire pentru minestere, căci unii vrea să se ţină de lucrurile cele vechi. Apoi au izbutit ai naţiei,

55. Barbu Ştirbei (1849-1856).
56. Corect: Ad hoc.
57. Foaia ruptă.
58. 1859-1866.

www.dacoromanica.ro

cu mare greotate s-au răzbetut. De la înfiinţarea domnului Cuzea au trecut 16 luni pînă au pus minester nou din cei de libertate, pe care îl cerea naţia. Şi au luoat cîrma ministri noi în leat 1860, iuni 28. Şi ministrii libertăţii au fost numai o lună şi au dat dimisie.

Pe la leat 1853 au început muscalii război iar cu turcii şi au venit vremea dă s-au întins cu bătaia din marginea Dunării pă la Sevastopul şi la Crimeia. Apoi s-au sculat franţezii şi englezii de au dat ajutor turcilor împotriva muscalilor şi au ţinut bătaia vreo trei ani. Au sfărmat şi din Sevastopulul multe cetăţi. Apoi au făcut pace şi Sevastopulul s-au făcut la loc, mai bun decît erea.

În leat 1860, iunie 20, s-au arătat iar o stea cu codă, la deal spre meazănoapte şi au ţinut numai 12 zile.

Tot în acest an 1860, s-au arătat mulţime de lăcuste. Despre primăvară au işit mulţime mare de lăcuste din pămînt, ce să îngropase de cu toamnă aici. Apoi stăpînirea au luat măsuri. Au sculat mii de oameni în picere şi au umblat de le-au omorît mii şi milioane, cînd erea mici de nu putea zbura, făcea gropi şi cu plasă de pînză mare de sute de coturi le prindea şi le băga în gropi şi le ardea cu fîn şi le călca cu picerile şi aşa le-au mai stîrpit, dar nu de tot.

Apoi pă la luna lui iulie, tot în anul acesta, au venit alte lăcuste despre răsărit, mulţime de întunerice. Şi au trecut spre apus. Şi pă unde au şezut, au făcut mare stricăciune în bucate.

În aceşti doi ani, în leat 1860 şi leat 1859 de la suirea domnului Cuzea pă scaun au fost mare lipsă în ţară de bani. Iar leat 1859 au fost şi neroditor. Au căzut mulţime de niguţători în faliment, atîta zarafii, cît şi arindaşii moşiilor, care unora li s-au întîmplat şi morte de inimă rea.

Tot în acest leat 1859, iulie 12, au murit şi fiul meu, Dimitrie Brădeanul, grabnică moarte la moşiia Vedea lui Albu, ce o ţinea în arinde.

În leat 1860 au fost lăcuste în ţară. Au mîncat rodurile cele mai necopte, dar nu de rînd, numai unde poposa iar, căci le gonea lumea, că era multe forte, că pă unde trecea să făcea un nor de la pămînt pînă la nori. Erea groză celor ce nu mai pomenise venire de lăcuste. Că stai în drum cînd te întălneai cu trecerea lor, aşa mulţime erea.

În leat 1861 au murit sultanul, împăratul turcilor, anume (loc gol).

www.dacoromanica.ro

Şi tot în acest leat 1861, în luna iunie 27, s-au arătat o stea cu codă destul de mare spre meazănopte şi au ţinut numai 10 zile, mare, apoi au început să se înnalţie în sus şi să micşora pînă pe abea se vedea spre bolta cerului şi pînă în 40 de zile au perit.

În această vară, iunie, iulie, avgust, n-au ploat, s-au făcut mare secită şi lipsă de porumb şi de fin mai vîrtos.

În aceşti ani cu leat 1860 şi 1861, pă lîngă lipse de producte şi de bani, apoi politica era forte încurcată, că ministrii ţării să schimba pă luni şi de doo partide ; liberari şi aristocraţi, cu ura unii împotriva altora şi greotăţi în ţară, birul greu pă toată op(ş)tea, şi pă ţărani şi pă boere, şi zăciueli pă din moşie şi de casă din toate cîte are omul să dea bir. Iar schimbările ce să făcea prin judeţe în slujbaşi era de spaimă, că stăptămîna erea în slujbă la orice dregătorie, te pomeneai cu unii îi punea în slujbă de să mira el singur ce l-au găsit, că nu ştiia de unde să o apuce. Aceasta să urma din pricină că gonea unii pre alţii, adică partida boerească, ce li zicea artistrocaţi, şi partida liberarilor, ce li zicea de constituţiie, din tinirime, erea capu lor Goleştii şi Brătienii + Costache Ruset.

(Însemnările protopopului C. Sachelarie).

(Ms. r. 4576, f. 2-4 v).

9

Începui a scrii pentru prigonirile ostăşăşti, ce au fost în anii vieţii mele, însă de la 18 ani încoace. Toma p(stelnicel [59]).

La l(eat) 1787 mai, au trecut pă la Focşani la Ţarigrad un han de la Crîm, şi după aceia au pornit oastea, turcii cu Rusiia.

La octomvrii al anului următor au venit Bekir paşa cu oastea la Focşani, în zilele lui Petre Mavrogheanie voevod [60], şi au fost nelipsiţi pînă la l(eat) 1789, iulii 20. Şi fiindcă era neamţul întru ajutor Rusii, au eşit pe la valea Oituzului, pe Trotuş. Şi pe de altă pa(rte), despre Siret, au eşit moscalii de s-au întîmpinat şi au lovit patru ordii turceşti, una era la Vadu Turculi pă apa Putnii, al doilea era alta la satu la Prunculeasă tot pe apa Putnii, al treile ordie era la gura Putnii la Papuceasă, şi una în Focşani. Şi i-au izgonit cu bătae pă toţi pînă la Bucureşti. Şi oastea neamţuli s-au aşăzat toată cu ordie la Focşani, iar oastea muscalului au trecut Siretu îndărăt şi s-au aşăzat la Bîrlad şi

59. Născut în anul 1769. Însemnările sînt scrise în Focşani.
60. Corect :Nicolae Mavrogheni, domn al Ţării Româneşti (1786-1790).

www.dacoromanica.ro

la Tecuci, în pămîntul Moldovii. Şi au şezut amăndoao armiile pînă la septemvrie.

Şi viind vizîrul de la Brăilă cu mulţeamea de turci nenumărată, cît şi alte oştiri tot turceşti de la Bucureşti, au eşit neamţul şi rusul la bătae la Tîrgul Cuculi şi s-au bătut pînă i-au înfrînt pe turci, însă din proniia lui Dumnezeu, căci dedese bătae trei zile şi trei nopţi şi cei mai mulţi s-au înnecat, unii în apa Rîmneculuí, alţii în Lacul Negru s-au înnoroit, şi vrînd să trea(că) Buzeu la Gurgueţi, unde le era pod, acolo s-au înnecat mai toţi, numai cît au scăpat vizîrul şi cu puţinică oastea la Brăilă.

Şi după aceia s-au pornit nemţii la Bucureşti, octomvrie 20, de i-au sc(os) şi pă oastea care rămăsese în Bucureşti, pînă i-au trecut Dunăre, la Ruşciuc.

Iar la l(eat) 1791 au luat moscalii cetatea Ismail cu năvală, dechemvrie 12.

Şi au şezut pînă la l(eat) 1792, iuni, de au legat pacea cu Rusiia, la apa Nistruli, prin Alexandru vodă Muruz. Şi l-au făcut Poarta otomănicească domn ţării Moldovii [61] şi pă Mihai vodă cel bătrîn l-au făcut domn Ţării Rumâneşti [62].

De la l(eat) 1792 au fost linişte, pace pînă la l(eat) 1806, dechemvrie 6, şi au venit ruşii la Focşani, cu războiu a(su)pra turculi. Şi au şezut pînă la l(eat) 1812, dechemvrie 2. Si au venit Gheorghie Caragea voevod [63], domn Ţării Muntenesti, şi la Moldova Scarlat vodă Călimah [64].

(C. r. v. 61, dublet, din biblioteca Casei Bisericii, nr. 117, două foi albe de la sfîrşit).

10

ÎNSEMNĂRI.

No. 1-iu. La l(eat) 1799 au fost văcăritu.
2-lea. La 1802 au fost cutremurul cel mare.
3-lea. La 1806 au venit muscalii în Ţara Rumânească.
4-lea. La 1813 [65] au venit domn Caragea [63].
5-lea. L(eat) 1814 au fost ciuma cea mare.
6-lea. 1818 au venit domn Suţu [66].

61. A domnit din martie pînă în decembrie 1792.
62. În a doua sa domnie (1791-1793).
63. Corect: Ioan Gheorghe Caragea (1812-1818).
64. În a treia sa domnie (1812-1819).
65. Corect: 1812.
66. Alexandru Suţu (1818-1821).

www.dacoromanica.ro

7-lea. 1821 au eșit domnu Tudor de au făcut zavera.
8-lea. 1822 s-au făcut domn Grigore Ghica [67].
9-lea. 1828 au venit muscali în Țara Rumânească.
10-lea. 1831 s-au început holera în Țara Rumânească.
11-lea. 1834 s-au făcut domn Alexandru Ghica [68].
La 843 [69], octomvrie 14, au fugit domnu Alexandru Ghica.
12-lea. 1844 [69], s-au făcut domn Gheorghe Bibescu.
1847, la 23 martie, s-au ars tîrgu, în zio de Paști.
No. 13. 1848, iunie 11, s-au început libertatea.
Și la 13 iulie [70] au fugit domnu Bibescu din capitala București.
14-lea. 1848. septemvrie 11, au venit turcii la Cotroceni și la 13 septemvrie au intrat în capitala București.
15-lea. 1848 (loc gol) au venit și muscalii.
16-lea. 1849 s-au făcut domn Barbu Stirbeiu [71].

la 1852, fevr(uarie) 21, pă la 5 ceasuri și 3 sferturi după amează, s-au arătat întăiu pre boltă curcubeu și în urmă ploie cu fulgere și trăsnete și tunete, țiind tunetile și ploaia mare ceasuri unu și un sfert.

1856, dechemvrie 14 spre 15, sîmbătă pă la 7 ceasuri dimineața, tunete, dă spre Cornu Capri și fulgere cu ploaie repede și cald, fără vînt. București.

Leat 1848 iunie 11, pă la 4 ceasuri și ci(fert) evropienești, s-au început plăzmuirea programi și instituțiia, făcîndu-(să) libertate.

Ipac la 18 iunie noaptea au fugit guvernu din pricină că vine rusu.

Ipac la 20 iunie s-au dăscoperit minciuni de venirea rusului, și iarăși s-au făcut libertatea. În urmă s-au întors iarăși guvernu.

L(eat) 1848, septemvrie 11, pă la trei ceasuri după 12, au venit turcii la Cotroceni.

L(eat) 1848, septemvrie 13, au năvălit turcii în capitala București, pă la 4 ceasuri și jumătate după amiazi. Și care s-au înprotivit i-au făcut pradă morții, perind și din turci, iar mai mulți creștini, și toată stăpînirea au luat-o asupră-lea.

(C. r. v. 879, f. 9 v — caiet 3 — pînă la f. 5 v — caiet 2, și fața interioară a peretelui ultim).

67. 1822-1828.
68. 1834-1842.
69. Corect: 1842.
70. Corect: iunie.
71. 1849-1856.

www.dacoromanica.ro

11

Acest Catavasier[72] este al dumnialui logofătului Mihăiță de divan, aflîndu-se și dascăl la această beserică a Sfintei Vineri, și cine va vrea să citească să mă pomenească, căci el va muri și va putrezi, iar numele să va pomeni în veci. Scris-am și acestea de mai jos ca să să pomenească și să fie știute la toți cei ce vor vrea să citească. Mih(a)iu logo(făt).

Leaturile:

1802, octomvrie 14, s-au cutremurat tot pămîntul și s-au dărîmat multe mănăstiri și case i mănăstirea Colți.

1804, s-au ars tot tîrgul Bucureștilor, aprinzîndu-să de la Șărban Vodă din Lipțcani, avgust 28, du(minecă).

1806, au venit muscalii în Bucuresti, aflîndu-se mulțime multă de turci, la dechemvrie 13, într-o joi pă la noao ceasuri. Și s-au bătut cu turcii și au luat toate cetățile du pre marginea Dunării.

1808, au murit tată-mieu, Radu mărgelar, iulie 3.

1811, m-am făcut logofăt de divan și m-am pus și dascăl la Sfînta Vineri, maiu întîiu.

1812, s-au făcut pace, maiu 17, și s-au dus toți muscalii pînă la octomvri 2. Și au venit caimacam de la turc Gheorghe Arghiropolu iar pacea cu turcul s-au făcut prin luminăției sa grafu Kotuzov Mihail Ilarionovici.

1812, noemvri 24, duminecă, au venit luminăția sa domnul nostru Ioan Gheorghe Caragea voevod în casile lu Racoviță. Și au săzut cu doamna sa pînă la facerea acestui de mai jos halai.

1812, dech(emvrie) 12, joi, au întrat cu halai în casile domnești pă podul lui Șărban Vodă, începîndu-se halaiu de la Sfîntul Spiridon, fiind și în zioa acestui hram.

1812, dech(emvrie) 13, vineri, au întrat și doamna Elena cu halai, tot pă acest pod și tot de la Sfîntu Spiridon cel Nou.

1812, dech(emvrie) 16, luni, s-au făcut mitr(opolit) Nictarie, episcop ce au fost Rîmnic(ului).

1812, dech(emvrie) 17, s-au făcut Galaction episcop, în locu mitr(opolitului), la episcopiia Rîm(nicului).

1812, dech(emvrie) 18, s-au făcut toate boeriile cu caftan ale veliților.

1812, dech(emvrie) 22, duminecă noaptea, pînă a nu să face zio, fiind ceasul la 12, adecă sîmbătă noaptea spre duminecă, s-au

72. Ediția Rîmnic, 1784.

www.dacoromanica.ro

aprins casile domnești și au ars de tot. Și s-au mutat vodă i cu haremu noaptea in casile lui Scarlat Ghica, și apoi s-a mutat, făcindu-se curte casile lui Costache Ghica și ale Grigorașcului.

1813, ghenar 20, luni noaptea spre marți, pă la 10 ceasuri, s-au cutremurat pămintul.

1813, ghenar 30, au fost iarăși cutremur, zioa pă la opt ceasuri din zi.

1813, mart 7, vineri noaptea spre simbătâ, pă la unsprezece ceasuri din noapte, iar s-au cutremurat pămintul.

1813, avg(ust) intiiu, s-au spart Bucureștii de ciumă. Și au fost ciumă mare, cit atlă dată spun că n-au mai fost, și au ținut pină la mart, leat 1814.

1814. mart 5, pă la opt ceasuri, s-au cutremurat pămi(ntul) noapea, joi spre vineri, însă nu prea tare, ci incet.

(C. r. v. 469, două foi albe de la inceput).

12

MULTELE ÎNTÎMPLARI ALE VREMII.

L(eat) 1771, venirea muscalilor, cînd împărăteea Ecaterina. Fost-au stăpinitori ani 3, luni 11, zile 3. Au fost mare lipsă în toate.

1789, stăpinirea Austrii au fost 1 an și luni 10. Înainte domnu Mavroghene[73] să arată înainte intru dom(nie) impotrivitor nemților.

Cutremuru ce s-au făcut la sfînta și cuvioasa Paraschiva, multe mănăstiri, biserici care s-au zdrumicat.

1821, au fost zavera din greci. Apoi unit au fost și Ipsilanții cu zavera, anume Alexandru i Necolache și Iorgu, frații. Îndestule pagube au facut țării, sint scrise în istorii.

1822, au sosit și slăvit chehaia bei cu ostașii săi în orașu Tirgoviști. Zavergii s-au imprăștiat ca finul (?) orbilor. Frica turcească au gonit in Brașov pă boeri și mai pă toți. S-au aflat șăzind cu ordiia din susu orașului. Mulți creștini au perit dă turci, cu nume dă zavergii.

Leat 1829, au venit muscali dîn spre Brăila, amăriți și ei și caii lor. Și pină la l(eat) 835 s-au rădicat din țară și din spitaluri și de la băi.

---

73. Nicolae Mavrogheni, domn al Țării Românești (1786-1790).

www.dacoromanica.ro

L(eat) 1831 s-au scris norodu cu a să face Regulament din povaţa ecselenţii sale domnului prezedent Kisilov, rămîind în Bucureşti ca să aşeze întocmirea la acest scris al norodului.

S-au întîmplat nu numai aici în multe părţi ale ţărilor o boală ce-i zice holera. Mulţi au murit din creştini.

1829, ni s-au arătat o mare spaimă, o lumină mare din cer, apoi cutremur, sfărîmînd multe case, biserici, ziduri.

1829, aici în oraş au arsu cîteva prăvălii în Tîrgu din Lăuntru.

1831, s-au început a să luoa din ţară militari, în locu românilor, spre a să cinsti rumânii.

1840, osebit dă zaconu a să judeca noroadele prin toate satele, apoi şi şcoale, case mari, prin toate satele pentru învăţătura copiilor, prin toate satele sînt făcute temeinice. Ispravnici: otcîrmuitori; zapacii: suptotcîrmuitori în fieşticare judeţ; apoi prezedenţi cu judecători, maghistrat, strîngători de milostenii.

1843, s-au aşăzat d(omn) măriia sa Ghiorghie Bibescu. Măriia sa cu boerii au scos jugărit la cei ce vin cu vînzări la tîrguri, dă bou, dă un cal parale 2 bune. Şi noi, orăşanii, avem o sarcină: ce aducem de afară la casile noastre plătim dă bou parale doao bune, asemenea şi dă cal înhămat, numai apa ne-a rămas moştenire.

La l(eat) 1847, în zioa Paştilor, au ars cu foc de la milostivu Dumnezeu Bucureştii, să zic mai a treia parte.

Să arată mai sus venirea muscalilor la l(eat) 1771. Mai înaintea venirii să rădicase norodu, alta nu auzeai decît „stupai". Rămăsese boerii şi ceilalţi fără cai. Ce mai găsea, lua.

Un semn făcut acesta s-au arătat şi aici, în Ţara Rumânească. Acest semn s-au arătat şi aici în lume, în l(eat) 1848. Iar aici, în oraşul Tîrgovişţii, mai cu mare elan i cu haine împodobiţi, cu doi ai oraşului neguţători, boerinaşi, împodobiţi cu multe steaguri, cu carele singuri să boerea, care mai mare să fie. O, ce bucurie aşteptasă levircinii la oricare boerie. Deodată ni-au venit doao împărăţii: muscalii şi cu turcii. Să tăcem, să vedem.

(Ms. r. 4717, f. 12 v — 14 v).

13

ÎNSĂMNARE CUTREMURILOR URMATI ŞI ALTILI.

Let

1732, s-au cutremurat pămîntul într-o duminică sara, noemvrie 28.

www.dacoromanica.ro

1768, au fost robii de turci la Focșani, luni 2, la muscalii dintăi.

1788, au venit nemți la Focșani și s-au bătut cu turcii la Codru Meiului, maiu 18 zîli.

1802, s-au cutremurat pămîntul la Vinere Mari, ţiind cutremurul 14 minuti, octomv(rie) 14.

1813, s-au însămnat de ciumă în Gălați, săptemvr(rie) 14.

1819, s-au tăet ciuma și n-au mai fost în Moldova nicăiri.

1810, mai 10, s-au arătat comites, ste cu cuadă, cari au stătut pîn la 1812, avg(ust) 15. Și au biruit muscalii pe împăratul franţuzăsc, Napoleon, și au luat 1137 tunuri în ace bătălii și li-au zîdit în ţara franţuzului turni spre pomenire biruinţii, fiind împărat Rusîi Alexandru Pavlovici.

1812, s-au închis Prutul, săpt(emvrie) 30.

1816, s-au întunecat soarili la noemvri 7, la 7 ceasuri din zî.

1814, s-au cutremurat pămîntul în Duminica Orbului diminiaţa, fiind în scaun domn Scarlat Alicsandru Calimah voevod [74] și mitropolit pre osfinţitul Veniiamin Costachi (Negel), al doile după ducire moscalilor.

1819, iar s-au arătat comites, ste cu coadă, iuni 18.

1820, ghenar 9, vineri spre sîmbătă noapte, au ars toati magazinili la scheli Gălaţii, și am însămnat de această întîmplari groaznică.

1821, ghenar 18, vineri spre sîmbătă noapte, la 9, s-au cutremurat pămîntul, și după acest cutremur și comites, adică ste cu coadă în chip de paloș. Aceste toati s-au întîmplat întru acest an, fevr(uarie) 21, luni, în săptămîna întăi a postului mare, la 3 ciasuri din zî. Giulere agasî au tăiat pe tupucciu cu toţi turci în Gălaţ. Si casa lui au ars-o grecii și au ars și tîrgu dispre Dunări. Și au fugit norodul, digerîndu-le la mai mulţi picioarili, și copii morţi pre cali, și fimei fătati, cu pruncii morţi di gerul ci era, și alti grozăvii. Și îndată s-au stricat pace.

1821, duminică, maiu 6, au fost mari bătălii turcii cu grecii. Și au ars turcii tot tîrgu Galaţii. Și au perit mulţimi de creștini de sabii și de foc, și preuţi tăiaţi în bisărici, și multă pradă au fost. 1821.

---

74. În a treia sa domnie în Moldova (1812-1819).

www.dacoromanica.ro

1821, iuni 2, au robit greci pe Ianachi Gociu și l-au jungiet cu trii ertăgani odată, și frățîni-său, lui Ghiorghi Gociu, i-au tăet capul tot într-o zi. Și cetind zîceți : „Dumnezeu să-i iarti".

1821, s-au cutremurat pămîntul, iuli 17.

1821, iar s-au cutremurat pămîntul și huet mari, 9 ciasuri din zî.

1822, sîmbătă, la 9 ciasuri din zî, iarăș cutremur, mic, iară huiat au fost mari, ghenari 21.

1822, duminică, apr(ilie) 23, după săvîrșire liturghii, iarăș s-au cutremurat pămîntul.

1822, april 27, au ucis tălharii la schitu Hușănii, ocolu Racovii, trii monahi și un vătav, însă :

1 Theodosîi (
2 Gherasîm (Dumnezău să-i iarti
3 Veniamin (
4 Iordachi Măriian, vătav, sau Ichim.

1823, dechvr(ie) 23, s-au arătat comites, adică ste cu coadă.

1831, au fost holeră în pămîntul Moldaviei. Și să poveste că n-au mai fost holeră în Moldova de 214 ani.

1833, au fost foamiti mari, încît au ajuns chila de popușoi pîn la 18 lei chila, iar întru al doile vară au ajuns, scăzînd scumpete, și pîn la 15 lei și 20 lei chila.

1837, au dat o ploai cumplită, încît au rupt iazuri, dialuri și s-au dărîmat și casă, în cari casă, una la satul Bălițăștii, au înnecat opt suflete, la avg(ust) 26 zîli. Dumnezău să-i iarti și să-i odihniască.

1829, noemvr(ie) 13, s-au cutremurat pămîntul, noapte, la 10 ciasuri, în vite ragit și pasărili și toati.

1843, s-au arătat u simn (pe) cer dispre apus, di cu sară, ca un sul, așa lumina, ca raze de soare, la mart 3 pînă la mart 15 au ținut.

1843, săpt(emvrie) 20, s-au cutremurat pămîntul, la 6 ciasuri din zî.

1847, s-au cutremurat pămîntul, la trei ciasuri din noapte.

1848, iar au fost holeră mare, cît la orașu Esii au murit daozeci și trii di mii de suflete. Și au vinit moscalii di au trecut în Țara Muntenească. Și boer(ii) urgisiți. S-au bătut cu turcii.

1852, au fost iarna golă, nu au nins nimică păr la mart 28, s-au întîmplat sîmbăta Paștilor, și au început a ninge cu lapo-

www.dacoromanica.ro

viţă păr la april şi omăt şi s-au luot di Sfîntul Gheorghe. Codrul au cheit. Mai 8 tot nu era încheet di ispravă, şi omăt şi după Ispas la locul era pen gropi. Fîn nu si găsi nicăire. Viti au perit multi. Vara ploi multi, grîu, păpuşoi mulţi, şi s-au stricat fîn şi toate cele, pagubă distulă. Omidi pi copaci, totă frunza au mîncat.

1855, dechemvr(ie) 23, s-au cutremurat pămîntul diodată huet au fost mare.

1855, au fost scumpeti mari în grîu, agiungînd chila pără la 7 galbeni, însă cîti 37 lei galbînu.

(Din „Însămnare domnilor şi cutremuri şi altile", 1840, manuscris alcătuit pentru vornicul Toader Negruţi).

(Ms. r. 1136, f. 6—8 v).

14

1802, octomvrie 14 zile, să să ştie că să cutremurare pămîntul, de care cutremur multe mănăstiri să dărîmară, cît în Bucureşti şi turnul cel vestit de înalt, anume Colţea. să dărîmară.

Pe aciastă vreme să întîmplare şi fuga boerilor din Bucureşti şi de la Craiova la Braşov şi pe la Sibiiu de frica turcilor, a Pasmangiului, veniră.

1806, dechemvrie 12 zile, să să ştie că întrară moscali(i) în Bucureşti, fară veste, cu mare meşteşug. Şi fiindu mulţi turci în Bucureşti de frica muscalilor fugiţi, orăşeni(i), cu oareşce arnăuţi, luîndu-să după dînşi(i) pre mulţi i-au tăiat. Şi ţinură bătaia cu turci(ii) şase ani, adică la anu 1812, avgust 9, încheiară pacea. Şi la încheerea păcii rămaseră Basarabia a muscalilor, Prutul hotar.

După încheerea păcii muscalilor cu turcii, veniră domn în Bucureşti, anume Ioan Nicolae Caragea voivod, la anu 1813[75], avgust.

Şi la anu şi luna aciasta să izvodiră ciuma şi ţinură pînă la anu 1819[76].

Şi la anu 813, octomvrie în 20 de zile să izvodiră ciuma şi în Braşov. Care cetate, îndată să închisără şi o ţinură închisă pînă la Paşte, murind şi în Săcele vro doo case, adecă în Turcheş una şi în Batfală doo, iară mai multe nu.

---

75. Corect: 1812.
76. Corect: 1814.

www.dacoromanica.ro

Iară de aciastă mînie a lui Dumnezeu, în Bucureşti mai cu samă şi în Gălaţi foarte mulţi oameni au murit, şi prin toată ţara.

După încheerea păcii muscalilor cu turci(i) la anu 812, foarte aspră bătălie pornind Napoleon Bonaparte, înpăratul franţuzilor, cu Alexandru, înpăratul rusilor, pe Bonaparte bătîndu-l la anu 814, mai 18, s-a încheerea pacea în cetatea Parizului, în Ţara Franţuzească.

Fiind noi, săceleni(i), economi(i) oilor, cît şi brescani(i) [77], şi mulţi din partea ţuţuenilor [78] cu oile la Basarabia, la anu 812, octom(vrie) în 19, închizînd muscali(i) Prutu, am fost închişi în Basarabia doi ani şi jumătate, Şi cu ajutorul înpărăţii noastre, cîştigarăm slobozenia de a eşi.

(Însemnările lui Nicolae Ţîrcă [79] din Cernat).

(C. r. v. 641, dublet 1, cele două foi albe de la sfîrşit).

15
OBSERVAŢIE

1830, octomvr(ie) 6, am întrat în miliţia pămînteneasc㠍n Bucureşti.
1830, octomvr(ie) 14, am plecat cu trenziportu din Bucureşti în Craiova.
1830, octomvr(ie) 28, am sosit cu trenziportu în Craiova la cotat (?).
1830, noemvr(ie) 9, m-a aşezat la 1-iu polcu, 2-lea batalion, 5-lea rotă.
1830, noemvr(ie) 12, m-am mutat din Craiova cu tot batalionu în Zitian.
1830, noemvr(ie) 14, am luat de la coronă mondir, pantaloni, cizme, şapcă.
1830, noemvr(ie) 21, au plecat soldaţii din rota 5-lea la Bucureşti.
1830, dechemvr(ie) 2, am luat de la coronă cămaşa, izmene, prin Gancerovu muscalu.
1830, dechemvr(ie) 15, am luat mantaoa de la coronă.

---

77. Oierii din Breţc.
78. Oierii din Marginimea Sibiului.
79. Născut la 24 august 1785.

www.dacoromanica.ro

1830, dechemvre 24, au venit soldaţii din Bucureşti.
1830, dechemvre 25, au venit roata din Zitian în Craiova.
1831, ghenarie 12, s-au dus roata din Craiova la Zitian.
1831, ghenarie 31, s-au mutat roata din Zitian în s(atul) Filiaşi.
1831, fevruarie 18, am venit cu 5 soldaţi spre învăţătură în Floreşti.
1831, mai 16, am făcut lagăru şi m-am mutat din Floreşti cu tot batalionu 2-lea în lagăr.
1831, iulie 15, am plecat din lagăr cu tot polcu la Bucureşti.
1831, iulie 24, am sosit la Bucureşti şi era holeră.
1831, iulie 25, ne-am mutat cu polcu în baraganele de holeră, unde şi s-au mulepsit polcu.
1831, avgust 2, m-am dus cu roata a 5-lea la Herestrău spre paza carantinei de holeră.
1831, avgust 22, s-au făcut smotru la polcu 2-lea la Colentina, cînd mi-am priimit şi eu cinu patrii mele de al 2-lea comandir de ploton.
1831, sept(emvrie) 7, am venit cu roata din Herăstrău la Bucureşti, lîngă Belvedere.
1831, sept(emvrie) 16, s-au făcut smotru la polcu 1-iu la Belvedere Golescului.
1831, sept(emvrie) 22, au plecat batalionu al 2-lea spre paza hotarului pă lîngă Dunăre, la Giurgiu.
1831, sept(emvrie) 26, am sosit cu roata 5-lea în th(îrgul) Giurgiu.
1831, dechemv(rie) 20, am plecat din th(îrgul) Giurgiu cu ucenia comanda la Bucureşti.
1831, dechvr(ie) 22, am sosit la casarmă la hanu Golescului în Bucureşti.
1831, decevr(ie) 30, m-am aşezat ca să şez la ucenia comanda la casele Chiţescu, împotrivă de havta [80].
1832, aprili 25, am plecat de la Bucureşti la Oltenița, unde mi s-au încredinţat şi ploton pentru paza liniei Dunării.
1832, mai 30, au venit polcovnicu Odobescu şi au aşezat pecheturile pă marginea Dunări, unde am împărţit tot plotonu.
1832, avgust 8, au venit toată roata 5-lea de la Călăraşi şi s-au unit cu plotonu mieu la Oltenița.

(Însemnările lui D. A. Pappasoglu).

(Ms. g. 1120, f. 33-34).

80. Poate : obahtă.

www.dacoromanica.ro

16

ÎNSEMNARE PENTRU MULTE CURIOAZE ŞI ÎNTÎMPLĂRI PRICINI, ÎNSĂ :

În anul 1833 s-au făcut prefăcanie sfintei episcopii Buzău de prea sfinţia sa părintele Chesarie, episcopul Buzăului, cu multă osteneală şi mare cheltuială, precum să vede, fiind iconom părintele Ilarion.

Iar la l(eat) 835 o au sfinţit biserica cu multă ţărămonie însuşi pomenitul episcop. Şi atunci au şi făcut iconom nou pă arhidiiaconul pre sfinţii sale kir Filotheiu, însă murind Ilarion.

La leat 836, maiu, s-au început a să aduna du prin judeţe copii de preoţi pentru seminar, fiind din înalta poruncă a mării sale Alexandru Dimitrie Ghica voevod [81], ca să se facă seminare, adecă şcoale de învăţătura copiilor pe la toate episcopiile ţării.

Şi la l(eat) 836, iulie, s-au şi adunat copii şi am şi făcut începere cu învăţătura psaltichii, fiind eu orînduit profesor vocal de prea sfiinţia sa părintele Chesarie episcopul, plătindu-mi pă an lei una mie. Şi pentru alte învăţături au fost alt deosebit profesor.

Iar la leat 837, maiu, s-au apucat şi au făcut seminar nou în curtea cea de al doilea, pentru că nu avea loc copii în casele cele domneşti.

Tot într-acest an şi lună, într-o zi marţi, pe la 9 ceasuri seara, au venit ştire din Bucureşti că au trăsnit pă d(umnialui) clucer Dimitrache Jucurz, fiind la Bucureşti, dar nu l-au omorît, ci au scăpat cu viiaţă, fiind orînduit mai înainte de vreo doă luni de stăpînire ca să fie acestui oraş Buzău magistrat. Apoi l-au cerut norodul ca să le fie şi dipotat şi le-au priimit pe amîndoă.

Iar la leat 1837, april 3, au murit copilul Vasilache al Casandri, soţii mele, fiind copilul de ani 20, făcut cu cel dintîiu al ei bărbat, de lingoare.

Şi la l(eat) 836, noemvrie, au răposat tatăl mieu, Manole Slăvulescu, în Bucureşti, fiind cu sora mea într-o casă, şi eu aflîndu-mă la Buzău, nu m-au lăsat episcopul ca să viu să-l îngrop, decît i-am trimis soră-mii bani ca să-l îngroape.

La l(eat) 834, avgust, am făcut o pereche case pă locul sf(intei) episcopii şi am cheltuit lei 4.000. Şi la l(eat) 836, iulie, am

81. Domn al Ţării Româneşti (1834-1842).

www.dacoromanica.ro

mai făcut o pereche case tot aci, lîngă cele dintîi, cheltuind cu dînsele lei două mii trei sute şi optzeci.

Si la leat 837, maiu, au venit ştiinţă din Bucureşti pentru d(umnialui) biv căminar Stefan Moz[82] că au eşit mofluz şi Dumnezeu să-l lumineze ca să despăgubească sărăcimea.

La leat 837, maiu în 10, am fost de am îngropat pă Ghiţă Stroescu, vărul lui d(umnialui) Gheorghe Pandele, la Sarata, în judeţul Buzăului, la biserica de la vale, căci acolo şădea răposatul.

Şi tot într-acest leat, maiu în 23. duminică, am fost la satul Ianca, judeţul Slam Rîmnic, de am sfinţit o biserică a d(umnialui) Costache Niculescu, fiind şi prea sfinţiia sa părintele Stratonichiia, cu slobozeniia episcopului Buzăului, la sfinţire, iar episcopul să afla la Bucureşti. Şi cînd ne-am întors de la pomenitul sat, am pătimit foarte rău pă drum din pricina ploilor, ne-a statut caii, şi noi am dormit pă cîmp, pînă ce ne-au trimis boi de la episcopie şi ne-au adus.

Tot într-acest leat 837, aprilie, au schimbat pă sameşul cinst(itei) ocîrmuiri a (judeţului) Buzău, adecă pă d(umnialui) polc(ovnic) Enache Antonescu, şi au trimis de la Bucureşti pă altul, Grigore Făcheciu, în zilele d(umnialui) ocîrmuitorului Aleco Cocorăscul.

Tot într-acest leat 837, maiu 22, s-au însurat Petre, băiatu de la tipografie, nepotul căpităneşii Saftii. Şi i-au cununat d(umnialui) Vasile Buga, drectorul tipografiei sf(întei) episcopii Buzău. S-au măritat şi căpităneasa Safta de al doilea căsătorie şi au luat un covaciu cam bătrîn, fiindu-le naş tot Buga drectorul.

La l(eat) 837, iunie, s-au făcut scăzămînt icosarilor celor noi, ce era lei 13, par(ale) 20. Şi să scăzuse prin şeretlicul zarafilor de rămăsese numai lei 11, ajunseseră bătae de joc pe la tîrgul Drăgăicii şi mulţi din oameni au păgubit. Apoi după aceasta s-au sculat norodul cu jăluire la măria sa domnul Alexandru Ghica vodă ca să se facă la un fel moneda aciasta, căci care cum putea aşa îl da, fiind un lucru făcut fără ştirea stăpînirii. Şi aşa văzînd măria sa rătăcirea ce era în norod, au poruncit, cu publicaţii, ca să umble icosaru tot cum au fost întîiu de la turc lei 13, par(ale) 20.

Tot în leatu 837, ghenarie în 1, s-au făcut paralele leu 60.

82. Moscu.

www.dacoromanica.ro

Tot într-acest an, iulie, au venit Buzău foarte mare, pînă lîngă grădina episcopiei. Si au luat și podul cel zugrăvit din mijloc, făcînd și alte multe și mari răutăți, care n-au mai fost.

Octomvrie, anul 837, am fost cu episcopu la Brăila și la Galați, și cu dusul, cu șăderea și cu venitu acasă, am zăbovit 3 săptămîni. Și atunci m-am bolnăvit mai rău de tuse, fiindcă am răcit pă drum, cînd ne-am întors, luni, octomvrie 11, și am zăcut pă picioare pînă la noemvrie în 7. Și atunci m-au pornit vlădica la București, împreună cu logofătul Șărban, ca să mă caut cu dohtor de boala tusii, și m-am căutat 12 zile cu dohtorii și cu d.d. dohtor Theodosie. Apoi am tăiat dohtoriile, căci eram siliți a veni iarăși la Buzău. Cînd le-am spus dohtorilor că am luat afeon o jumătate de an, cunoscînd că mă ușurează de tuse, s-au spăimîntat unii, alții sta ca pă gînduri și ziseră: „Măi frate, tare trup de om ai fost, de nu ferească Dumnezeu nu ai murit, apoi ai mîncat otravă grozavă, mare e mila lui Dumnezeu și ne mirăm cum poți umbla pă picioare. Să știi, frate, iată să-ți facem cunoscut că toată neputința de slăbiciunea ce o ai pînă acum este din otrava afionului făcută. Dar iată să-ți spunem să nu mai îndrăznești a mai lua așa otravă, căci apoi te dai gropii cu zile multe. Noi am eșit din păcat, ți-am spus să nu mai îndrăznești la el, și cine din norod te vede așa slab și că pătimești de tuse, ei pă loc te socotesc că ești și ofticos. Dar înzadar le este părerea. Așa și noi puteam zice așa, dar nu e eșe, căci te-au darăpănat otrava afionului și pentru că ai luat mai mult ca o jumătate de an afion, socotind că-ți folosește de tuse, putem zice că ți-ai scurtat din viață ca 20 de ani". Mila Domnului să fie cu toți. Amin. (V. Slăvulescu).

(Ms. r. 4308, f. 35 v — 38).

www.dacoromanica.ro

GLOSAR

A

Aciuoaie (aciuoie) = metal dur din care se turnau clopotele.

acciz = taxă pe articolele de consum, percepută la intrarea lor în comună.

afion (afeon) = suc de mac ; opiu.

afierosi = a dărui.

afierosit = dăruit.

aga = ofiţer turc ; comandant ; (la noi) şeful agiei.

aghent = agentul diplomatic al Austriei.

aghenţie = agenţia diplomatică austriacă.

agie = dregătorie însărcinată cu poliţia capitalei, cu strîngerea impozitelor de la locuitorii acesteia, cu facerea străzilor podite, cu stabilirea preţurilor la articolele alimentare şi cu stingerea incendiilor.

ajutorinţă (agiutorinţă) = dare directă ; slujbă avînd ca sarcină perceperea acestei dări.

alai = pompă cu care se primea domnul nou-numit, sau se înmormîntau domnii şi chiriarhii.

alexandrean = de Alexandria.

alfavita = alfabet.

altoirc = vaccinare.

amarathima = blestem, afurisanie.

anafemisit = afurisit, blestemat.

anaftima = v. anathema.

anagnost = tînăr care face servicii şi citeşte în biserică, aduce lumînările şi ţine haina preotului.

anaratha = afurisanie, blestem.

anathema = afurisanie.

aninoşan = de la m-rea Aninoasa.

apelăţisire = apel.

apostasie = răscoală, revoluţie (1821).

apoxenisi = a înstrăina, a îndepărta.

arestălui = a aresta.

arhieri = a păstori în calitate de episcop sau mitropolit.

armadia = armată.

armăşie = dregătorie însărcinată cu paza închisorilor şi cu comanda artileriei ; personalul acestei dregătorii.

armaş mare = comandantul artileriei ; mai marele peste închisori.

arnăut = mercenar albanez sau de alt neam în slujba domnilor fanarioţi şi în cea a boierilor.

www.dacoromanica.ro

aromeală = starea în care se găseşte cel ce este trezit din aţipeală.
arvat = croat ; mercenar în oastea lui Tudor şi în ceea a lui Ipsilanti (1821).
astruca = a înmormînta.
aşcherliu — soldat turc.
aşezămînt = catagrafie, recensămînt, fiscal.
athomanicesc = v. otomanicesc.
axios (corect : axion) = cîntare, imn bisericesc de laudă.
az = eu.

B

Babiţă = pasăre de baltă ; pelican.
bacal = băcan.
balagan = spital militar improvizat contra epidemiilor de ciumă şi holeră.
balota = a vota.
balotaţie = vot.
baragan = v. balagan.
ban = cea mai mică monedă (ireală) indigenă, avînd o valoare nominală (3 bani = o para ; 120 de bani = 1 leu).
baniţă = măsură de capacitate pentru cereale, egală cu 20 de ocale.
Basmantul = Pazvantoglu (paşa de Vidin).
baş-beşleagă = comandantul beşliilor (jandarmilor turci, angajaţi să păzească ţara de ilegalităţile otomane).
baş-caimacam = prim-caimacam.
başcă = pivniţă ; celulă.
Bălgrad (Belgrad) = Alba Iulia.
băşică = cupolă.
Beci (Beaci) = Viena.
Beilic = palat în Iaşi şi în Bucureşti pentru găzduirea demnitarilor turci.
beizadea (beiuzadi, bezade) = fiu de domn.
belacoasă = stofă de mătasă ; atlaz.
bezdadea = v. beizadea.
bina = clădire.
bimbaşă (bumbaşa) = comandant peste o mie.
birar = strîngător de bir.
biti = bătuţi.
biv = fost.
blagocestiv = cuvios, evlavios.
blagorodnic = nobil, de neam.
Blagoveştenie = Bunavestire (25 martie).
blanc = (galben) cu marginea netedă.
Boaz = Bosfor.
Bogorodiţa = Născătoare de Dumnezeu.
bolniţă = spital la mănăstire.
brat = frate.
breaslă = corporaţie de meşteşugari sau de negustori ; categorie de boiernaşi (privilegiaţi).
bumbaşa = v. bimbaşa.
bumbaşir = v. mumbaşir.
butuci = instrument de tortură, alcătuit dintr-o bucată groasă de lemn cu găuri, în care se băgau picioarele sau mîinile celui ce urma să fie căznit.

C

C. c. = chezaro-crăiesc.
cabegiu = v. capegiu.
caftan = haină de onoare dată de

www.dacoromanica.ro

sultan domnului la numirea în scaun, sau de domn boierilor la intrarea în funcţie sau la acordarea titlului de boierie.

caimacam — locţiitor de domn.

calintiriu = carantină (împotriva ciumii).

calogheros = călugăr.

calografie = caligrafie.

caloian (caluian) = de la m-rea Călui.

calpacciu = căciular.

canţilar = cancelar.

capegiu (capigiu) = portar al seraiului, însărcinat deseori cu anumite misiuni în Principate.

capigi-başă = căpetenie de capegii ; trimis în ţară cu ordinul de instalare sau de mazilire a domnului.

capi-oglan (olan) = trimis al noului domn de la Poartă cu vestea numirii sale în scaun, înainte de a sosi în ţara.

capitan (căpitan)-paşa = v. capudan-paşa.

capitulaţie = capitulare.

capot = caftan.

capuchehaia (capechihae, capichehaia) = reprezentantul (agentul) domnului la Poartă sau pe lîngă comandanţii cetaţilor turceşti de la margine.

capudan-paşa = mare amiral al Porţii.

caput = v. capot.

carătă = caretă.

carboangă = v. carboavă.

carboavă = rublă (în 1768 valora 12 lei).

catagrafie = recensămînt fiscal.

catană = soldat austriac, dar şi român înrolat în armata austriacă.

cathedra = capitală (de judeţ).

catihiziţie = iniţiere în dogmele religiei creştine.

cavalarie = decoraţie.

căbcl = v. cîblă.

căimăcămie = dregătoria de caimacam.

călăraş de Ţarigrad = soldat călare ce ducea ştiri (scrisori) la Constantinopol.

cămăraş = slujbaş la cămara domnească ; funcţionar la ocna de sare.

ceauş = uşier la curtea sultanului sau a domnului ; curier ; slujitor la închisoare ; aprod.

celang = monedă (?) de argint.

chehaia (chehae)-bei — intendent al vizirului sau al unui paşă ; comandantul trupelor turceşti în Principate (1821).

chilă = măsură de capacitate pentru cereale, egală (cu începere din 1831) în Moldova cu 240 de ocale, iar în Ţara Românească cu 400 de ocale.

Chiov (Chiu) = Kiev.

chirator (corect : curator) = epitrop.

chezariu = cezar, împărat.

cifert = sfert (dare plătită trimestrial) ; plata pe un trimestru a unei dări, care se achita într-un anumit număr de sferturi pe an.

cilen = membru.

cin = rang ; grad (militar).

cinteză = mică pasere cîntătoare, trăind în stoluri.

www.dacoromanica.ro

ciohodar (cihodar) = slujbaş care se îngrijea de încălţămintea domnului.
cirac = om de casă ; protejat, favorit.
ciuhcia = v. aciuoaie.
ciuper = ciubăr (măsură de capacitate pentru grîne).
cîblă = măsură de capacitate pentru cereale, egală cu o ferdelă (baniţă).
cîmpulungean = de la m-rea Cîmpulung.
cîrjalii = cete de tîlhari turci, instruiţi de Pazvantoglu.
cîşlcgi = perioadă de timp în care nu se posteşte.
clăti = a cutremura.
cloftor = Klafter, stînjen.
cneaz = principe.
cnejie = principat.
cogca-başa = mai marele.
colăcări = (cu înţelesul de) a dona.
comandir = comandant.
comision = delegat cu aducerea unei porunci.
comites = cometă.
conăclui = a conăci.
„condestuţia" = v. „constituţia".
conformarisire = formare, alcătuire.
„constituţia" = proclamaţia de la Izlaz ; revoluţie, guvern (regim) democrat revoluţionar (1848).
consulaturi = consulate.
consulaţi = consulii puterilor străine.
copil de casă = fiu de boier care servea la curte pe lîngă domn.
copilăria de casă = slujba copiilor de casă.
corboavă = v. carboavă.
cordon = pază militară pe linia Dunării şi a Carpaţilor.
Cordun = Bucovina.
coreţ = măsură de capacitate pentru cereale, egală cu 4 pătrari (dimerlii, baniţe).
coroană = monedă austriacă egală cu jumătate de florin, valorînd aproximativ un leu.
costandă = monedă de argint de 9-10 bani.
cotmencan = de la m-rea Cotmeana.
cozian = de la m-rea Cozia.
crai = rege ; (peiorativ) dezmăţat.
cralevschi = de Craiova.
crăie = regat.
crăiţar = v. creiţar.
crciţar = monedă austriacă de aramă (a suta parte dintr-un florin), al cărei curs varia la noi (în 1851) între 2 şi 5 parale, (în 1856) fiind de 4 parale şi jumătate.
Crîm = Crimeea.
crugul lunii = ciclu lunar ; element cronologic (perioadă de 19 ani solari, după a cărei împlinire fazele lunare revin la aceleaşi date ale lunilor).
crugul soarelui = perioadă cronologică de 28 de ani, după a cărei trecere zilele săptămînii cad iarăşi pe aceleaşi date de lună.
cubea = cupolă.
cuca = căciulă înaltă cu pene de struţ, îmbrăcată pe dinafară cu catifea roşie, pe care o primea domnul de la sultan cînd i se acorda tronul, drept una din insignele domniei.
cucuruz = porumb.
culant = curent.

www.dacoromanica.ro

cup (in...) = total.
cupa = mulțime.
curator = epitrop.

D

Damla = dambla.
davagiu = reprezentant, delegat.
delă = dosar.
delibașă = comandant de delii ; șeful gărzii domnești.
desetină (deseteană) = dare (zeciuială) pe stupi și porci.
deșugubină = amendă pentru omor.
diastimă = interval de timp, răstimp.
diaur (corect : ghiaur) = nume de batjocură dat de turci creștinilor.
Dii = Vidin.
dijmărit = dare din stupi și porci.
diorithosi = a îndrepta, a corecta.
distihie = nenorocire.
divan = sfat (consiliu) domnesc ; consiliu de miniștri.
divan-efendi = reprezentant (secretar) turc în divanul domnesc.
dnă = v. dni.
dni = zile.
doclad = raport.
dolnî = de jos.
donț = soldat rus de la Don.
dragoman = mare demnitar turc însărcinat cu funcția de interpret, tîlmaci, traducător.
dram = cea mai mică măsură de greutate, egală cu 3,19 grame.
dric = drug de strîns fînul pe car.

E

Egăr = vînător (soldat) rus.
ego = a(l) lui (ei).
elciu = ambasador, trimis extraordinar pe lîngă Poartă.
engolpion = iconiță rotundă de smalț, aur sau argint, pe care o poartă arhiereul atîrnată la piept.
enhirisi = a înmîna.
eparfire = eparhie (întindere de țară sub jurisdicția spirituală a unui episcop).
eparhie = (în sens de) țară.
epicalisi = a invoca (în ajutor), a chema ca martor.
epicrație = împărăție.
epistasie = funcția epistatului ; **ep. mazililor** = slujbă care avea ca sarcină strîngerea dărilor de la mazili.
epistat = purtător de grijă, administrator.
erei (ereu) = preot.
ereița = preoteasă.
ertăgan = iatagan.
Eș = Iași.
Eteria = organizație secretă revoluționară grecească ; răscoală grecească (1821).
eterist = membru al eteriei ; revoluționar grec (1821).
eudoxis (ecdosis, edoxis) = binecuvîntare.
evlavist = evlavios.
evropeni = europeni.
evropienesc = european.

F

Falangă = sul de lemn de care se legau picioarele pentru a se bate la tălpi ; bătaie la tălpi.

www.dacoromanica.ro

falce = măsură de suprafață în Moldova, egală cu 332 m^2 sau cu 2 pogoane și jumătate în Țara Românească.

felelui = a răspunde (în sens de a garanta).

ferdelă, (feadel, feardeală, feldel, ferdel) = mierță, baniță (în 1832 în Moldova banița de 12 ocale se numea ferdelă).

ferdelar = cel ce confecționează ferdele ; cel ce măsoară cu ferdela.

feredei (corect : feredeu) = baie.

ferman = v. firman.

fermeșal = feldmareșal.

filadă = broșură.

filocalie = dragoste de frumos, de lucruri (acțini) frumoase.

finanț = funcționar militar de vamă austro-ungară.

firfiric = monedă austriacă, al cărei curs varia la noi (în 1851—1856) între 13 și jumătate și 27 de parale.

firman = poruncă scrisă a sultanului ; decret al Porții în numele sultanului.

firmașal = feldmareșal.

flăriț = v. florinț.

florinț = v. florin.

florin = monedă austriacă de argint în valoare de 100 de creițari, la noi fl. varia (în 1854—1855) între 213 și 222 parale).

fraicorpus = corp de voluntari (franctirori).

ftori = v. vtori.

funduș = fond.

G

galben = monedă de aur (în 1771 a fost schimbat în Țara Românească cu 4 taleri și jumătate, în 1808 cu 10 taleri, iar în 1830 a fost fixat la 31 de lei și 20 de parale).

gaziu = soldat turc ce lupta pentru legea sa.

găleată = unitate de măsură de cereale.

gealat (gialat) = călău, gîde.

gialep (corect : gelep) = negustor străin care cumpără oi pentru turci.

giubea = haină largă și lungă de postav.

glavnic = v. glavnîi.

glavnîi (glavnoi) = de căpetenie ; de frunte.

gociman = epitrop la biserică.

gospod = domnesc.

gospodin = domn.

goștină = dare pe vite (văcărit).

graf = conte.

grămătic = scriitor.

greașnic (greșnic) = păcătos.

greițar = v. creițar.

H

agie = v. agie.

hain = trădător.

hainlic = trădare.

halai = v. alai.

hangeac = v. sangeac.

harem (harim) = soția, fiicele și slugile domnului ; partea palatului domnesc rezervată familiei și personalului de serviciu al domnului.

www.dacoromanica.ro

harţi (hîrţi) = (săptămîna) cînd se manînca de frupt miercurea şi vinerea.
hatihumai = ordin manuscris al sultanului ; hatişerif.
hărăpesc = arab.
helcr = ban.
hîrtii (pe ţară) = dari în bani.
hojma = mereu.
horeve = dănţuieşte.
horgoş = moneda care circula în Transilvania.
hotnog = comandant peste 100 ; capitan.
hristian = creştin.
hronograf (hronograv) = cronică.
hurezean = de la m-rea Hurezi.
husăş = monedă de argint maghiară de 20 de cruceri (creiţari).
huzmet = venit principal al domniei provenit din dijmărit, oierit, vinărici, ocne şi vămi.

I

I = şi.
ialciu = v. elciu.
iangan = incendiu.
ianiot = din Ianina.
Ibraila = Braila.
icosar (icusar) = monedă de aur turcească, al cărei curs a variat la noi între 12 şi 15 lei.
icrei = v. erei.
icrosilie = jefuire de biserică, de lucruri sfinte.
iliş = dare extraordinară.
imbrohor = demnitar turc care îngrijea de grajdurile sultanului.
imperatorie = împărăţie.
imperie = imperiu.
indiction = perioadă convenţională de 15 ani, servind la calcularea datei unui eveniment ; indictionul bizantin, folosit şi la noi, îşi avea începutul constant la 1 septembrie.
informa = (cu înţeles de) a forma.
ingolpie = v. engolpion.
„instituţia" = „constituţia" (1848).
ipac = de asemenea, la fel.
ipistat = v. epistat.
ipopsifios = candidat la episcopie, mitropolie.
ipopsisios = v. ipopsifios.
iproci (iprociu) = şi aşa mai departe.
iscal = am iscălit.
isihie = linişte, tihnă.
isnaf = breaslă ; tagmă.
Ispas = Înălţarea Domnului (se sărbătoreşte la 40 de zile după Paşti).
ispitire = absolvire (a unui curs, a unei şcoli).
ispravnic = purtător de grijă ; şef de judeţ.
isprăvenie = sfîrşit.
istov (istuv) = total ; de tot ; cu totul.
iuci (corect : ici) — cihodar = îngrijitor de încălţămintea domnului.

Î

Împarştină = împărţeală.
împăcăluitor = împăciuitor.
împlinitor = executiv.

www.dacoromanica.ro

J

Jăcman = jefuitor.
jena = soție.
jude = judecător al satului ; primar.
jugărit = taxă pe carul cu mărfuri aduse de vînzare la oraș.

K

Kir (kirei, kirie, kiriu, kgr) = domn (titulatură pusă înainte de numele unui episcop sau mitropolit).

L

Lavră = mănastire mare cu chilii.
lazaret (lăzăret) = carantină ; spital ; adăpost izolat pentru persoane bănuite a fi contaminate de ciumă, holeră.
lăudan (corect : lavdan) = un fel de stofă de mătasă.
leah (plural : leși) = polon.
leat (let) = an.
leatopiseț (letopiseț) = anale ; cronică.
lega = a opri, a interzice.
letanie = rugăciune.
lețcaie = jumătate de para.
leu = monedă care servea ca unitate de plată și valută națională în Țara Românească și Moldova, dar care în realitate nu exista, ci avea numai o valoare nominală, reprezentînd 40 de parale sau 120 de bani și folosindu-se la calcularea diferitelor monede străine care circulau efectiv la noi.
levire (levirein) = aderent al „libertății" (1848).
libertate (libirtație) = regimul democrat instaurat de revoluția de la 1848.
lipcean (lipțican) = v. lipscan.
lipscan = negustor (de mărfuri de Lipsca) ; negustor.
loagher (logor) = lagăr.
logofăt = secretar.
lude = om ; individ.
lunovnic = lunar, pe fiecare lună.

M

Maghistrat = sfat orășenesc ; primarie ; primar.
mahala = cartier (al orașului).
mahalagiu = locuitor în mahala.
mahmudea = monedă de aur turcească, al cărei curs era în Țara Românească (în 1822) 25 de lei, (în 1832) 42 de lei (m. întreagă moale) și 30 de lei (m. tare).
maranatha = blestem, afurisanie.
marhă (marvă) = vite.
mathimă = studiu, știință, cunoștință.
mavrofor = eterist grec în uniformă neagră, făcînd parte din batalionul sacru al lui Al. Ipsilanti (1821).
mazil = destituit, scos din funcție (domnie, boierie) ; boiernaș făcînd parte dintr-o categorie socială privilegiată.
mazili = a demite, a destitui.
mazilire (mazilic) = destituire.
măriaș (măriș) = monedă austriacă în valoare de 17 cruceri (creițari), (în 1835) la Tîrgoviște m. valora 1 leu și 25 de parale).

www.dacoromanica.ro

mehterbaşa = şeful mehterilor (muzicanţilor), şef de muzică.
meimandar (corect: meimendar, mehmendar) = însoţitor; comisar însărcinat cu însoţirea şi întreţinerea unui oaspe.
meremet = reparaţie.
merţă = v. mierţă.
meşterşugi = a face un şiretlic, un vicleşug.
meşteşug (meşterşug) = tertip, viclenie, vicleşug, stratagemă, dibăcie.
metanie = apartenenţa (consacrarea) unui călugăr de (la) o anumită mănăstire.
metoh = sucursală a unei mănăstiri mari sau a unei episcopii.
mezil = poştă.
micaton (corect mucadim) = stofă de mătasă pentru brîie şi turbane.
mierţă = măsură de capacitate pentru cereale de 10 dimerlii (baniţe).
miliţie = armată naţională (1831).
mirie = (în sens de) plată, mulţumită.
mirotocivî = izvorîtor de mir.
mirţă = v. mierţă.
mişină = grămadă, mulţime, amestec.
mitoc = v. metoh.
mnogo = mult.
mocan = păstor transilvănean.
mofluz = în stare de faliment.
moloşag = moină, timp moale şi umed iarna după frig, cînd se topeşte zăpada.
morbos (morbuz) = boală.
Mosc (Mosca, Muscu) = Moscova.
moscal (muscal, muscan) = rus.
moscălesc (muscălesc) = rusesc.
moschicesc = rusesc.
muhazar = împuternicit, plenipotenţiar, delegat.
muhmadea = v. mahmudea.
mumbaşir = agent de execuţie, executor.
murahaz = v. muhazar.

N

Nacialnic = superior.
naslednic = urmaş.
nastavnic = administrator de mănăstire.
Necopoe = Nicopol.
nefer = soldat.
nemţan (nemţean) = de la m-rea Neamţului.
Novi (Ioan) = (Ioan) cel Nou.

O

Obărlatnand = locotenent.
oblastie = regiune, provincie.
obştească adunare = „parlament" boieresc sub Regulamentul organic.
oca = măsură de greutate, egală cu 1,287 kg.
ocrugliu = de circumscripţie (sanitară).
odivoi = a cinsti, a prăznui.
Odrii = Adrianopol.
oierit = dare pe oi.
olac (de...) = repede, în grabă, întins.
olan = v. ulan.
omaş = om.

www.dacoromanica.ro

Oreava = Rahova.
ordie = armată ; tabără ; bătaie, război
orgie = urgie.
orînduială = dare.
ort = monedă reprezentînd 10 parale, adică un sfert de taler sau leu.
osfeştanie = sfinţirea mică a apei la anumite ocazii.
ostavcă (în...) = (în) retragere, pensie.
ot = din, de la.
ot prez = de peste.
ot tam (otam) = de acolo.
oteţ (otiţ) = părinte.
otnogiu = v. hotnog.
otomanicesc = otoman.

P

Paic = soldat din garda sultanului.
palmac = subdiviziune a palmei ; a opta parte din palmă = 0,03484 m.
palmă (gospod-domnească) — măsură de lungime = 0,19620 m. (1/10 dintr-un stînjen domnesc).
para = monedă de origine turcească, reprezentînd a 40-a parte dintr-un leu (40 de parale = 1 leu) sau 3 bani.
paracamilafcă = potcap acoperit cu un văl negru, atîrnat pe spate, purtat de călugări şi episcopi.
paradosi = a preda (un curs).
paraladisi = (în sensul de) a tăia, a ucide.
paretisi = a demisiona (din scaunul arhieresc).
paretisis = demisie.
parigorie = mîngîiere.
parhuş (parohus) = paroh.
paroi = a roi din nou.
parştină = împărţeală.
Pasmangiu = Pasvantoglu.
patrierşi = a păstori în funcţie de patriarh.
părunău = şcolar (?)
periorisi = a izola.
peşchergiu = slujbaş însărcinat cu ţinerea peşchirelor (ştergarelor) şi şervetelor la curtea sultanului.
pihotă = infanterie.
piotaş = pihotaş, pedestraş.
pis = v. pisah.
pisah = am scris.
pisal = a scris.
pisanie = inscripţie pe piatră.
pisar (pisariu) = scriitor, secretar.
pitac = poruncă domnească scrisă.
pîrgar (mare, al doilea, mic) — consilier comunal.
pliroforie = lămurire, informaţie.
planită = planetă, zodie.
po = cîte.
pod = stradă (podită).
podvoadă (potvod) = transport, cărătură.
pogon = măsură de suprafaţă, egală cu 24 de prăjini în lung şi 6 în lat, deci 0,49 ha.
pogonit = dare pe vii.
pogrebanie (pogribanie) = înmormîntare.
pol = jumătate.
polc = regiment.
polcovnic de Tîrgovişte = subaltern al spătarului în acest oraş.
politie = oraş.
pont = articol (dintr-un tratat).
popadi = preoteasă.

www.dacoromanica.ro

posnic — pentru post.
postrig — călugărire.
potuveadă (potveazi) = v. podvoadă.
propaganție = propagandă.
pravlepsi = a îndrepta.
prăjină = unitate de măsură de pământ, egală cu 18 palme domnești și un pumn, adică 3 stînjeni domnești (6,886 m.).
prediteci = înainte mergătorul.
predlojenie = propunere.
prefăcanie — reparare, restaurare.
preiega = a lega (o carte).
Preobrajenie = Schimbarea la față (6 august).
prepodomna = prea cuvioasa.
prestăvi (pristăvi) = a muri.
prestol (preastul) = masa din mijlocul altarului.
provint (coreci : proviant) = provizii.
proclet (proclcat, procliat, procletos) = blestemat.
proclețit = blestemat.
programa = programul revoluției (1848).
proin = fost.
proscomedie = prima parte a liturghiei.
psaltichie = muzică vocală bisericească.
psif = v. ipopsifios.
publicarisi = a publica.
publi esc = public.
punos = tare (?).

R

Radovschi = de Rădăuți.
răformă (reformă) = Regulamentul organic (1831).
răivan = rădvan.
răsura = dare suplimentară ce se plătea ca leafă slujbașilor.
răzmeriță (răzmiriță, rezmiriță) = răscoală (1821) ; război.
rebeliaș = răsculat, revoluționar.
rebelie = răscoală (1821).
reglement = Regulamentul organic (1831).
reiz (corect : reis) — efendi = cancelar ; ministru de externe al Turciei.
revoltar = revoluționar.
Rîm = Roma.
rîmlean = roman.
rîmnicean = de la m-rea Rîmnicului ; de Rîmnic.
rîmnicevschi = de Rîmnic.
roată = companie.
roboă (robotă) = clacă.
rocodelie = lucru de mînă.
rod = neam.
romanschi = de Roman.
Rosia = Rusia.
rucaviță = mînecă.
rusumat = impozit indirect, constituind venitul domnului.

S

Sabornic = adunat la o înțelegere, învoială.
sadovean = de la m-rea Sadova.
salahor = demnitar la curtea sultanului, echivalent cu comisul.
samalagea = stofă de Damasc țesută din bumbac și mătasă.
sameș (samiș) = administrator financiar.
sangeac = steag verde cu semiluna în vîrf, una din insignele dom-

www.dacoromanica.ro

niei ; diviziune administrativă otomană.

saraor = salahar (muncitor).

sarascher = v. seraschier.

sămeşie = administraţie financiară ; funcţie de administrator financiar.

sănătoriu = senator.

sărai (serai) = palatul sultanului şi al domnilor la Constantinopol.

sărăcustă = interval de 40 de zile ; sarindar.

sărdariu = v. serdar.

sărindar = rugăciune ce se face de catre preot timp de 40 de zile în şir pentru un mort de la înmormîntarea lui ; ceea ce se plăteşte preotului pentru această rugăciune.

sărindărean = de la m-rea Sărindar.

săruta (cu înţelesul de) = a dărui.

scădere (a banilor) = reformă monetară pentru a opri inflaţia.

schelă = port.

schită = v. sfită.

scorni (cu înţelesul de) = a scoate, a alunga.

seimeni (siimeni) = corp de lefegii ; mercenari.

selo = sat.

seraschier = comandant de căpetenie al unei armate sau al unei provincii turceşti.

serdar = comandantul călărimii, însărcinat cu paza hotarului de răsărit (Moldova) ; căpitanul poştelor şi îngrijitorul conacelor (Ţara Românească) ; rang boieresc de clasa a doua.

sfanţ (sfanţic, sfanţih) = monedă austriacă de 20 de creiţari (în Ţara Românească valora 2 lei şi 10 parale).

Sfetagora (Sfîntagora) = Sf. Munte.

Sfiştov = Şiştov.

sfită = veşmînt preoţesc, odăjdii.

sfirtar = sfert.

sielitar = secretar.

silihtar aga = prim-mareşal al palatului sultanului ; purtătorul săbiei sultanului.

sinait = de Sinai.

simbatriot = compatriot.

simfonie = înţelegere.

sin (snă) = fiu, fiică.

sinet = act, document, diplomă.

slova pashaliei (corect : pascaliei) = litera (cifra) uneia dintre cele 35 de zile din răstimpul de la 22 martie pînă la 25 aprilie, în care pot cădea Paştile.

smotru = exerciţiu militar.

solenel = solemn.

spăia = muncă la boier, clacă.

spătărie = dregătorie însărcinată cu comanda militarilor, cu paza ţării şi cu supravegherea hotarelor ; personalul acestei dregătorii.

spăşenie = iertare.

spestal = spital.

stărostie austriacă = sucursală în judeţ (ţinut) a agenţiei Austriei, avînd misiunea de a apăra interesele supuşilor austriaci.

stihar = veşmînt bisericesc, ca o tunică lungă, pe care o poartă preotul în timpul slujbei.

stînjen domnesc = unitate de măsură de pamînt, egală cu 1,962 m. (stînjenul lui Şerban Vodă).

stobor = îngrăditură cu scînduri,

www.dacoromanica.ro

împrejmuire ; adunare de oameni la biserică (sobor).
stolnicel = subaltern al stolnicului ; boiernaș.
Stretenie = Întîmpinarea Domnului (2 februarie).
stupai = pleacă ! du-te !
sucman = manta țărănească de lînă țesută și dată la pivă.
sud = județ.
sudui = a înjura.
sulgiu = dare pe vaci.
surguci = mănunchi de pene împodobite cu pietre scumpe de la căciula domnească.
surguni = a surghiuni.
surlă = instrument muzical în formă de flier.

Ș

Șalalăgea = v. smalagea.
șetrar mare = dregător care avea sub îngrijirea sa corturile domnești.
ștenfăluit = timbrat.
șugubină = v. deșugubină.

T

Tabință (?) = (poate) **diba** = stofă de mătasă țesută cu aur.
taler = leu (40 de parale sau 120 de bani).
tam = acolo.
tălpis (tălpiz, telpiz) = viclean, șiret.
telal = negustor ambulant care-și striga marfa.
temnic = săpătură în pămînt unde se țineau stupii iarna.
terfelău (terfelăi) = carte veche.
ticălos = sărman.
tij = de asemenea.
tismenean = de la m-rea Tismana.
titor = ctitor.
tîrnosi = a sfinți (o biserică).
toi = v. tui.
trage birul cu fugiții = a fugi.
transfirelui = a transfera.
trăgătoare = măsură de capacitate pentru cereale, egală (la București în 1856) cu 11 ocale.
trecleat (treclet) = de trei ori afurisit.
trepăda = a umbla mereu dintr-o parte în alta, a tot alerga încoace și încolo.
treapăd (triapăd) = amendă în contul deplasării executorului ; diaree.
treti = al treilea.
trichel (tricher) = sfeșnic cu trei lumînări.
tui = coadă de cal albă, atîrnată de o lance vopsită în roșu, cu semiluna în vîrf, servind de grad militar ; insignă a domniei.

Ț

Țarigrad = Constantinopol.
ținteza = v. cintezea.
țîră (o...) = puțin.

U

U = la.
ucenic = instrucție.
uezd = ținut.
ughi = galben unguresc.
ulan = soldat călare, cavalerist.
urdie = v. ordie.

www.dacoromanica.ro

urdinare = diaree.
Uspenie (Bogorodiței) = Adormirea (Moicii Domnului, 15 august).
usporțit = tăiat.

Y

Ypopsifiv = v. ipopsifios.

V

V = în.
varmeghie (varmeghe) = comitat.
văcărit = dare pe vite.
vădrărit = dare pe vin.
văleat (vălet, veleat, velet, vleat, vlet) = an.
vătaf = mai mare peste.
vechil = locțiitor, reprezentant, împuternicit, delegat.
vel = mare.
velichi = mare.
velit = mare.
ves = tot.
vicareos = vicar.
vichil = v. vechil.
vinars = rachiu.
vinăricer = strîngător al vinăriciului.
vinărici = dare pe vin.
vivliothichie = bibliotecă.
volantir (volentir, volinter) = v. volintir.
volintir = oștean de-al lui Tudor ; militar eterist (1821) ; voluntar în armată străină.
volnic = liber.
volostie = plasă.
Vovedenie = Intrarea în biserică (21 noiembrie).
Vozia (Vozie) = Oceakov.
Voznesenie = Înălțarea Domnului (Ispas).
vtori = al doilea.

Z

Za = de.
zacon = ordin ; lege.
zahara = provizii (de război).
zapt (a face...) = a pune stăpînire.
zapciu = administrator de plasă (plai) ; **z. de pămînteni** = cel ce strîngea birul dajnicilor indigeni ; **z. de străini** = cel ce percepea dajdia supușilor străini.
zaporojan = cazac de la Praguri ; soldat rus ; mercenar.
zavera = răscoală (1821).
zavergiu = cel ce face zaveră.
zăt = v. zet.
zătoni = a aduna, a arunca claie peste grămadă.
zdrumica = a sfărîma, a face bucăți.
zemlea = țară.
zet = ginere.
zlot = monedă de argint de 2 coroane ; **zlot unguresc** = galben (ughi).
znagovean = de la m-rea Znagov.
zurba = răscoală.
zurbalîc = răscoală.

www.dacoromanica.ro

CUPRINSUL

Introducere V
I. Istorie politică internă 1
II. Razboaie. Ocupaţii străine. Năvăliri de pradă . . . 65
III. Istorie economică, socială, administrativă. Drept . . 102
IV. Starea timpului şi influenţa sa asupra agriculturii şi a pieţei 115
V. Inundaţii 162
VI. Lăcuste 167
VII. Epidemii. Epizootii 171
VIII. Învăţământ 178
IX. Preţul şi circulaţia cărţilor 182
X. Incendii 232
XI. Cutremure de pământ 238
XII. Eclipse. Comete. Mitologie populară 280
XIII. Cronici mici 295
Glosar 326

www.dacoromanica.ro

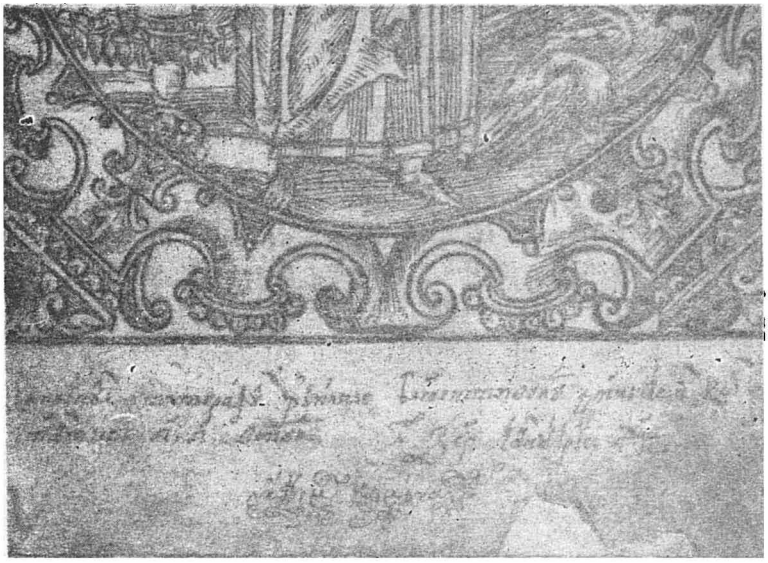

Autograful lui Antim Ivireanu (1 9ᴗ)
(ins. nr. 12, cap. IX)

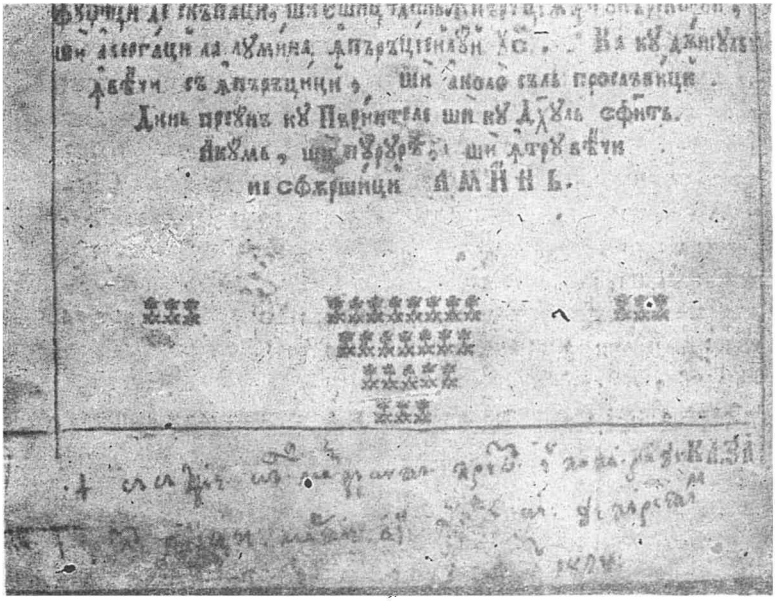

Autograful popei Radu Șapcă din Cel i (1828)
(ins. nr. 37, cap. IX)

www.dacoromanica.ro

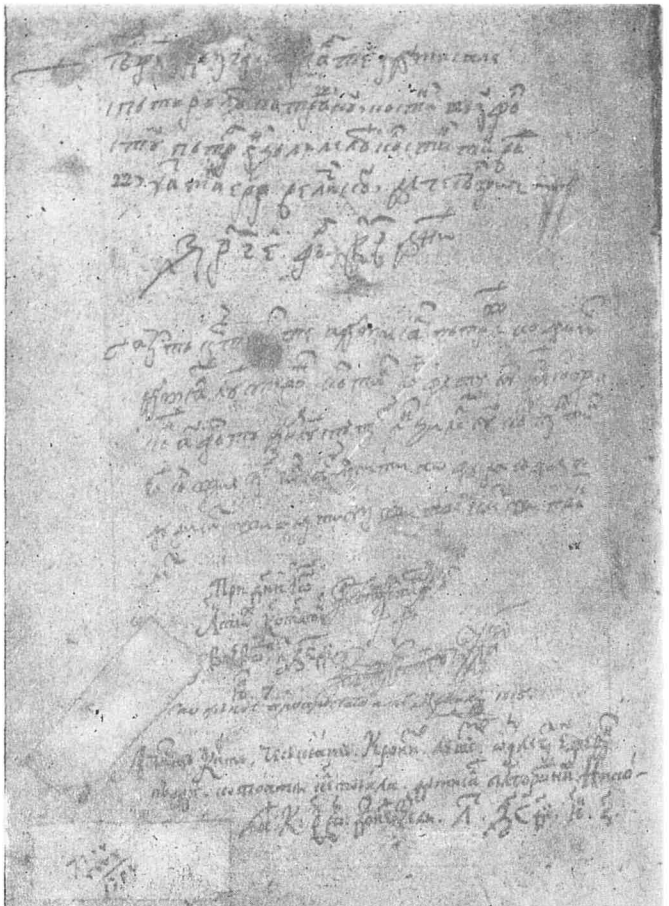

Autograful spătarului Patrascu Costin (1687)
Autograful lui Stefan Padure (1706)
Autograful lui Gh. Asachi (1815)

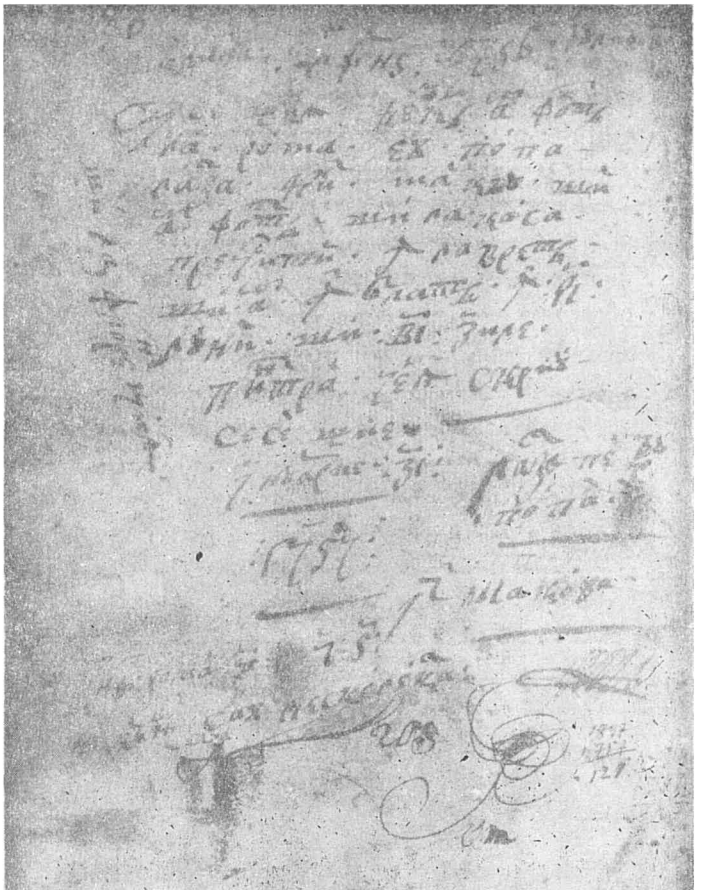

Insemnarea preotului Lazar despre călătoria sa in Italia (1757)
ms. ms. r. 3231, f 123)

(ins. nr. 23, cap. IX)

www.dacoromanica.ro

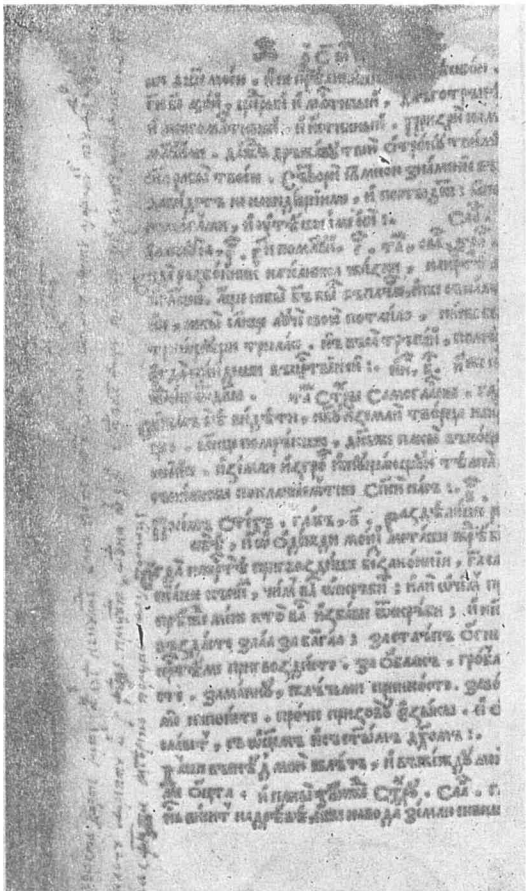

Însemnarea lui Neculae fiul popei Manea din Zimnicea, despre Zălogirea unei cărți, pe făină (1733)
(ins. nr. 41, cap. IX)

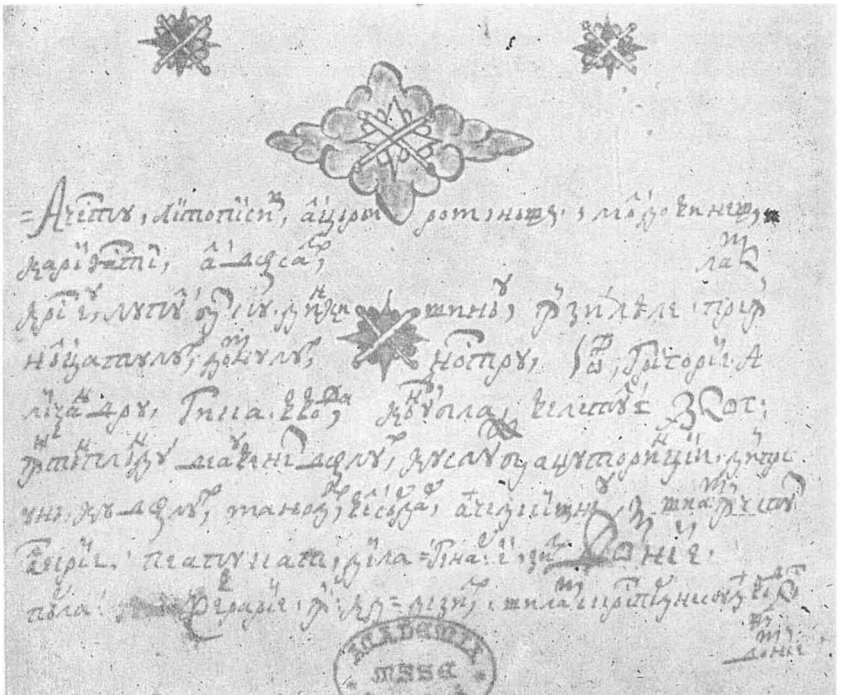

Însemnarea lui L. Batcu despre copierea cronicii lui Radu Popescu (1765)
(ins. nr. 10, cap. III)

www.dacoromanica.ro

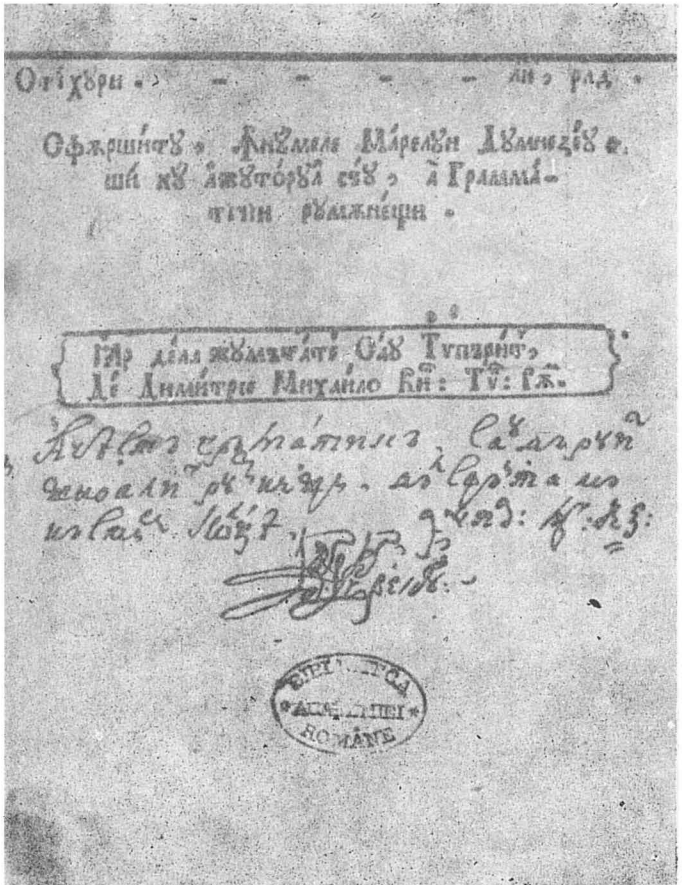

Autograful lui Ienăchiță Văcărescu (1787)
(ins. nr. 4, cap. VIII)

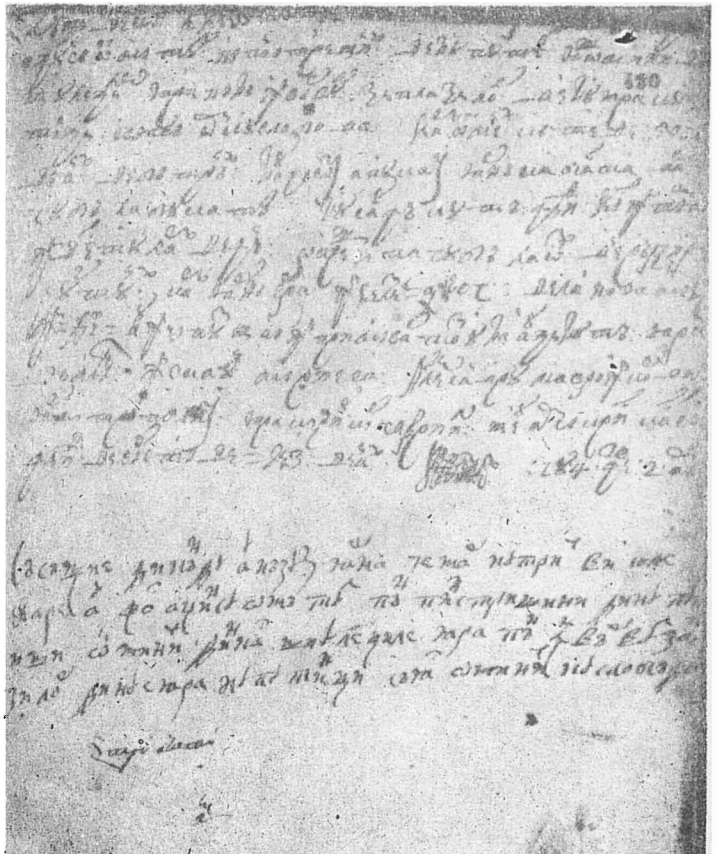

Însemnarea despre iarna grea din Moldova (1783)
(ins. nr. 24, cap. IV)

www.dacoromanica.ro

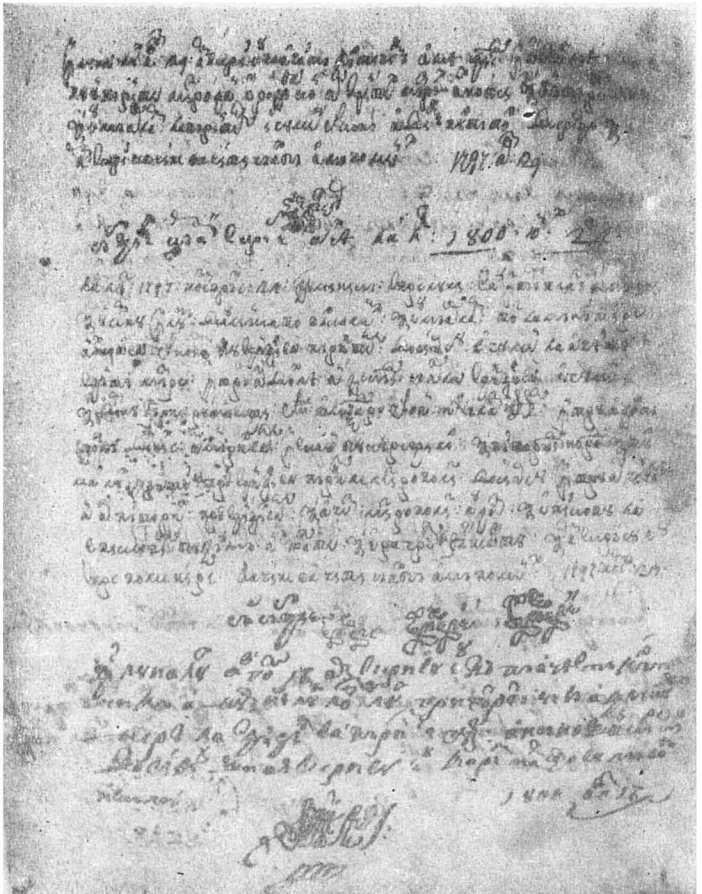

Însemnarea lui Grigore Ităgăfăt despre eclipsa de lună (1797)
(ins. nr. 36, cap. XII)

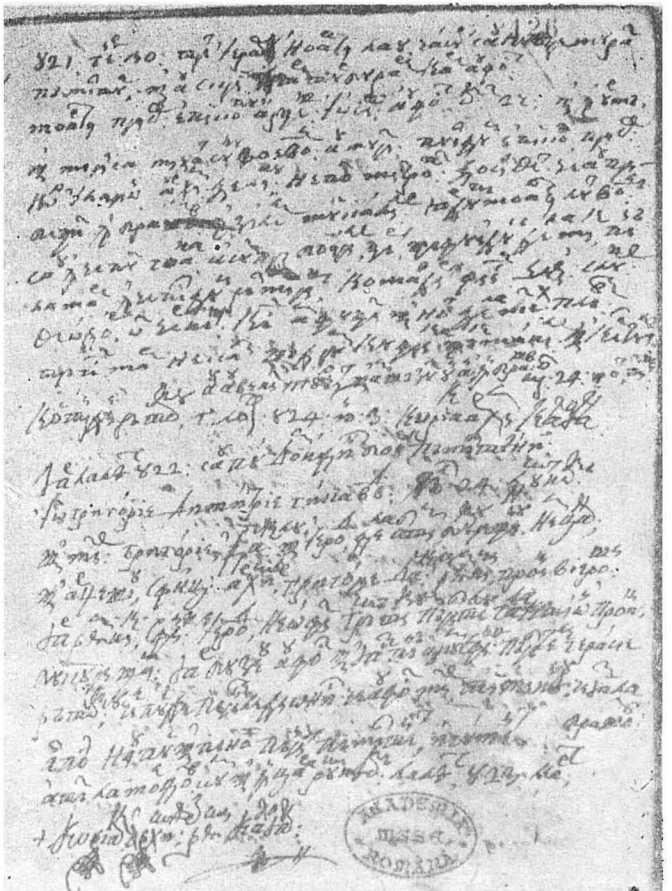

Însemnarea arh. Chiriac despre răscoala lui Tudor (1821)
(ins. nr. 120, cap. 1)

www.dacoromanica.ro

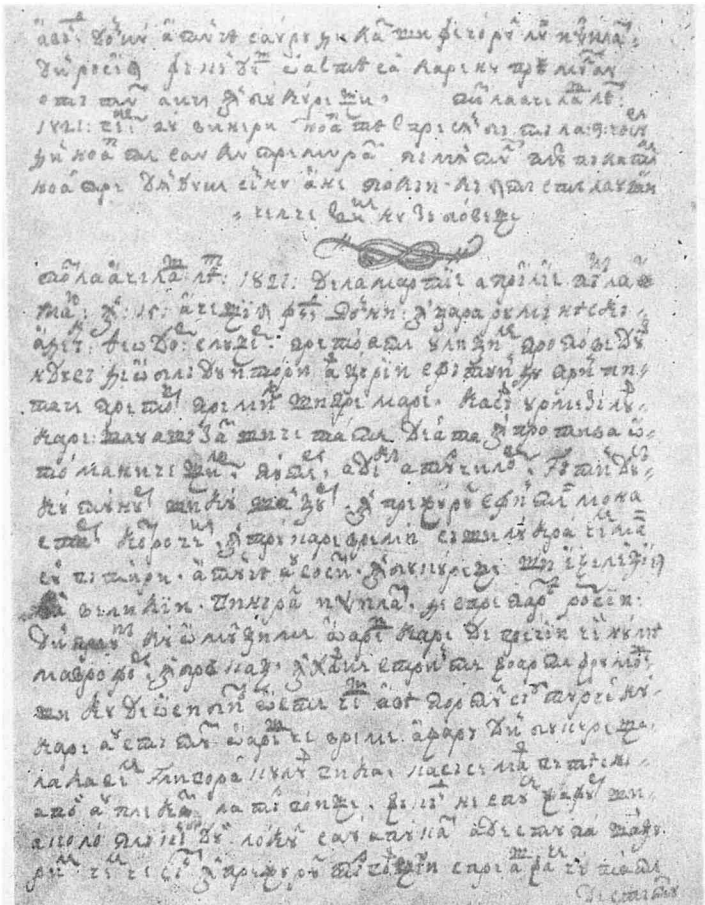

Însemnare despre răscoala lui Tudor (1821)
(ins. nr. 148, 147, cap. I)

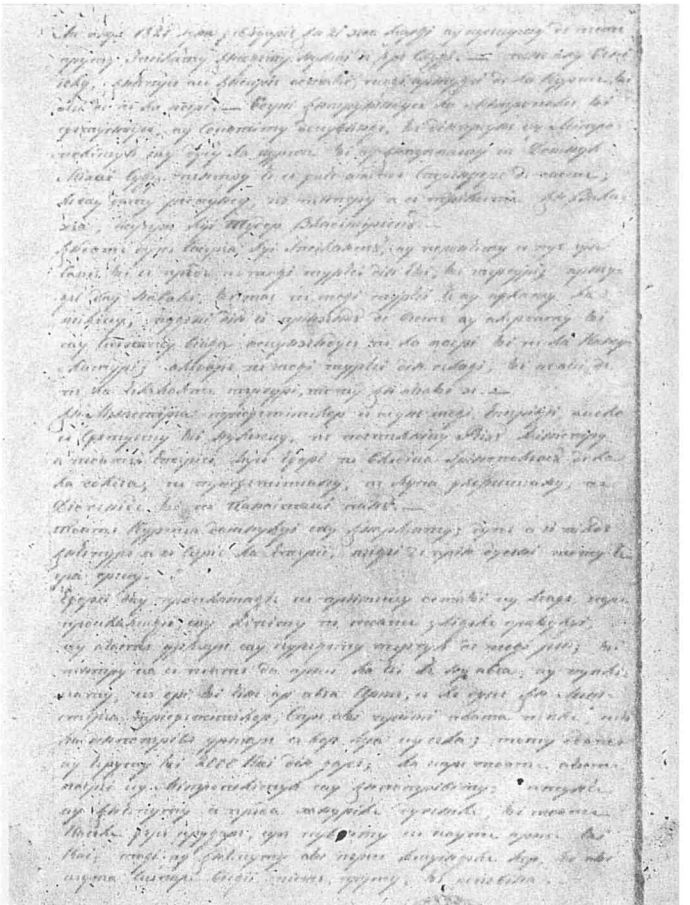

Însemnare despre răscoala eteristă din Moldova (1821)
(ins. nr. 131, cap. I)

www.dacoromanica.ro

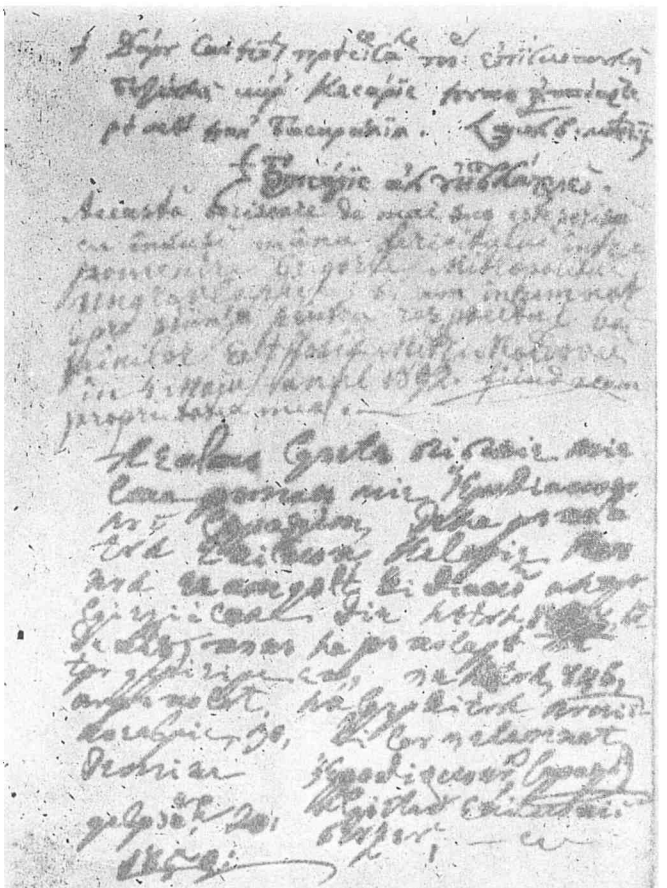

Autografele mitropolitilor Grigore al Ungrovlahiei (1832), Iosif Naniescu al Moldovei (1892) și al ier. Serafim de a episcopia Buzaului (185)

(ins. nr. c r.v. 1031)

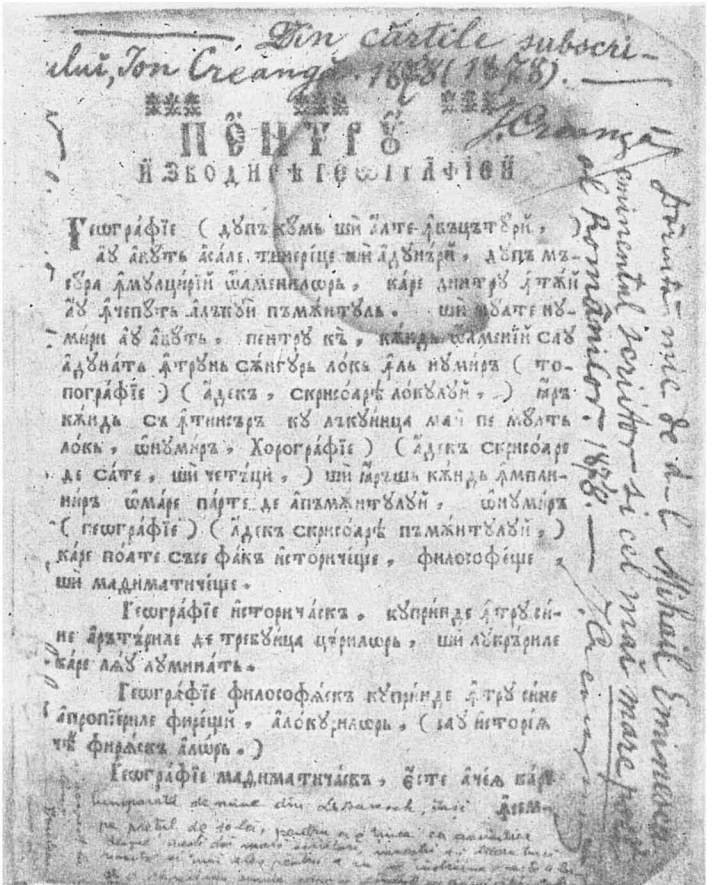

Din cărțile răposatului Ion Creangă. 1878 (1878).

ПѢТРЪ

Autograful lui Ion Creanga (1878)
Autograful lui Emil G rleanu

(ins. nr. 191 cap IX)

www.dacoromanica.ro

Redactor : **ELENA CHIRIAC**
Tehnoredactor : **MIHAI BUJDEI**
Referent ştiinţific : **IOAN CAPROŞU**

Apărut 1975. Format 61x86/16. Coli tipo 22 plus 1 planşă a 8 pagini.
B un de tipar la 11.VIII.1975. Tiraj 2.700 exemplare.
Editura „Junimea", str. Gheorghi Dimitrov nr. 1
Iaşi — România

Tipărit la Întreprinderea poligrafică
Bacău, strada Eliberării nr. 63,
sub comanda nr. 5.057 75

www.dacoromanica.ro

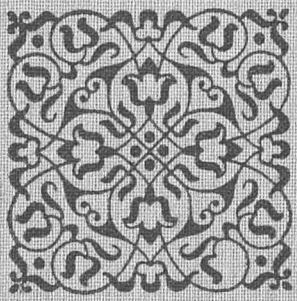

www.dacoromanica.ro

ÎNSEMNĂRI DE DEMULT - un volum enciclopedic de istorie românească scrisă „de cei mici" (N. Iorga)

Lei 14

www.dacoromanica.ro